

Λευκοθέα Καρτασίδου
Σωτηρία Λιώνη
Ευθαλία Μακρή

Γ΄ ΕΠΑ.Λ.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ & ΜΟΡΦΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΥΓΕΙΑΣ - ΠΡΟΝΟΙΑΣ - ΕΥΞΕΙΑΣ

**Οργάνωση
Βρεφονηπιακών Τμημάτων
και Μορφές Δραστηριοτήτων
Προσχολικής Ηλικίας**

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Καρτασίδου Λευκοθέα

Νηπιαγωγός, Δρ Ειδικής Παιδαγωγικής

Λιώνη Σωτηρία

Ψυχολόγος, Βρεφονηπιοκόμος, Μεταπτ. Σχολικής Ψυχολογίας

Μακρή Ευθαλία

Βρεφονηπιοκόμος, Σύμβουλος Επικοινωνίας, Οικονομολόγος

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ

Ροζάκος Νικόλαος

Ειδικός Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΙΣΗΣ

Λύτρα Παυλίνα

Νηπιαγωγός

Πανταζής Σπύρος

Επίκουρος Καθηγητής Παιδαγωγικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Παπαλουκά Κωνσταντίνα

Εκπαιδευτικός Β/μιας Εκπ/σης

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Φορτούνη Κωστούλα, Φιλολόγος

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

Τσερκετζή Χριστίνα

Διοίκηση Επιχειρήσεων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Σταμάτης Αλαχιώτης

Καθηγητής Γενετικής Πανεπιστημίου Πατρών

Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

- Επιστημονικός υπεύθυνος του Έργου

Γεώργιος Βούτσινος

Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

- Υπεύθυνη του Τομέα Υγείας και Πρόνοιας

Ματίνα Στάππα, Οδοντίατρος

Πάρεδρος ε.θ. του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Καρτασίδου Λευκοθέα

Λιώνη Σωτηρία

Μακρή Ευθαλία

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Οργάνωση Βρεφονηπιακών Τμημάτων και Μορφές Δραστηριοτήτων Προσχολικής Ηλικίας

Γ' ΕΠΑ.Λ.

Ειδικότητα: Βοηθών Βρεφονηπιοκόμων

ΤΟΜΕΑΣ ΥΓΕΙΑΣ - ΠΡΟΝΟΙΑΣ - ΕΥΕΞΙΑΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
---------------	---

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

E.1 Έννοια και σκοπός οργάνωσης	9
E.2 Προβληματική	10
E.3 Παιδαγωγική διάσταση του χώρου.....	11

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 1

ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΧΩΡΟ ΣΤΟ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟ ΣΤΑΘΜΟ

1.1 Λειτουργικά κριτήρια επιλογής χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού.....	17
1.2 Γενικές αρχές σχεδιασμού και οργάνωσης	22
1.3 Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό	40

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 2

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑ

2.1 Διαρρύθμιση του χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού	55
2.2 Διαρρύθμιση του βρεφικού τμήματος.....	56
2.3 Διαρρύθμιση του νηπιακού τμήματος	59

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 3

ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΒΡΕΦΩΝ ΚΑΙ ΝΗΠΙΩΝ ΣΤΟ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟ ΣΤΑΘΜΟ

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 4

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

4.1 Οργάνωση γωνιών δραστηριοτήτων στα τμήματα βρεφών και νηπίων	77
4.2 Γωνιά βιβλιοθήκης - πληροφοριών	89
4.3 Γωνιά μουσικής.....	99
4.4 Γωνιά κουκλόσπιτου	107

4.5	Γωνιά κουζίνας.....	112
4.6	Γωνιά μανάβικου.....	114
4.7	Γωνιά επαγγελματίων	116
4.8	Γωνιά κομμωτηρίου	119
4.9	Γωνιά μεταμπίεσης και κουκλοθέατρου	121
4.10	Γωνιά εικαστικών	128
4.11	Φυσική γωνιά.....	136
4.12	Γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων	141
4.13	Ευκαιριακή γωνιά.....	146
4.14	Γωνιά νερού.....	148
4.15	Γωνιά οικοδομικού υλικού.....	155
4.16	Γωνιά παιδαγωγικού υλικού.....	158

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 5

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ

5.1	Οργάνωση εργαστηρίων και διαφοροποίησή τους σε σχέση με τις γωνιές.....	179
5.2	Εργαστήριο μαγειρικής	183
5.3	Εργαστήριο εικαστικών	189
5.4	Εργαστήριο θεατρικού παιχνιδιού και δραματοποίησης	193
5.5	Εργαστήριο τεχνολογίας	199
5.6	Εργαστήρια που αφορούν τον προφορικό και γραπτό λόγο...	205
5.7	Εργαστήριο μαθηματικών εννοιών	213
5.8	Παράλληλα Εργαστήρια.....	223

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 6

ΑΝΟΙΧΤΕΣ ΤΑΞΕΙΣ

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 7

Ο ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

7.1	Διαρρύθμιση και εξοπλισμός του εξωτερικού χώρου	245
7.2	Οργάνωση γωνιών-εργαστηρίων και δραστηριοτήτων σε ανοιχτούς χώρους.....	252

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	275
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ.....	279

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η κοινωνία είναι η εικόνα των πολιτών που την απαρτίζουν και αντικατοπτρίζει την ποιότητα των θεσμών που οι πολίτες της δημιουργούν και υποστηρίζουν. Η Προσχολική Αγωγή είναι ένας από αυτούς τους θεσμούς και μάλιστα θα μπορούσε να πει κανείς ότι αποτελεί ένα θεσμό - βάση δημιουργίας μελλοντικών δραστήριων πολιτών, που θα είναι ικανοί να δώσουν ώθηση όχι μόνο στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της συγκεκριμένης κοινωνίας, αλλά και σε οποιαδήποτε άλλη μορφή ανάπτυξης. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού με ικανοποιητικό τρόπο, είναι αναγκαίο ο παραπάνω θεσμός να είναι καλά οργανωμένος και τοποθετημένος σε σωστές και γερές βάσεις.

Η διαμόρφωση μιας πολύπλευρης και χαρισματικής προσωπικότητας, στοιχείο σημαντικό για μια εξίσου σημαντική πορεία στη ζωή, έχει τις ρίζες της στα πρώτα τρυφερά χρόνια της ζωής του ανθρώπου. Ο τρόπος διαπαιδαγώγησης του παιδιού κατά τη βρεφική και νηπιακή ηλικία αποτελεί σημαντικό και καθοριστικό παράγοντα για τη μετέπειτα ανάπτυξη - εξέλιξη σε όλους τους τομείς της ζωής και για την εξασφάλιση ενός λαμπρού ή όχι μέλλοντος του ίδιου του παιδιού κατά πρώτο, και του ευρύτερου, κατά δεύτερο λόγο, κοινωνικού συνόλου.

Σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα που αναφέρεται στην Προσχολική Αγωγή: «σκοπός του νηπιαγωγείου είναι να βοηθήσει τα νήπια να αναπτυχθούν σωματικά, συναισθηματικά, νοητικά και κοινωνικά». Μέσα από τη διάρθρωση ενός προγράμματος πολύμορφων και ποικίλων δραστηριοτήτων το παιδί καλείται να γνωρίσει τον εαυτό του, τους άλλους και το περιβάλλον (τεχνητό και φυσικό). Βασικός συντελεστής της επίτευξης αυτού του σκοπού είναι η δημιουργία κατάλληλης παιδαγωγικής ατμόσφαιρας, η οποία αναφέρεται τόσο στις σχέσεις αλληλεπίδρασης μέσα στην τάξη όσο και στα ερεθίσματα που δέχεται το νήπιο, ερεθίσματα που συνδέονται με το ημερήσιο πρόγραμμα και την οργάνωση και διαρύθμιση του εξωτερικού και εσωτερικού χώρου.

Σκοπός αυτού του βιβλίου είναι να εισάγει βασικά δεδομένα που αφορούν την οργάνωση και τον εξοπλισμό του Βρεφονηπιακού σταθμού, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες των παιδιών ανά ηλικία (0-6 ετών), καθώς και να προτείνει δραστηριότητες για βρέφη και νήπια αναφορικά με όλους τους τομείς ανάπτυξης. Δύο είναι οι βασικές έννοιες που θα επεξεργαστούμε αρχικά σ' αυτό το σημείο: η έννοια της οργάνωσης και η έννοια του χώρου.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ε.1 Έννοια και Σκοπός της Οργάνωσης

Η διαμόρφωση άνετου κλίματος και οικείας ατμόσφαιρας στον εργασιακό και οικογενειακό χώρο αποτελεί βασικό συντελεστή της ήρεμης συμβίωσης και συνύπαρξης διαφορετικών ατόμων. Προκειμένου όμως να επιτευχθεί αυτή η ατμόσφαιρα, είναι απαραίτητη η «σωστή» οργάνωση του χώρου, κατά τέτοιον τρόπο ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες κάθε ατόμου αλλά και του συνόλου που βρίσκεται σ' αυτό το χώρο. Ουσιαστικά η καλή οργάνωση αποτελεί ρυθμιστική ενέργεια που αφορά σχέσεις μεταξύ ανθρώπων και πραγμάτων, έχει τις δικές της λειτουργίες και όργανα προσαρμοσμένα στους στόχους της, και περιλαμβάνει την έννοια της ασφάλειας, της κατανομής αρμοδιοτήτων, της ηγεσίας και της ευθύνης.

Τι είναι όμως η «οργάνωση» και πού έγκειται η σπουδαιότητά της; Ενδεικτικά παραθέτουμε κάποιους ορισμούς όπως συναντώνται στη βιβλιογραφία:

1. «**Οργάνωση** είναι ένα σύνολο διαδικασιών ή ενεργειών που συγκροτούν και τελειοποιούν τις σχέσεις των μερών του όλου»¹.
2. «**Οργάνωση** είναι η συστηματική διάταξη, διευθέτηση των μερών ενός συνόλου, έτσι ώστε να αποτελέσει ένα καλά οργανωμένο σύνολο»².

Η οργάνωση δεν είναι μια αυτόνομη ενέργεια ενός και μόνο ατόμου, αλλά **επηρεάζεται από τρία στοιχεία: α)** το χώρο, **β)** τα υλικά - αντικείμενα και **γ)** τα πρόσωπα - άτομα που κινούνται μέσα στο χώρο αυτό. Το βασικό χαρακτηριστικό της οργάνωσης είναι η τάξη, που δεν είναι τίποτε άλλο παρά η τοποθέτηση κάθε πράγματος στην κατάλληλη θέση, ώστε να εξασφαλίζεται η λειτουργικότητα του χώρου και η άνετη δράση των ατόμων. Γι' αυτό η οργάνωση είναι μια διαδικασία που πρέπει να μαθευτεί στα παιδιά από μικρή ηλικία, καθώς το παιδί μαθαίνοντας να φροντίζει το κοντινό - οικείο περιβάλλον του μπορεί στη συνέχεια να φροντίζει το ευρύτερο. Αυτό όμως που θα πρέπει να λάβει κανείς υπόψη για τους χώρους που στεγάζονται παιδιά είναι μη τυχόν χάρη της οργάνωσης χαθεί η θαλπωρή και η ζεστασιά που θα πρέπει να εμπνέει ο χώρος.

1 Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια, σελ. 565.

2 Υδρία, σελ. 2897.

Με λίγα λόγια, μπορούμε να πούμε ότι **οργάνωση** είναι ένα σύστημα κινήσεων - ενεργειών, που με λιγότερη προσπάθεια και εξοικονομώντας δυνάμεις και χρόνο πετυχαίνει κανείς μεγαλύτερα και καλύτερα αποτελέσματα με λιγότερο κόστος οποιασδήποτε μορφής (χρόνου, κόπου, χρήματος κτλ.). Φτωχά αποτελέσματα εργασίας είναι συμπτώματα κακής οργάνωσης.

Καθήκον της οργάνωσης στο Βρεφονηπιακό Σταθμό είναι να αξιοποιηθούν και τα τρία στοιχεία³ που προαναφέρθηκαν. Όλο το πλαίσιο της σωστής οργάνωσης καθορίζεται κατά ένα μεγάλο μέρος από τη φαντασία και τη διάθεση του/της βρεφονηπιοκόμου, η οποία στην ουσία προσδίδει στο χώρο τη δική της ταυτότητα. Η οργάνωση του χώρου καλείται να καλύψει τις ανάγκες της εκπαιδευτικής διαδικασίας, δηλαδή όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων που θα οργανώσει ο/η βρεφονηπιοκόμος. Πάντα φυσικά θα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα τροποποίησης και αναδιαμόρφωσης του χώρου, προκειμένου να προσαρμόζεται στις κάθε φορά υπάρχουσες εκπαιδευτικές ανάγκες.

E.2 Προβληματική

Τα βασικά ερωτήματα που σκιαγραφούν το πλαίσιο της θεματικής του βιβλίου αυτού είναι:

1. Ποια είναι τα κριτήρια επιλογής του χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού; Τι θα πρέπει να λαμβάνεται αρχικά υπόψη και γιατί;
2. Ποιο είναι το υλικό που πρέπει να βρίσκεται μέσα στο Βρεφονηπιακό Σταθμό και τι εξυπηρετεί;
3. Ποιες είναι οι βασικές αρχές που διέπουν την εξωτερική και εσωτερική διαρρύθμιση και λειτουργικότητα του χώρου;
4. Ποιες είναι οι προτεινόμενες δραστηριότητες που ενισχύουν την «ολόπλευρη και ισόρροπη ανάπτυξη» του παιδιού και σε τι βοηθάει η αναφερόμενη οργάνωσή του;
5. Πώς διαμορφώνεται σε τελική ανάλυση το πρόγραμμα λειτουργίας και καθημερινής απασχόλησης των παιδιών που φιλοξενούνται στο Βρεφονηπιακό Σταθμό μέσα σ' όλο αυτό το πλαίσιο;

3 Παπανικολάου 1999, 20.

Γιατί άραγε είναι τόσο σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η έννοια του χώρου και τι είναι τελικά ο «χώρος», πού αναφέρεται και ποια είναι τα βασικά στοιχεία που τον απαρτίζουν; Ποια είναι η σχέση του με το πλαίσιο της παιδαγωγικής διαδικασίας;

«Η έννοια του χώρου περιέχει την άποψη ότι κάθε κοινωνική πρακτική εντάσσεται και διαγράφεται μέσα σε ένα συγκεκριμένο χώρο, ο οποίος την καθορίζει, και συνεπώς δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ένα απλό εξωτερικό πλαίσιο»⁴.

E.3 Παιδαγωγική Διάσταση του Χώρου

Κάθε χώρος έχει φυσικά τη δική του φυσιογνωμία, που κατά κάποιον τρόπο προσδιορίζει και τις δυνατότητες διαμόρφωσής του, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι η οργάνωση του χώρου εξαρτάται μόνον απ' αυτόν τον παράγοντα. **Ο χώρος του Βρεφονηπιακού Σταθμού οφείλει να εξυπηρετεί τους σκοπούς της Προσχολικής Αγωγής και να αντανakλά τις δυνατότητες εφαρμογής των παιδαγωγικών μεθόδων και διδακτικών μοντέλων.** Τέτοια βασικά χαρακτηριστικά οργάνωσης του χώρου, όπως θα δούμε και παρακάτω, αναφέρονται: στο φωτισμό, τη διακόσμηση, την εσωτερική και εξωτερική διαρρύθμιση, τη σύνδεση και εύκολη πρόσβαση από τον εξωτερικό στον εσωτερικό χώρο. Για παράδειγμα:

1. Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ποικιλία των χρωμάτων, των ήχων και των οσμών που εντοπίζονται στο χώρο, έτσι ώστε μέσα από την εναρμόνιση και εξισορρόπηση των αισθητηριακών σχέσεων να ενισχύονται οι αισθητηριακές εμπειρίες των παιδιών. Έτσι, για παράδειγμα, θα πρέπει οι τοίχοι να είναι βαμμένοι με απαλούς χρωματισμούς και ο Βρεφονηπιακός Σταθμός να βρίσκεται σε ένα μέρος χωρίς μεγάλη φασαρία, ώστε να μην υπερφορτώνεται το παιδί με αισθητηριακά ερεθίσματα.
2. Μεταξύ του εσωτερικού και του εξωτερικού χώρου πρέπει να υπάρχει συνοχή, η οποία επιτυγχάνεται με το να μην είναι ιδιαίτερα ψηλά τοποθετημένα τα παράθυρα (περίπου 50-60 εκατοστά).

Ο χώρος αποτελεί βασικό συντελεστή μάθησης με την ευρύτερη έννοια του όρου και, επομένως, «μπορεί να θεωρηθεί ως πεδίο μάθησης»⁵.

4 Κακανά 1994, 27.

5 βλ. Γερμανός 1992.

Κατά την επιλογή του χώρου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κάποια αισθητικά κριτήρια τόσο ως προς την καταλληλότητα του σχεδίου όσο και ως προς τη λειτουργικότητα του χώρου. Ο ίδιος ο χώρος οφείλει να εξυπηρετεί τόσο τις ανάγκες των παιδιών όσο και τις ανάγκες της ίδιας της παιδαγωγικής διαδικασίας. Η ατμόσφαιρα του χώρου πρέπει να εμπνέει εμπιστοσύνη και ασφάλεια στο παιδί, η οποία πηγάζει μέσα από τη μορφή του χώρου και ιδιαίτερα μέσα από τη φυσικότητά του. Άλλωστε «ένας δρόμος που οδηγεί με σιγουριά, κατευθείαν στην αισθητική ποιότητα, είναι η απλότητα»⁶.

Η/ Ο παιδαγωγός - στην προκειμένη περίπτωση ο/η βρεφονηπιοκόμος- πρέπει να γνωρίζει τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα του χώρου που εργάζεται, προκειμένου να μπορεί ανά πάσα στιγμή να τον εντάξει στην παιδαγωγική διαδικασία.

Η γνώση και η επεξεργασία θεμάτων που αφορούν το χώρο και την αγωγή αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια του παιδαγωγού:

1. «Στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος αγωγής, που να εξυπηρετεί τον τύπο παιδαγωγικής διαδικασίας, που ο ίδιος έχει επιλέξει,
2. στην αποκατάσταση μιας σωστής ατμόσφαιρας δουλειάς μέσα στο σχολικό χώρο,
3. στην επισήμανση δυσλειτουργιών της παιδαγωγικής διαδικασίας, επειδή αυτές εκφράζονται μέσα από τον τρόπο χρησιμοποίησης του (προσχολικού και σχολικού) χώρου και
4. στην αξιοποίηση των ερεθισμάτων μάθησης, που προσφέρει ο (προσχολικός και σχολικός) χώρος»⁷.

Επειδή λοιπόν η διαμόρφωση του χώρου δεν είναι ανεξάρτητη από τις βασικές αρχές που διέπουν την παιδαγωγική διαδικασία, τους κανονισμούς λειτουργίας και το Ωρολόγιο Πρόγραμμα, είναι φυσικό ότι ο ίδιος ο χώρος από μόνος του εκπέμπει παιδαγωγικά μηνύματα. Αυτή η θεώρηση της αξίας του χώρου είναι σημαντική ήδη από τη βρεφική ηλικία όπου ως χώρος θεωρείται, το φυσικό και τεχνητό περιβάλλον. Ως γνωστόν, ο Piaget τονίζει την άμεση και σημαντική επίδραση που έχει το περιβάλλον στη γνωστική, πνευματική και ψυχική ανάπτυξη του παιδιού.

Σήμερα η κυρίαρχη τάση στην εκπαίδευση είναι παιδοκεντρική, θέτει δηλαδή, στο κέντρο της παιδαγωγικής διαδικασίας το ίδιο το παιδί και τις ανάγκες του. Γι' αυτό ο χώρος του Βρεφονηπιακού Σταθμού οφείλει να ανταποκρίνεται στην παιδική φύση και στους αναπτυξιακούς ρυθμούς

6 Δαράκη 1981, 135.

7 Γερμανός 1992, 7.

του παιδιού. Με λίγα λόγια ο χώρος, (εσωτερικός και εξωτερικός) και ό,τι περιλαμβάνεται μέσα σ' αυτόν οφείλει να προσεγγίζει τα παιδικά μεγέθη. Σε καμιά περίπτωση όμως αυτό δε σημαίνει ότι προτιμάται ένας Βρεφονηπιακός Σταθμός «μινιατούρα», αντιθέτως ο χώρος θα πρέπει να είναι λειτουργικός και για το βρέφος-παιδί και για τον ενήλικα. Πρέπει στο χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού να αντικατοπτρίζεται ένα μέρος της καθημερινής ζωής του παιδιού. **Τα βασικά χαρακτηριστικά της διαμόρφωσής του βάσει της παιδοκεντρικής κατεύθυνσης είναι:**

1. Ο διαχωρισμός του εσωτερικού χώρου σε γωνιές ελεύθερων δραστηριοτήτων, έτσι ώστε να ενισχύεται η ελεύθερη έκφραση και δημιουργικότητα των παιδιών,
2. η προσαρμογή του χώρου στην παιδική κλίμακα, δίνοντας έτσι την ευκαιρία στο παιδί να παρεμβαίνει σ' αυτόν,
3. η άμεση σύνδεση του χώρου με τις εικόνες της καθημερινής ζωής του παιδιού και
4. η ευελιξία του χώρου, προκειμένου να εμπλουτίζεται κάθε φορά με καινούργιο υλικό ή να αναδιαμορφώνεται, εξυπηρετώντας έτσι τις διάφορες ανάγκες της παιδαγωγικής διαδικασίας⁸.

Τα παιδιά πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να παρεμβαίνουν στο χώρο και να του προσδίδουν χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους, έτσι ώστε μέσα στο χώρο να προβάλλονται προσωπικά τους στοιχεία. Μέσα από αυτά τα στοιχεία - σημάδια που αφήνει το παιδί τονίζει την ιδιαιτερότητά του και την προσωπικότητά του. Σκοπός της «σωστής» οργάνωσης του χώρου είναι να αναπτύξουν τα παιδιά δικές τους πρωτοβουλίες ενεργώντας στο πλαίσιο της αρχής της αυτενέργειας, της ελεύθερης έκφρασης / δημιουργικότητας, της συμμετοχικότητας και της ικανοποίησης της ανάγκης τους για εξερεύνηση και αυτοέκφραση, προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία κοινωνικοποίησής τους.

8 βλ. Γερμανός 1992.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Τι είναι η οργάνωση και ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την οργάνωση του χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού;
2. Ποια είναι η σχέση του χώρου με την παιδαγωγική διαδικασία; Πώς μπορεί να θεωρηθεί ο χώρος ως πεδίο μάθησης;
3. Πώς πρέπει να διαμορφώνεται ο χώρος του Βρεφονηπιακού Σταθμού βάσει της παιδοκεντρικής κατεύθυνσης και ποια θα είναι τα βασικά χαρακτηριστικά διαμόρφωσής του;
4. Ποιος είναι ο σκοπός της σωστής οργάνωσης του χώρου για τα παιδιά;
5. Παρατηρήστε το χώρο διδασκαλίας όπου βρίσκεστε σε σχέση με την οργάνωση και τη διαμόρφωσή του και περιγράψτε τις προσωπικές σας εμπειρίες (θετικές ή αρνητικές) από αυτόν ως μαθητές. Υπάρχει ευελιξία στη διαμόρφωση του χώρου; Η οργάνωση και η διαμόρφωσή τους είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά σας; Γράψτε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που εντοπίζετε σε σχέση με τα όσα έχουν αναφερθεί στην τάξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1

**ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΧΩΡΟ
ΣΤΟ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟ ΣΤΑΘΜΟ**

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο μαθητής να είναι σε θέση:

- ☉ Να αναγνωρίζει την καταλληλότητα και τη λειτουργικότητα του χώρου που θα λειτουργήσει ως Βρεφονηπιακός Σταθμός.
- ☉ Να περιγράφει ποιοι είναι οι κατάλληλοι χώροι τόσο για την κύρια αίθουσα όσο και για τους βοηθητικούς χώρους, και πώς θα πρέπει να συνδέονται λειτουργικά μεταξύ τους.
- ☉ Να γνωρίζει πώς κατανέμονται τα παιδιά στα τμήματα ανάλογα με την ηλικία τους και ποια είναι η αναλογία προσωπικού για κάθε ηλικιακή ομάδα.
- ☉ Να προσδιορίζει τα τετραγωνικά που αντιστοιχούν ανά παιδί και να χωρίζει τα παιδιά ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε ηλικίας.
- ☉ Να γνωρίζει και να επιλέγει τα κατάλληλα έπιπλα και σκεύη για κάθε τμήμα.
- ☉ Να επιλέγει το κατάλληλο ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για κάθε ηλικία.

1.1 Λειτουργικά Κριτήρια Επιλογής Χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού

Ένα από τα βασικά στοιχεία της οργάνωσης, όπως προαναφέρθηκε, είναι ο χώρος. Έχοντας ήδη αξιολογήσει την παιδαγωγική του αξία, στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει λόγος για τα κριτήρια επιλογής του χώρου στον οποίο θα στεγαστεί και θα λειτουργήσει ένας Βρεφονηπιακός Σταθμός.

Ο Βρεφονηπιακός Σταθμός αποτελεί έναν από τους χώρους φιλοξενίας, φροντίδας και αγωγής των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Αποτελεί για το παιδί το πέρασμα από την οικογένεια στην κοινωνική ομάδα ή καλύτερα το πέρασμα από το χώρο του σπιτιού στο χώρο των συλλογικών δραστηριοτήτων. Για να μπορέσει ένας Βρεφονηπιακός Σταθμός να οργανωθεί σωστά και να εξασφαλιστεί η διάρκειά του στο χρόνο πριν απ' όλα, το κτίριο πρέπει να ανταποκρίνεται σε ορισμένες απαιτήσεις και πρακτικές της νέας παιδαγωγικής και ψυχολογίας, όπως ήδη αναφέρθηκε, που σχετίζονται με την υγιεινή, την αρχιτεκτονική και την αισθητική της κτιριακής εγκατάστασης. Κατόπιν απαιτείται η κατάλληλη διαμόρφωση του εσωτερικού και του εξωτερικού του χώρου.

Ειδικότερα:

Για την ίδρυση Βρεφονηπιακού Σταθμού είναι αναγκαία η ύπαρξη κατάλληλου οικοπέδου ή κτιρίου με την ανάλογη έκταση.

- Οι Βρεφονηπιακοί Σταθμοί **ιδρύονται μέσα σε αστικές - ημιαστικές περιοχές**, επειδή εκεί υπάρχουν αρκετοί εργαζόμενοι γονείς που χρειάζονται κατάλληλο πλαίσιο για την Προσχολική Αγωγή των παιδιών τους. Απαγορεύεται η εγκατάστασή τους σε οικοδομές, όταν τμήματα των οικοδομών αυτών χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό και έχουν κοινή με το Βρεφονηπιακό Σταθμό είσοδο ή έξοδο.
- Σύμφωνα με τις ισχύουσες προδιαγραφές κατασκευής Βρεφονηπιακού Σταθμού, η **ελάχιστη επιφάνεια του οικοπέδου** θα πρέπει να είναι **800 τ.μ. για 60 παιδιά**. Το οικόπεδο θα πρέπει επίσης να είναι ομαλό με μικρές κλίσεις, να εκπληρώνει τους όρους χρήσης γης της ισχύουσας πολεοδομικής νομοθεσίας, να απέχει 300 μ. τουλάχιστον από την περίμετρο βιομηχανικής ζώνης, θορυβώδη εργοστάσια και γενικά οχληρές και ανθυγιεινές εγκαταστάσεις και να εξυπηρετείται από τα δίκτυα παροχής πόσιμου νερού, ηλεκτρικού ρεύματος, τηλεφώνου και αποχέτευσης⁹.

Κατ' εξαίρεση μπορεί να ιδρυθεί Βρεφονηπιακός Σταθμός σε χώρο μη ρυπαίνουσας βιομηχανίας - βιοτεχνίας για τα παιδιά των εργαζομένων στο χώρο αυτό αποκλειστικά, με την προϋπόθεση να μην υπάρχει σε απόσταση 300 μ. τουλάχιστον βιομηχανική ή βιοτεχνική εγκατάσταση ανθυγιεινή ή οχληρή.

1.1.1 Διάταξη χώρων Βρεφονηπιακού Σταθμού

Όλοι οι χώροι ενός Βρεφονηπιακού σταθμού καλό είναι να αναπτύσσονται σε ένα επίπεδο, κατά προτίμηση ισόγειο. Αν αυτό δεν είναι δυνατό και πρέπει να αναπτυχθεί σε δύο επίπεδα, τότε θα πρέπει:

- Να μη διασπώνται οι ηλικιακές ομάδες των βρεφών / νηπίων, αλλά να είναι όλα τα βρέφη μαζί και όλα τα νήπια μαζί,
- ο χώρος σερβιρίσματος του φαγητού να είναι στο ίδιο επίπεδο με την κουζίνα και
- οι χώροι παραμονής βρεφών / νηπίων να έχουν άμεση επαφή με τον εξωτερικό χώρο, στον οποίο έχει πρόσβαση κάθε τμήμα των παιδιών.

9 ΦΕΚ 645 Τ.Β', 31 -7 - 1997, αρθ. 2.

Εικόνα 1.1.1.α

Σύνδεση της αίθουσας απασχόλησης νηπίων με τον εξωτερικό χώρο

1.1.2 Διατάξεις ασφαλείας

Η ασφαλής πρόσβαση και παραμονή των παιδιών στους χώρους του Βρεφονηπιακού Σταθμού πρέπει να εξασφαλίζονται με ειδικές κατασκευαστικές διατάξεις και λεπτομέρειες. Ειδικότερα:

- Στους χώρους του Βρεφονηπιακού Σταθμού πρέπει να αποφεύγονται τα άνισα επίπεδα. Όπου είναι απαραίτητο να υπάρχουν σκάλες, πρέπει να έχουν ασφαλή κιγκλιδώματα, επίστρωση με υλικά αντιολισθητικά και στρογγυλεμένες γωνίες.
- Κανένα κιγκλιδώμα ή άλλο προστατευτικό χώρισμα δεν πρέπει να έχει ανοίγματα μεγαλύτερα των 12 εκ. ούτε σκαλωτή διάταξη που να επιτρέπει το σκαρφάλωμα των παιδιών. Το ύψος των κιγκλιδωμάτων ή στηθαίων θα πρέπει να είναι 1.50 μ. τουλάχιστον.
- Πρέπει να αποφεύγονται οι μεγάλες τζαμαρίες - γυάλινες επιφάνειες και, όπου αυτό δεν είναι δυνατό, πρέπει να προστατεύονται με μπάρες ή κιγκλιδώματα κατάλληλα, μέχρι και ύψος 1.50 μ. τουλάχιστον. Τα τζάμια θα πρέπει να είναι ασφαλείας και άθραυστα.
- Τα παράθυρα των χώρων των παιδιών πρέπει να διαμορφώνονται χωρίς «ανοιγόμενα» φύλλα μέχρι το ύψος των 1.50 μ.. Στο σταθερό

τμήμα του ανοίγματος μέχρι το ύψος αυτό να κατασκευάζονται προστατευτικές κατασκευές (μπάρες, κιγκλιδώματα κτλ.), οι οποίες δε θα αφήνουν κενά μεγαλύτερα των 12 εκ.¹⁰

- Τα χωρίσματα μεταξύ των W.C. των νηπίων δεν είναι απαραίτητα. Στην περίπτωση όμως που κατασκευάζονται, δε θα πρέπει να έχουν ύψος μεγαλύτερο των 1.30 μ..
- Ειδική προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ασφάλεια της ηλεκτρικής εγκατάστασης (θέση και είδος ρευματοδοτών, πίνακας ασφαλείας).
- Θα πρέπει επίσης ιδιαίτερη προσοχή να δοθεί στη μελέτη και εγκατάσταση συστήματος κεντρικής πυρασφάλειας, το οποίο θα συμπληρώνεται με φορητούς πυροσβεστήρες και φωτεινά σήματα εξόδου.

Εικόνα 1.1.2.α

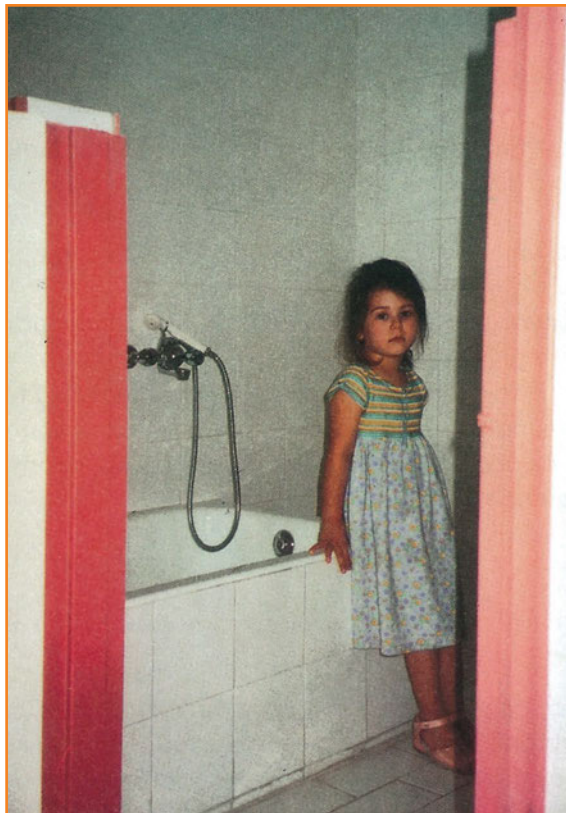
Φορητοί πυροσβεστήρες και φωτεινά σήματα εξόδου

10 ΦΕΚ 645, τ. Β', 31- 7 - 1997, αρθ. 6.

1.1.3 Δάπεδα -Τοίχοι

Τα **δάπεδα** των χώρων απασχόλησης, ύπνου, φαγητού και κυκλοφορίας των παιδιών θα πρέπει να είναι επιστρωμένα με υλικά αντιολισθητικά, ζεστά στην αφή και στην όψη, εύκολα στο καθαρισμό (αν είναι δυνατό χωρίς αρμούς) και ηχομονωτικά.

Οι **τοίχοι** των πιο πάνω χώρων να βάζονται ή να επενδύονται με υλικά που έχουν χαρούμενους χρωματισμούς, να καθαρίζονται εύκολα και να είναι κατά το δυνατό ηχομονωτικά. Οι τοίχοι των χώρων υγιεινής να επενδύονται από το δάπεδο μέχρι και ύψος 1.60 μ. τουλάχιστον με πλακίδια πορσελάνης. Το ίδιο να ισχύει και για τους τοίχους της κουζίνας και του πλυντηρίου. Όλα τα υλικά που χρησιμοποιούνται στις κατασκευές και στα τελειώματα θα πρέπει να είναι μη τοξικά.

Εικόνα 1.1.3.α

Πλακίδια πορσελάνης στους χώρους υγιεινής των παιδιών

1.1.4 Εγκαταστάσεις συστημάτων

Θέρμανση: Όλοι οι Βρεφονηπιακοί σταθμοί θα πρέπει να διαθέτουν σύστημα κεντρικής θέρμανσης, που να εξασφαλίζει σε κάθε περίπτωση 18° C εσωτερική θερμοκρασία, όταν η εξωτερική είναι 0° C. Τα σώματα του καλοριφέρ θα πρέπει να έχουν καλύμματα με στρογγυλεμένες γωνίες και, αν χρησιμοποιούνται θερμοσυσσωρευτές, θα πρέπει να βρίσκονται σε μέρη που δεν έχουν εύκολη πρόσβαση τα παιδιά. Σε καμία περίπτωση δε θα πρέπει να χρησιμοποιούμε ηλεκτρικές θερμάστρες ή θερμάστρες υγραερίου κοντά στα παιδιά.

Φωτισμός - Αερισμός: Οι χώροι παραμονής των παιδιών θα πρέπει να έχουν κατάλληλο φυσικό φωτισμό με προσανατολισμό κατά προτίμηση μεσημβρινό. Απαγορεύεται ο φωτισμός και ο αερισμός διαμέσου φωταγωγών.

1.1.5 Περιβάλλον χώρος

Κάθε Βρεφονηπιακός Σταθμός πρέπει να διαθέτει διαμορφωμένο υπαίθριο χώρο, ανάλογα με τις ηλικίες των παιδιών που φιλοξενεί και το μέγεθός του:

- Όσοι Βρεφονηπιακοί Σταθμοί διαθέτουν βρεφικά τμήματα, η αναλογία είναι 3.50 τ.μ. /βρέφος.
- Όσοι Βρεφονηπιακοί Σταθμοί διαθέτουν νηπιακά τμήματα, η αναλογία είναι 4.50 τ.μ. / παιδί¹¹.

Τμήμα του υπαίθριου χώρου ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού μπορεί να είναι και ημιυπαίθριο. Ο υπαίθριος χώρος ή έστω κάποιο τμήμα του θα πρέπει να σκιάζεται τους ζεστούς μήνες και να προστατεύεται από δυνατούς ανέμους ή δημιουργία ρευμάτων αέρα.

1.2 Γενικές αρχές σχεδιασμού και Οργάνωσης

Οι Τεχνικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας έχουν προτείνει τις παρακάτω προδιαγραφές για τους χώρους και τη λειτουργία των Βρεφονηπιακών Σταθμών. Η οργάνωση του χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού γενικά έχει μεγάλη σημασία, όπως έχει ήδη

11 ΦΕΚ 645, τ. Β', 31 -7- 1997, αρθρ. 5.

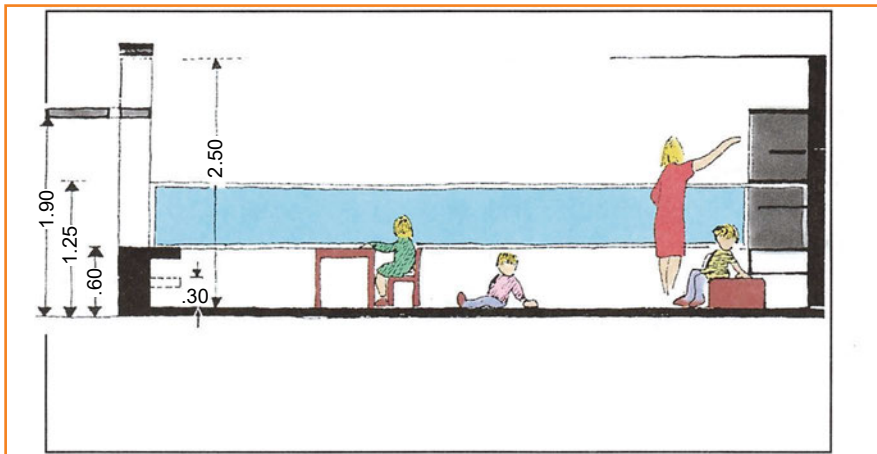
αναφερθεί, γιατί παρεμβαίνει σε μεγάλο βαθμό στη συνολική διαδικασία ανάπτυξης της προσωπικότητας του παιδιού. Ιδιαίτερη φροντίδα απαιτείται, ώστε να αποφεύγεται ο ιδρυματικός χαρακτήρας τόσο στη γεωμετρική οργάνωση του χώρου (αποφυγή συμμετρίας, απλής παράθεσης χώρων, κλπ.) όσο και στην ποιότητα των εσωτερικών χαρακτηριστικών (δηλαδή, στην «ατμόσφαιρα», με αποφυγή μονοχρωμίας, τυποποίησης κλπ.), αλλά και στον τρόπο χρήσης των χώρων γενικότερα (αποφυγή απαγορεύσεων, ρουτίνας, αυστηρός έλεγχος των χώρων κτλ.)¹².

Τα κύρια σημεία που πρέπει να έχει κανείς υπόψη του κατά το σχεδιασμό του Βρεφονηπιακού Σταθμού είναι τα παρακάτω:

- Αναγκαιότητα ύπαρξης μεγάλων ενιαίων χώρων, ώστε, όταν χρειάζεται να υποδιαιρούνται σε μικρότερους και σε γωνιές ή να ενοποιούνται σε μεγαλύτερους. Τέτοιοι χώροι εξασφαλίζουν συγχρόνως:
 - α) τον προσωπικό χώρο που έχει ανάγκη το παιδί για να αναπτύξει τη φαντασία και τη δημιουργικότητά του, χωρίς όμως να αισθάνεται απομονωμένο,
 - β) την άνετη αλλά διακριτική επίβλεψη του προσωπικού και
 - γ) την ανάπτυξη και ενίσχυση των ομαδικών δραστηριοτήτων.
- Καλά καθορισμένος προσανατολισμός των χώρων και ιδιαίτερα των χώρων που κυκλοφορούν, χρησιμοποιούν και αναπτύσσουν δραστηριότητα τα παιδιά. Οι χώροι θα πρέπει να βρίσκονται σε λειτουργική συνέχεια μεταξύ τους. Για παράδειγμα, θα πρέπει να συνδέονται η αίθουσα απασχόλησης με το χώρο αλλαγής και με το χώρο υγιεινής των βρεφών, ώστε το παιδί να μπορεί να κινείται με άνεση και να βρίσκει εύκολα και γρήγορα τους χώρους που χρειάζεται. Η συνολική σύνθεση του Βρεφονηπιακού Σταθμού πρέπει να δίνει ερεθίσματα, χωρίς όμως να κουράζει ή να αποπροσανατολίζει το παιδί.
- Για την εξασφάλιση της λειτουργικότητας ως υπηρεσίας και ως μονάδας Προσχολικής Αγωγής, πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο οι άλλοι χώροι και οι χώροι κυκλοφορίας προς όφελος των χώρων των παιδιών. Αν δε συντρέχουν οικονομικοί λόγοι, είναι αποδεκτή μια μεγαλύτερη ανάπτυξη και των άλλων χώρων.
- Στο βαθμό που η αυτοεξυπηρέτηση αποτελεί έναν από τους στόχους της κοινωνικής εκπαίδευσης, η σχεδίαση και η τοποθέτηση της επίπλωσης και του εξοπλισμού γενικά πρέπει να γίνεται έτσι, ώστε τα στοιχεία αυτά να είναι προσιτά και εύχρηστα από τα παιδιά.

12 Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τμήμα Αρχιτεκτονικών μελετών, Νοέμβριος 1983, Παιδικό Σταθμό - Περιγραφή -Προδιαγραφές χώρων και λειτουργίας.

- Χρειάζεται ποικιλία, διαβάθμιση και μετρημένη χρήση των χαρακτηριστικών του οικείου περιβάλλοντος, όπως είναι το χρώμα, ο φωτισμός, τα ύψη των ορόφων, τα σχήματα κτλ.
- Σε συνδυασμό με το κτίριο απαιτείται μελέτη και οργάνωση του εξωτερικού χώρου. Εσωτερικός και εξωτερικός χώρος πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται, να ενοποιούνται, όταν οι καιρικές συνθήκες το επιτρέπουν, και να αποτελούν ενιαίο σύνολο.
- Τα μέτρα ασφαλείας πρέπει να είναι αυξημένα. Τα παιδιά συχνά προσπαθούν να γνωρίσουν τον κόσμο με το στόμα ή τα χέρια. Σε σχέση με την ηλικία του παιδιού χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στην επιλογή και χρήση των κατασκευαστικών στοιχείων. Κάποιο στοιχείο που για τους ενήλικες είναι ακίνδυνο ή και ασφαλές μπορεί να είναι παγίδα για το παιδί, όπως για παράδειγμα κιγκλίδωμα με κενά μεγαλύτερα των 12 εκ. ή ακάλυπτες πρίζες¹³.

Σχ. 1.2.α

Έπιπλα και εξοπλισμός Βρεφονηπιακού Σταθμού στα μέτρα των παιδιών

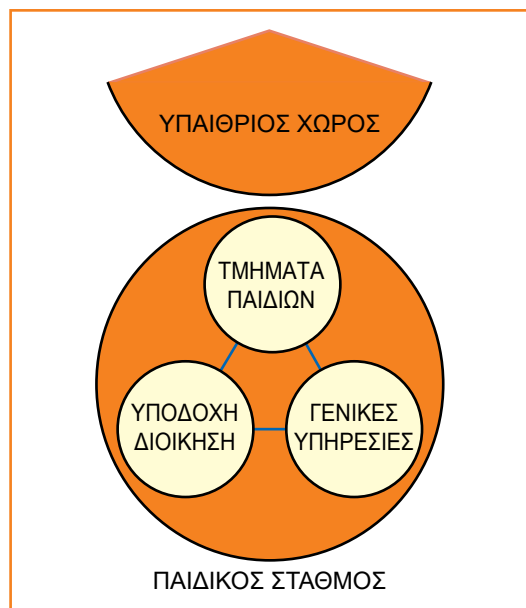
1.2.1 Διάκριση των χώρων του Βρεφονηπιακού Σταθμού

Ακολούθως θα αναφερθούμε στην οργανική δομή του Βρεφονηπιακού Σταθμού. **Ως οργανική δομή** νοείται η εσωτερική διάρθρωση - διά-

¹³ βλ. προηγούμενα.

ταξη των χώρων που συγκροτούν το Βρεφονηπιακό Σταθμό, έτσι ώστε να προκύπτει το καλύτερο αποτέλεσμα ως προς την επικοινωνία και την εξυπηρέτηση όλων όσων έχουν σχέση με αυτόν (παιδιά, προσωπικό, γονείς, επισκέπτες). **Τρεις ομάδες χώρων** μπορούμε να διακρίνουμε στη δομή του Βρεφονηπιακού Σταθμού:

- Χώρους που προορίζονται για την **υποδοχή** των παιδιών και των γονέων, καθώς και για τη **διοίκηση** και το προσωπικό.
- Χώρους παιδιών που αποτελούν τους **κύριους χώρους**. Οι χώροι αυτοί καλύπτουν τη βασική λειτουργία του Βρεφονηπιακού Σταθμού και πρέπει να επιτρέπουν την ικανοποίηση όλων των αναγκών και δραστηριοτήτων της ζωής των παιδιών ανάλογα με την ηλικία τους.
- **Χώρους γενικών ή βοηθητικών υπηρεσιών** που, στο σύνολό τους, πρέπει να επιτρέπουν και να βοηθούν την καλή λειτουργία του Βρεφονηπιακού Σταθμού¹⁴.

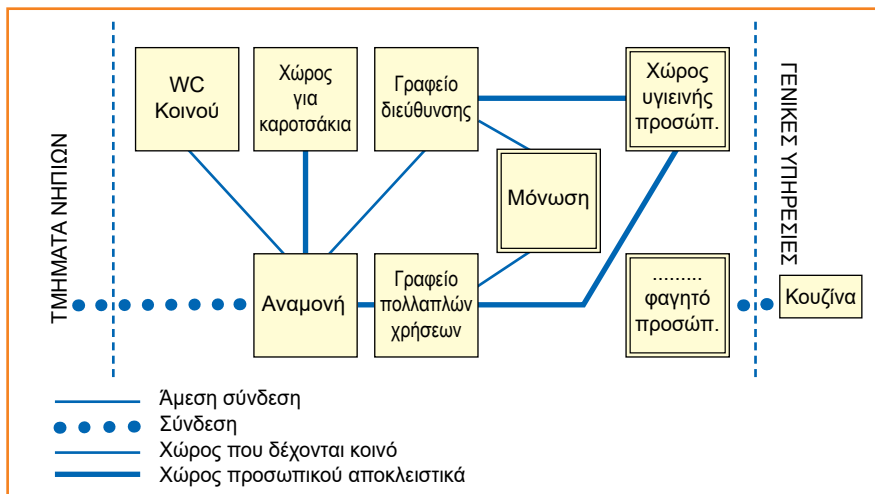
Σχ. 1.2.1.α

Οργανική δομή του Βρεφονηπιακού Σταθμού

14 βλ. προηγούμενα.

Υποδοχή – διοίκηση

- Χώρος αναμονής: Βρίσκεται κοντά στην είσοδο και συνδέεται με τους χώρους των παιδιών και τα γραφεία υποδοχής της Διοίκησης. Κυρίως χρησιμοποιείται από το διευθυντή/-τρια ή κάποιον άλλο από το ειδικευμένο προσωπικό.
- Χώρος για καρτσάκια: Ο χώρος αυτός είναι απαραίτητος για την προσωρινή αποθήκευση των καρτσιών με τα οποία φτάνουν τα παιδιά στο Βρεφονηπιακό Σταθμό.
- Γραφείο Διεύθυνσης: Συνδέεται άμεσα με το χώρο αναμονής. Η θέση του πρέπει να διευκολύνει τη γενική εποπτεία της λειτουργίας του Βρεφονηπιακού Σταθμού.
- Γραφείο πολλαπλών χρήσεων: Το γραφείο αυτό βρίσκεται κοντά στο γραφείο Του διευθυντού/-τριας και σε άμεση σχέση με το χώρο αναμονής. Χρησιμοποιείται εναλλακτικά σαν ιατρείο ή σαν χώρος συνάντησης του ειδικευμένου προσωπικού με τους γονείς.
- Χώρος υγιεινής κοινού: Βρίσκεται κοντά στο χώρο αναμονής. Περιλαμβάνει W.C. με προθάλαμο.
- Χώρος προσωπικού: Ο χώρος αυτός χρησιμοποιείται για την ανάπαυση του προσωπικού, όταν έχει κάποιο κενό στη δουλειά του, και ως τραπέζα. Με την έννοια αυτή πρέπει να συνδέεται με την κουζίνα.
- Χώροι υγιεινής προσωπικού: Περιλαμβάνουν W.C., νιπτήρες, ντους και αποδυτήρια βοηθητικού προσωπικού.

Σχ. 1.2.1.β

Λειτουργικό διάγραμμα Βρεφονηπιακού Σταθμού

Τμήματα παιδιών¹⁵

Οι χώροι αυτοί, στους οποίους διεξάγεται η βασική λειτουργία του Βρεφονηπιακού Σταθμού, διαρθρώνονται, ανάλογα με τις ηλικίες των παιδιών στα εξής τμήματα: τμήμα βρεφών (2 μηνών-2:6 ετών) και τμήμα νηπίων (2:7-6 ετών)¹⁶. Απαραίτητος χώρος και για τα δύο τμήματα είναι το χωλ που αποτελεί εν μέρει και την αίθουσα αναμονής και υποδοχής των παιδιών. Εδώ αφήνουν τα παιδιά τα πράγματά τους, ντύνονται και ξεντύνονται και εδώ τα περιμένουν οι γονείς τους, όταν είναι να φύγουν. Γι' αυτό, θα πρέπει να υπάρχουν παγκάκια, ράφια και κρεμάστρες με το όνομα του παιδιού ή μια φωτογραφία του ή κάποιο ατομικό σύμβολο, για να ξεχωρίζει κάθε παιδί τα δικά του. Σημαντικό είναι επίσης να υπάρχει πίνακας ανακοινώσεων για τους γονείς αλλά και ένας πίνακας για φωτογραφίες από διάφορες εκδηλώσεις των παιδιών. Θα πρέπει να είναι όμορφα διακοσμημένος χωρίς υπερβολές, έτσι ώστε να δημιουργεί μια γλυκιά και ζεστή ατμόσφαιρα στο παιδί και στο γονιό.

15 ΦΕΚ 645, τ.Β'31-7-1997 και Υπ.Υγείας και Πρόνοιας, Δ/νση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τμήμα Αρχιτεκτονικών Μελετών, Νοέμβριος 1993, Παιδ.Σταθμοί - Περιγραφή - Προδιαγραφές χώρων και λειτουργίας.

16 Ο διαχωρισμός αυτός των τμημάτων διαφέρει από Βρεφονηπιακό Σταθμό σε Βρεφονηπιακό Σταθμό. Έτσι, για παράδειγμα, μπορεί να υπάρχουν και τέσσερα τμήματα: Βρεφικό Τμήμα (2-18 μηνών), Προνηπιακό Τμήμα Α (1:6-3 ετών) και Προνηπιακό Τμήμα Β (3 - 4:6 ετών), Νηπιακό Τμήμα Α (4:7 -6 ετών).

Εικόνα 1.2.1.γ

Χώρος για τα προσωπικά αντικείμενα των παιδιών

Εικόνα 1.2.1.δ

Πίνακας ανακοινώσεων στο Βρεφονηπιακό Σταθμό

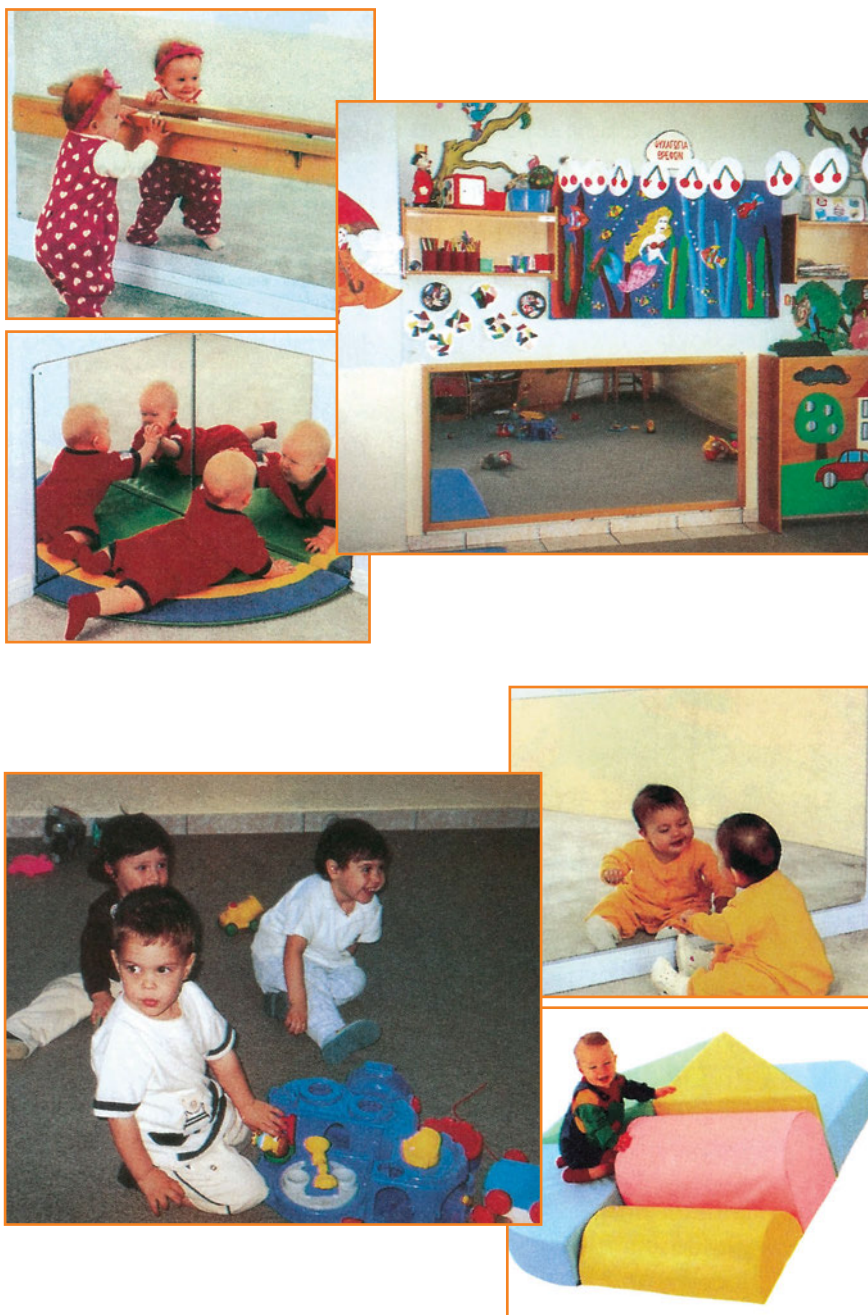
Τμήμα βρεφών

Το βρεφικό τμήμα, επειδή τα βρέφη έχουν ανάγκη από πολλές ώρες ύπνου, θα πρέπει να βρίσκεται σε ένα ήσυχο μέρος του Βρεφονηπιακού Σταθμού, χωρίς ωστόσο να είναι απομονωμένο. Η επαφή των μεγαλύτερων παιδιών με το τμήμα είναι και φυσική και επιθυμητή, αλλά θα πρέπει να γίνεται κάτω από την επίβλεψη του προσωπικού για την αποφυγή ακούσιων ατυχημάτων. Ο χώρος του τμήματος των βρεφών πρέπει να περιλαμβάνει:

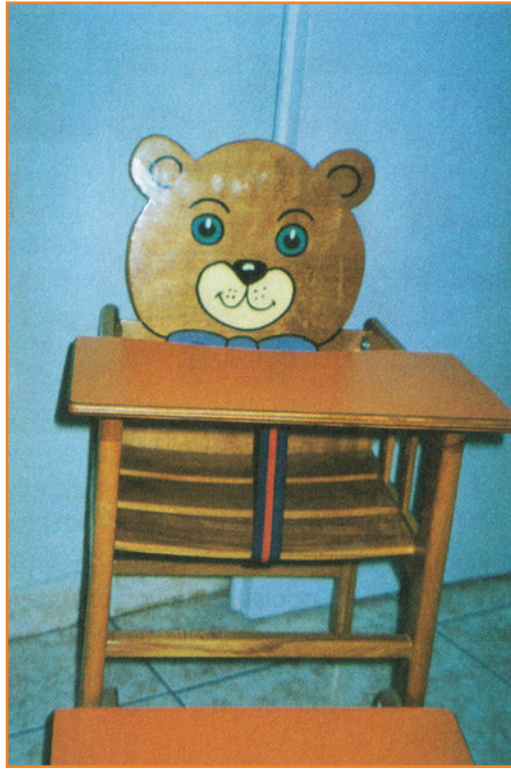
- **Αίθουσα βρεφών:** Ο χώρος στο βρεφικό τμήμα οφείλει να βρίσκεται σε ένα ήσυχο μέρος του Βρεφονηπιακού Σταθμού, να είναι ευρύχωρος και ανοιχτός χωρίς επικίνδυνες γωνίες, γεμάτος ερεθίσματα, που θα κινούν το ενδιαφέρον του παιδιού να τον ανακαλύψει. Το πάτωμα πρέπει να είναι καλυμμένο με μοκέτα και γύρω γύρω στους τοίχους να υπάρχουν μαξιλάρια. Τα βασικά υλικά να είναι πλαστικά και στερεωμένα (π.χ. τα τραπέζια) έτσι ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα βρέφη σαν στήριγμα για τα πρώτα τους βήματα.

Εικόνα 1.2.1.ε
Μαξιλάρια στην αίθουσα βρεφών

Εικόνα 1.2.1.στ
Αίθουσα απασχόλησης βρεφών

*Εικόνα 1.2.1.ζ
Καρεκλάκι στην αίθουσα βρεφών*

- **Ιματιοθήκη:** Είναι ο χώρος που τα παιδιά αφήνουν τα προσωπικά τους αντικείμενα (πανωφόρια, τσάντες, κλπ.)
- **Χώρο παρασκευής γάλακτος:** Πρέπει να βρίσκεται σε άμεση σχέση με τους χώρους των βρεφών. Ο εξοπλισμός πρέπει να εξασφαλίζει τη δυνατότητα παρασκευής γάλακτος (π.χ. ηλεκτρικά μάτια ή γκάτζι) και να περιλαμβάνει ψυγείο, ντουλάπι για αποθήκευση σκευών και τροφίμων, νεροχύτη και πάγκο.
- **Χώρο υγιεινής,** μικρό δωματάκι δίπλα από τη βρεφική αίθουσα: Πρέπει να διαθέτει νιπτήρα / λουτρό, πάγκο για αλλαγή πάνας και γιο γιο για το μεταβατικό στάδιο. Πρέπει να έχει οπτική επαφή με τις αίθουσες ύπνου και απασχόλησης (αυτό επιτυγχάνεται με τζαμαρία στον ενδιάμεσο τοίχο). Η αποκομιδή των απορριμμάτων από το χώρο αυτό πρέπει να είναι εύκολη, όχι όμως μέσω των χώρων ύπνου και φαγητού των βρεφών, αλλά εξωτερικά.

Εικόνα 1.2.1.η
Χώρος αλλαγής-υγιεινής βρεφών

- **Ημιυπαίθριο χώρο:** Πρέπει να βρίσκεται σε άμεση επαφή με την αίθουσα βρεφών και να είναι προφυλαγμένος από τα υπόλοιπα παιδιά. Στο χώρο αυτό τοποθετούνται στρώματα αφρολέξ όπου παίζουν ή κοιμούνται τα βρέφη. Τα μικρότερα είναι δυνατό να μεταφέρονται και με τα κρεβατάκια. Πρέπει επίσης να εξασφαλίζεται η προστασία των βρεφών από τον ήλιο.
- **Υπνοδωμάτιο:** Πρέπει να βρίσκεται σε ήσυχο μέρος με μικρά κρεβατάκια και μια ντουλάπα για τα σκεπάσματα. Οι τοίχοι να είναι βαμμένοι με απαλά χρώματα και στολισμένοι με φωσφορούχα αστράκια και δυο τρεις αφίσες από «ήρεμα τοπία».

Εικόνα 1.2.1.θ
Αίθουσα ύπνου-ανάπαυσης βρεφών

Τμήμα νηπίων

Ο χώρος του τμήματος νηπίων πρέπει να περιλαμβάνει:

- **Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων:** Πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένη, όπως θα περιγράψουμε αναλυτικότερα παρακάτω, με γωνιές, εργαστήρια, χώρους ομαδικής συγκέντρωσης και συζήτησης. Σ' αυτήν βρίσκονται τα νήπια το μεγαλύτερο διάστημα παραμονής τους στον Βρεφονηπιακό Σταθμό.
- **Υπνοδωμάτιο:** Καλύπτει την ανάγκη των παιδιών για ανάπαυση και ύπνο, ιδιαίτερα όσων μένουν μέχρι αργά το μεσημέρι στο Βρεφονηπιακό Σταθμό. Τα χρώματα στους τοίχους πρέπει να είναι απαλά με διακοσμητικές παραστάσεις. Για τον συσκοτισμό του χώρου, χρησιμοποιούνται κουρτίνες ή βενετσιάνικα στόρια. Χρήσιμο είναι και ένα ραδιοκασετόφωνο με κασέτες χαλαρωτικής μουσικής ή νανουρίσματα που θα βοηθήσει τα παιδιά να ηρεμήσουν και να αποκοιμηθούν.
- **Χώρο υγιεινής:** Πρέπει να διαθέτει χαμηλές τουαλέτες, νιπτήρες και καθρέφτες. Στο διάδρομο να υπάρχει μοκέτα για να μη γλιστράνε τα παιδιά.

Εικόνα 1.2.1.1
Χώρος υγιεινής νηπίων

- **Ιματιοθήκη:** Είναι ο χώρος που αφήνουν τα παιδιά καθημερινά τα προσωπικά τους αντικείμενα (πανωφόρια, τσάντες, κλπ).

- **Αίθουσα προβολών/ μουσικοκινητικής ή ψυχοκινητικής αγωγής:** Πρέπει να είναι λιτή με μοκέτα ή αντιολισθητικό δάπεδο, χοντρές κουρτίνες, για να υπάρχει απόλυτο σκοτάδι όταν γίνεται προβολή slides, video, ή παράσταση θεάτρου σκιών και κουκλοθεάτρου. Να υπάρχουν μαξιλάρια για να κάθονται τα παιδιά και ντουλάπι όπου θα φυλάσσεται το υλικό της μουσικοκινητικής/ ψυχοκινητικής αγωγής.
- **Στεγασμένο υπαίθριο χώρο:** Είναι ο χώρος όπου βγαίνουν τα παιδιά να παίξουν τις βροχερές μέρες.
- **Τραπεζαρία:** Είναι ο χώρος όπου τρώνε τα νήπια.

Γενικές Υπηρεσίες υποστήριξης της λειτουργίας του Βρεφονηπιακού Σταθμού

Οι γενικές υπηρεσίες στο σύνολό τους διευκολύνουν την καλή λειτουργία του Βρεφονηπιακού Σταθμού και είναι οι εξής:

- **Κουζίνα:** Πρέπει να βρίσκεται μακριά από τις άλλες αίθουσες, προκειμένου να αποφεύγεται η επαφή με επικίνδυνα αντικείμενα αλλά και να μην ενοχλούνται τα παιδιά από μυρωδιές ή θορύβους.
- **Αποθήκη Τροφίμων,** ίσως προέκταση της κουζίνας (χρησιμεύει για τη φύλαξη των τροφίμων).

Εικόνα 1.2.1.κ

Αποθήκη τροφίμων Βρεφονηπιακού Σταθμού

- **Ιατρείο:** Πρέπει να είναι ένα χαρούμενο δωμάτιο με ένα ή δύο κρεβατάκια, φαρμακείο (το οποίο θα περιλαμβάνει αποστειρωμένους ατομικούς επιδέσμους, αυτοκόλλητους επιδέσμους διάφορων μεγεθών, ελαστικούς επιδέσμους, ψαλιδάκι, βαμβάκι, θερμομέτρο, ένα κουταλάκι-μεζούρα, αντισηπτικό, αποστειρωμένες γάζες, συνδετήρες για τη στερέωση επιδέσμων, αλοιφή για τα τσιμπήματα εντόμων, παυσίπονα, αντιπυρετικά, οινόπνευμα, ελαστικά γάντια), γραφείο του γιατρού, μία ζυγαριά και μία μεζούρα στον τοίχο για το ύψος των παιδιών.

Εικόνα 1.2.1.λ

Ιατρείο στο Βρεφονηπιακό Σταθμό με τον απαραίτητο εξοπλισμό

- Πλυντήριο /στεγνωτήριο.
- Αποθήκη υλικού.
- Χώρος ακαθάρτων.
- Λεβητοστάσιο.
- Αποθήκη ειδών καθαρισμού.

1.2.2. Αναλογία προσωπικού στο Βρεφονηπιακό Σταθμό¹⁷

Προσωπικό βρεφικού τμήματος Βρεφονηπιακού Σταθμού

Το βρεφικό τμήμα του Βρεφονηπιακού Σταθμού φιλοξενεί βρέφη ηλικίας από 2 μηνών ως 2:6 ετών και έχει το ακόλουθο προσωπικό:

- A) Ένα διευθυντή / διευθύντρια,
- B) ένα/μία βρεφονηπιοκόμο ανά οκτώ βρέφη,
- Γ) ένα / μία βοηθό βρεφονηπιοκόμο, αν ο Βρεφονηπιακός Σταθμός φιλοξενεί από 8-12 βρέφη,
- Δ) ένα / μία υπάλληλο καθαριότητας και βοηθητικών εργασιών για κάθε βρεφικό τμήμα (15 βρεφών),
- E) μία μαγείρισσα / ή ένα μάγειρα με ανάλογη εμπειρία και αντίστοιχο πτυχίο,
- Στ) ένα / μία γιατρό / παιδίατρο (εσωτερικό ή εξωτερικό) και
- Z) έναν / μία οδηγό.

Προσωπικό νηπιακού τμήματος Βρεφονηπιακού Σταθμού

Το νηπιακό τμήμα του Βρεφονηπιακού Σταθμού φιλοξενεί νήπια ηλικίας από 2:6 ετών μέχρι την ηλικία εγγραφής τους στο Δημοτικό Σχολείο και έχει το ακόλουθο προσωπικό:

- A) Έναν διευθυντή / διευθύντρια,
- B) έναν / μία βρεφονηπιοκόμο ανά 25 νήπια,
- Γ) ένα / μία βοηθό βρεφονηπιοκόμο, αν ο Βρεφονηπιακός Σταθμός φιλοξενεί από 25 ως 35 νήπια,
- Δ) ένα / μία γιατρό / παιδίατρο (εσωτερικό ή εξωτερικό),
- E) ένα / μία υπάλληλο καθαριότητας και βοηθητικών εργασιών ανά 25 νήπια,
- Στ) μία μαγείρισσα / ή ένα μάγειρα (εφόσον παρασκευάζεται φαγητό) με ανάλογη εμπειρία και κατάλληλη εκπαίδευση,
- Z) άλλες ειδικότητες όπως καθηγητές ή δασκάλους μουσικής, ξένων γλωσσών, ρυθμικής και
- H) έναν / μία οδηγό, εφόσον ο σταθμός διαθέτει αυτοκίνητο μεταφοράς νηπίων.

Οι Τεχνικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των παιδιών ανά ηλικία, έχουν προτείνει τις αναλογίες τετραγωνικών μέτρων ανά παιδί που περιέχονται στους ακόλουθους πίνακες:

17 ΦΕΚ 645, τ. Β', 31-7- 1997, αρθ. 2.

Κτιριολογικό Πρόγραμμα Βρεφονηπιακού Σταθμού 30 Θέσεων^{1,8}
ΠΙΝΑΚΑΣ Α: ΒΡΕΦΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ 10 ΒΡΕΦΩΝ

ΧΩΡΟΙ	ΚΑΘΑΡΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ σε τ.μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ σε μέτρα	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
A. ΥΠΟΔΟΧΗ - ΔΙΟΙΚΗΣΗ			
Είσοδος - Αναμονή (καροτσάκια)	12.00	2.40	
Γραφείο Δ/νσης	7.00	2.40	
Γραφείο πολλαπλών χρήσεων	9.00	2.40	Απαιτείται για Β. Σ. με >20 βρέφη
Χώρος προσωπτικού	7.00	2.20	Απαιτείται για Β. Σ. με> 6-7 στ. προσωπτικό
Μόνωση	6.00	1.80	Απαιτείται για Β. Σ. με> 35 βρέφη
WC/DS προσωπτικού - κοινού	6.00	-	
Ιδιαίτερος χώρος για καροτσάκια	3.00	-	
B. ΧΩΡΟΙ ΒΡΕΦΩΝ			
Αίθουσα Ύπνου Βρεφών	2.50 τ.μ./ βρέφος	3.00	Μin επιφάνεια αιθ. 15.00 τ.μ.
Αίθουσα Απασχόλησης Βρεφών	1.20 τ.μ./ βρέφος	3.00	Μin επιφάνεια αιθ. 15.00 τ.μ.
Χώρος Αλλαγών - Λουτρού Βρεφών	2.50 τ.μ./ θέση αλλαγής	1.50	1 Θέση αλλαγής αντιστοιχεί σε 3 βρέφη
Χώρος παρασκευής γάλακτος	4.00	1.50	
Γ. ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
Κουζίνα	8.00	2.20	Μin επιφάνεια, όταν δεν παρασκ. φαγητό
Αποθήκη Τροφίμων	3.00	-	Απαιτείται, όταν παρασκ. φαγητό
Πλυντήριο (σιδερωτήριο)	7.00	2.00	
Ακάθαρτα και είδη καθαριότητας	3.00	-	Άμεση βοηθητική έξοδος
Γενική αποθήκη	5.00	-	
Λεβητοστάσιο	-	-	Ανάλογο με σύστημα θέρμανσης

18 ΦΕΚ 645, τ. Β', 31-7- 1997, αρθ. 2.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β: ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ 15 ΝΗΠΙΩΝ

ΧΩΡΟΙ	ΚΑΘΑΡΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ σε τ.μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ σε μέτρα	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Α. ΥΠΟΔΟΧΗ - ΔΙΟΙΚΗΣΗ			
Είσοδος - Αναμονή (καροτσάκια)	12.00	2.40	Απαιτείται για Π. Σ. με >30 νήπια
Γραφείο Δ/νσης	7.00	2.40	
Γραφείο πολλαπλών χρήσεων	9.00	2.40	Απαιτείται για Π. Σ. με> 6-7 στ. προσωπικό
Χώρος προσωπικού	7.00	2.20	Απαιτείται για Π. Σ. με> 35 νήπια
Μόνωση	6.00	1.80	
WC/DS προσωπικού - κεινού	6.00	-	
Β. ΧΩΡΟΙ ΒΡΕΦΩΝ			
Αίθουσα Ύπνου νηπίων	1.70 τ.μ./ θέση ύπνου	3.00	1 Θέση ύπνου / 4-5 νήπια, min επιφάνεια αιθ. 12.00 τ.μ.
Αίθουσα Απασχόλησης νηπίων	1.80 τ.μ./νήπιο	3.60	Min επιφάνεια αιθ. 25.00
Τραπεζαρία	2.00 τ.μ./ νήπιο	3.60	Όταν χρησιμοποιείται και σαν τραπεζαρία
Χώρος WC/ Λουτρού Νηπίων	1.40 τ.μ./ νήπιο	3.00	Χώρος προαιρετικός min επιφάνεια αιθ. 15.00 τ.μ.
Γ. ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
Κουζίνα	8.00	2.20	Min επιφάνεια, όταν δεν παρασκ. φαγητό
Αποθήκη Τροφίμων	3.00	-	Απαιτείται, όταν παρασκ. φαγητό
Πλυντήριο (σιδερωτήριο)	7.00	2.20	
Ακάθαρτα και είδη καθαριότητας	3.00	-	Άμεση βοήθητική έξοδος
Γενική αποθήκη	5.00	-	
Λεβητοστάσιο	-	-	Ανάλογο με σύστημα θέρμανσης

1.2.3 Έπιπλα - Σκεύη

Οι Βρεφονηπιακοί Σταθμοί θα πρέπει να διαθέτουν έπιπλα κατάλληλα και για κάθε ηλικία παιδιών που φιλοξενούν (βρεφικό πάρκο και καθίσματα, κρεβατάκια, τραπεζάκια, με ανάλογο αριθμό καθισμάτων κλπ.). Τα τραπεζάκια και τα καθίσματα θα πρέπει να είναι ελαφρά και χωρίς οξείες γωνίες. Είναι απαραίτητα επίσης ράφια, συρτάρια και ντουλάπια για την τοποθέτηση παιχνιδιών και λοιπών αντικειμένων απασχόλησης (π.χ. βιβλία, χρώματα κλπ.). Όλα τα έπιπλα θα πρέπει να είναι κατασκευασμένα και βαμμένα με υλικά μη τοξικά. Η προσαρμογή του ανθρώπου στο περιβάλλον γίνεται, όταν αυτό ικανοποιεί τις βιολογικές και κοινωνικές του ανάγκες. Όταν τα έπιπλα, τα υλικά και τα όργανα του Βρεφονηπιακού Σταθμού επιτρέπουν στο παιδί να επιλύει καταστάσεις προβληματισμού χωρίς την άμεση βοήθεια των ενηλίκων, αισθάνεται αυτόνομο, ελεύθερο και ασφαλές. Είναι παιδαγωγικό σφάλμα να σχεδιάζονται και να απαιτούνται από το παιδί δραστηριότητες για τις οποίες δεν έχει αναπτύξει ακόμη ικανότητες. Καθετί που προορίζεται για χρήση από τα παιδιά κατασκευάζεται στα μέτρα τους.

Παρακάτω παραθέτουμε σε πίνακα κάποια από τα βασικά έπιπλα και σκεύη που πρέπει να βρίσκονται στο Βρεφονηπιακό Σταθμό:

ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Γραφείο και Καρέκλα Δ/ντή / Δ/ντριας
Συρταροθήκη
Κάθισμα επισκέπτη
Τραπέζι αναμονής
Τραπέζι τηλεφώνου
Καλόγηροι με ομπρελοθήκη
Γραφείο υπαλλήλου
Καναπές τριθέσιος/ διθέσιος
Τραπέζι ή τραπεζάκια Σαλονιού
Καρέκλες βρεφονηπιοκόμων
Αρχειοθήκη

ΜΗΧΑΝΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ

Φωτοαντιγραφικό μηχάνημα
Στερεοφωνικό συγκρότημα
Τηλεόραση
Video
Fax
Συναγερμός
Ανεμιστήρες / Air condition
Η/Υ με εκτυπωτή
Προβολέας slides

ΕΙΔΗ ΙΜΑΤΙΣΜΟΥ - ΚΟΥΡΤΙΝΕΣ

Σεντονάκια βαμβακερά
 Προσόψια βαμβακερά
 Πάπλωμα βαμβακερό
 Κουβέρτα βαμβακερή
 Κουρτίνες βαμβακερές
 Στόρια
 Πετσέτες ταΐσματος βρεφών
 Πετσέτες μπάνιου
 Τραπεζομάντηλα

ΕΙΔΗ ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ - ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ - ΔΙΑΦΟΡΑ

Ηλεκτρικό ψυγείο
 Ηλεκτρική κουζίνα
 Ηλεκτρικός τρίφτης
 Τηγάνια, κατασαρόλες, χύτρες ταχύτητας
 Πιάτα (ρηχά και βαθιά)
 Ποτήρια, μαχαιροπήρουνα
 Κανάτες
 Μίξερ, φριτέζα, ζυγός 4kg
 Ζυγός επιδαπέδιος 100kg κλπ.

ΕΠΙΠΛΑ & ΣΚΕΥΗ ΒΡΕΦΩΝ

Πάρκο βρεφών
 Κρεβατάκια βρεφών
 Στρώματα βρεφών
 Καρεκλάκια ταΐσματος
 Αλαξίερρες βρεφών - γιο γιο
 (για το μεταβατικό στάδιο)
 Ζυγαριά Βρεφών

ΕΠΙΠΛΑ & ΣΚΕΥΗ ΝΗΠΙΩΝ

Καρεκλάκια νηπίων
 Τραπεζάκια νηπίων
 Παγκάκια νηπίων
 Στρώματα νηπίων
 Κρεβατάκια νηπίων
 Ζυγαριά νηπίων

1.3 Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό

Η σύγχρονη παιδαγωγική διδάσκει ότι το παιδί, για να αναπτυχθεί και να εξελιχθεί κατάλληλα, χρειάζεται περιβάλλον πλούσιο σε υλικό, ειδικά κατασκευασμένο γι' αυτό. Με λίγα λόγια, ο χώρος στον οποίο αναφερθήκαμε εκτενώς αλλά και το υλικό πρέπει να προσφέρουν στο παιδί ευκαιρίες για εξερεύνηση και ανακαλύψεις. Το υλικό αυτό πρέπει να διαλέγεται με πολύ φροντίδα και να προσαρμόζεται στην ηλικία, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Τα παιχνίδια συντελούν στην ενίσχυση και στήριξη της πνευματικής ανάπτυξης του παιδιού. Γι' αυτό άλλωστε θα πρέπει τα παιχνίδια να είναι προσαρμοσμένα στο χαρακτήρα των παιδιών. Ο στόχος του/της βρεφονηπιοκόμου είναι να κάνει το παιχνίδι πιο οργανωμένο και περιεκτικό, εξασφαλίζοντας έτσι τις κατάλληλες συνθήκες για την «ισόρροπη και ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού».

Ψυχολογικές και παιδαγωγικές ιδιότητες του υλικού:

- Να είναι ανθεκτικό, για να μην αποθαρρύνεται το παιδί από την εύκολη και γρήγορη καταστροφή ή φθορά του. Ένα εύθραυστο υλικό μπορεί να αποβεί και επικίνδυνο και ίσως τελικά πιο ακριβό, αφού θα χρειάζεται να αντικαθίσταται συχνά.
- Να είναι ελκυστικό, ευχάριστο και περιποιημένο. Η καλή αισθητική εμφάνιση κάθε πράγματος που απευθύνεται στο παιδί, δεν πρέπει να παραμελείται. Ένα βιβλίο σχισμένο ή ένα παιχνίδι σπασμένο δεν προκαλεί το παιδί να ασχοληθεί μ' αυτό.
- Να είναι πολυδύναμο, να επιτρέπει, δηλαδή, στο παιδί να το χρησιμοποιεί με ποικίλους τρόπους. Με τη βοήθεια του πολυδύναμου υλικού το παιδί πειραματίζεται αυθόρμητα και έτσι το υλικό αποτελεί πηγή νέων δραστηριοτήτων και εμπειριών.
- Να έχει το σωστό μέγεθος για την ηλικία για την οποία προορίζεται. Επειδή στο Βρεφονηπιακό Σταθμό φιλοξενούνται παιδιά διαφορετικής ηλικίας, πρέπει να γνωρίζουμε ότι τα παιδιά αυτά λόγω και της διαφορετικής σωματικής διάπλασης (π.χ. ανάστημα) και της κινητικής τους ωριμότητας χρειάζονται υλικό διαφορετικού μεγέθους. Για παράδειγμα, για τα νήπια των τριών χρόνων τα μεγάλα αντικείμενα είναι πιο εύχρηστα, ενώ τα μεγαλύτερα παιδιά χειρίζονται πιο άνετα τα μικρότερα αντικείμενα.
- Να ικανοποιεί τις ανάγκες του παιδιού. Να μην του επιβάλλεται, αλλά το παιδί να το ζητά αυθόρμητα, γιατί αποτελεί απάντηση στις ανάγκες του. Οι κυριότερες ανάγκες του παιδιού που μπορεί να ικανοποιήσει το παιδαγωγικό υλικό είναι: η ανάγκη για δράση, η περιέργεια, η ανάγκη για κατασκευή και διάλυση, η ανάγκη για έκφραση και για προσωπική δημιουργία.
- Να επιτρέπει την άσκηση ορισμένων ψυχολογικών και πνευματικών λειτουργιών. Μερικά παιχνίδια ταξινομήσεων ενεργοποιούν βασικές γνωσιακές δομές που συναντά κανείς σε όλες τις πνευματικές δραστηριότητες. Η απασχόληση του παιδιού με ένα τέτοιο υλικό αποτελεί μια ιδιαίτερη παιδαγωγική ενέργεια, γιατί το παιδί ασυνείδητα οικοδομεί την προσωπική του εμπειρία και προετοιμάζεται η μελλοντική πνευματική του άσκηση.
- Να ενθαρρύνει τη συνέχιση της προσπάθειας και έτσι να ασκεί την υπομονή και την επιμονή.
- Να ικανοποιεί την επιθυμία του παιδιού να θεωρεί τον εαυτό του «μεγάλο» με το να επιδίδεται σε ασχολίες που κάνουν οι μεγάλοι. Αυτή η ανάγκη ικανοποιείται με το συμβολικό παιχνίδι, για την πραγματοποίηση

του οποίου χρειάζεται να υπάρχουν στο σταθμό αντικείμενα και σκεύη που χρησιμοποιούν οι ενήλικες-μεγάλοι, όπως σκεύη κουζίνας, εργαλεία κλπ.. Με τη βοήθεια του υλικού αυτού τα παιδιά βιώνουν καταστάσεις ανάλογες με εκείνες που παρατηρούν στην καθημερινή ζωή των ενηλίκων.

Πέρα όμως από το γεγονός ότι για την επιλογή του παιδαγωγικού υλικού είναι απαραίτητο ο/η βρεφονηπιοκόμος να γνωρίζει τις ψυχοπαιδαγωγικές διαστάσεις του υλικού αυτού ανά ηλικία, θα πρέπει στη συνέχεια να φροντίζει και τη σωστή τοποθέτησή του στο χώρο. Έτσι το παιδί θα μπορεί να γνωρίζει ανά πάσα στιγμή τη θέση του η οποία οφείλει να είναι σε τέτοιο ύψος, ώστε το ίδιο το παιδί να έχει πάντα πρόσβαση αλλά και δυνατότητα ελεύθερης επιλογής.

Η μεγάλη ποικιλία του υλικού που συναντάται στο Βρεφονηπιακό Σταθμό μπορεί αρχικά να χωριστεί σε τρεις μεγάλες κατηγορίες:

- A) Υλικό που βρίσκεται στη φύση και στο περιβάλλον μας** σε ένα ανεξάντλητο αριθμό και ποικιλία. Το υλικό αυτό συλλέγεται κυρίως από τα παιδιά, που φροντίζουν επίσης και για την τακτοποίησή του. Θα ήταν αδύνατο να δώσουμε ένα πλήρη κατάλογο αυτού του υλικού που, ενώ υπάρχει γύρω μας, συνήθως δεν του δίνουμε σημασία, αλλά το προσέχουμε μόνον, όταν μάθουμε για τις πολύπλευρες δυνατότητες και χρήσεις του. Ποιος ενδιαφέρεται, για παράδειγμα, για τα κουκουνάρια, τα βελανίδια κλπ. ή ακόμη για τις άδειες κουβαρίστρες, τα πλαστικά κουταλάκια, τους φελλούς από τα μπουκάλια κλπ.; Με το υλικό αυτό το παιδί ανακαλύπτει τον κόσμο που το περιβάλλει και ενδιαφέρεται όλο και περισσότερο γι' αυτόν. Επιπρόσθετα είναι υλικό που μπορούμε να προμηθευτούμε ανέξοδα και πολύ εύκολα.
- B) Υλικό κατασκευασμένο ειδικά για το Βρεφονηπιακό Σταθμό**, που βρίσκεται στο εμπόριο και θα πρέπει να πληρεί τις προαναφερόμενες ψυχοπαιδαγωγικές προϋποθέσεις. Γι' αυτό και η επιλογή του θα πρέπει να γίνεται ιδιαίτερα προσεχτικά από τη βρεφονηπιοκόμο.
- Γ) Υλικό κατασκευασμένο από τον/ την παιδαγωγό ή με τη συνεργασία των γονέων και των παιδιών.** Πρόκειται για μια κατηγορία υλικού εξίσου βασική με τις προηγούμενες, με επιπλέον μια διάσταση, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους γονείς να συνδέονται πιο στενά με τη ζωή του Βρεφονηπιακού Σταθμού και μέσα από αυτή τη σχέση εκπαιδεύονται και οι ίδιοι. Επιπλέον είναι και οικονομικότερη λύση.

1.3.1. Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για βρέφη ηλικίας 2-18 μηνών

- ⇒ Απαραίτητο είναι το **παιδαγωγικό υλικό αδρής κινητικότητας**, όπως:
- Στρώματα από διάφορα υλικά και σε διάφορα μεγέθη, επίπεδα, χρώματα και σχήματα, σε ποικίλους σχηματισμούς στο χώρο. Για παράδειγμα, στρώματα ίδιου μήκους και διαφορετικού πλάτους τοποθετημένα το ένα πάνω στο άλλο κάνουν σκαλιά.
 - Μαξιλάρια σε διάφορα μεγέθη, χρώματα, σχήματα και σχηματισμούς στο χώρο. Για παράδειγμα, μαξιλάρι φωλιά, δηλαδή στρογγυλό με κενό στη μέση, μαξιλάρι φίδι κλπ..
 - Τούνελ.
 - Σπιτάκια φωλιές.
 - Ατομικές γωνιές για ηρεμία κατασκευασμένες από αφρώδες υλικό με υφασμάτινη επένδυση.
 - Μικρές τσουλήθρες εσωτερικού χώρου.
- ⇒ **Υλικό που αποτελεί κίνητρο για το βρέφος να μετακινηθεί** για να το πιάσει και να το γνωρίσει ακόμα, και το βρέφος που δε στέκεται όρθιο, όπως:
- Κύβοι από αφρολέξ.
 - Μαλακές ελαφριές μπάλες με ήχους.
 - Κουβέρτες πολλαπλών δραστηριοτήτων.
 - Παιχνίδια που τα σέρνουν, τα σπρώχνουν, τα τσουλάνε.
 - Βιβλία (πάνινα ή από χοντρό χαρτόνι).
 - Κούκλες και μαλακά ζωάκια.
 - Τηλέφωνα με καντράν και με κουμπιά.
 - Χαρτιά (άχρηστα) για σκίσιμο.
- ⇒ **Υλικό κατάλληλο για τη νοητική - γνωστική ανάπτυξη, όπως:**
- Διάφορα παιχνίδια που βγάζουν ήχους και φωνές ζώων.
 - Κασέτες και κασετόφωνο με απλά τραγουδάκια κατάλληλα γι' αυτήν την ηλικία.
 - Πλαστικοί κρίκοι σε διάφορα μεγέθη και χρώματα, που τοποθετούνται σε βάση.
 - Κουτί με τρύπες διάφορων σχημάτων που μπαίνουν τα αντίστοιχα σχήματα.
 - Οικοδομικό υλικό αφρώδες, ελαφρύ σε μεγάλα μεγέθη, σε διάφορα σχήματα και χρώματα.

- Υφάσματα διάφορων χρωμάτων και μεγεθών.
 - Κουτιά και μπουκάλια πλαστικά διάφορα (άχρηστο υλικό) σε ποικίλα μεγέθη και σχήματα.
- ⇒ **Υλικό που βοηθά στη γνωριμία με το σώμα και τον εαυτό**
- Καθρέπτες μεγάλοι, άθραυστοι, χαμηλά τοποθετημένοι, ώστε να βλέπει το είδωλό του, ακόμη και το παιδί που μπουσουλάει.
 - Εικόνες προσώπων.

1.3.2. Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για βρέφη ηλικίας 18 μηνών - 2 ετών

- ⇒ Υλικό για την **ανάπτυξη της αδρής κινητικότητας**, όπως:
- Τούνελ, σπιτάκια - φωλιές, τσουλήθρες εσωτερικού χώρου.
 - Συρόμενα και κυλιόμενα παιχνίδια, αυτοκινητάκια, μπάλες, στεφάνια.
- ⇒ Υλικό για την **ανάπτυξη της λεπτής κινητικότητας**, όπως:
- Κύβοι από αφρολέξ.
 - Παιχνίδια που μπαίνουν το ένα μέσα στο άλλο.
 - Χαρτιά.
 - Ζυμάρια, πλαστελίνη, δαχτυλομπογιές, κλπ.
- ⇒ Υλικό για τη **γλωσσική ανάπτυξη**, όπως:
- Βιβλία ειδικά για την ηλικία αυτή τα οποία πρέπει να βρίσκονται τοποθετημένα σε χαμηλό ράφι.
- ⇒ Υλικό για τη **νοητική ανάπτυξη**:
- Εκτός από το αντίστοιχο υλικό στην προηγούμενη ηλικιακή κατηγορία, προστίθενται μπιμπερό, δοχείο, πιάτα και ποτήρια σε φυσικό μέγεθος, καροτσάκια για τις κούκλες.
- ⇒ Υλικό για την **κοινωνικο - συναισθηματική ανάπτυξη**, όπως:
- Κύβοι και πάνινες μπάλες με κουδουνάκια,
 - Μουσικά όργανα, όπως ντέφι, κουδουνάκια και μαράκες.

Εικόνα 1.3.α

Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για βρέφη ηλικίας 8 μηνών μέχρι 2 ετών

1.3.3. Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για νήπια ηλικίας 2-3 ετών

- ⇨ Υλικό για την **ανάπτυξη της αδρής κινητικότητας**, όπως:
 - Στεφάνια, ράβδοι, σχοινάκια.
 - Άχρηστο υλικό που εξυπηρετεί την εκάστοτε δραστηριότητα, όπως χαρτόκουτα και κορδέλες.
 - Μπάλες.

- ⇨ Υλικό για την **ανάπτυξη της λεπτής κινητικότητας**, όπως:
 - Υλικό γραφικής ύλης, όπως ξυλομπογιές, κηρομπογιές, νερομπογιές.
 - Οικοδομικό υλικό.
 - Παιχνίδια επιδεξιότητας (τοποθέτηση πλαστικών καρφιών σε συγκεκριμένες τρύπες).

- ◊ Υλικό για τη **γλωσσική ανάπτυξη**, όπως:
 - Βιβλία με ανάλογο βαθμό δυσκολίας, για παράδειγμα, βιβλία με μικρές ιστορίες ή ποιημάτια.
 - Κασέτες με τραγούδια και ποιήματα.

- ◊ Υλικό για την **κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη**, όπως:
 - Οργάνωση του χώρου σε γωνιές που δίνει ευκαιρίες για ομαδικό παιχνίδι.

- ◊ Υλικό για τη **νοητική ανάπτυξη**, όπως:
 - Υλικό που τοποθετείται κατά μέγεθος, για παράδειγμα, κρίκοι με βάση, κύπελλα το ένα μέσα στο άλλο καθώς και form-box (κουτί με εσοχές που μπαίνουν σχήματα).
 - Παιχνίδια μνήμης - παρατηρητικότητας (τόμπολες, παζλ, ντόμινο, κτλ.)

- ◊ Υλικό για την **ανάπτυξη της δημιουργικότητας / αισθητικής ανάπτυξης**, όπως:
 - Χρήση άχρηστου υλικού.
 - Αύξηση ποικιλίας και ποσότητας υλικού στις γωνιές.
 - Υλικό για μουσικοκινητικές / ρυθμικές ή μουσικές δραστηριότητες και παντομίμα ή θεατρικό παιχνίδι.

1.3.4. Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για νήπια ηλικίας 3-6 ετών

- ◊ Υλικό για την ανάπτυξη της **αδρής κινητικότητας**:
 - Το παιδί σ' αυτή την ηλικία σκαρφαλώνει, πηδάει, τρέχει, σέρνεται και δοκιμάζει τον εαυτό του σε ακόμη πιο «ριψοκίνδυνα» παιχνίδια. Γι' αυτό, πρέπει να υπάρχει χώρος που να επιτρέπει την ελεύθερη και οργανωμένη κίνηση.

- ◊ Υλικό για την ανάπτυξη της **λεπτής κινητικότητας**:
 - Βασικά εργαλεία για την ανάπτυξη της λεπτής κινητικότητας είναι το μολύβι, ο μαρκαδόρος, το πινέλο, το ψαλίδι. Στα παιδιά πάνω από 5 ετών δίνεται μολύβι και γόμα, προκειμένου να γνωρίσουν τη διαδικασία χειρισμού τους.

Εικόνα 1.3.β

Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για νήπια (3-6 ετών)

- ◊ Υλικό για τη **γλωσσική ανάπτυξη**:
 - Η γωνιά της βιβλιοθήκης πλουτίζεται με βιβλία κατάλληλα γι' αυτήν την ηλικία, βιβλία γνώσεων διάφορων ειδών. Πλουτίζεται επίσης με παντός είδους υλικό γραπτού λόγου, όπως: συνταγές, τηλεφωνικό κατάλογο, κατάλογο εστιατορίου, χάρτη, ευχετήριες κάρτες κλπ..

- ◊ Υλικό για την **κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη**:
 - Τα παιδαγωγικά παιχνίδια που λαμβάνουν χώρα σ' αυτήν την ηλικία είναι πιο πολύπλοκα. Αρχίζουν να ασχολούνται σε ομάδες με επιτραπέζια παιχνίδια μεγαλύτερου βαθμού δυσκολίας (γκρινιάρη, φιδάκι, κανονικό ντόμινο κτλ.).
 - Προσθήκη κι άλλων γωνιών για συμβολικό παιχνίδι.

- ◊ Υλικό για τη **νοητική ανάπτυξη**:
 - Στις γωνιές προστίθενται και γωνιές ανταλλαγών (μανάβικο, ταχυδρομείο, μπακάλικο) ή γωνιά έρευνας και τεχνολογίας.

- ◊ Υλικό για την **ανάπτυξη της δημιουργικότητας / αισθητικής ανάπτυξης**:
 - Για τη ζωγραφική, όλα τα υλικά που χρησιμοποιούν οι ζωγράφοι, εφόσον φυσικά ο/η βρεφονηπιοκόμος γνωρίζει τη χρήση τους,
 - Στη γλυπτική, εκτός από το ζυμάρι και την πλαστελίνη, δουλεύεται και ο πηλός, ο γύψος, ο χαρτοπολτός,
 - Ποικίλο υλικό για πιο ποικίλες μουσικοκινητικές /ρυθμικές ή μουσικές δραστηριότητες και θεατρικό παιχνίδι

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Η λειτουργία ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού δεν είναι εύκολη υπόθεση, γιατί αποτελεί κοινωνικό λειτουργήμα αλλά και γιατί θέτει τις βάσεις για τη διαπαιδαγώγηση των μελλοντικών πολιτών της κοινωνίας. Προτού κανείς προσεγγίσει την παιδαγωγική διάσταση της λειτουργίας του χώρου αυτού, οφείλει να μελετήσει την ηθική και κοινωνική υπόσταση του θεσμού, σε τι αποσκοπεί και τι επιδιώκει. Η φύλαξη και η φροντίδα των παιδιών δεν είναι ο ένας και μοναδικός στόχος. Παράλληλα, δηλαδή, στόχος είναι η επίτευξη της ψυχικής και πνευματικής υγείας των παιδιών και η παροχή της κατάλληλης αγωγής. Γι' αυτό, είναι απαραίτητο να ελέγχονται οι κτιριακές εγκαταστάσεις, οι βάσεις διατάξεων αναλογίες βρεφών/ νηπίων και προσωπικού και οι κανόνες ασφαλείας.

Το κτίριο παίζει σημαντικό ρόλο στη σωστή λειτουργία ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού. Τη μορφή και την αρχιτεκτονική του δομή την καθορίζουν άλλωστε οι ίδιοι οι σκοποί του και το παιδαγωγικό σύστημα που θα εφαρμοστεί και το οποίο απαιτεί ειδική διάρθρωση και διαρρύθμιση των εσωτερικών χώρων. Ο αρχιτέκτονας που θα ασχοληθεί με τη μελέτη του κτιρίου είναι υποχρεωμένος να συνεργαστεί με το εκπαιδευτικό προσωπικό, για να είναι η μελέτη του ικανή και κατάλληλη να εξυπηρετήσει τους σκοπούς της αγωγής.

Ένα κτίριο που προρίζεται για Βρεφονηπιακός Σταθμός επιβάλλεται για λόγους ψυχολογικούς να μην φιλοξενεί πολύ μεγάλο αριθμό παιδιών. Οι ειδικοί περιορίζουν τον αριθμό αυτό στα 120 παιδιά και επικαλούνται ως πρωταρχικές αιτίες της πρότασής τους την ανάγκη της απλούστευσης της λειτουργίας των ιδρυμάτων αυτών και την προστασία της υγείας των παιδιών από τη μετάδοση νοσημάτων. Η σύγχρονη τάση είναι να περιοριστεί ακόμα περισσότερο ο αριθμός των παιδιών.

Ανάλογα πρέπει να γίνεται και η επιλογή του εποπτικού και ψυχοπαιδαγωγικού υλικού και των επίπλων/ σκευών για κάθε χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού. Το επόμενο βήμα είναι η αξιοποίηση του χώρου ως προς τη λειτουργική του διαρρύθμιση, που οφείλει να ικανοποιεί όλο το φάσμα των αναγκών του παιδιού (βιολογικές, κοινωνικές κλπ.), αλλά και να ανταποκρίνεται στο πλαίσιο των διδακτικών αρχών που διέπουν την παιδαγωγική διαδικασία (αρχή της αυτενέργειας, της συμμετοχικότητας, της αυτοέκφρασης/ δημιουργικότητας, της κοινωνικοποίησης κτλ.).

Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις βασικές αρχές που διέπουν την διαρρύθμιση του χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Σε ποιες απαιτήσεις και πρακτικές της Νέας Παιδαγωγικής σχετικά με την υγιεινή, την αρχιτεκτονική και την αισθητική της κτιριακής εγκατάστασης πρέπει να ανταποκρίνεται η οργάνωση ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
2. Με ποια κριτήρια πρέπει να επιλέγεται οικόπεδο ή κτίριο που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί ως Βρεφονηπιακός Σταθμός;
3. Τι θα πρέπει να προσεχτεί στην οργάνωση και διαμόρφωση των χώρων ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού που αναγκαστικά λειτουργεί σε δύο επίπεδα;
4. Ποια είναι τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την ασφαλή πρόσβαση και παραμονή των παιδιών στο Βρεφονηπιακό Σταθμό;
5. Ποια στοιχεία πρέπει να λάβουμε υπόψη για τη θέρμανση, το φωτισμό και τον αερισμό των χώρων κατά το σχεδιασμό ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
6. Ποια βασικά στοιχεία πρέπει να έχει κανείς υπόψη του κατά το σχεδιασμό ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
7. Πόσες και ποιες είναι οι κύριες ομάδες χώρων που περιλαμβάνονται στην οργανική δομή ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
8. Ποιοι χώροι περιλαμβάνονται στην υποδοχή- διοίκηση και ποιες λειτουργίες εξυπηρετούν;
9. Ποιοι χώροι περιλαμβάνονται στο τμήμα βρεφών και ποιες λειτουργίες εξυπηρετούν;
10. Ποιοι χώροι περιλαμβάνονται στο τμήμα νηπίων και ποιες λειτουργίες εξυπηρετούν;
11. Ποια είναι η αναλογία προσωπικού σε ένα Βρεφονηπιακό Σταθμό που προτείνεται για τα βρέφη και ποια για τα νήπια; Σύμφωνα με την προσωπική σας εμπειρία από το χώρο της πρακτικής σας άσκησης, τηρούνται αυτές οι αναλογίες;
12. Ποια είναι τα γενικά χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτουν τα έπιπλα και τα σκεύη που προορίζονται για ένα Βρεφονηπιακό Σταθμό;
13. Πώς γίνεται ο διαχωρισμός των τμημάτων ανά ηλικία και πόσα τετραγωνικά-μέτρα χώρου αντιστοιχούν σε κάθε παιδί στην αίθουσα απασχόλησης και στην αίθουσα ύπνου;
14. Ποιες είναι οι ψυχολογικές και παιδαγωγικές ιδιότητες που πρέπει να διαθέτει το παιδαγωγικό υλικό που υπάρχει σε ένα Βρεφονηπιακό Σταθμό;

15. Σε ποιες κατηγορίες χωρίζεται το παιδαγωγικό υλικό ανάλογα με την πηγή προέλευσής του;
16. Τι είδους ψυχοπαιδαγωγικό υλικό χρησιμοποιείται για βρέφη ηλικίας 2-18 μηνών;
17. Τι είδους ψυχοπαιδαγωγικό υλικό χρησιμοποιείται για βρέφη ηλικίας 18- 24 μηνών;
18. Τι είδους ψυχοπαιδαγωγικό υλικό χρησιμοποιείται για παιδιά ηλικίας 2-3 χρόνων;
19. Τι είδους ψυχοπαιδαγωγικό υλικό χρησιμοποιείται για παιδιά ηλικίας 4-6 χρόνων;
20. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση, παρατηρήστε τη διαρρύθμιση των χώρων και κάντε ένα πρόχειρο σχεδιάγραμμα τους παρόμοιο με αυτά του βιβλίου σας. Σύμφωνα με τα όσα έχουν αναφερθεί, γράψτε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που εντοπίζετε και συζητήστε τα στην τάξη.
21. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση, παρατηρήστε και καταγράψτε τα έπιπλα και τα σκεύη που υπάρχουν. Συσχετίστε τα βάσει αυτών που προτείνονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας με τους αντίστοιχους πίνακες στο παρόν βιβλίο. Τι διαπιστώνετε; Τηρούνται οι αναλογίες που προτείνει το Υπουργείο; Υπάρχουν ελλείψεις σε συγκεκριμένα έπιπλα και σκεύη; Σημειώστε τις παρατηρήσεις σας και ανταλλάξτε στην τάξη απόψεις με τις άλλες ομάδες που κάνουν πρακτική σε άλλους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς.
22. Σύμφωνα με τα όσα έχουν αναφερθεί στη θεωρία, στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση, συγκρίνετε τους χώρους του τμήματος των βρεφών με τους χώρους του τμήματος των νηπίων και καταγράψτε τις ομοιότητες και τις διαφορές που εντοπίζετε κατά την οργάνωση και τον εξοπλισμό τους.
23. Ανά ομάδες των 3-4 ατόμων που κάνετε πρακτική άσκηση στον ίδιο Βρεφονηπιακό Σταθμό καταγράψτε το ψυχοπαιδαγωγικό υλικό που υπάρχει για κάθε ηλικιακή ομάδα και κάντε συγκρίσεις με το αντίστοιχο ψυχοπαιδαγωγικό υλικό που προτείνεται στο βιβλίο σας. Σημειώστε τα συμπεράσματα και τις παρατηρήσεις σας και συζητήστε τα στην τάξη.
24. Σύμφωνα με τα όσα έχουν αναφερθεί στη θεωρία, χωριστείτε σε ομάδες των 3 ατόμων και κάντε το σχεδιάγραμμα ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού που θεωρείτε λειτουργικό. Στο σχεδιάγραμμα θα πρέπει να φαίνονται που βρίσκονται και πώς κατανέμονται

ανάλογα με την ηλικία των παιδιών οι κύριες αίθουσες και οι βοηθητικοί χώροι. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ως βοηθήματα τα σχεδιαγράμματα που προτείνουμε στο βιβλίο. Κατόπιν, ανάλογα με το σχεδιάγραμμα, την ηλικία και τον αριθμό των παιδιών που φιλοξενεί ο Βρεφονηπιακός Σταθμός γράψτε τι έπιπλα και σκεύη θα χρειαστούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

**ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑ**

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο μαθητής να είναι σε θέση:

- ☉ Να περιγράφει το χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού ως προς τη λειτουργική του διαρρύθμιση.
- ☉ Να γνωρίζει τις ανάγκες των παιδιών ανά ηλικία ως προς τη λειτουργικότητα του χώρου.

2.1 Διαρρύθμιση του χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού

Οι σύγχρονοι Βρεφονηπιακοί Σταθμοί είναι εξωστρεφείς στην κτιριακή τους μορφή, δηλαδή δεν απομονώνουν με ψηλό τοίχο τα παιδιά από τον έξω κόσμο. Οι κτιριακές εγκαταστάσεις πρέπει να υποβοηθούν την πραγματοποίηση μιας από τις βασικές επιδιώξεις του Βρεφονηπιακού Σταθμού: να μπορεί να δημιουργηθεί μέσα στο χώρο μια θερμή σπιτική ατμόσφαιρα, στοιχείο απαραίτητο για την καλή ψυχική διάθεση και ανάπτυξη των παιδιών. Το οίκημα, που μπορεί να είναι μια ενοικιαζόμενη μονοκατοικία, είναι δυνατό με τις ανάλογες επισκευές και τροποποιήσεις να εκσυγχρονιστεί. Πρωταρχική σημασία έχει να είναι φωτεινό και να αερίζεται καλά. Αυτό εξασφαλίζεται με μεγάλα παράθυρα και μεγάλες μπαλκονόπορτες. Ακόμη σε περίπτωση ανάγκης ή κινδύνου, πρέπει να είναι εύκολο να εγκαταλειφθεί.

Ο Βρεφονηπιακός Σταθμός πρέπει να είναι ευρύχωρος, ώστε να κινούνται και να παίζουν τα παιδιά μέσα σ' αυτόν με ασφάλεια και άνεση. Δεν πρέπει όμως να έχει αχανείς αίθουσες, γιατί όσο πιο μικρά είναι τα παιδιά τόσο οι μεγάλες αίθουσες τα φοβίζουν, δυσκολεύουν την κοινωνικοποίησή τους, απομακρύνουν το ένα από το άλλο και τα κάνουν επιθετικά και «άτακτα». Συνίσταται να διαρρυθμίζονται τέτοιες γωνιές που να δημιουργούν στα παιδιά ατμόσφαιρα οικειότητας. Σημαντικό επίσης για μια σωστή λειτουργική διαρρύθμιση είναι να αποφεύγονται τα περιττά έπιπλα, ενώ και τα έπιπλα/σκεύη που βρίσκονται στο χώρο θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες της εκπαιδευτικής διαδικασίας αλλά και στις δυνατότητες του χώρου. Για παράδειγμα αν ο χώρος δεν το επιτρέπει, δεν είναι απαραίτητο να υπάρχουν πολλές γωνιές δραστηριοτήτων, αλλά μπορεί να γίνεται επιλογή αυτών που θεωρεί ο/η βρεφονηπιοκόμος ότι χρειάζονται. Μπορεί ακόμη οι διάφορες γωνιές να εναλλάσσονται.

Οι βρεφονηπιοκόμοι μόνοι τους, ανάλογα με την προσωπική τους ευαισθησία και καλαισθησία και σύμφωνα με τους χώρους και τα υλικά που διαθέτουν, τον αριθμό των νηπίων, την εποχή του χρόνου και το θέμα που επεξεργάζεται η τάξη, θα δώσουν ιδιαίτερη μορφή στο Βρεφονηπιακό Σταθμό, που θα έχει τη σφραγίδα της δημιουργίας τους και της προσωπικότητάς τους.

Ως γενικός κανόνας προτείνεται να μην παραφορτώνονται οι τοίχοι και τα ράφια με διάφορα ετερόκλητα αντικείμενα, με πλήθος χειροτεχνικών εργασιών και ιχνογραφημάτων των παιδιών, γιατί έτσι υπάρχει ο κίνδυνος να αποκτήσει ο Βρεφονηπιακός σταθμός εικόνα μωσαϊκού.

«Γενικά θα λέγαμε ότι τα περιττά έπιπλα και η άστοχη τοποθέτησή τους συμβάλλουν αρνητικά στην αρμονία του χώρου και δεν εξυπηρετούν τους στόχους του προγράμματος»¹⁹.

Επίσης τα έπιπλα, οι σκάλες, τα είδη υγιεινής κλπ. πρέπει να είναι ανάλογα με το ύψος των παιδιών. Τέλος, δεν ενδείκνυται να συγκεντρώνονται στο ίδιο κτίριο περισσότερα από δύο, το πολύ τρία τμήματα παιδιών. Αν αυτό υπαγορεύεται από κτιριακές ανάγκες, τότε πρέπει να λαμβάνονται ιδιαίτερα οργανωτικά μέτρα για την ώρα του διαλείμματος των παιδιών στην αυλή.

Είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί ελεύθερος χώρος για κίνηση, προκειμένου να επιτευχθεί η σωστή και άνετη λειτουργία όλης της ομάδας και η ομαδική εργασία. Βασικό είναι να λαμβάνεται υπόψη η ηλικία των παιδιών κάθε τμήματος. Η λειτουργικότητα του χώρου ελέγχεται ανά ηλικία, καθώς είναι διαφορετικές οι ανάγκες που πρέπει να ικανοποιούνται.

2.2 Διαρρύθμιση του Βρεφικού τμήματος

Η δημιουργία του βρεφικού τμήματος προέκυψε από τη βασική ανάγκη της κοινωνίας να δώσει λύση στο πρόβλημα της φιλοξενίας και της αγωγής των βρεφών, όταν οι μητέρες εργάζονται. Σ' αυτήν την ηλικία δίνεται έμφαση στις βασικές ζωτικές ανάγκες του βρέφους, όπως είναι η τροφή, ο ύπνος και η καθαριότητα, ενώ παράλληλα πρέπει να ενισχύεται και το αναπτυξιακό επίπεδο ως προς το βάδισμα, την ομιλία, την αισθητηριακή ολοκλήρωση και την κοινωνικοποίηση.

19 Παπαθανασίου 1999, 45.

Η επαφή των άλλων παιδιών με το τμήμα είναι επιθυμητή, πρέπει όμως να γίνεται κάτω από την επίβλεψη του προσωπικού. Ο ημιυπαίθριος στεγασμένος χώρος είναι απαραίτητος. Στην περίπτωση που το βρεφικό τμήμα βρίσκεται σε όροφο, απαιτείται βεράντα.

Προκειμένου να αξιολογηθεί η διαρρύθμιση του χώρου του βρεφικού τμήματος, θα γίνει μια αναφορά στα αντικείμενα των βασικών χώρων αλλά και στη λειτουργική τους σχέση:

Αίθουσα ύπνου: Περιλαμβάνει κρεβατάκια ύπνου, ράφια και ντουλάπια για τα προσωπικά είδη των βρεφών. Επικρατούν απαλά χρώματα στους τοίχους, στις κουρτίνες, στα σεντόνια και στις κουβέρτες. Περιλαμβάνει ακόμα στερεοφωνική εγκατάσταση και μουσικά παιχνίδια, για να χαλαρώνουν τα βρέφη, καθώς και αρκετό χώρο στο πάτωμα για παιχνίδι. Πάνινα παιχνίδια στο κρεβάτι βοηθούν τα βρέφη να αισθανθούν χαλάρωση και ασφάλεια. Ο φωτισμός, φυσικός ή τεχνητός, πρέπει να μην κατευθύνεται άμεσα πάνω στα κρεβατάκια, να λαμβάνεται, δηλαδή, υπόψη το γεγονός ότι τα βρέφη κοιμούνται πολλές ώρες. Απαραίτητος επίσης είναι και ο σκιασμός του χώρου, που επιτυγχάνεται με κουρτίνες ή στόρια, για να μην ενοχλούνται τα βρέφη από το φως για όσο διάστημα κοιμούνται.

Αίθουσα απασχόλησης: Προορίζεται για απασχόληση και φαγητό, επομένως πρέπει να περιλαμβάνει καθισματάκια για τάισμα, καρέκλες, τραπέζια, ράφια και πάρκα. Τα χρώματα στο φόντο (ταβάνι, τοίχοι, δάπεδο, κουφώματα, έπιπλα) να είναι απαλά και έρχονται σε αντίθεση με τα ζωηρόχρωμα παιχνίδια. Υπάρχει και σε αυτήν την αίθουσα στερεοφωνική εγκατάσταση για κίνηση και χορό των βρεφών. Βιβλία από σκληρό χαρτόνι και πλαστικοποιημένα υπάρχουν σε ράφια χαμηλά, για την εξοικείωση των βρεφών όσο το δυνατόν νωρίτερα μ' αυτά. Ακόμα υπάρχουν μεγάλα χαρτιά και σχετικά υλικά (χοντροί μαρκαδόροι, κηρομπογιές, δαχτυλομπογιές) για ζωγραφική. Πλαστελίνη, οικοδομικό υλικό (ξύλινο, με μεγάλα κομμάτια), παιχνίδια με ρόδες, παιχνίδια που βγάζουν ήχους και άλλα από πάνινο υλικό θα απασχολήσουν τα βρέφη στην αίθουσα αυτή.

Στις δυο αυτές αίθουσες όλα τα υλικά πρέπει να είναι μη τοξικά, μη αιχμηρά και μεγάλα σε μέγεθος, για να αποφύγουμε την κατάποσή τους. Ακόμη δίνεται προσοχή σε όλες τις λεπτομέρειες που έχουν πιθανές κάποιες συνέπειες για την υγεία ή την ασφάλεια των βρεφών (σώματα θέρμανσης, αθέατες γωνιές κλπ.) και λαμβάνεται μέριμνα ώστε να υπάρχει κατάλληλος φωτισμός, αερισμός και θερμοκρασία σ' όλο το χώρο.

2.3 Διαρρύθμιση του Νηπιακού τμήματος

Ο χώρος στο νηπιακό τμήμα είναι πολυσύνθετος στην οργάνωση και διαρρύθμιση, προκειμένου να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του αναπτυξιακού επιπέδου των παιδιών. Το παιδί περισσότερο από τους ίδιους τους ενήλικες έχει μεγαλύτερη ανάγκη για οργάνωση. Ο χώρος θα πρέπει να είναι οργανωμένος έτσι, ώστε να ενισχύεται η πρωτοβουλία, η ελεύθερη έκφραση και η δημιουργικότητα. Στο επόμενο κεφάλαιο όπου γίνεται αναφορά στην παιδαγωγική διάσταση των «γωνιών», θα δοθούν περισσότερες πληροφορίες όσον αφορά τη λειτουργικότητα της αίθουσας βάσει του ημερήσιου προγράμματος απασχόλησης. Εδώ θα προσεγγίσουμε τη λειτουργική διαρρύθμιση του χώρου στο πλαίσιο κάποιων γενικών βασικών αρχών.

Αίθουσα απασχόλησης: Είναι ο χώρος στον οποίο αναπτύσσονται οι διάφορες δραστηριότητες των παιδιών. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτού του χώρου είναι οι γωνιές, τις οποίες θα παρουσιάσουμε αναλυτικά και μεμονωμένα παρακάτω. Στην αρχή της χρονιάς δεν υπάρχουν πολλές γωνιές στο χώρο. Σ' όλη τη διάρκεια του έτους και ανάλογα με το περιεχόμενο της παιδαγωγικής διαδικασίας εμπλουτίζεται ο χώρος με καινούργιο υλικό και καινούργιες γωνιές. Ο/Η βρεφονηπιοκόμος μπορεί να εκτελέσει μια οργανωμένη δραστηριότητα αποκλειστικά και μόνο αναφορικά με κάποια γωνιά. Μπορεί να προστεθούν καινούργιες γωνιές ή να αντικατασταθούν κάποιες με άλλες. Κάποιες, για παράδειγμα, όπως της βιβλιοθήκης ή γωνιά του οικοδομικού υλικού μπορούν απλά να εμπλουτίζονται με νέο υλικό. Επιπλέον υπάρχει χώρος για συλλογικές/ομαδικές δραστηριότητες (κύκλος συζήτησης, ρυθμικής κλπ.), αλλά και ατομικοί χώροι (ένας για κάθε παιδί) για τα προσωπικά τους αντικείμενα και για κάποιες ζωγραφιές ή έργα τέχνης.

Παίρνοντας ως δεδομένο ότι η αίθουσα αυτή έχει τις ανάλογες προϋποθέσεις, στρεφόμαστε στην οργάνωση των υλικών και των οργάνων. Αυτά πρέπει να διευθετηθούν έτσι, ώστε να διευκολύνουν την ψυχοσωματική ανάπτυξη του νηπίου και να το βοηθούν να ασκεί το μουσικό του σύστημα. Καλό είναι και εδώ το χρώμα να είναι απαλό (άσπρο ή ανοιχτό), ώστε τα υπόλοιπα αντικείμενα να είναι χρωματιστά, δίνοντας έτσι έμφαση στη διαφορετικότητα και την ποικιλία, προκειμένου να οξύνεται η παρατηρητικότητα των παιδιών. Τα ντουλαπάκια και τα ράφια είναι και αυτά μονόχρωμα, ώστε να ξεχωρίζει το σημάδι ή το όνομα που θα βάλουν τα παιδιά για να τα ξεχωρίζουν.

Αίθουσα ύπνου: Η αίθουσα περιλαμβάνει κρεβατάκια με τον απαραίτητο ιματισμό (μαξιλάρια, σεντόνια, παπλώματα), ράφια, ντουλάπες

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Η λειτουργικότητα του χώρου δεν είναι μια αυτόνομη θεματική που αξιολογείται μεμονωμένα. Αντίθετα, υπάγεται στο ενιαίο και αδιάσπαστο κομμάτι της αντίληψης και οργάνωσης γενικότερα του χώρου. Σημασία δεν έχει μόνο να οργανωθεί ο χώρος κατάλληλα αλλά και να γίνεται αντιληπτός από τα παιδιά σε τέτοιο βαθμό, ώστε πάντα μέσα σ' αυτόν να βρίσκουν ένα σημείο αναφοράς.

Συμπερασματικά λοιπόν διαπιστώνεται ότι η διαρρύθμιση του χώρου δεν είναι μια απλή υπόθεση, καθώς πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλοι εκείνοι οι παράγοντες που θα συντελέσουν στη δημιουργία μιας θετικής παιδαγωγικής ατμόσφαιρας και για τους τρεις βασικούς συντελεστές της παιδαγωγικής διαδικασίας: το παιδί, τον παιδαγωγό και το μορφωτικό αγαθό. Χρησιμοποιώντας εδώ τον όρο μορφωτικό αγαθό μεταπηδάμε αυτόματα σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό κομμάτι της οργάνωσης του χώρου, στο οποίο κάναμε και νωρίτερα μια μικρή αναφορά, αλλά που οφείλουμε παρακάτω να του δώσουμε την απαιτούμενη σημασία καθώς, η εσωτερική διαρρύθμιση μπορεί να δανειστεί πολλά από τη δομή και την ατμόσφαιρα του σπιτιού.

Κάθε σπίτι είναι χωρισμένο σε μικρότερους χώρους και ο καθένας απ' αυτούς προορίζεται για μια ειδική λειτουργία (είσοδος, χώρος συγκέντρωσης, κουζίνα, υπνοδωμάτια, χώρος υγιεινής κλπ.). Κάθε μέλος της οικογένειας, άρα και το παιδί, γνωρίζει τα έπιπλα και σκεύη κάθε δωματίου καθώς και τη χρήση τους. Με την οργάνωση του σπιτιού και με την τάξη που βασιλεύει μέσα σ' αυτό το παιδί αισθάνεται ήρεμο και ψυχικά ασφαλές. Ο Βρεφονηπιακός Σταθμός, που αποτελεί προέκταση του οικογενειακού περιβάλλοντος, έχει ανάλογους χώρους με αυτούς του σπιτιού. Τα δωμάτια του σπιτιού μας, στο Βρεφονηπιακό Σταθμό ονομάζονται «γωνιές δραστηριοτήτων» και διαφέρουν μεταξύ τους ως προς την ατμόσφαιρα και τη δραστηριότητα. Φροντίζουμε οι γωνιές να είναι έτσι τοποθετημένες στο χώρο, ώστε να χωρίζει η μία από την άλλη ή να υπάρχει κάποιο χώρισμα ανάμεσά τους, τοποθετώντας εκεί κάποιο έπιπλο ή και παραβάν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Ποια στοιχεία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τη διαρρύθμιση του χώρου ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
2. Πώς διαμορφώνεται ο χώρος του βρεφικού τμήματος;
3. Πώς διαμορφώνεται ο χώρος του νηπιακού τμήματος;
4. Ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να λαμβάνει υπόψη της η βρεφονηπιοκόμος για να επιτύχει μια λειτουργική εσωτερική διαρρύθμιση του Βρεφονηπιακού Σταθμού;
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας παρατήρηση και καταγράψτε τον τρόπο χρήσης και τη συχνότητα απασχόλησης των παιδιών στα διάφορα τμήματα του χώρου. Ποιες γωνιές και ποιες περιοχές ομαδικών ή ατομικών δραστηριοτήτων χρησιμοποιούνται περισσότερο και ποιες λιγότερο; Θεωρείτε ότι η οργάνωση και η διαμόρφωση των συγκεκριμένων χώρων επηρεάζει τον τρόπο και τη συχνότητα χρήσης τους;
6. Κατασκευάστε με μακέτα ή σχεδιάστε το χώρο του βρεφικού τμήματος του Βρεφονηπιακού Σταθμού που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Ποια είναι η λειτουργική διαρρύθμιση του χώρου και ποιες είναι οι δικές σας προτάσεις σε σχέση με τις προδιαγραφές και τις ισχύουσες διατάξεις που διδαχτήκατε στο προηγούμενο κεφάλαιο; Συζητήστε στην τάξη και ανταλλάξτε απόψεις.
7. Κατασκευάστε με μακέτα ή σχεδιάστε το χώρο του νηπιακού τμήματος του Βρεφονηπιακού Σταθμού που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Ποια είναι η λειτουργική διαρρύθμιση του χώρου και ποιες είναι οι δικές σας προτάσεις σε σχέση με τις προδιαγραφές και τις ισχύουσες διατάξεις που διδαχτήκατε στο προηγούμενο κεφάλαιο; Συζητήστε στην τάξη και ανταλλάξτε απόψεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

**ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΒΡΕΦΩΝ ΚΑΙ
ΝΗΠΙΩΝ ΣΤΟ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟ ΣΤΑΘΜΟ**

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο μαθητής να είναι σε θέση:

- ☉ Να περιγράφει την αναγκαιότητα της σωστής χρονικής οργάνωσης του ημερήσιου προγράμματος απασχόλησης.
- ☉ Να γνωρίζει το πρόγραμμα λειτουργίας και καθημερινής απασχόλησης των παιδιών βάσει της ισχύουσας Νομοθεσίας.

Όλα τα στοιχεία που έχουν αναφερθεί στην αρχή αυτού του βιβλίου σχετικά με την έννοια του χώρου και την παιδαγωγική της διάσταση ισχύουν σε μεγάλο ποσοστό και για την έννοια του χρόνου. Χώρος και χρόνος είναι δύο στενά συνδεδεμένες έννοιες, που ειδικά στο παιδαγωγικό πλαίσιο αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι και βασικό εργαλείο στα χέρια του/της παιδαγωγού και τον/την βοηθάνε ώστε να διαμορφώσει θετική παιδαγωγική ατμόσφαιρα.

«Η έννοια του χρόνου είναι μια έννοια ψυχολογική που προκύπτει από τη συνολική συμπεριφορά μας στη ζωή κατά τη διαδικασία προσαρμογής μας στο περιβάλλον (φυσικό και κοινωνικό)»²⁰.

Γι' αυτό άλλωστε ο Βρεφονηπιακός Σταθμός οφείλει να ακολουθεί ένα οργανωμένο χρονικό πλαίσιο, προκειμένου να στηρίζεται το παιδί στην καλύτερη και οργανωμένη χρονικά ενέργεια και δράση του σε καθημερινή βάση. Αυτό φυσικά δε σημαίνει ότι η οργάνωση του χρόνου είναι αποκλειστικά θέμα του/της βρεφονηπιοκόμου, δηλαδή δεν πρόκειται για μια αυτόνομη ενέργεια, αλλά για μια διαδικασία ανάλογη αυτής που σχετίζεται με το χώρο. Το παιδί σε μικρή ηλικία δεν έχει αντίληψη βασικών χωρο-χρονικών σχέσεων και εννοιών. Γι' αυτό μέσα από τη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού προγράμματος για την προσχολική ηλικία επιδιώκεται η εκμάθηση εκείνων των ικανοτήτων στο παιδί που θα του επιτρέψουν μελλοντικά να ενταχθεί «ομαλά» στα δεδομένα του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου.

Έτσι, η οργάνωση του χρόνου διαμορφώνεται από τη μια μεριά βάσει των αναγκών κάθε παιδιού ξεχωριστά, των ενδιαφερόντων του, και των δραστηριοτήτων του και από την άλλη βάσει των αναγκών όλης της ομάδας και της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσα στην οποία δρα η ομάδα.

Επειδή λοιπόν το παιδί σύμφωνα με την εξελικτική ψυχολογία (Piaget) αναπτύσσει προοδευτικά την έννοια του χρόνου, οι βασικές αρχές που

20 Κακανά 1994, σ. 31.

διέπουν το πρόγραμμα Προσχολικής Αγωγής οφείλουν να συμβάλουν στην κατανόηση και αντίληψη της συγκεκριμένης έννοιας. Γι' αυτό, μέσα στο καθημερινό πρόγραμμα εντάσσονται δραστηριότητες που συντελούν σ' αυτήν τη διαδικασία. Για παράδειγμα, η καθημερινή συζήτηση στη γωνιά για τον καιρό, τις ημέρες, την ημερομηνία, τις εποχές, χθεσινά/ σημερινά γεγονότα οδηγεί το παιδί στην διεύρυνση του χρονικού ορίζοντα, καθώς καλείται να αντιληφθεί το χρόνο μέσα από τις δικές του προσωπικές εμπειρίες αλλά και μέσα από γεγονότα που συμβαίνουν γύρω του²¹.

Η οργάνωση του χρόνου όπως αναφέρθηκε, λαμβάνει χώρα παράλληλα με την οργάνωση του χώρου. Γι' αυτό θα πρέπει να ακολουθεί τις βασικές αρχές που διέπουν την οργάνωση του χώρου, καθώς και οι δύο με τη σειρά τους σχετίζονται άμεσα και συμβάλλουν στη διαμόρφωση του ημερήσιου προγράμματος.

- Τα παιδιά πρέπει να συνηθίσουν σε μια σταθερή δομή ημερήσιου προγράμματος, προκειμένου να μπορούν να αντεπεξέρχονται στις ανάγκες του, λαμβάνοντας υπόψη κάποια σταθερά σημεία αναφοράς σε σχέση με το χρόνο και το χώρο.
- Το ημερήσιο πρόγραμμα θα πρέπει να είναι διαμορφωμένο σε άμεση σχέση με το χώρο, καθώς η λειτουργικότητα των γωνιών εξαρτάται από τις χρονικές δυνατότητες που έχει αναπτυξιακά το παιδί για να δράσει σ' αυτές (είτε ελεύθερα είτε οργανωμένα).
- Η δυνατότητα τροποποίησης του προγράμματος είναι εφικτή, εφόσον είναι αναγκαία, με την προϋπόθεση της σωστής και έγκαιρης, ενημέρωσης όλων των παιδιών.
- Ο/η βρεφονηπιοκόμος κινείται στο πλαίσιο κάποιων βασικών αρχών και ενεργειών που ο ίδιος/η ίδια επιλέγει. Ακολουθώντας, διαμορφώνει το πρόγραμμα γνωρίζοντας τις ανάγκες των παιδιών, αλλά και τις δυνατότητες του περιβάλλοντος και της καθημερινής πραγματικότητας, αποφεύγοντας συγχρόνως να ακολουθεί ένα «τυποποιημένο» πρόγραμμα βάσει κάποιας ύλης που οφείλει να «καλύψει»²².
- Ανάλογα, και η χρονική διάρκεια κάθε δραστηριότητας δε θα πρέπει να είναι άκαμπτη, αλλά να υπάρχει η ευχέρεια και η δυνατότητα για αλλαγές ή αυθόρμητες τροποποιήσεις, εφόσον, για παράδειγμα, παρατηρείται ότι τα παιδιά δε δείχνουν ενδιαφέρον ή ότι είναι κουρασμένα.

21 Κακανά 1994.

22 Ντολιοπούλου 2000.

- Η οργάνωση του ημερήσιου προγράμματος βασίζεται στους στόχους της Προσχολικής Αγωγής και ακολουθεί τις θεματικές ενότητες που προσδιορίζονται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα: ψυχοκινητικός, νοητικός, αισθητικός, κοινωνικό- συναισθηματικός τομέας και τομέας δεξιοτήτων (προγραφικό, προαναγνωστικό και προμαθηματικό στάδιο)

«Συνοψίζοντας τις παραπάνω αρχές οργάνωσης του χρόνου, θα λέγαμε ότι ο χρόνος, εκτός από ένα επίσημο έγγραφο το οποίο μαρτυρεί σε συμβούλους, γονείς αλλά και σε οποιονδήποτε άλλο εξωτερικό παράγοντα τη χρήση, κατανομή και οργάνωση της παιδαγωγικής διαδικασίας, δίνει παράλληλα και μια άλλη διάσταση στην παιδαγωγική θεωρία και πράξη, γιατί αντανακλά τη φιλοσοφία του προγράμματος του κάθε εκπαιδευτικού»²³.

Το ημερήσιο πρόγραμμα απασχόλησης κατά ηλικίες ορίζεται βάσει του κανονισμού λειτουργίας Κρατικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών²⁴, που ισχύει και για τους ιδιωτικούς αντίστοιχους Σταθμούς, ως εξής:

1. Βρέφη ηλικίας από 8 μηνών - 1:6 ετών

6:45 ή 7:00 - 9:00	Προσέλευση βρεφών. Πρόγευμα (γάλα), αλλαγή πάνας, ανάπαυση, ή ελεύθερη απασχόληση.
9:00 - 12:00	Ατομικά προγράμματα για την ενίσχυση της νοητικής, κινητικής, συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης και την κατάκτηση της αυτονομίας.
12:00 - 13:00	Προετοιμασία - μεσημεριανό γεύμα
13:00 - 14:30	Ανάπαυση
14:30 - 15:15	Ελεύθερη απασχόληση των βρεφών βάσει των προαναφερθέντων στόχων.
15:15 - 15:45	Απογευματινό
15:45 - 16:00	Προετοιμασία - αποχώρηση

²³ Κακανά 1994, σ. 34.

²⁴ Μπάμιος 1989, σ. 8-10.

II. Βρέφη ηλικίας από 1:6 - 3 ετών

6:45 ή 7:00 - 9:00	Προσέλευση βρεφών. Πρόγευμα (γάλα, κρέμα ή κανονικό πρωινό), αλλαγή πάντας, εκπαίδευση στο δοχείο και στην ατομική καθαριότητα, ανάπαυση ή ελεύθερη απασχόληση.
9:00 - 12:00	Ατομικά προγράμματα για την ενίσχυση της νοητικής, κινητικής, γλωσσικής, συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης και την κατάκτηση της αυτονομίας. Απασχόληση σε γωνιές δραστηριοτήτων ανάλογα με την ηλικία τους
12:00 - 13:00	Προετοιμασία - μεσημεριανό γεύμα
13:00 - 14:30	Ανάπαυση
14:30 - 15:15	Ελεύθερη απασχόληση των βρεφών βάσει των προαναφερθέντων στόχων.
15:15 - 15:45	Απογευματινό
15:45 - 16:00	Προετοιμασία - αποχώρηση

Οι δραστηριότητες που μπορούμε να οργανώσουμε και να πραγματοποιήσουμε για τη βρεφική ηλικία στο πλαίσιο των ατομικών προγραμμάτων για την ενίσχυση της κινητικής, νοητικής, γλωσσικής, συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης είναι ποικίλες και βασίζονται στο εκάστοτε αναπτυξιακό επίπεδο του βρέφους.

Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχτεί από σχετικά μαθήματα της ειδικότητάς τους (π.χ. Βρεφοκομία) τις δυνατότητες του βρέφους ανά τομέα ανάπτυξης και ανά ηλικία, και έχουν αναφερθεί σε παραδείγματα συγκεκριμένων δραστηριοτήτων που μπορούν να γίνουν. Έτσι, έχοντας το κατάλληλο θεωρητικό υπόβαθρο, μπορούν να προβληματιστούν και να προτείνουν συγκεκριμένες δραστηριότητες για το καθημερινό πρόγραμμα απασχόλησης των βρεφών.

III. Νήπια ηλικίας 3 ετών μέχρι την εγγραφή τους στην Α' Τάξη του Δημοτικού

6:45 ή 7:00 - 8:30	Υποδοχή - προσέλευση νηπίων. Τακτοποίηση προσωπικών ειδών. Ελεύθερη απασχόληση στις γωνιές δραστηριοτήτων.
8:30 - 9:00	Τακτοποίηση του χώρου παιχνιδιού, καθαριότητα. Προετοιμασία του χώρου για το πρόγευμα

	(γάλα, φέτα κέικ ή ψωμί με τυρί, αυγό).
9:00 - 9:30	Προσευχή και πρόγευμα
9:30 - 10:30	Καθαριότητα, τακτοποίηση της τάξης και συγκέντρωση των παιδιών στη γωνιά συζήτησης (ημερολόγιο, παρουσιολόγιο, καιρός).
10:30 - 11:00	Οργανωμένη δραστηριότητα
11:00 - 11:30	Καθημερινές δουλειές (περιποίηση φυτών, λουλουδιών ή τυχόν ζώων που υπάρχουν στο σταθμό).
11:30 - 12:00	Διάλειμμα - ελεύθερη απασχόληση
12:00 - 12:30	Ψυχοκινητικές δραστηριότητες στην αίθουσα ή στην αυλή.
12:30 - 13:15	Προετοιμασία του χώρου για το μεσημεριανό φαγητό από τα ίδια τα παιδιά - Γεύμα.
13:15 - 13:45	Τακτοποίηση του χώρου, καθαριότητα. Προετοιμασία για τη μεσημβρινή ανάπαυση. Ωρα παραμυθιού.
13:45 - 15:15	Μεσημβρινή ανάπαυση. Τα παιδιά που για κάποιο λόγο δεν κοιμούνται απασχολούνται είτε στη βιβλιοθήκη είτε στη γωνιά παιδαγωγικού υλικού με διάφορα επιτραπέζια παιδαγωγικά παιχνίδια.
15:15 - 15:45	Τακτοποίηση του χώρου - Απογευματινό
15:45 - 16:00	Προετοιμασία και αποχώρηση

Όσον αφορά το πρόγραμμα γι' αυτήν την ηλικία, είναι καλό ο/η βρεφονηπιοκόμος να είναι ενημερωμένος/η και για την οργάνωση του ημερήσιου προγράμματος δραστηριοτήτων στο Νηπιαγωγείο, όπως αυτό ορίζεται από το Βιβλίο δραστηριοτήτων για το Νηπιαγωγείο.

«Το ημερήσιο πρόγραμμα εργασίας στο Νηπιαγωγείο περιλαμβάνει:

1. Αυθόρμητη ενασχόληση των νηπίων στις γωνιές δραστηριοτήτων χωρίς την άμεση εμπλοκή της νηπιαγωγού.
2. Ενασχόληση των νηπίων σε δραστηριότητες που αποβλέπουν στην επίτευξη είτε των προεπιλεγμένων από τη νηπιαγωγό στόχων είτε εκείνων που «αναδύθηκαν» από τις αυθόρμητες ή προγραμματισμένες δραστηριότητες. Ο/η βρεφονηπιοκόμος:
 - α. Επιλέγει από έναν ή περισσότερους τομείς ανάπτυξης έναν ή περισσότερους στόχους με βάση την εξελικτική παράθεσή τους στο αναλυτικό πρόγραμμα και το επίπεδο ανάπτυξης των νηπίων.

- β. Επιλέγει και οργανώνει τις σύστοιχες με τους στόχους δραστηριότητες. Το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων αυτών μπορεί να προέρχεται από τον ίδιο ή διαφορετικούς «κύκλους εμπειριών και γνώσεων»²⁵.
- γ. Υποβοηθάει και ενθαρρύνει την ενασχόληση των νηπίων στις δραστηριότητες.
- δ. Αξιολογεί τα αποτελέσματα της παιδευτικής πράξης.»

25 Οι κύκλοι εμπειριών και γνώσεων αναφέρονται στο φυσικό (άνθρωπος ως βιολογικό ον, φυτά, ζώα, διάστημα, στοιχεία και φαινόμενα της φύσης) και κοινωνικό-πολιτιστικό περιβάλλον (επαγγέλματα, τεχνολογία, μέσα επικοινωνίας, πολιτιστικά προϊόντα, εφευρέσεις, κοινωνικό-συναισθηματική, ηθική και θρησκευτική ζωή).

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Το πρόγραμμα λειτουργίας του Βρεφονηπιακού Σταθμού διαφοροποιείται ανάλογα με τις ηλικίες, που καθορίζουν και τις ανάγκες των παιδιών (βρεφών ή νηπίων). Θα πρέπει να ακολουθεί τις βασικές αρχές του νομοθετικού πλαισίου και να ανταποκρίνεται στα σύγχρονα ρεύματα παιδαγωγικής σκέψης. Το περιεχόμενο του ημερήσιου προγράμματος θα πρέπει να είναι ποικίλο, κατάλληλα δομημένο και χρονικά προσαρμοσμένο στις δυνατότητες του Βρεφονηπιακού Σταθμού. Ένα τυποποιημένο πρόγραμμα δεν μπορεί να έχει εφαρμογή σε όλους τους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς, καθώς το προσωπικό θα πρέπει να βάλει και τον προσωπικό του χαρακτήρα, χωρίς όμως να παρεκκλίνει από βασικά δεδομένα.

Η ποικιλία των δραστηριοτήτων και οι εναλλαγές ελεύθερων και οργανωμένων δραστηριοτήτων κρατούν ζωντανό το ενδιαφέρον του παιδιού σε όλη τη διάρκεια της ημερήσιας παραμονής του στο σταθμό. Παράλληλα μπαίνει στο πνεύμα της συμβίωσης με άλλα παιδιά και της τήρησης βασικών κανόνων συμπεριφοράς, προκειμένου να επιτευχθεί η εύρυθμη λειτουργία του Βρεφονηπιακού Σταθμού. Ο σεβασμός που θα δείξει ο/η βρεφονηπιοκόμος στην τήρηση του ημερήσιου προγράμματος αντικατοπτρίζεται στα ίδια τα παιδιά που αποτελούν τους αποδέκτες όλης της διαδικασίας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΡΟΣ

Για την καλύτερη εφαρμογή του εργαστηριακού μέρους, προτείνουμε το ένα εβδομαδιαίο εργαστηριακό δίωρο να περιλαμβάνει οργάνωση προγραμμάτων απασχόλησης με συγκεκριμένες δραστηριότητες ανά ηλικία για βρέφη και το δεύτερο εργαστηριακό δίωρο να περιλαμβάνει οργάνωση προγραμμάτων απασχόλησης με συγκεκριμένες δραστηριότητες για νήπια. Οι μαθητές/ -τριες έχουν το θεωρητικό υπόβαθρο που χρειάζεται και με τη βοήθεια του υπεύθυνου καθηγητή/ -τριας μπορούν να σχεδιάσουν και να προτείνουν δικές τους δραστηριότητες για βρέφη και για νήπια. Για οποιεσδήποτε επιπρόσθετες πληροφορίες μπορούν να ανατρέχουν στη βιβλιοθήκη του σχολείου. Αν δεν υπάρχει βιβλιοθήκη, μπορεί να οργανωθεί μια βιβλιοθήκη στο εργαστήριο με βιβλία που θα φέρουν οι ίδιοι οι μαθητές/-τριες σχετικά με τις ανάγκες του μαθήματος και τα οποία μπορούν να πάρουν πίσω στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

1. Για ποιους λόγους είναι αναγκαία η σωστή οργάνωση του χρόνου στο Βρεφονηπιακό Σταθμό;
2. Ποια είναι τα βασικά σημεία που θα πρέπει να προσέξει ο/η βρεφονηπιοκόμος στη διαμόρφωση ενός ημερήσιου προγράμματος;
3. Ποιες είναι οι βασικές αρχές που θα πρέπει να ακολουθεί η οργάνωση του χρόνου στο Βρεφονηπιακό Σταθμό;
4. Ποιο είναι το ημερήσιο πρόγραμμα απασχόλησης βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας για βρέφη ηλικίας 8-18 μηνών;
5. Ποιο είναι το ημερήσιο πρόγραμμα απασχόλησης βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας για παιδιά ηλικίας 1:6-3 ετών;
6. Ποιο είναι το ημερήσιο πρόγραμμα απασχόλησης βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας για παιδιά ηλικίας 3-6 ετών;
7. Επιλέξτε μια ηλικιακή ομάδα παιδιών από τις 3 προαναφερόμενες και σχεδιάστε ένα ημερήσιο πρόγραμμα με συγκεκριμένες δραστηριότητες βάσει του σχεδίου που προτείνεται στο βιβλίο σας. Περιγράψτε αναλυτικά τις δραστηριότητες που θα επιλέξετε.
8. Εφαρμόστε το πρόγραμμα που σχεδιάσατε στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Περιγράψτε τη διαδικασία που θα ακολουθήσατε, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις επιλύσατε.
9. Επιλέξτε μια διαφορετική ηλικιακή ομάδα παιδιών από αυτή που

είχατε επιλέξει για τις προηγούμενες ασκήσεις, από τις 3 προαναφερόμενες, και σχεδιάστε ένα ημερήσιο πρόγραμμα με συγκεκριμένες δραστηριότητες βάσει του σχεδίου που προτείνεται στο βιβλίο σας. Περιγράψτε αναλυτικά τις δραστηριότητες που θα επιλέξετε. Εφαρμόστε το ημερήσιο αυτό πρόγραμμα στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση και βιντεοσκοπήστε τις διάφορες δραστηριότητες που έχετε προτείνει. Φέρτε τη βιντεοκασέτα και επιδείξτε την στη τάξη.

- 10.** Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση παρατηρήστε και περιγράψτε αναλυτικά το ημερήσιο πρόγραμμα απασχόλησης που εφαρμόζεται. Συμβαδίζει με όσα έχουν αναφερθεί στην τάξη; Ανταποκρίνεται στην ηλικία, τις ανάγκες και τις ικανότητες των παιδιών; Να προτείνετε πιθανές τροποποιήσεις, αν χρειάζεται, σύμφωνα με όσα έχουν αναφερθεί στο θεωρητικό μέρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο μαθητής να είναι σε θέση:

- ☉ Να γνωρίζει τις γωνιές και τον τρόπο που στήνονται και λειτουργούν.
- ☉ Να προσδιορίζει τη σπουδαιότητα των γωνιών ως προς τη συμβολή τους στην ψυχοκινητική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού.
- ☉ Να επιλέγει και να εξοπλίζει με κατάλληλα έπιπλα και υλικά κάθε γωνιά, ανάλογα με την ηλικία των παιδιών.
- ☉ Να προετοιμάζει κατάλληλες δραστηριότητες για κάθε γωνιά, ανάλογα με την ηλικία των παιδιών.
- ☉ Να περιγράφει μεθόδους-τεχνικές με τις οποίες θα παροτρύνει τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν τις γωνιές.

4.1 Οργάνωση γωνιών δραστηριοτήτων στα τμήματα βρεφών και νηπίων

1. Γενικά

Η διαμόρφωση του χώρου στο Βρεφονηπιακό Σταθμό δε θα πρέπει να περιορίζει τις ενέργειες των παιδιών ούτε να τους επιβάλλει δραστηριότητες, αλλά να αφήνει την πρωτοβουλία να επιλέγουν τα ίδια με τι θέλουν να ασχοληθούν, τουλάχιστον για κάποιες ώρες του ημερήσιου προγράμματος. Τα ενδιαφέροντα και οι ικανότητες κάθε παιδιού διαφοροποιούνται, γι' αυτό και πρέπει να τους προσφέρονται κατάλληλα και ποικίλα ερεθίσματα. Με αυτόν τον τρόπο βοηθιέται το παιδί στην ανάπτυξη της αυτονομίας του και παράλληλα διευκολύνεται και ενισχύεται η παραμονή του στο Βρεφονηπιακό Σταθμό.

Ένας τρόπος διαμόρφωσης του χώρου που δίνει ταυτόχρονα πολλές εναλλακτικές μορφές δραστηριοτήτων στα παιδιά είναι η δημιουργία γωνιών. Τι ακριβώς, όμως εννοούμε με τον όρο γωνιές;

Γωνιές είναι κατάλληλα διαμορφωμένα λειτουργικά τμήματα μέσα στην τάξη, που διαχωρίζονται ευδιάκριτα το ένα από το άλλο και είναι εξοπλισμένα από διαφορετικό παιδαγωγικό υλικό, το οποίο εξυπηρετεί τη συγκεκριμένη δραστηριότητα που επιτελείται στη συγκεκριμένη γωνιά²⁶.

26 Κυριαζοπούλου-Βαληνάκη 1977, σ. 96.

Εικόνα 4.1.α
Διαμόρφωση γωνιών δραστηριοτήτων

Οι γωνιές καλύπτουν τις βασικές ανάγκες των παιδιών. Αναλυτικότερα, καλύπτουν:

- **Τις συναισθηματικές ανάγκες,** μέσω της αλληλεπίδρασής τους με τα υπόλοιπα παιδιά και της ενασχόλησής τους με τα αγαπημένα τους παιχνίδια.
- **Την ανάγκη για κίνηση.** Όλα σχεδόν τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας θέλουν να κινούνται ελεύθερα μέσα στο χώρο, με συνέπεια να μην μπορούν να συγκεντρωθούν και να μείνουν ακίνητα για πολλή ώρα. Με τις γωνιές δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να απασχολούνται με δραστηριότητες που κινητοποιούν το ενδιαφέρον τους, χωρίς να περιορίζουν την κινητικότητά τους, εφόσον μπορούν να κινούνται ελεύθερα και μέσα στην ίδια τη γωνιά, αλλά και να μετακινούνται από γωνιά σε γωνιά, όταν θελήσουν να αλλάξουν αντικείμενο ενασχόλησης.
- **Την ανάγκη για παιχνίδι.** Η συμμετοχή στο παιχνίδι δεν είναι υποχρεωτική. Υπαγορεύεται από την εσωτερική ανάγκη του παιδιού, λόγω της χαράς και ευχαρίστησης που προκαλεί στο ίδιο. Οι γωνιές λοιπόν με αυτήν την έννοια αποτελούν μια πρόκληση για παιχνίδι αφού ικανοποιούν αυτή τη βασική ανάγκη.
- **Την ανάγκη για κοινωνικοποίηση.** Λίγο μετά την ηλικία των 2:6 χρόνων τα περισσότερα παιδιά αρχίζουν να αλληλεπιδρούν και να παίζουν μαζί. Μπορεί, για παράδειγμα, να δημιουργούν ομάδες και να μαζεύονται να παίξουν στη γνωστή τους γωνιά στο Βρεφονηπιακό Σταθμό.

- **Την ανάγκη για ηρεμία.** Τα πολλά και ποικίλα ερεθίσματα, ο έντονος θόρυβος πολλές φορές κουράζουν τα παιδιά, τα οποία αποζητούν κάποιο ήσυχο μέρος για να ηρεμήσουν. Το να διαβάσει ένα παιδί μόνο του ένα βιβλίο, καθισμένο σε μια αναπαυτική μαξιλάρα στη γωνιά της βιβλιοθήκης είναι κάτι που θα βοηθήσει στην επίτευξη της εσωτερικής ηρεμίας και γαλήνης του.
- **Την ανάγκη για αυτονομία.** Το να επιλέγει το ίδιο το παιδί τις γωνιές στις οποίες θα παίξει, χωρίς την παρέμβαση και χωρίς ίσως και την παρουσία του/της βρεφονηπιοκόμου συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της πρωτοβουλίας, της υπευθυνότητας και της αυτονομίας. Το παιδί στις γωνιές χειρίζεται μόνο του το υλικό, το τακτοποιεί ξανά στη θέση του και οργανώνει το παιχνίδι του, σύμφωνα με τις δυνατότητες και το ρυθμό του.
- **Την ανάγκη αυτεπίγνωσης και τοποθέτησης του εαυτού στο χώρο και στο χρόνο.** Το παίξιμο ρόλων, για παράδειγμα, στη γωνιά του κουκλόσπιτου έχει ως στόχο τη γνώση των εννοιών του «εαυτού» και των «άλλων» και τη γνώση ότι οι άλλοι έχουν ξεχωριστές εμπειρίες, σκέψεις και συναισθήματα. Επίσης, τα σταθερά και γνώριμα στοιχεία που βρίσκει το παιδί κάθε μέρα στις γωνιές, αποτελούν γι' αυτό στοιχεία υπενθύμισης, κυρίως για τις μικρότερες ηλικίες, όσων έγιναν τις προηγούμενες μέρες. Θα έχετε ίσως παρατηρήσει παιδιά που παίζουν με τα ίδια παιχνίδια ή διαβάζουν το ίδιο βιβλίο ξανά και ξανά. Αφ'ενός νοιώθουν σιγουριά και ασφάλεια που χειρίζονται τα γνώριμά τους αντικείμενα, αφ'ετέρου προσανατολίζονται καλύτερα χρονικά, γιατί τα παιδιά μέσα στο πλαίσιο που δημιουργούν οι γνωστές καθημερινές δραστηριότητες μπορεί πιο εύκολα να κατανοήσουν την έννοια του χρόνου²⁷.
- **Την ανάγκη δημιουργικότητας και ανάπτυξης της φαντασίας.** Με την απασχόλησή του στις γωνιές το παιδί νοιώθει την ικανοποίηση της δημιουργίας (π.χ. γωνιά εικαστικών) και ταυτόχρονα αναπτύσσει τη φαντασία του μέσω των δραστηριοτήτων προσποίησης, της αφήγησης ιστοριών και των καλλιτεχνικών δημιουργημάτων του.
- **Την ανάγκη ικανοποίησης της έμφυτης περιέργειας.** Με την απασχόλησή του στη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων ή στη φυσική γωνιά το παιδί γνωρίζει το περιβάλλον γύρω του και ικανοποιεί τις απορίες του για τα διάφορα υλικά, για τις ιδιότητές τους και για τις σχέσεις μεταξύ τους.

27 Αϊβον 2000, σ. 120.

Οι γωνιές λοιπόν πρέπει να εξυπηρετούν τις παραπάνω κύριες ανάγκες του παιδιού και να ανταποκρίνονται στους στόχους της διαπαιδαγώγησης.

Πίνακας 4.1.α

Βασικές ανάγκες του παιδιού που καλύπτονται με την οργάνωση γωνιών

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΓΩΝΙΩΝ

- Συναισθηματικές ανάγκες
- Ανάγκη για κίνηση
- Ανάγκη για παιχνίδι
- Ανάγκη για κοινωνικοποίηση
- Ανάγκη για ηρεμία
- Ανάγκη για αυτονομία
- Ανάγκη αυτεπίγνωσης και τοποθέτησης του εαυτού στο χώρο και στο χρόνο
- Ανάγκη δημιουργικότητας και ανάπτυξης της φαντασίας
- Ανάγκη ικανοποίησης της έμφυτης περιέργειας

II. Οργάνωση και τοποθέτηση γωνιών μέσα στο χώρο

Οι γωνιές συνήθως τοποθετούνται στο δωμάτιο του παιχνιδιού. Η καλή διαμόρφωσή τους μέσα στο χώρο περιορίζει το απέραντο και αχανές μέγεθος της αίθουσας, προσφέροντας στα παιδιά ατμόσφαιρα οικειότητας και ασφάλειας. Έτσι:

- Τα **έπιπλα** στις γωνιές πρέπει να είναι ανάλογα με το ύψος των παιδιών και η τοποθέτησή τους στο χώρο να είναι λειτουργική και να επιτρέπει την ελεύθερη μετακίνησή τους. Τα έπιπλα αποθήκευσης του υλικού μπορεί να τοποθετούνται κάτω από τα παράθυρα, για να εξοικονομείται χώρος, ενώ άλλα έπιπλα μπορούν να χρησιμοποιούνται σαν διαχωριστικά δυο γωνιών²⁸.

28 Παπανικολάου 1993, σ. 81.

- Το **υλικό κάθε γωνιάς** θα πρέπει να βρίσκεται τακτοποιημένο σε ράφια και ντουλάπια προσαρμοσμένα έτσι, ώστε να τα φτάνει το παιδί και να τα χειρίζεται εύκολα και αυτόνομα, χωρίς να χρειάζεται τη βοήθεια κάποιου μεγαλύτερου. Επίσης, όταν το υλικό είναι όμορφα τακτοποιημένο, προκαλεί το παιδί να το χρησιμοποιεί ενώ παράλληλα ενισχύει τη διάθεση του να το τακτοποιεί μετά το τέλος της δραστηριότητας, μαθαίνοντας έτσι έμμεσα βασικές αρχές οργάνωσης και τάξης του χώρου. Εκτός από τα υλικά που θα είναι αποθηκευμένα σε ράφια και ντουλάπια, θα πρέπει να υπάρχουν και ορισμένα υλικά ευδιάκριτα, για να προσελκύουν τα παιδιά στις γωνιές. Κάθε γωνιά έχει το δικό της υλικό. Μερικές φορές χρειάζεται να μεταφερθεί υλικό από τη μια γωνιά στην άλλη, κυρίως όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ των γωνιών.

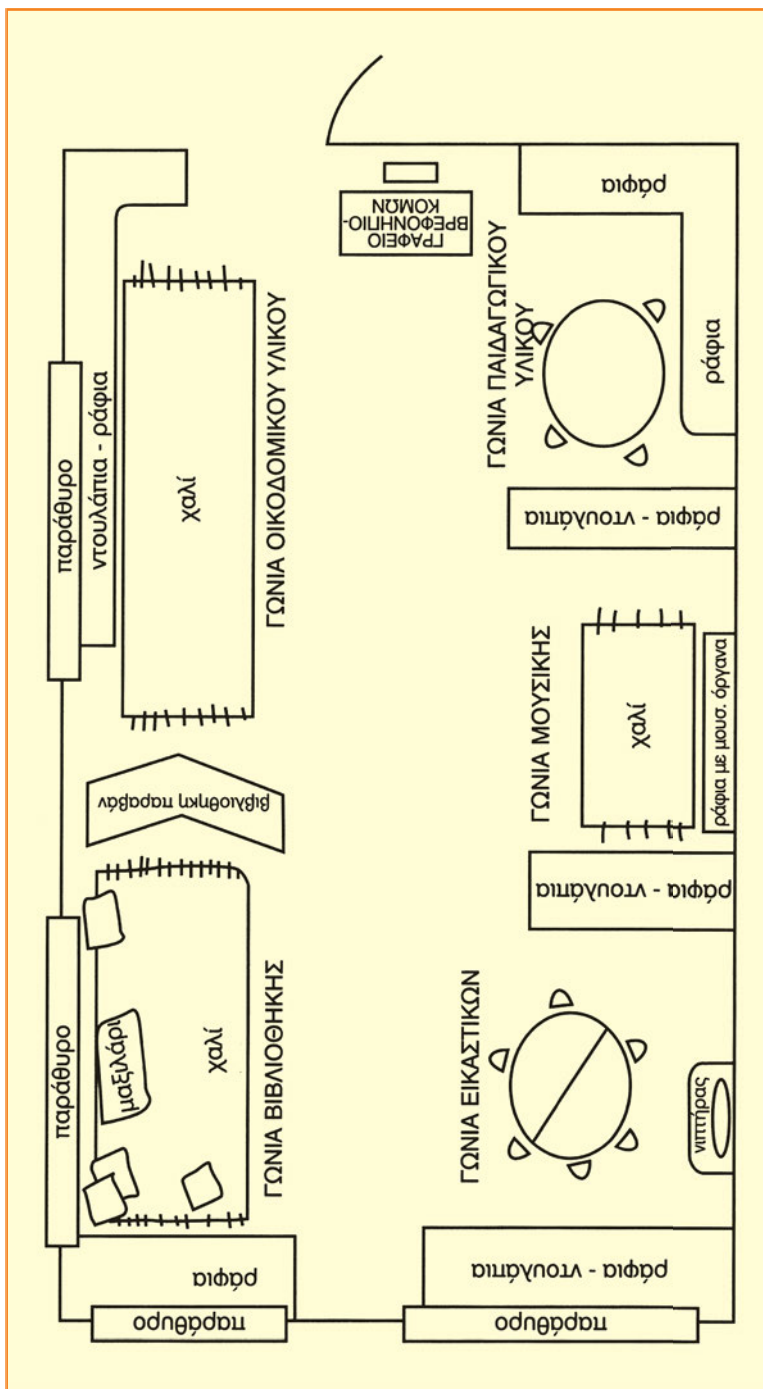
Όσον αφορά τον εξοπλισμό κάθε γωνιάς μπορεί να χρησιμοποιηθούν και **άχρηστα υλικά**. Μεγάλα χαρτόκουτα μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως αποθηκευτικοί χώροι ή να σκεπαστούν με ένα πανί και να χρησιμοποιηθούν ως τραπέζια, εφόσον δεν ακουμπούν πολύ βαριά πράγματα πάνω τους, για παράδειγμα στη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων. Επίσης τα χαρτόκουτα μπορεί να διαμορφωθούν με τη βοήθεια των παιδιών (να κοπούν και να ντυθούν με πλαστικό αυτοκόλλητο) και να χρησιμοποιηθούν ως ράφια για το μπακάλικο, **για τη βιβλιοθήκη ή όπου αλλού** χρειάζονται. Έτσι τα ίδια τα παιδιά και συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία οργάνωσης των γωνιών και αυξάνεται το ενδιαφέρον τους γι' αυτές. Άλλα άχρηστα υλικά που μπορεί να χρησιμοποιηθούν είναι: άδεια κουτιά, κονσέρβες, μπουκάλια κλπ, για τη γωνιά του μπακάλικου, κουκουνάρια, φύλλα κλπ για τη φυσική γωνιά, ρολά από χαρτί τουαλέτας ή κουζίνας, βότσαλα, πέτρες, κουκούτσια, κομματάκια από υφάσματα, καπάκια από αναψυκτικά κλπ για τη γωνιά των εικαστικών κ. ο. κ. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί πολύ εύκολα και ανέξοδα να οργανωθούν οι γωνιές που χρειάζονται και να εμπλακούν και τα παιδιά σε αυτή τη διαδικασία, τονώνοντας έτσι το ενδιαφέρον τους.

Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο που αφορά την οργάνωση και τον εξοπλισμό των γωνιών είναι η **συνεργασία που μπορεί και θα πρέπει να αναπτύσσεται με τους γονείς των παιδιών**. Στην αρχή κάθε χρονιάς ορίζεται μια συνάντηση μαζί τους, όπου αναφέρονται οι βασικοί παιδαγωγικοί στόχοι και αναλύονται αδρά οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στο Βρεφονηπιακό Σταθμό. Ζητούνται πληροφορίες για τα επαγγέλματά τους και τονίζεται πόσο ουσιαστική και πολύτιμη θα είναι η συνεργασία τους για τη σωστή και δημιουργική εκπαίδευση των παιδιών τους.

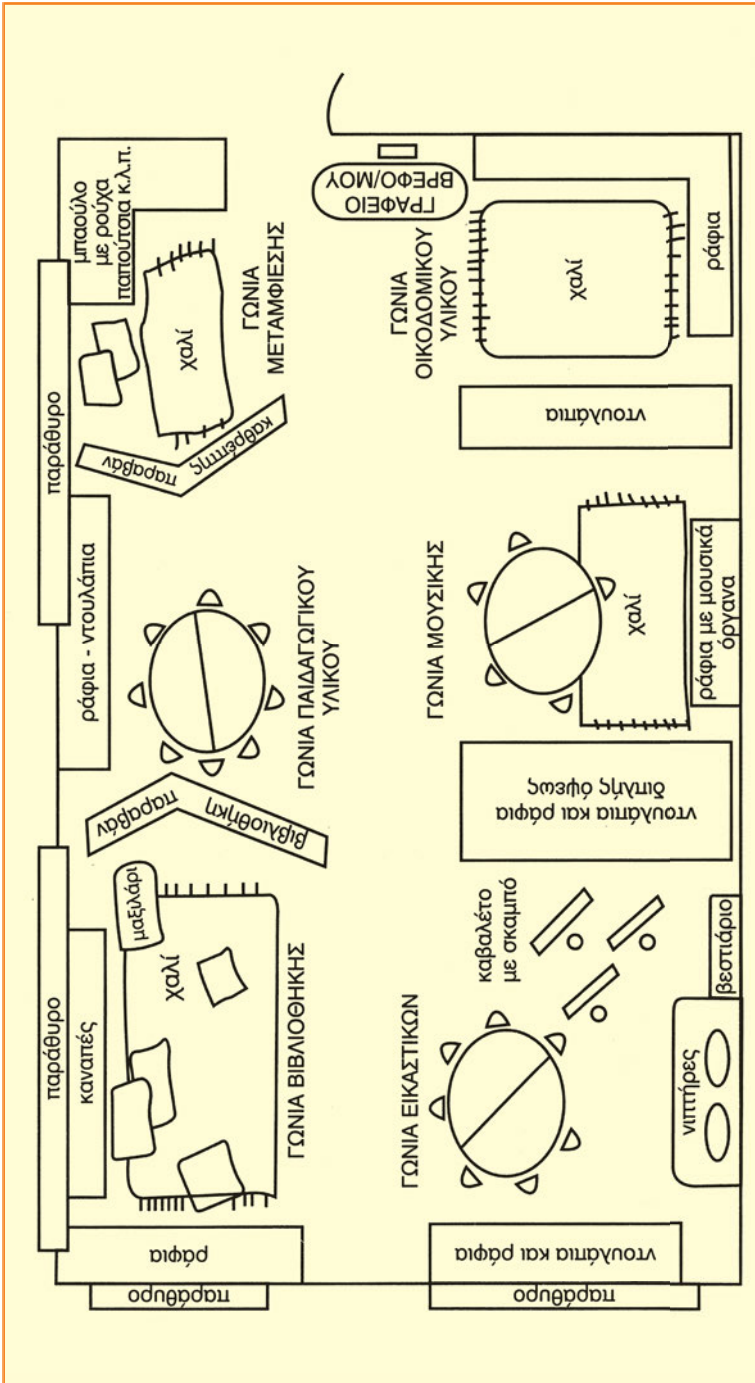
Για παράδειγμα, μπορεί να ζητηθεί από έναν γονέα που είναι ξυλουργός να φτιάξει ένα μικρό έπιπλο βιβλιοθήκης ή και να προμηθεύει το σταθμό με ροκανίδια, μικρά ξυλάκια κλπ. που θα χρησιμοποιούν τα παιδιά στη γωνιά εικαστικών. Έτσι οι γονείς εμπλέκονται και παρακολουθούν τη διαδικασία της ανάπτυξης και εξέλιξης των παιδιών τους και από την άλλη είναι ένας πολύ οικονομικός τρόπος οργάνωσης και εμπλουτισμού των γωνιών αλλά και του Βρεφονηπιακού Σταθμού γενικότερα. Επιπλέον, τα παιδιά ικανοποιούνται και χαίρονται με τη συμμετοχή των γονιών τους στις δραστηριότητες του Βρεφονηπιακού Σταθμού, γιατί νιώθουν ότι μοιράζονται μαζί τους κοινές εμπειρίες και βιώματα. Είναι ένας πολύ ωραίος τρόπος να έρθουν οι γονείς κοντά στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες των παιδιών τους.

Στα σχεδιαγράμματα 4.1.β και 4.1.γ προτείνεται ενδεικτικά μια διαρρύθμιση του δωματίου παιχνιδιού με γωνιές. Από εκεί κι ύστερα είναι στην κρίση και στη διάθεση κάθε βρεφονηπιοκόμου, αναλόγως του χώρου, των υλικών, του αριθμού και της ηλικίας των παιδιών που έχει, να διαμορφώσει κατάλληλα τις δικές της γωνιές.

Οι γωνιές διακρίνονται σε **μόνιμες** και **πρόσκαιρες/ ευκαιριακές**. **Μόνιμες** είναι αυτές που λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, έστω κι αν αλλάζει το περιεχόμενό τους και **πρόσκαιρες** αυτές που λειτουργούν για κάποιο μικρό χρονικό διάστημα. Η διάρκεια λειτουργίας καθώς και η επιλογή τους εξαρτάται και πάλι από το χώρο, τα απαιτούμενα υλικά, τον αριθμό των παιδιών και την ηλικία τους, την εποχή του χρόνου, το θέμα που επεξεργάζεται η τάξη σε μια δεδομένη στιγμή και τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Για παράδειγμα, μια μέρα που έχει αέρα μπορεί να οργανωθεί μια γωνιά καιρού. Μεταφέρονται ανεμοδείκτες από τη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων ή μπαλόνια που δένονται με σπάγκο σε ένα κομμάτι ξύλο και, αφού τα παιδιά βγουν έξω, να παρατηρούν την ένταση και την κατεύθυνση του ανέμου. Οι γωνιές οργανώνονται κυρίως για ελεύθερο παιχνίδι και αυθόρμητες δραστηριότητες, υπάρχει όμως η δυνατότητα ορισμένες φορές να προτείνει και ο/η βρεφονηπιοκόμος κάποιες δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν στις γωνιές, όπως θα αναφερθεί αναλυτικότερα παρακάτω.

Σχήμα 4.1. β
 Διαμόρφωση γωνιών στο χώρο για παιδιά ηλικίας 1 - 2:6 ετών

Σχήμα 4.1.γ

Διαμόρφωση γωνιών στο χώρο για παιδιά ηλικίας 2:6 - 6 ετών

Οι γωνιές θα πρέπει να προσαρμόζονται σύμφωνα με την ηλικία των παιδιών. Τα βρέφη μέχρι 1 έτους είναι φυσικό ότι δεν θα μπορούν να παίξουν σε γωνιές γιατί το παιχνίδι προϋποθέτει αυτόνομη κίνηση και περπάτημα. Για τα βρέφη όμως άνω του 1 έτους μπορεί να διαμορφώνονται σταδιακά 1-2 γωνιές στο χώρο, με υλικό κατάλληλα διαμορφωμένο για την ηλικία τους. Θα μπορούσε να λειτουργήσει, για παράδειγμα, μια γωνιά βιβλιοθήκης όπου θα υπάρχουν βιβλία ανθεκτικά από χοντρό χαρτόνι ή πλαστικό ή ύφασμα, τα οποία θα απεικονίζουν οικεία αντικείμενα καθημερινής χρήσης, περιοδικά διάφορα για να τα διαβάξει αλλά και για να τα σκίζει το παιδί, μια δραστηριότητα ιδιαίτερα δημοφιλής στα παιδιά αυτής της ηλικίας.

Εικόνα 4.1.β

Δραστηριότητες των παιδιών στις γωνιές

Οι **γωνιές** που μπορούν να οργανωθούν για **βρέφη ηλικίας 1-2:6 ετών** είναι:

- 📖 η γωνιά της βιβλιοθήκης,
- 🏠 του οικοδομικού υλικού,
- 😊 του παιδαγωγικού υλικού,
- 🎵 της μουσικής και
- ✍️ των εικαστικών.

Για τα παιδιά ηλικίας **2:6 ετών και πάνω** μπορούν να χρησιμοποιηθούν **όλες οι γωνιές**, γιατί το αναπτυξιακό επίπεδο αυτής της ηλικίας δε δημιουργεί περιορισμούς στη χρήση του παιδαγωγικού υλικού.

Σχετικά με το **χρόνο** απασχόλησης των παιδιών στις γωνιές, θεωρούμε πως τα μικρότερα παιδιά (1-2:6 ετών) θα πρέπει να περνούν το μεγαλύτερο μέρος του ημερήσιου προγράμματος σ' αυτά τα σημεία. Τα

παιδιά αυτής της ηλικίας έχουν μικρή διάρκεια προσοχής, μεγαλύτερη ανάγκη για κίνηση και είναι πιο περιορισμένα στις κοινωνικές τους επαφές. Γι' αυτό και το παιχνίδι τους θα πρέπει να είναι πιο ελεύθερο και αυθόρμητο, όπως ακριβώς συμβαίνει στις γωνιές. Τα μεγαλύτερα παιδιά καλό είναι να περνούν το μισό σχεδόν χρόνο του ημερήσιου προγράμματος στις γωνιές και να μη διακόπτονται για όσο χρόνο απασχολούνται εκεί, ώστε να καταφέρνουν να ολοκληρώνουν τις εργασίες που έχουν αναλάβει. Ο/η βρεφονηπιοκόμος θα πρέπει να ειδοποιεί τα παιδιά, όταν πλησιάζει ο χρόνος να τελειώσουν το παιχνίδι στις γωνιές (10-15 λεπτά νωρίτερα), για να μαζεύουν τα υλικά και να τακτοποιούν τη γωνιά²⁹.

Εικόνα 4.1.γ
Ζωγραφική στη γωνιά εικαστικών

Οι γωνιές θα πρέπει να λειτουργούν **χωριστά και ανεξάρτητα μεταξύ τους**, ώστε να μην ενοχλείται το ένα παιδί από το άλλο. Όπως προαναφέραμε, τα παιδιά συχνά θέλουν να μένουν μόνα τους και να ηρεμούν. Κάθε παιδί επίσης έχει το δικό του ρυθμό ανακάλυψης του υλικού της γωνιάς και δε θέλει να επηρεάζεται από το ρυθμό των υπολοίπων. Πολλές φορές όμως τα παιδιά παίζουν ομαδικά και κάποιες

29 Σιβροπούλου 1999, σ. 55.

φορές δύο ή και περισσότερες γωνίες χρειάζεται να συνεργαστούν μεταξύ τους καθώς και με τα εργαστήρια.

Ένα γνωστό παράδειγμα τέτοιας συνεργασίας είναι η δουλειά που πρέπει να γίνεται για την οργάνωση μιας Χριστουγεννιάτικης γιορτής. Προηγείται μια συζήτηση του/της βρεφονηπιοκόμου με όλα τα παιδιά που θα συμμετέχουν στη διοργάνωση, όπου προτείνονται ιδέες, ακούγονται και συζητούνται οι προτάσεις των παιδιών και αποφασίζονται από κοινού πώς θα καταμεμηθούν οι εργασίες. Στη συνέχεια τα παιδιά χωρίζονται σε μικρές ομάδες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις δραστηριότητες που έχουν επιλέξει και ξεκινούν να εργάζονται στην αντίστοιχη γωνιά.

- Στη γωνιά της βιβλιοθήκης θα ξεφυλλίσουν περιοδικά και θα βρουν ιδέες για το στολισμό της τάξης ή κάποια χριστουγεννιάτικα σχέδια που θα τα δώσουν στο εργαστήριο εικαστικών, για να φτιάξουν χριστουγεννιάτικες κάρτες.
- Στο εργαστήριο εικαστικών μπορούν, όπως είπαμε, να φτιάξουν χριστουγεννιάτικες κάρτες, στολίδια για το στολισμό της τάξης, κάποια μικρά δωράκια για τους γονείς, ζωγραφιές με χριστουγεννιάτικο θέμα για να διακοσμήσουν την τάξη.
- Στη γωνιά της μουσικής θα προετοιμάσουν τη χριστουγεννιάτικη γιορτή επιλέγοντας κατάλληλα τραγούδια και μουσική υπόκρουση.
- Στο εργαστήριο της κουζίνας θα ετοιμάσουν κάποια απλά γλυκά ή φαγητά για τους καλεσμένους της γιορτής. Τις συνταγές μπορούν να τις προμηθευτούν είτε από τα παιδιά που εργάζονται στη γωνιά της βιβλιοθήκης (που πιθανόν να βρουν κάποιες εύκολες συνταγές στα περιοδικά), είτε να προτείνουν τα ίδια κάποιες συνταγές που γνωρίζουν.
- Στη γωνιά μεταμφίεσης αυτοσχεδιάζουν και βρίσκουν τα ρούχα που θα φορέσουν, τα χτενίσματα και το μακιγιάζ για τη χριστουγεννιάτικη γιορτή.

Ένα άλλο παράδειγμα συνεργασίας μεταξύ των γωνιών και των εργαστηρίων είναι η επεξεργασία ενός συγκεκριμένου θέματος, όπως η παρατήρηση και η συζήτηση σχετικά με τις μεταβολές του καιρού. Αναλυτικότερα:

- Στη γωνιά της βιβλιοθήκης τα παιδιά ξεφυλλίζουν περιοδικά και βρίσκουν εικόνες από διάφορα καιρικά φαινόμενα (βροχή, χιόνι κλπ.) που τα δίνουν στο εργαστήριο εικαστικών.
- Στο εργαστήριο εικαστικών φτιάχνουν κολάζ με τις εικόνες που παίρνουν από τη γωνιά βιβλιοθήκης.
- Στο εργαστήριο γραφισμού φτιάχνουν σύμβολα για την καταγραφή των καιρικών συνθηκών.

 Οργανώνουμε μια ευκαιριακή γωνιά καιρού και βγαίνουμε έξω στην αυλή να καταγράψουμε τις καιρικές συνθήκες με τα σύμβολα που έχουν σχεδιάσει τα παιδιά στο εργαστήριο γραφισμού.

Για κάθε γωνιά θα πρέπει να υπάρχουν **«κανόνες»** σχετικά με το πόσα παιδιά μπορούν να παίζουν κάθε φορά, για πόσο χρόνο, για τη σωστή χρήση και τακτοποίηση του υλικού, οι οποίοι καλό είναι να βγαίνουν από τα ίδια τα παιδιά μετά από συζήτηση με τον/την βρεφονηπιοκόμο³⁰. Ο αριθμός των παιδιών που μπορούν να παίξουν κάθε φορά στις γωνιές εξαρτάται από την ηλικία τους, τον αριθμό στο συγκεκριμένο τμήμα, το διαθέσιμο χώρο και τον αριθμό των γωνιών που έχουν διαμορφωθεί. Έτσι, δεν είναι σχεδόν ποτέ ο ίδιος. Στην αρχή της χρονιάς κι εφόσον έχει αποφασισθεί ο κατάλληλος αριθμός των παιδιών που μπορούν να παίξουν σε κάθε γωνιά, ετοιμάζονται καρτελάκια για κάθε γωνιά μαζί με τα παιδιά και ζωγραφίζονται σε κάθε καρτελάκι τόσα παιδιά όσα έχουν προαποφασιστεί. Κάθε ένα καρτελάκι κρεμιέται στην αντίστοιχη γωνιά σε σημείο που να το βλέπουν τα παιδιά.

Οι ιδέες και οι προτάσεις είναι πάρα πολλές και κάθε βρεφονηπιοκόμος μπορεί να διαμορφώσει τις δραστηριότητες αναλόγως των δυνατοτήτων και των αναγκών που υπάρχουν. Το σπουδαιότερο είναι πως δουλεύοντας με αυτόν τον τρόπο το παιδί μαθαίνει να εργάζεται και να συνεργάζεται με τους υπολοίπους για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού, στοιχείο βασικό για τη μετέπειτα ομαλή ένταξή του στην κοινωνία.

Οι κυριότερες γωνιές που μπορούν να οργανωθούν στα τμήματα των μεγαλύτερων παιδιών σε ένα Βρεφονηπιακό σταθμό είναι:

- η γωνιά της βιβλιοθήκης,
- η γωνιά της μουσικής,
- η γωνιά του κουκλόσπιτου - κουζίνας,
- η γωνιά του μαγαζιού (μανάβικου, μπακάλικου, κομμωτηρίου κλπ.),
- η γωνιά της μεταμφίεσης,
- η γωνιά του κουκλοθέατρου,
- η γωνιά του οικοδομικού υλικού,
- η γωνιά του παιδαγωγικού υλικού,
- η γωνιά των εικαστικών,
- η φυσική γωνιά,
- η γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων,
- η γωνιά του νερού και
- η ευκαιριακή γωνιά.

30 Σιβροπούλου 1999, σ. 54.

Παρακάτω εξετάζονται αναλυτικότερα ο εξοπλισμός, ο απαιτούμενος χώρος και οι δραστηριότητες σε σχέση με την ηλικία, τον αριθμό των παιδιών και τους σκοπούς που εξυπηρετεί η λειτουργία κάθε γωνιάς.

4.2 Γωνιά βιβλιοθήκης - πληροφοριών

Στόχοι της Γωνιάς Βιβλιοθήκης

- Έγκαιρη εξοικείωση του παιδιού με το βιβλίο και δημιουργία θετικής στάσης απέναντί του
- Δημιουργία κινήτρων για ανάγνωση
- Καλλιέργεια σεβασμού προς το βιβλίο
- Διευκόλυνση γλωσσικής ανάπτυξης του παιδιού
- Αύξηση της παρατηρητικότητας και της οπτικής αντίληψης των αντικειμένων
- Εμπλουτισμός των γνώσεων και του λεξιλογίου
- Βελτίωση της κριτικής ικανότητας
- Συνδυασμός οπτικής αντίληψης - λόγου
- Ενίσχυση της κοινωνικοποίησης.

Κύριος στόχος της γωνιάς αυτής είναι να φέρει το παιδί σε μια πρώτη επαφή με το βιβλίο, να μάθει να το σέβεται και να το διατηρεί σε καλή κατάσταση και να του προκαλέσει την επιθυμία για ανάγνωση.

Το πρώτο βήμα για να μάθει ένα παιδί να διαβάζει είναι να καταλάβει ότι τα «σχεδιάκια» πάνω στη σελίδα αντιπροσωπεύουν λέξεις, το δεύτερο βήμα να καταλάβει ότι οι λέξεις αυτές είναι συγκεκριμένες και ίδιες κάθε φορά που διαβάζει το βιβλίο και το τρίτο βήμα είναι η κατανόηση της διάταξης των λέξεων πάνω στη σελίδα (ότι, δηλαδή, διαβάζουμε από τα αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω).

Εικόνα 4.2.α

Απασχόληση των παιδιών στη γωνιά βιβλιοθήκης

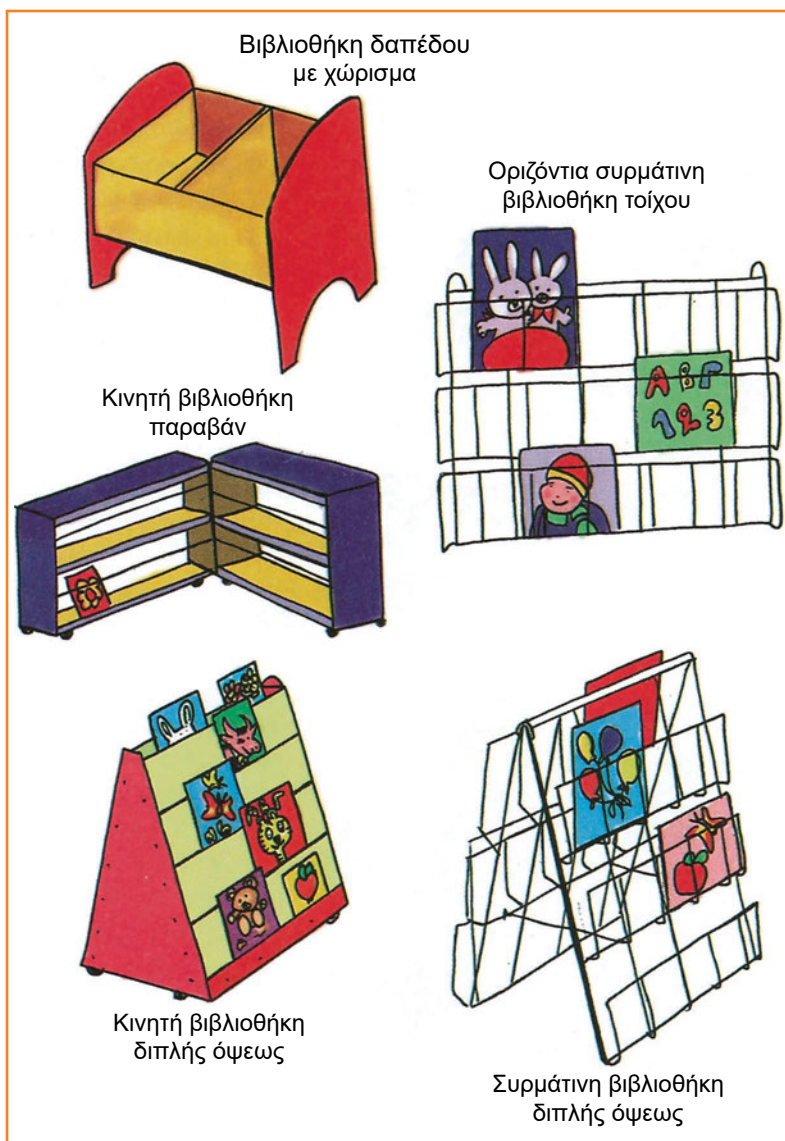
Επιπλέον, με τα βιβλία και τα περιοδικά διευκολύνεται η γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού, ασκείται η παρατηρητικότητα του και η οπτική αντίληψη των αντικειμένων, επιτυγχάνεται ο συνδυασμός της οπτικής αντίληψης με το λόγο, διευρύνεται το λεξιλόγιό του, του προσφέρονται πολλά και διάφορα ερεθίσματα για τον κόσμο γύρω του. Έτσι πλουτίζονται οι γνώσεις του και βελτιώνεται η κριτική του ικανότητα. Είναι επίσης σημαντικό ότι δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά των χαμηλών κοινωνικο-μορφωτικών στρωμάτων να έρθουν σε επαφή με το βιβλίο.

Οργάνωση της γωνιάς βιβλιοθήκης για παιδιά ηλικίας 2:7-6 ετών

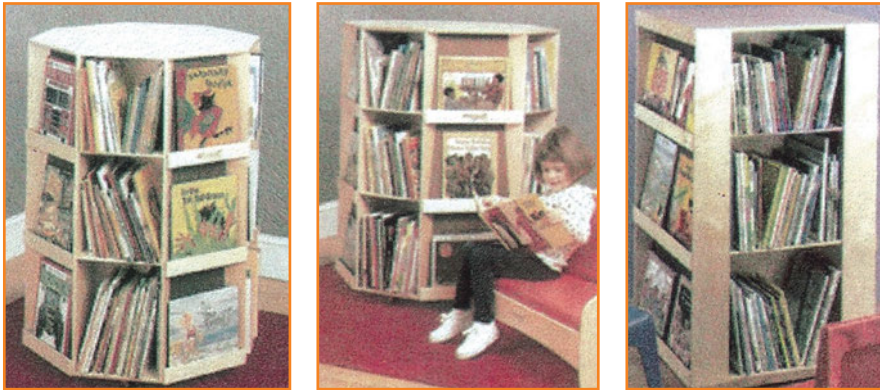
Η γωνιά βιβλιοθήκης θα πρέπει να είναι σε αρκετή απόσταση από θορυβώδεις δραστηριότητες και φωτεινή. Θα πρέπει να έχει:

- **Μία - δύο βιβλιοθήκες ή ράφια**, όπου τα βιβλία είναι τοποθετημένα με τέτοιο τρόπο, ώστε να φαίνονται τα πολύχρωμα εξώφυλλα τους για να προσελκύουν το παιδί. Στις εικόνες που ακολουθούν προτείνουμε ενδεικτικά κάποια έπιπλα βιβλιοθήκης που κυκλοφορούν στο εμπόριο. Η βιβλιοθήκη μπορεί να πάρει και τη μορφή ενός μικρού διαχωριστικού (παραβάν), κι έτσι να βοηθάει καλύτερα στην ηρεμία και συγκέντρωση των παιδιών. Οι βιβλιοθήκες μπορεί να είναι κατασκευασμένες από ξύλο ή μέταλλο, να είναι σταθερές ή με ρόδες. Αυτό που θα πρέπει να προσεχθεί είναι να είναι ανάλογες με το ύψος των παιδιών, ώστε τα παιδιά να χειρίζονται μόνα τους το υλικό, χωρίς να χρειάζονται τον/την βρεφονηπιοκόμο κι έτσι να λειτουργούν αυτόνομα.
- **Ένα τραπέζι με 2-3 καρέκλες ή μαξιλάρια ή ένα μικρό μαλακό καναπέ.**
- Στο πάτωμα της γωνιάς χρειάζεται να υπάρχει μια **μοκέτα ή ένα χαλί**, πάνω στο οποίο θα βρίσκονται διάσπαρτα τα **μαξιλάρια**, δημιουργώντας έτσι ατμόσφαιρα ζεστασιάς και γαλήνης.
- Τέλος χρειάζεται κι ένα **ραδιοκασετόφωνο**, για να ακούει το παιδί τα αγαπημένα του παραμύθια, ιστορίες και ποιήματα, και **2-3 ζεύγη ακουστικών**, για να μην ενοχλεί τα άλλα παιδιά.

Οι τοίχοι της γωνιάς θα πρέπει να είναι διακοσμημένοι με αφίσες, εικόνες, φωτογραφίες ή και με ζωγραφιές των παιδιών, με σκοπό να δημιουργούν περιβάλλον οικείο, ελκυστικό και πλούσιο σε πολιτιστικά ερεθίσματα.

Σχήμα 4.2.α
Έπιπλα για τη γωνιά βιβλιοθήκης

Εικόνα 4.2.β

Έπιπλα για την οργάνωση της γωνιάς βιβλιοθήκης

Οργάνωση της γωνιάς βιβλιοθήκης για τα παιδιά ηλικίας 1-2:6 ετών

θα πρέπει να έχει:

- Ένα μικρό, χαμηλό έπιπλο βιβλιοθήκης με τα ίδια χαρακτηριστικά που αναφέραμε για τα έπιπλα του τμήματος των μεγαλύτερων παιδιών,
- Μία μοκέτα,
- 3-4 μαξιλάρια,
- 1 ραδιοκασετόφωνο, για να ακούει το παιδί σύντομα παραμύθια και τραγούδια.

Στο τμήμα των μικρότερων παιδιών δε χρειάζονται πολλά έπιπλα, γιατί τα βρέφη έχουν ανάγκη από αρκετό ελεύθερο χώρο για κίνηση και ο αριθμός τους στα τμήματα είναι μικρότερος.

Υλικό της γωνιάς βιβλιοθήκης για παιδιά ηλικίας 2:6 - 6 ετών:

- Βιβλία με εικόνες.
Τα βιβλία αυτά έχουν και κάποιο μικρό κείμενο-στοιχείο που οδηγεί τα παιδιά σε μια πρώτη επαφή με το γραπτό λόγο. Επίσης καλό είναι να έχουν ωραία εικονογράφηση και κατάλληλο περιεχόμενο, ώστε να προσελκύουν το ενδιαφέρον τους.

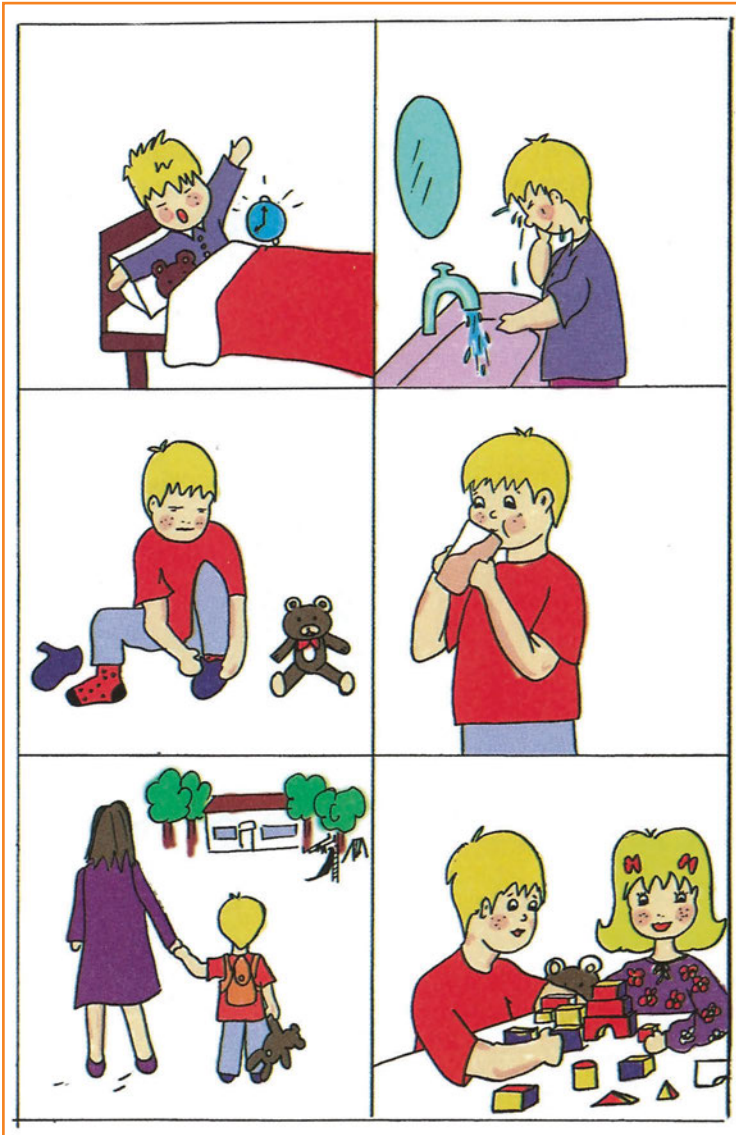
Εικόνα 4.2.γ

Διάφορα βιβλία για τη γωνιά βιβλιοθήκης

- Βιβλία με ιστορίες και παραμύθια.
- Κασέτες με παραμύθια, ιστορίες και ποιήματα.
- Διάφορα περιοδικά.
- Λευκώματα που κατασκευάζονται από τα ίδια τα παιδιά στο εργαστήριο εικαστικών. Από περιοδικά βρίσκουν και κόβουν εικόνες σχετικά με θέματα που τα ενδιαφέρουν, τα κολλάνε σε λευκές σελίδες και τα πιάνουν όλα μαζί σαν βιβλίο. Τέλος ζωγραφίζουν και προσθέτουν ένα εξώφυλλο.

Έτσι μπορούν να φτιάξουν ένα λεύκωμα για τα μέσα μεταφοράς, ένα άλλο για τα ζώα της θάλασσας κλπ. που τοποθετούνται στη γωνιά της βιβλιοθήκης κι είναι στη διάθεση των παιδιών όποτε τα χρειαστούν.

- Κόμικς, τα οποία μπορούν να κατασκευαστούν και από τα ίδια τα παιδιά.

Σχ. 4.2.β

Κόμικς χρονικής ακολουθίας

- Διάφορες φωτογραφίες.
Οι φωτογραφίες μπορεί να είναι είτε από το προσωπικό αρχείο των παιδιών όπου μπορούμε να παρατηρήσουμε και να συζητήσουμε για τις διαφορές μεταξύ τους και την ανάπτυξή τους είτε να είναι φωτογραφίες με διάφορα άλλα θέματα (τοπία, ζώα, κ. λπ) που θα φέρνουν τα παιδιά και ο/η βρεφονηπιοκόμος και θα αποτελέσουν πηγή για συζητήσεις και προβληματισμούς.
- Βιβλία με ποιήματα και τραγούδια.
- Βιβλία γνώσεων με εικόνες. Αυτά τα βιβλία θα δίνονται στα μεγαλύτερα παιδιά (4:6 -6 ετών) του νηπιακού τμήματος.

Υλικό της γωνιάς βιβλιοθήκης για παιδιά ηλικίας 1- 2:6 ετών

- Βιβλία με εικόνες
Προτιμώνται βιβλία από χοντρό και ανθεκτικό χαρτόνι, ύφασμα ή πλαστικό, με εικόνες καθαρές και καλοτυπωμένες που απεικονίζουν γνωστά αντικείμενα καθημερινής χρήσης και γνωστές καταστάσεις. Επίσης καλό είναι να έχουν ωραία εικονογράφηση και κατάλληλο περιεχόμενο, ώστε να προσελκύουν το ενδιαφέρον των παιδιών. Τα παιδιά κάτω των 2:6 ετών προτιμούν ελάχιστες σειρές κειμένων για κάθε εικόνα και προτιμούν να ακούν ιστορίες που έχουν ως ήρωες παιδιά της ηλικίας τους με γνώριμες δραστηριότητες.
- Κασέτες με μικρά παραμύθια και ποιήματα.
- Διάφορα περιοδικά.
- Διάφορες φωτογραφίες.

Το υλικό της γωνιάς πρέπει να επιλέγεται βάσει των προτιμήσεων και των δυνατοτήτων των παιδιών και να υπάρχει φροντίδα ώστε να παραμένει σε καλή κατάσταση. Καλό θα ήταν να ανανεώνονται τα βιβλία εβδομαδιαίως, για να προσελκύουν περισσότερο τα παιδιά, τα οποία έχουν ανάγκη από ποικίλα και εναλλασσόμενα ερεθίσματα.

Προτεινόμενες δραστηριότητες για τα μεγαλύτερα παιδιά (2:6-6 χρόνων)

- ☆ Στα μεγαλύτερα παιδιά των 2:6 ετών μπορεί να ζητηθούν λέξεις που περιγράφουν ιδιότητες των αντικειμένων (χρώμα, μέγεθος, κτλ.), λέξεις που περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο γίνεται μια δραστηριότητα (γρήγορα-αργά) ή λέξεις που σχετίζονται με την έννοια του χώρου (μέσα-έξω, πάνω-κάτω κτλ.).

Εικόνα 4.2.δ

Διαβάζουμε βιβλία μαζί με τα παιδιά

- ☆ Στα παιδιά πάνω από 4 ετών μπορεί να ανατεθούν: διάφορες δραστηριότητες που μπορούν να κάνουν στη γωνιά της βιβλιοθήκης, να βρουν συνταγές για τη γωνιά μαγειρικής, ιδέες για το στολισμό της τάξης, φωτογραφίες και εικόνες για κατασκευές κτλ. Επίσης, μπορεί να γίνουν διάφορες συζητήσεις σχετικά με αυτά που διάβασαν τα παιδιά, βελτιώνοντας έτσι τον προφορικό τους λόγο και τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες.
- ☆ Τοποθετούνται στους τοίχους αφίσες από εκθέσεις βιβλίου, ζωγραφική, γλυπτική, κτλ., οι οποίες εναλλάσσουμε ανάλογα με τις εκδηλώσεις και δημιουργούνται συζητήσεις σχετικά με αυτά τα θέματα, φροντίζοντας για την πολιτιστική καλλιέργεια των παιδιών
- ☆ Η βιβλιοθήκη μπορεί να λειτουργήσει και ως **δανειστική**. Ο δανεισμός και η επιστροφή των βιβλίων θα καθοριστούν μετά από συζήτηση και συμφωνία των παιδιών με τον/τη βρεφονηπιοκόμο και θα παραμείνουν σταθερές για όλη τη χρονιά. Συνήθως ως μέρα δανεισμού επιλέγεται η Παρασκευή και επιστροφής η Δευτέρα. Ένα ή δύο παιδιά αναλαμβάνουν να γίνουν βιβλιοθηκάριοι και παρακολουθούν τη διαδικασία δανεισμού με το σύστημα των δύο καρτελών ως εξής:
 - α) η μία καρτέλα είναι μια μικρή, ορθογώνια καρτέλα που αποτελεί την προσωπική καρτέλα κάθε παιδιού. Πάνω της γράφουμε το όνομα κάθε παιδιού και τοποθετείται μία μικρή φωτογραφία του ή ένα σχέδιο ζωγραφισμένο από το ίδιο το παιδί, για να την ξεχωρί-

ζει. Κάθε παιδί που συμμετέχει στη δραστηριότητα του δανεισμού θα πρέπει να έχει μια τέτοια καρτέλα.

β) η δεύτερη είναι η καρτέλα που έχει το κάθε βιβλίο. Αυτή θα πρέπει να είναι μεγαλύτερη σε μέγεθος, επίσης ορθογώνια και στην κάτω πλευρά της να υπάρχει μια πλαστική θήκη, για να τοποθετείται η προσωπική καρτέλα του παιδιού που δανείζεται το βιβλίο. Στο πάνω μέρος της τοποθετείται μια φωτοτυπία του εξωφύλλου του βιβλίου, για να μπορεί ο βιβλιοθηκάριος να βρίσκει τη σωστή καρτέλα για κάθε βιβλίο.

Όταν ένα παιδί θέλει να δανειστεί ένα βιβλίο, παίρνει το βιβλίο από το ράφι, βρίσκει την προσωπική του καρτέλα από το κουτί φύλαξης των προσωπικών καρτελών και τη δίνει στο βιβλιοθηκάριο. Εκείνος βρίσκει την καρτέλα του συγκεκριμένου βιβλίου από το κουτί φύλαξης των καρτελών των βιβλίων και βάζει την ατομική καρτέλα του παιδιού στην αντίστοιχη πλαστική θήκη της καρτέλας του βιβλίου. Τέλος, όταν το παιδί επιστρέφει το βιβλίο, ο βιβλιοθηκάριος βγάζει την ατομική καρτέλα του παιδιού και τη βάζει πάλι πίσω στο κουτί με τις προσωπικές καρτέλες³¹.

☆ Στη γωνιά της βιβλιοθήκης, μπορεί να δημιουργηθεί κι **ένα τμήμα επιδιόρθωσης των βιβλίων** όπου θα υπάρχουν ψαλίδια, σελοτέιπ, κόλλα, χαρτιά, διαφανές πλαστικό αυτοκόλλητο. Εκεί 1-2 παιδιά, τα οποία μπορεί και να εναλλάσσονται κατά τη σχολική χρονιά, θα διορθώνουν τα σχισμένα και φθαρμένα βιβλία³².

Εικόνα 4.2.ε

Επιδιόρθωση χαλασμένων βιβλίων

31 Σιβροπούλου 1999, σ.107.

32 Παπανικολάου 1999, σ. 101.

Προτεινόμενες δραστηριότητες για τα μικρότερα παιδιά (1-2:6)

- ☆ Αρχικά καλό θα είναι να **διαβάζουμε τα βιβλία μαζί με το παιδί** και να το αφήνουμε να μας διακόπτει και να ρωτά σχετικά με τις απορίες που του δημιουργούνται. Στα μικρά παιδιά του 1 έτους δείχνουμε απλά εικόνες με οικεία αντικείμενα τα οποία αρχικά τα ονομάζουμε εμείς και μετά του ζητάμε να τα επαναλάβει. Λίγους μήνες αργότερα, σε παιδιά ηλικίας 18-24 μηνών δείχνουμε τις εικόνες με τα οικεία αντικείμενα και αναφέρουμε γνωστές σε αυτό δραστηριότητες που βλέπουμε μαζί στις εικόνες, όπως παιδί που τρέχει, που τρώει, που παίζει μπάλα κτλ. Σιγά σιγά θα αρχίσει να επαναλαμβάνει τις λέξεις που του λέμε και να αναγνωρίζει πολλές από τις εικόνες που του δείχνουμε. Επίσης από αυτήν την ηλικία, όταν δείχνουμε τις εικόνες του βιβλίου, μπορούμε και να τα ρωτάμε παράλληλα: «πού είναι ο σκύλος;» Ακόμα μπορούμε να τους ζητάμε να μας πουν πώς χρησιμοποιούνται ορισμένα αντικείμενα που βλέπει στις εικόνες. Για παράδειγμα, του δείχνουμε την εικόνα ενός ποτηριού και το ρωτάμε: «τι κάνουμε με αυτό;» Αν δεν πει πως πίνουμε νερό, του το λέμε εμείς και του ζητάμε να το επαναλάβει.
- ☆ Δείχνουμε στα βρέφη πώς κρατάμε και πώς ξεφυλλίζουμε τα βιβλία. Στην αρχή τα βοηθάμε κρατώντας και ξεφυλλίζοντας τα εμείς και τα αφήνουμε να το κάνουν σταδιακά μόνα τους.
- ☆ Αφήνουμε τα βρέφη να έρθουν μόνα τους σε επαφή και γνωριμία με το βιβλίο, όποτε τα ίδια νιώσουν την ανάγκη. Γι' αυτό φροντίζουμε να είναι το υλικό σε προσιπή και εμφανή θέση και τα βιβλία να έχουν χρωματιστά και ελκυστικά εξώφυλλα, ώστε να προσελκύουν τα βρέφη.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΓΩΝΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΠΑΙΔΙΑ:

- Ανάγνωση βιβλίων μαζί με τον/τη βρεφονηπιοκόμο
- Ανάγνωση βιβλίων από τα ίδια τα παιδιά
- Ομαδική συζήτηση σε σχέση με αυτά που διάβασαν
- Ανάθεση διάφορων εργασιών
- Δανειστική βιβλιοθήκη
- Τμήμα επιδιόρθωσης βιβλίων
- Πολιτιστικές δραστηριότητες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΓΩΝΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΤΕΡΑ ΠΑΙΔΙΑ:

- Ανάγνωση βιβλίων μαζί με τον/τη βρεφονηπιοκόμο
- Ανάγνωση βιβλίων από τα ίδια τα παιδιά
- Σύντομες συζητήσεις σε σχέση με αυτά που διάβασαν

Η έγκαιρη γνωριμία του παιδιού με το βιβλίο στα πρώτα 6 χρόνια της ζωής του θα το βοηθήσει να αποκτήσει μελλοντικά θετική στάση απέναντι στο διάβασμα.

4.3 Γωνιά Μουσικής και της αισθητικής ανάπτυξης του παιδιού

Στόχοι της Μουσικής γωνιάς

- Δημιουργία κινήτρων για τραγούδι και κίνηση
- Ακουστική αντίληψη και μνήμη
- Εισαγωγή σε βασικές μουσικές έννοιες, όπως η ένταση, η διάρκεια, το ηχόχρωμα
- Έλεγχος της σχέσης κίνηση χεριού και παραγωγή ήχου
- Δημιουργική ελεύθερη έκφραση
- Ενίσχυση της κινητικής, γλωσσικής, νοητικής, κοινωνικο-συναισθηματικής και η αισθητικής ανάπτυξης του παιδιού.

Η μουσική αγωγή τόσο στο χώρο της προσχολικής ηλικίας όσο και γενικότερα στο χώρο της εκπαίδευσης αποτελεί σημαντικό κομμάτι της Αισθητικής Αγωγής και της καλλιέργειας της καλλιτεχνικής δραστηριότητας και δημιουργικότητας του παιδιού. Τα παιδιά έχουν φυσική σχέση με τη μουσική, για παράδειγμα, τα τρίχρονα σιγοτραγουδούν κάθε φορά που τους δίνεται η δυνατότητα. Μια από τις αγαπημένες τους δραστηριότητες είναι οι μουσικές ακροάσεις, που στη συνέχεια μετατρέπονται σε κίνηση και ήχο. Προτού καν προσεγγίσουν την έννοια του μουσικού ήχου, πρέπει τα παιδιά να εξασκηθούν στο να ακούν και να ξεχωρίζουν διάφορους ήχους αλλά και να διαφοροποιούν την έννοια του ήχου και του θορύβου. Η εξάσκηση στην ακουστική αντίληψη και μνήμη και η εισαγωγή σε βασικές έννοιες του μουσικού ήχου βοηθούν το παιδί να αποκτήσει βάση για την ανάπτυξη της μουσικής του αντίληψης, γεγονός που στη συνέχεια θα αποτελέσει αναπόσπαστο κομμάτι της μουσικής του αγωγής.

Εικόνα 4.3.α
Παίζοντας μουσική

Βασικός στόχος εφαρμογής της βάσει του Αναλυτικού Προγράμματος της Προσχολικής Αγωγής είναι «η ανάπτυξη του μουσικού αισθητηρίου και της δημιουργικότητας των νηπίων στα πλαίσια της γενικότερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, καθώς και η απόλαυση και η χαρά που προκύπτει από τη μουσική έκφραση». Η μουσική είναι κίνηση/ ρυθμός και ήχος και τα παιδιά έχοντας την τάση να μιμούνται τους ήχους και τις κινήσεις που παρατηρούν γύρω τους βρίσκουν μέσα στη μουσική, είτε αυτή έχει συνοδευτικό χαρακτήρα στις διάφορες δραστηριότητες είτε αποτελεί η ίδια το πλαίσιο μιας οργανωμένης δραστηριότητας, έναν αυθόρμητο και προσωπικό τρόπο έκφρασης.

Εικόνα 4.3.β

Μουσικά όργανα που χρησιμοποιούνται μόνο από τον/τη βρεφονηπιοκόμο

Η γωνιά αυτή θα πρέπει να βρίσκεται πιο κοντά στη γωνιά της συζήτησης και αρκετά μακριά από τις ήσυχες γωνιές (π.χ. τη γωνιά βιβλιοθήκης), για να έχει άμεση πρόσβαση ο/η βρεφονηπιοκόμος αλλά και το παιδί, προκειμένου να επιλέξουν κάποιο μουσικό όργανο κατά τη διάρκεια μιας οργανωμένης δραστηριότητας αλλά και για να το χρησιμοποιήσουν ως σύνθημα, για παράδειγμα, για να μαζέψουν τα παιδιά τα παιχνίδια τους και να μαζευτούν στη γωνιά της συζήτησης. Η χρήση από τον/τη βρεφονηπιοκόμο διάφορων ηχητικών ερεθισμάτων - μηνυμάτων ενισχύει την αντίληψη και μνήμη των παιδιών, στοιχεία που αποτελούν βασικά δεδομένα της γνωστικής ανάπτυξης. Στη γωνιά αυτή καλό είναι να μην υπάρχουν τραπεζάκια, αλλά να είναι ένας σχετικά άνετος χώρος για μια μικρή ομάδα μέχρι πέντε παιδιά, στρωμένος με μοκέτα/ χαλάκι και μαξιλαράκια.

Η γωνιά αυτή δε χρειάζεται να είναι ιδιαίτερα στολισμένη ή διακοσμημένη, καθώς τα μουσικά όργανα αποτελούν από μόνα τους ένα «στολίδι» και ένα ζωντανό αισθητικό ερέθισμα για τα παιδιά. Θα πρέπει επίσης βιβλία που αφορούν τη μουσική να βρίσκονται στη γωνιά της βιβλιοθήκης σε ξεχωριστή θέση, προκειμένου τα παιδιά να μπορούν να ασχοληθούν αλλά και να κάνουν συγκρίσεις με εικόνες διάφορων μουσικών οργάνων από διαφορετικές χώρες (ξεκινούν πρώτα από μουσικά όργανα διάφορων περιοχών του τόπου μας και στη συνέχεια παρατηρούν μουσικά όργανα άλλων χωρών).

Οργάνωση της γωνιάς μουσικής για παιδιά ηλικίας 2:7 - 6 ετών

- Το υλικό της γωνιάς αυτής ως επί το πλείστον είναι τα μουσικά - ρυθμικά όργανα, που ανήκουν στο σύστημα Orff και κάποιες κασέτες με αγαπημένα τραγούδια των παιδιών.
- Όσον αφορά την ταξινόμηση των μουσικών οργάνων, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η ηλικία των παιδιών. Φυσικά η ταξινόμηση και κατηγοριοποίηση των μουσικών οργάνων εκφράζει το σχέδιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας που εφαρμόζει ο/η βρεφονηπιοκόμος, αλλά μπορεί να συνδεθεί και με διάφορες άλλες δραστηριότητες και να αλλάζει κατά καιρούς. Για παράδειγμα, κάνοντας λόγο για διάφορα υλικά σε κάποια οργανωμένη δραστηριότητα ο/η βρεφονηπιοκόμος μπορεί να ζητήσει από τα παιδιά να ταξινομήσουν τα μουσικά όργανα βάσει του υλικού τους σε ξύλινα, πλαστικά και μεταλλικά.
- Στο χώρο αυτό πρέπει να υπάρχει μια συρταροθήκη, κάθε συρτάρι της οποίας θα έχει απ' έξω το σημάδι για τα αντίστοιχα όργανα που έχει μέσα ανά κατηγορίες, ενώ σε ένα πίνακα είναι με γαντζάκια κρεμασμένο ενδεικτικά ένα όργανο από κάθε κατηγορία που έχει στη διάθεσή του ο Παιδικός Σταθμός.
- Επίσης πρέπει να υπάρχει ένα ραδιοκασετόφωνο με ενσωματωμένο μικρόφωνο για να μπορεί το παιδί να ακούει τα αγαπημένα τραγούδια του αλλά και να τα τραγουδάει με την βοήθεια του μικροφώνου αποκτώντας μια διαφορετική αίσθηση της φωνής του. Οι κασέτες είναι τοποθετημένες σε σημείο που να μπορούν να τις φτάνουν τα παιδιά. Ο/η βρεφονηπιοκόμος μπορεί να έχει δύο φορές γραμμένες τις κασέτες για να μην δημιουργείται «πανικός», όταν κάποια καταστραφεί.

Οργάνωση της γωνιάς μουσικής για τα παιδιά ηλικίας 1-2:6 ετών

Πρέπει να υπάρχουν:

- Διάφορα μουσικά όργανα τοποθετημένα σε κάποιο κουτί/ μπαουλάκι (μουσικό κουτί).
- Επίσης διάφορα αντικείμενα που παράγουν ήχο τοποθετημένα σε διαφορετικό μουσικό κουτί, που θα έχει και διαφορετικό χρώμα ή διαφορετικό σημάδι.
- Κασετόφωνο το οποίο χειρίζεται ο/η βρεφονηπιοκόμος καθώς και ένα παιδικό κασετόφωνο με μικροφωνάκι, για να πειραματίζεται το παιδί με τη φωνή του.
- Ένα μουσικό χαλί ή ένα χαλί που παράγει διάφορους ήχους.

Υλικό της γωνιάς μουσικής για παιδιά ηλικίας 2:6 - 6 ετών:

- Μουσικά - ρυθμικά όργανα του μουσικού συστήματος Orff
- Διάφορα αντικείμενα που παράγουν ήχο
- Ραδιοκασετόφωνο/ μαγνητόφωνο και κασέτες με τραγούδια
- Βιβλία με τραγούδια και μουσικά όργανα

Εικόνα 4.3.γ

Μουσικά όργανα για νήπια

Υλικό της γωνιάς μουσικής για παιδιά ηλικίας 1- 2:6 ετών

- Μουσικά όργανα πιο απλά και πιο εύχρηστα. Δεν είναι απαραίτητο να ανήκουν στην κατηγορία των πλέον γνωστών μουσικών οργάνων, αλλά να είναι γενικώς αντικείμενα που παράγουν ήχους, όπως κουδουνίστρες, κουδουνάκια, σειστρες, κτλ.)

Τα αντικείμενα - πλαστικά ή ξύλινα - που παράγουν ήχο θα πρέπει να είναι σχετικά μεγάλα και με έντονα χρώματα, προκειμένου να τραβούν την προσοχή τους. Επίσης θα πρέπει όλα να λειτουργούν με μπαταρίες και να είναι εύχρηστα και ακίνδυνα.

Προτεινόμενες δραστηριότητες για τα μικρότερα παιδιά (1-2:6)

- ☆ Όταν ο/η βρεφονηπιοκόμος τραγουδάει ένα τραγουδάκι κρατά το ρυθμό με ένα απλό όργανο π.χ. ταμπουρίνο, ντέφι.
- ☆ Το παιδί γνωρίζει ένα καινούργιο αντικείμενο που παράγει ήχο. Το παροτρύνουμε ή το αφήνουμε να το δοκιμάσει. Στη συνέχεια κρυβόμαστε σε διάφορα σημεία με το αντικείμενο αυτό και το παιδί προσπαθεί να ακολουθήσει τον ήχο για να μας βρει. Είναι μια δραστηριότητα σαν το παιχνίδι «κουκου τσα»
- ☆ Εκμάθηση απλών τραγουδοπαιχνιδιών

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΓΩΝΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΤΕΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

- Δραστηριότητες ακουστικής αντίληψης και μνήμης
- Γνωριμία με ηχητικά αντικείμενα και μουσικά-ρυθμικά όργανα
- Συνοδεία μιας μελωδίας με κάποιο όργανο
- Εκμάθηση απλών μελωδιών
- Απλές ρυθμικές ασκήσεις

Εικόνα 4.3.δ

Υλικό μουσικής γωνιάς για βρέφη

**Προτεινόμενες δραστηριότητες για μεγαλύτερα παιδιά
(2:6-6 χρόνων)**

- ☆ Στην αρχή της χρονιάς ο/η βρεφονηπιοκόμος δείχνει στα παιδιά τη γωνιά της μουσικής, που φροντίζει να μην είναι παραφορτωμένη με πολλά σε ποσότητα και ποιότητα μουσικά όργανα. Η γνωριμία με τα μουσικά όργανα γίνεται μέσα από οργανωμένες δραστηριότητες.
- ☆ Η μουσική γωνιά εξυπηρετεί όλες τις δραστηριότητες που αναφέρονται στην κίνηση και στο τραγούδι. Στα βρέφη απλά και μόνο η συνοδεία ενός τραγουδιού με ένα απλό ρυθμικό μοτίβο τα ενεργοποιεί να συμμετάσχουν είτε με παλαμάκια είτε με διάφορες «φωνούλες». Σε κάποια ελεύθερη δραστηριότητα που τα παιδιά βρίσκονται στο χώρο της μουσικής γωνιάς ο/η βρεφονηπιοκόμος τα ενισχύει να τραγουδήσουν και να συνοδέψουν το τραγούδι τους με κάποιο μουσικό - ρυθμικό όργανο.

- ☆ Στα μεγαλύτερα παιδιά κατά την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων που αναφέρονται στην ψυχοκινητική και φυσική αγωγή ο/η βρεφονηπιοκόμος χρησιμοποιεί κάποιο μουσικό όργανο, συνήθως ταμπουρίνο, προκειμένου να εισάγει την έννοια του ρυθμού (αργά - γρήγορα, παύσεις, εναλλαγές) ή και να το χρησιμοποιήσει ως σύνθημα για την έναρξη ή το τέλος της δραστηριότητας. Μετά από κάποιο σημείο τα παιδιά θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συνοδεύουν το τραγούδι με κάποιο μουσικό όργανο της επιλογής τους.
- ☆ Συζητήσεις γύρω από τη μορφή, τον ήχο και το υλικό των μουσικών οργάνων βοηθούν το παιδί στη γνωστική του ανάπτυξη, ενώ και η κατασκευή απλών μουσικών οργάνων από τα ίδια με τη βοήθεια της βρεφονηπιοκόμου αποτελεί σημαντικό στοιχείο της μουσικής αγωγής. Έτσι, η μουσική γωνιά κατά περιόδους μπορεί να εμπλουτίζεται και από μικρές εφευρέσεις και κατασκευές των παιδιών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΓΩΝΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

- Μουσικές ακροάσεις
- Συνοδεία τραγουδιού με μουσικά όργανα
- Μουσικοκινητικές δραστηριότητες
- Συζήτηση πάνω σε θέματα που αφορούν τη μουσική και τις εμπειρίες μας μέσα απ' αυτήν
- Μουσικές κατασκευές και δημιουργίες

Εικόνα 4.3.ε

Μουσικά όργανα κατασκευασμένα από άχρηστο υλικό

4.4 Γωνιά κουκλόσπιτου

Στόχοι της Γωνιάς του Κουκλόσπιτου

- Διευκόλυνση της προσπάθειας για προσαρμογή του παιδιού στο χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού
- Εξάσκηση στην ανάληψη ρόλων
- Διάπλαση της προσωπικότητας κάθε παιδιού
- Ενίσχυση της φαντασίας, της κατ' εξοχήν ανθρώπινης ιδιότητας
- Διευκόλυνση της γνωριμίας του παιδιού με τον εαυτό του - αυτογνωσία
- Εμπλουτισμός γνώσεων για την κοινωνική ζωή/ κοινωνικοποίηση
- Προαγωγή της σκέψης και των δεξιοτήτων του παιδιού
- Ενίσχυση αισθήματος ευθύνης, συνεργασίας και αυτοπειθαρχίας
- Αλληλοαποδοχή και αυτοεκτίμηση
- Εκμάθηση ορίων, χειρισμών και στοιχείων οργάνωσης και λειτουργίας των χώρων.

Εικόνα: 4.4.α

Πολυγωνιά/ Κουκλόσπιτο

Μια από τις πιο ευχάριστες γωνιές της τάξης είναι η γωνιά του κουκλόσπιτου. Κύριος στόχος είναι η γεφύρωση του χάσματος που υπάρχει ανάμεσα στο σπίτι και το Βρεφονηπιακό Σταθμό μέσα από τη μίμηση ρόλων, προσώπων, σκηνών καθημερινής ζωής και η κοινωνικοποίηση του παιδιού. Η συγκεκριμένη γωνιά έλκει τα παιδιά από την πρώτη στιγμή, γιατί περιλαμβάνει αντικείμενα γνωστά και προσφιλή σ' αυτά και τους θυμίζει το οικογενειακό περιβάλλον. Εδώ μιμούνται σκηνές της καθημερινής ζωής, ταυτίζονται με διάφορα πρόσωπα, υποδύονται ρόλους, αναπαριστούν εργασίες των μεγάλων.

Στη γωνιά αυτή τα παιδιά εισάγονται μέσα από το ελεύθερο και συμβολικό παιχνίδι στα πρώτα στάδια της μαθηματικής σκέψης και εξασκούνται στον προφορικό λόγο ντύνοντας τις κούκλες με το μέγεθος των ρούχων που τους ταιριάζει και ταξινομώντας και τοποθετώντας στις θέσεις που πρέπει τα διάφορα αντικείμενα της γωνιάς. Το παιδί παίζοντας στο κουκλόσπιτο μετασχηματίζει την πραγματικότητα και τα δεδομένα και ερμηνεύει τις καταστάσεις με σύμμαχο τη φαντασία.

Εικόνα 4.4.β

Η ζωή του σπιτιού μεταφέρεται στο χώρο του κουκλόσπιτου

Οργάνωση της γωνιάς του κουκλόσπιτου

Πρέπει να υπάρχουν:

- Μικροέπιπλα, όπως εταζέρες, τραπεζάκι, καρεκλάκια κτλ.
- Αντικείμενα για συμβολικό παιχνίδι (καπέλα, παπούτσια, τσάντες, κτλ.)
- Μια κούκλα - μωρό που να πλένεται και να κινεί τα μέλη της, όπως και διάφορα άλλα κουκλάκια.
- Ρούχα για τις κούκλες, σεντονάκι, κουβερτούλα, εσώρουχα, ρούχα για το αλλαγμα του μωρού, μπιμπερό και κουδουνίστρα.
- Ένα καροτσάκι για τον ύπνο και τη βόλτα του «μωρού».

- Ένα καλό παιδικό σερβίτσιο. Αποφεύγονται πρόχειρα και φτηνά σερβίτσια, που είναι βέβαιο ότι πολύ σύντομα θα σπάσουν και θα χαλάσουν. Τα σπασμένα σερβίτσια απομακρύνονται αμέσως, γιατί είναι επικίνδυνα.
- Μια μικρή απλώστρα με μανταλάκια για το άπλωμα των ρούχων.
- Μικρή σιδερώστρα και σίδερο.
- Τσάντα για τα ψώνια και πορτοφόλι.
- Ποδιά, σκουπάκι και ξεσκονόπανο.
- Ένα τηλέφωνο (μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια παλιά αληθινή συσκευή).
- Μερικές εφημερίδες και περιοδικά.

Τα υλικά που χρησιμοποιούνται θα πρέπει να πληρούν τις προδιαγραφές ασφαλείας (να μην έχουν αιχμηρές άκρες, να μην είναι από τοξικά υλικά, να είναι άθραυστα, κτλ.) όπως απαιτείται και με όλα τα υλικά που δίνονται, για να παίζουν τα παιδιά με ασφάλεια και σιγουριά.

Όλα αυτά τα υλικά ταχτοποιούνται με προσοχή. Ένα καλά οργανωμένο σπιτάκι δίνει πολλές ευκαιρίες στα παιδιά να παίξουν ευχάριστα, χρησιμοποιώντας τη φαντασία τους. Μαθαίνουν όμως μετά το τέλος του παιχνιδιού να βάζουν τα πάντα στη θέση τους. Για να γίνει αυτό στην πράξη, θα πρέπει ο/η βρεφονηπιοκόμος από την αρχή λειτουργίας της γωνιάς να εξηγήσει στα παιδιά ότι μπορούν να παίξουν με όλα τα πράγματα, δεν μπορούν όμως να τα χαλούν και να τα καταστρέφουν ή να τα μεταφέρουν σε άλλες γωνιές και να τα αφήνουν εκεί.

Το κουκλόσπιτο καλό είναι να βρίσκεται δίπλα ή απέναντι από τη γωνιά του οικοδομικού υλικού, ώστε η αλληλεπίδραση των παιδιών σε αυτές τις γωνιές να μην επηρεάζει τις υπόλοιπες, αλλά και κοντά στις γωνιές της κουζίνας, των επαγγελματών ή του μανάβικου, προκειμένου το παιχνίδι να μπορεί να συμβολίσει μια ολοκληρωμένη πράξη της καθημερινή ζωής. Επιβάλλεται να υπάρχει αρκετός χώρος, ώστε το ένα μέρος της γωνιάς να ορίζεται ως κουζίνα και το υπόλοιπο να παραμένει ανοιχτό, για να χρησιμοποιηθεί ως σαλόνι, κρεβατοκάμαρα.

Όπως και στις άλλες γωνιές της τάξης έτσι και εδώ η οργάνωση επηρεάζει την ποιότητα των παιχνιδιών. Διευκολύνει την οργάνωση της γωνιάς όταν το έπιπλο - σπιτάκι είναι με σκεπή, αλλά με μεγάλα ανοίγματα, ώστε ο/η βρεφονηπιοκόμος να παρακολουθεί τα παιδιά που παίζουν σ' αυτό. Η γωνιά μπορεί να οριοθετηθεί και με ξύλινα κάγκελα φτιαγμένα ειδικά γι' αυτό το σκοπό.

Εικόνα 4.4.γ

Διάφοροι τύποι ανοιχτών κουκλόσπιτων

Επειδή το παιχνίδι στο κουκλόσπιτο συνήθως προτρέπει τα νήπια σε πολλαπλές εμπειρίες συμβολικού παιχνιδιού, ο/η βρεφονηπιοκόμος μπορεί να έχει σ' αυτή τη γωνιά κουτιά που περιέχουν αντίστοιχα υλικά. Τα θέματα στα κουτιά αυτά μπορεί να αναφέρονται στο σούπερ-μάρκετ, στο κομμωτήριο, στο κατάστημα ρούχων ή παπουτσιών, στο γκαράζ ή το συνεργείο αυτοκινήτων, στο γραφείο κτλ..

Η γωνιά του κουκλόσπιτου είναι, όπως αναφέραμε πριν, **πηγή για συμβολικό ή μιμητικό παιχνίδι**. Το παιδί προσδίδει στα διάφορα αντικείμενα που βρίσκει στο κουκλόσπιτο την ιδιότητα που αυτό επιθυμεί,

δίνει ψυχή στα άψυχα, παίζει διάφορους ρόλους μιμούμενο πρόσωπα τόσο του οικογενειακού του περιβάλλοντος όσο και φανταστικά. Αλλοιώνοντας την πραγματικότητα, μεταβάλλει τα δεδομένα συνδυάζει, διαφορετικά τα αντικείμενα, ερμηνεύει την εμπειρία κατά τρόπο ελεύθερο και φανταστικό. Μιμείται για να παίξει, για παράδειγμα, κρατά ένα κομμάτι ύφασμα και κάνει τις κινήσεις του ραψίματος χωρίς βελόνα και κλωστή. Κάποτε μεταχειρίζεται και ομοιώματα, για παράδειγμα, μια οδοντογλυφίδα για βελόνα, έτσι ώστε το μιμητικό παιχνίδι να συνδυάζεται με το συμβολικό. Υπάρχει στενή σχέση μεταξύ μίμησης και νοητικής αναπαράστασης. Και οι δύο συνδέονται με τις εκδηλώσεις συμμετοχής του παιδιού στην κοινωνική ζωή. Τα συμβολικά παιχνίδια, επομένως, είναι βασικός παράγοντας κατάκτησης γνώσεων στον κοινωνικό τομέα.

Αν και το παιχνίδι των ρόλων είναι η κύρια δραστηριότητα στη γωνιά του κουκλόσπιτου, μερικά παιδιά χρησιμοποιούν το κουκλόσπιτο για να περιεργαστούν και να χρησιμοποιήσουν διάφορα σκεύη και εργαλεία της κουζίνας, άλλα πάλι ξοδεύουν το χρόνο τους γεμίζοντας κατσαρόλες, ανακατεύοντας, αναμειγνύοντας, και μοιράζοντας πράγματα μεταξύ τους, προσπαθώντας να τελειοποιήσουν τις ικανότητές τους. Η γωνιά προτείνεται και για τα μικρά και για τα μεγάλα παιδιά, ιδιαίτερα όμως είναι κατάλληλη, όταν τα παιδιά έχουν περάσει στο συμβολικό παιχνίδι. Το υλικό για τις μικρότερες ηλικίες δεν είναι τόσο πολύ και ποικίλο, καθώς οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα είναι πολύ απλές στην αρχή.

Προτεινόμενες δραστηριότητες για μεγαλύτερα παιδιά (2:6-6 χρόνων)

- ☆ Το παιχνίδι στο κουκλόσπιτο είναι πολύπλοκο και πολύμορφο. Τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να κάνουν «εικαστικές παρεμβάσεις» και να διαμορφώσουν το χώρο όπως θέλουν.
- ☆ Αναπτύσσεται η ομαδική δραστηριότητα. Οι παρεμβάσεις του/της βρεφονηπιοκόμου είναι λίγες.
- ☆ Το παιδί μιμείται καταστάσεις που βιώνει σε καθημερινή βάση.
- ☆ Ο/η βρεφονηπιοκόμος κάθε φορά, που προτείνει καινούργιο υλικό, συζητά με τα παιδιά τη χρήση του και τα παροτρύνει να παίξουν.
- ☆ Σε συνεργασία με τους γονείς συγκεντρώνεται άχρηστο υλικό για το κουκλόσπιτο

Ο/η βρεφονηπιοκόμος στη συγκεκριμένη γωνιά παρατηρεί τα παιδιά, για να διαπιστώσει τι ρόλους αναλαμβάνουν, αν οι ρόλοι αυτοί

επαναλαμβάνονται, τι υλικά χρησιμοποιούν και από που προέρχονται οι ιστορίες του συμβολικού παιχνιδιού τους (από ιστορίες, την τηλεόραση ή τη φαντασία τους), τι λένε τα νήπια κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού και πώς εξηγούν τα πράγματα που κάνουν, αν δίνουν οδηγίες, ζητούν πληροφορίες και εκφράζουν ιδέες.

Ο ρόλος του/της βρεφονηπιοκόμου σ' αυτή τη γωνιά, εκτός από την καλή οργάνωση, είναι να παρακολουθεί διακριτικά τα παιδιά και να επεμβαίνει όπου χρειάζεται. Κάποιες φορές επισκέπτεται το σπιτάκι και πίνει «καφέ ή πορτοκαλάδα» που τις προσφέρουν τα νήπια.

4.5 Γωνιά κουζίνας

Στόχοι της Γωνιάς της Κουζίνας

- Εκπαίδευση του παιδιού σε προμαθηματικές έννοιες - μια συνταγή αποτελεί έναν αλγόριθμο, δηλαδή μια βήμα προς βήμα εκτελέσιμη διαδικασία
- Ανάπτυξη της γεύσης και της όσφρησης
- Προσανατολισμός στην υγιεινή διατροφή
- Εξασφάλιση συνθηκών υγιεινής και καλού χειρισμού τροφίμων και σκευών
- Εκμάθηση επαγγελμαμάτων που σχετίζονται με την κουζίνα (μάγειρας, ζαχαροπλάστης)
- Ανάπτυξη πειθαρχίας και τάξης
- Κοινωνικοποίηση
- Ενίσχυση αντίληψης χρονικών ορίων.

Είναι μια εύκολη γωνιά που μπορεί να οργανωθεί και με τη βοήθεια των παιδιών. Είναι πηγή μιμητικών παιχνιδιών και δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να μάθουν πολλά και ποικίλα πράγματα, όπως να φτιάχνουν ένα αληθινό φαγητό, να πλένουν τα πιάτα, να τα τακτοποιούν, να στρώνουν τραπέζι, να «σημειώνουν» συνταγές, που στην πορεία «διαβάζουν» για να τις ξαναφτιάξουν. Κύριος σκοπός της γωνιάς αυτής είναι να φέρει το παιδί σε μια πρώτη επαφή με την οργάνωση και τη διεκπεραίωση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη λειτουργία και την οικονομία του νοικοκυριού.

Η γωνιά της κουζίνας είναι ένας χώρος όπου ο αριθμός των παιδιών που δουλεύουν σε ομάδες πρέπει να είναι περιορισμένος. Η μαγειρική και η ταχτοποίηση της κουζίνας είναι μια ευχάριστη δραστηριότητα στην οποία πρέπει να συμμετέχουν αγόρια και κορίτσια με την προτροπή και ενθάρρυνση της βρεφονηπιοκόμου. Ο χώρος αυτός συχνά δίνει την ευκαιρία στα παιδιά για διαλόγους, συζητήσεις, ασκήσεις προγραφής και προανάγνωσης καθώς και για πλήθος μαθηματικών δραστηριοτήτων.

Οργάνωση της γωνιάς της κουζίνας

Πρέπει να έχει:

- Ένα τραπέζι ή πάγκο με δύο ή τρεις καρέκλες.
- Νεροχύτη, ηλεκτρική κουζίνα, ψυγείο, πλυντήριο πιάτων (η παρουσία τους δεν αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη λειτουργία της συγκεκριμένης γωνιάς).
- Σκεύη κουζίνας άθραυστα, από μη τοξικό υλικό, εύχρηστα, προσαρμοσμένα στις δυνατότητες των παιδιών.
- Ποδιές και σκούφοι μαγειρικής.
- Βιβλία μαγειρικής, μολύβια και χαρτιά, για να φτιάξουν μια δική τους δελτιοθήκη με συνταγές.
- Αναλώσιμα υλικά - τρόφιμα, δίνοντας έμφαση σε τροφές και υλικά αγνά, χωρίς χημικά πρόσθετα επικίνδυνα για την ατομική ή δημόσια υγεία.

Εικόνα 4.5.α

Υλικό που ζωντανεύει την καθημερινή ενασχόληση των παιδιών στη γωνιά της κουζίνας

Προτεινόμενες δραστηριότητες για τα μεγαλύτερα παιδιά (2:6-6 χρόνων)

- ☆ Ανάγνωση βιβλίων μαγειρικής με τον/τη βρεφονηπιοκόμο
- ☆ Δημιουργία συνταγών από τα παιδιά
- ☆ Εκτέλεση συνταγής
- ☆ Ομαδική συζήτηση για τη σωστή διατροφή, ενημέρωση για τις ομάδες τροφίμων και τα θρεπτικά τους συστατικά.
- ☆ Χρήση του εξοπλισμού και των υλικών.
- ☆ Γνωριμία με τη ζυγαριά, τις μονάδες μέτρησης τις τιμές και το χρόνο.

4.6 Γωνιά μανάβικου

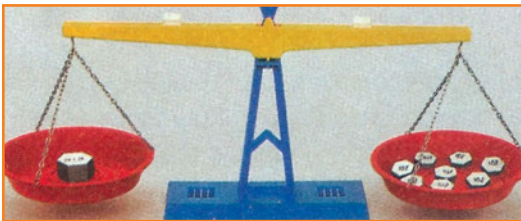
Στόχοι της Γωνιάς του μανάβικου

- Εκπαίδευση του παιδιού σε μαθηματικές έννοιες και σχέσεις • Μύηση του παιδιού στις συναλλαγές και ενημέρωσή του για την ανταλλακτική αξία των νομισμάτων • Κοινωνικοποίηση • Γνωριμία με τα όργανα μέτρησης, τις μονάδες βάρους και τα νομίσματα • Γνωριμία με τα φρούτα και τα λαχανικά • Εκμάθηση κανόνων συμπεριφοράς • Γνωριμία με τη δεοντολογία του επαγγέλματος • Οργάνωση καταστήματος.

Η γωνιά του μανάβικου είναι πηγή διασκέδασης και μάθησης για τα παιδιά, αφού εξοικειώνονται με τη λειτουργία της αγοράς και της πώλησης. Τα παιδιά παίζοντας σ' αυτή τη γωνιά μαθαίνουν τη γλώσσα των εμπορικών συναλλαγών, μαθαίνουν να λογαριάζουν, να αυτοπειθαρχούν, να ρωτούν και να περιμένουν απάντηση. Αυτή η συνδιαλλαγή μετατρέπεται σ' ένα ευχάριστο μάθημα λογικομαθηματικών σχέσεων, ενώ συγχρόνως τακτοποιώντας τα φρούτα και τα λαχανικά συνηθίζουν στην τάξη και την καλαισθησία.

Εικόνα 4.6.α
Παίζοντας στη γωνιά του μανάβικου

Εικόνα 4.6.β
Ζυγαριά και ταμειακή μηχανή εξοπλίζουν τη γωνιά του μανάβικου

Οργάνωση της γωνιάς του μανάβικου:

- Μανάβικο κατασκευασμένο από τον/τη βρεφονηπιοκόμο ή έτοιμο από το εμπόριο
- Ταμειακή μηχανή
- Ζυγαριά
- Μπλοκ και νομίσματα
- Μέσα συσκευασίας (καφάσια, χαρτοσακούλες κτλ.)
- Πλαστικά ή αληθινά φρούτα και λαχανικά
- Διαφημιστικές πινακίδες
- Καρτελάκια και ετικέτες για να αναγράφονται οι τιμές και τα είδη

Προτεινόμενες δραστηριότητες για τα μεγαλύτερα παιδιά (2:6-6 χρόνων)

- ☆ Μαθηματικές έννοιες και σχέσεις: τα παιδιά μαθαίνουν να ζυγίζουν τα διάφορα φρούτα και λαχανικά
- ☆ Γραφισμοί: δημιουργία καρτελών με το κάθε είδος και την τιμή του
- ☆ Ασκήσεις λεπτής κινητικότητας: συσκευασία προϊόντων
- ☆ Παιχνίδια ρόλων που εντάσσονται στο χώρο αυτό
- ☆ Οργάνωση χώρου μανάβικου, ταξινόμηση και συσκευασία προϊόντων
- ☆ Χρηματικές συναλλαγές και κοπή αποδείξεων

Οι δραστηριότητες αυτές προσφέρουν στα παιδιά μια πληθώρα εμπειριών και συμβάλλουν στη νοητική και κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξή τους.

4.7 Γωνιά επαγγελματιών

Στόχοι της Γωνιάς Επαγγελματιών

- Ενίσχυση της δημιουργικότητας και της φαντασίας
- Εκμάθηση των κανόνων συμπεριφοράς σε κάθε επαγγελματικό χώρο
- Εμπλουτισμός λεξιλογίου και ανάπτυξη του προφορικού λόγου
- Γνωριμία του παιδιού με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο
- Εκτίμηση της αξίας κάθε επαγγέλματος.

Θέματα πολύ αγαπητά στα παιδιά αποτελούν τα διάφορα επαγγέλματα. Ο/η βρεφονηπιοκόμος φροντίζει να δίνει όσο γίνεται ποικίλα σε

ικανότητες και ενδιαφέροντα επαγγέλματα. Αν δεν υπάρχει αρκετός χώρος, μεταμορφώνει τη γωνιά «μαγαζάκι» ανάλογα, έτσι ώστε να παρουσιάζεται διαφορετικό επάγγελμα κάθε φορά βάσει των αναγκών που προκύπτουν. Το «μαγαζάκι» ανάλογα με την εποχή μπορεί να μετατραπεί σε ανθοπωλείο, περίπτερο, ταχυδρομείο, σούπερ-μάρκετ, τελωνείο και όλα αυτά με απλή αλλαγή του σκηνικού του. Ο κύριος σκοπός αυτής της γωνιάς είναι να γνωρίσουν τα παιδιά τους διάφορους επαγγελματικούς χώρους των ενηλίκων.

Εικόνα 4.7.α

Πρώτη επαφή με τον κόσμο της αγοράς και της πώλησης

Οργάνωση της γωνιάς των επαγγελματιών

Πρέπει να έχει:

- Ένα έπιπλο «μαγαζάκι» είτε δημιουργία του/της βρεφονηπιοκόμου είτε έτοιμο από το εμπόριο, το οποίο εξοπλίζεται ανάλογα με τις ανάγκες του επαγγέλματος που αναπαριστά

Για παράδειγμα μπορούν να παρουσιαστούν από τα ίδια τα παιδιά στο πλαίσιο του μιμητικού παιχνιδιού τα εξής επαγγέλματα:

- Ο γιατρός, χρησιμοποιώντας γυαλιά, ακουστικά, μάσκα, θερμομέτρο, κουταλάκια για το λαιμό, μπλοκ για συνταγές κτλ.
- Η δασκάλα, χρησιμοποιώντας γυαλιά, τσάντα, βιβλία, κατάλογο κτλ.
- Ο καπετάνιος, χρησιμοποιώντας καπέλο, τσιμπούκι, πτυξίδα, χάρτες κτλ.

- Ο φούρναρης, χρησιμοποιώντας σκούφο, φαράσι, ταψί, ψωμάκια κτλ.
- Ο φαρμακοποιός, χρησιμοποιώντας διάφορα κουτιά, μπουκαλάκια, λευκή μπλούζα, ταμείο κτλ.

Εικόνα 4.7.β
Εναλλαγή επαγγελμάτων σε κάποια γωνιά

Προτεινόμενες δραστηριότητες για τα μεγαλύτερα παιδιά (2:6-6 χρόνων)

- ☆ Παρουσίαση επαγγελμάτων με επίσκεψη σε κάποιον αντίστοιχο επαγγελματικό χώρο ή σε μία σχετική δραστηριότητα στο χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού (προβολή βίντεο ή slides).
- ☆ Συζήτηση για το συγκεκριμένο επάγγελμα και την κοινωνική του προσφορά.
- ☆ Συνδυασμός δραστηριοτήτων με τις άλλες γωνίες, για παράδειγμα, κουκλόσπιτου, μανάβικου κτλ.

Ξεκινώντας από τις ανάγκες και τις υποχρεώσεις των επαγγελματιών, συχνά δημιουργείται η ανάγκη να οργανώνονται γωνίες με θέματα ένα λιμάνι, ένα ταχυδρομείο, ένα σταθμό αυτοκινήτων, ένα ιατρείο κτλ., δίνοντας έτσι στα παιδιά την ευκαιρία να έρχονται σε επαφή και να γνωρίζουν τον κόσμο των ενηλίκων και να εξοικειώνονται με αυτόν. Οι δραστηριότητες αυτές προσφέρουν στα παιδιά μια πληθώρα εμπειριών και συμβάλουν στην ανάπτυξη του κοινωνικο-συναισθηματικού τομέα. Μέσα από αυτή τη γωνιά προσφέρονται επίσης στοιχειώδεις γνώσεις επαγγελματικού προσανατολισμού και τα παιδιά έρχονται σε επαφή με τον κοινωνικό ρόλο κάθε επαγγέλματος.

4.8 Γωνιά κομμωτηρίου

Στόχοι της Γωνιάς Κομμωτηρίου

- Οργάνωση επαγγελματικού χώρου
- Κοινωνικοποίηση
- Εξάσκηση της φαντασίας μέσα από την αισθητική παρέμβαση
- Ενίσχυση της αυτοπειθαρχίας και της συνεργασίας
- Γνωριμία και αντίληψη του σώματος
- Αισθητική ανάπτυξη
- Γνωριμία με την έννοια «προσφορά υπηρεσίας».

Η γωνιά του κομμωτηρίου αποτελεί πηγή του κατ' εξοχήν μιμητικού παιχνιδιού. Το παιδί σ' αυτό το χώρο μαθαίνει να περιποιείται τον εαυτό του, τις κούκλες και τους άλλους. Έννοιες, όπως η υγιεινή του εαυτού μας, η περιποίηση και η καλαισθησία δίνονται με έναν ιδιαίτερο τρόπο και αποτελούν τον κύριο σκοπό αυτής της γωνιάς.

Εικόνα 4.8.α

Μια γωνιά που αγαπούν ιδιαίτερα τα κορίτσια

Οργάνωση της γωνιάς κομμωτηρίου

Πρέπει να υπάρχουν:

- Έπιπλο κομμωτηρίου ή ένα ράφι με καθρέπτη, που αποτελεί τον κύριο άξονα έναρξης της δραστηριότητας
- Λεκάνη
- Βούρτσες, χτένες
- Πετσέτες
- Ρόλεϋ και τσιμπιδάκια ή διάφορα είδη από κοκαλάκια
- Στεγνωτήρας - παιχνίδι μαλλιών
- Ψαλίδι πλαστικό μη αιχμηρό με στρογγυλεμένες άκρες
- Καλλυντικά περιποίησης μαλλιών

Προτεινόμενες δραστηριότητες για τα μεγαλύτερα παιδιά (2:6-6 χρόνων)

- ☆ Συμβολικό παιχνίδι: Ό,τι έχει να κάνει με το κομμωτήριο (λούσιμο, χτένισμα μαλλιών)
- ☆ Τακτοποίηση και καθαρισμός χώρου
- ☆ Χρήση καλλυντικών

4.9 Γωνιά μεταμφίεσης και κουκλοθέατρου

Στόχοι Γωνιάς Μεταμφίεσης & Κουκλοθέατρου

- Αισθητική καλλιέργεια του νηπίου
- Εξοικείωση με τις εκφραστικές δυνατότητες του σώματος, του προσώπου και της φωνής
- Εξοικείωση με την τεχνική του κουκλοθέατρου
- Ψυχαγωγία
- Ενίσχυση της ομαδικής εργασίας, της δημιουργικότητας και της φαντασίας
- Γλωσσική και γνωστική ανάπτυξη.

Η γωνιά αυτή, όπως και η γωνιά της μουσικής, αναφέρεται στην αισθητική καλλιέργεια του νηπίου και αποτελεί μια μορφή ψυχαγωγίας. Η ψυχαγωγία δεν αποτελεί ξέχωρο κομμάτι της παιδαγωγικής διαδικασίας, γιατί ιδιαίτερα σ' αυτή την ηλικία τα παιδιά θα πρέπει να έχουν αμέτρητες δυνατότητες ψυχαγωγίας, καθώς ανήκει στις πλέον γνωστές μεθόδους πρόληψης και ενίσχυσης της ψυχικής υγείας.

«Σ' όλο τον κόσμο οι παιδαγωγοί και ψυχολόγοι τονίζουν ότι είναι τεράστιος ο ρόλος της ψυχαγωγίας, με όλες τις μορφές της, θέαμα, χορός, τραγούδι, παιχνίδι για την ομαλή ψυχολογική και βιολογική ανάπτυξη του παιδιού»³³.

Είναι πιο λειτουργικό να υπάρχουν δύο διαφορετικές γωνιές, δηλαδή μία γωνιά μεταμφίεσης και μία γωνιά κουκλοθέατρου, αφού εξυπηρετούν δύο διαφορετικές δραστηριότητες της Αισθητικής Αγωγής. Η πρώτη αποτελεί βασικό στοιχείο της δραματοποίησης και του συμβολικού παιχνιδιού (σε ελεύθερες αλλά και οργανωμένες δραστηριότητες), ενώ η δεύτερη εντάσσεται στο χώρο της παιδικής λογοτεχνίας και ενεργοποιεί τη φαντασία, την καλλιτεχνική συγκίνηση και εκφραστικότητα μέσα από τις κούκλες. Με λίγα λόγια, αντιπροσωπεύουν δύο διαφορετικές διαστάσεις της Αισθητικής Αγωγής. Όσον αφορά την ηλικία των παιδιών, η γωνιά μεταμφίεσης είναι πιο λειτουργική στη νηπιακή ηλικία παρά στη βρεφική, καθώς τα βρέφη δε βρίσκονται ακόμα στο στάδιο για το συμβολικό παιχνίδι. Αντιθέτως το κουκλοθέατρο αποτελεί βασικό δεδομένο για την ψυχαγωγία τους και την ενίσχυση της φαντασίας τους.

Για το νηπιακό τμήμα όμως εφόσον δεν το επιτρέπει ο χώρος, μπορούν να συνυπάρξουν σε μια γωνιά κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το κουκλοθέατρο

33 Δαράκη 1978, 11.

να χρησιμοποιείται ως διαχωριστικό (παραβάν). Παρακάτω γίνεται παρουσίαση των δυο αυτών γωνιών ξεχωριστά.

4.9.1. Γωνιά μεταμφίεσης

Η γωνιά μεταμφίεσης είναι καλό και πιο λειτουργικό να βρίσκεται κοντά στο κουκλόσπιτο. Μία άλλη επιλογή, για εξοικονόμηση χώρου, ως εναλλακτική στη συνύπαρξη του κουκλοθέατρου και της μεταμφίεσης, είναι να συνυπάρχει η γωνιά του κουκλόσπιτου με τη γωνιά της μεταμφίεσης. Αυτές τις αποφάσεις τις παίρνει ο/η βρεφονηπιοκόμος, καθώς αυτός/-ή είναι υπεύθυνος/-η για το σχεδιασμό της παιδαγωγικής διαδικασίας. Εδώ απλώς γίνονται προτάσεις που μπορούν να κατευθύνουν τον/την βρεφονηπιοκόμο και να του/της δώσουν ιδέες. Όπως ήδη είναι γνωστό και αναφέρθηκε στη νηπιακή ηλικία το παιδί περνάει στη διαδικασία του συμβολικού παιχνιδιού και έχει ανάγκη να υποδυθεί ρόλους από την καθημερινή του ζωή ή ακόμη και ρόλους τους οποίους φαντάζεται.

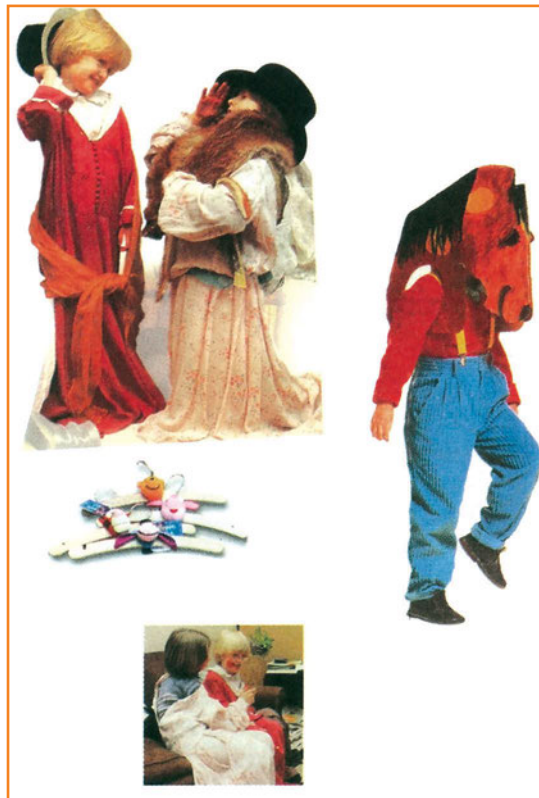
Υλικό για τη Γωνιά της Μεταμφίεσης

Πρέπει να υπάρχουν:

- Μεταχειρισμένα ρούχα
- Κρεμάστρες ή ράφια
- Διάφορα μπιζού
- Ομπρέλες, καπέλα, ζώνες, γραβάτες και άλλα εξαρτήματα αμφίεσης - αξεσουάρ (συνιστάται προσοχή κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού λόγω της επικινδυνότητας ορισμένων υλικών, όπως οι ζώνες και οι γραβάτες).
- Καθρέφτης στο ύψος και μέγεθος των παιδιών
- Εύχρηστο υλικό για να μακιγιάρουν τα παιδιά το πρόσωπό τους (π.χ. κλόουν). Τα βουρτσάκια, σφουγγαράκια, κτλ. που χρησιμοποιούνται για το μακιγιάρισμα θα πρέπει να είναι για λόγους υγιεινής ατομικά. Αν δεν υπάρχει τέτοια δυνατότητα, το μακιγιάρισμα μπορεί να γίνεται και με τα δάκτυλα των χεριών.

Το υλικό πρέπει να είναι σε καλή κατάσταση, δηλαδή τα ρούχα να είναι καθαρά και περιποιημένα. Οι κρεμάστρες και τα ράφια πρέπει να είναι στο ύψος των παιδιών και να αποφεύγονται βαθιά κουτιά. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη χρήση αντικειμένων, όπως στις ζώνες, που θα μπορούσαν να είναι επικίνδυνα. Αυτό δε σημαίνει ότι δεν πρέπει να υπάρχουν στο χώρο της γωνιάς, απλώς θα πρέπει στην αρχή ο/η

βρεφονηπιόκομος να βοηθά και να καθοδηγεί τα παιδιά στη χρήση των συγκεκριμένων αντικειμένων και να τους επιστήσει την προσοχή ως προς τους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς που διέπουν το παιχνίδι σ' αυτή τη γωνιά. Το υλικό για το μακιγιάρισμα καλό είναι, όπως είπαμε, να είναι ατομικό ή ως δραστηριότητα να στηρίζεται από το/τη βρεφονηπιόκομο. Στην περίπτωση που προτιμάται το ατομικό μακιγιάρισμα, σε συνεργασία με τους γονείς κάθε παιδί έχει το δικό του τσαντάκι με το υλικό. Φυσικά το υλικό θα πρέπει να είναι κατάλληλο για παιδιά, μη τοξικό και εύκολο στο ντεμακιγιάρισμα και πρέπει επίσης να έχει γίνει ο απαραίτητος έλεγχος στα παιδιά για τυχόν αλλεργίες σε συγκεκριμένες ουσίες.

Εικόνα 4.9.1.α

Υλικό μεταμφίεσης και μεταμφιέσεις

Η γωνιά αυτή θα μπορούσε να στολιστεί με φωτογραφίες ατόμων με χαρακτηριστικές ενδυμασίες ή με φωτογραφίες από παλιότερες ενδεικτικές παραστάσεις των παιδιών.

Προτεινόμενες δραστηριότητες για τα μεγαλύτερα παιδιά (2:6-6 χρόνων)

- ☆ Ο/η βρεφονηπιοκόμος τοποθετεί, πριν έρθουν, τα παιδιά στη γωνιά της συζήτησης διάφορα είδη ένδυσης και αξεσουάρ. Τα παιδιά με την προσέλευσή τους τα ανακαλύπτουν και έτσι δίνεται η δυνατότητα για συζήτηση και ελεύθερο παιχνίδι. Πώς μπορούμε να παίξουμε με αυτό το υλικό; Θα θέλαμε να το χρησιμοποιούμε όποτε θέλουμε;
- ☆ Πού θα μπορούσαμε να τοποθετήσουμε το υλικό αυτό και πώς θα οργανώσουμε τη γωνιά αυτή; Δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να εκφράσουν τις απόψεις τους για την οργάνωση και διαρρύθμιση της γωνιάς αυτής. Ταχτοποιούν το υλικό σε κρεμάστρες, ράφια ή συρτάρια.
- ☆ Ζητείται από τα παιδιά να φέρουν κάποιο παλιό ρούχο ή αξεσουάρ για να εμπλουτιστεί τη γωνιά. Αυτό φυσικά οργανώνεται και σε συνεργασία με τους γονείς, οι οποίοι κατ' αυτόν τον τρόπο καλούνται να πάρουν μέρος στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- ☆ Κάποια άλλη στιγμή ο/η βρεφονηπιοκόμος φέρνει το υλικό για το μακιγιάρισμα. Δείχνοντας διάφορες εικόνες από μακιγιαρισμένα πρόσωπα και τοποθετώντας τα ως διακόσμηση στο χώρο της γωνιάς παροτρύνει τα παιδιά να μακιγιαριστούν μόνα τους ή με βοήθεια. Απαραίτητη είναι η τοποθέτηση ενός καθρέφτη.
- ☆ Ενθαρρύνεται ένα ελεύθερο παιχνίδι με πρόσωπα που έχουν αναπαραστήσει ή φανταστεί τα παιδιά στη γωνιά της μεταμφίεσης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΓΩΝΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΦΙΕΣΗΣ

- Συζήτηση πάνω στις ενδυμασίες των διάφορων ανθρώπων (μαμά, μπαμπάς κτλ.)
- Συζήτηση σχετικά με το υλικό της γωνιάς αυτής (τι είναι, ποιος το φοράει κτλ.)
- Ζητείται από τα παιδιά να φέρουν από το σπίτι τους κάποιο παλιό ρούχο ή αντικείμενο για τη γωνιά αυτή σε συνεργασία με τους γονείς
- Συζητούνται προτάσεις για μεταμφιέσεις και μακιγιάρισμα
- Δραματοποίηση κάποιου παραμυθιού ή μιας ιστορίας.

Εικόνα 4.9.1.β
Μεταμφιέσεις στη γωνιά μεταμφιέσης

4.9.2 Γωνιά κουκλοθέατρου

Εικόνα 4.9.2.α
Η γωνιά του κουκλοθέατρου

Προκειμένου αυτή η γωνιά να προσελκύει το παιδί κάθε ηλικίας, θα πρέπει το έπιπλο του κουκλοθέατρου να βρίσκεται σε καλή κατάσταση

ή, αν είναι αυτοσχέδιο, να μην είναι πρόχειρα και «αδιάφορα» φτιαγμένο. Η επιλογή του χώρου που θα τοποθετηθεί θα πρέπει να εξασφαλίζει και ένα μέρος για τους θεατές, που θα πρέπει να είναι στρωμένο με μοκέτα ή να έχει μαξιλαράκια. Πολλές φορές για την έναρξη κάποιας οργανωμένης δραστηριότητας, για παράδειγμα, αφήγηση μιας ιστορίας ο/η βρεφονηπιοκόμος διαλέγει μια κούκλα κουκλοθέατρου που είναι γνωστή με κάποιο συγκεκριμένο όνομα στα παιδιά και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του ημερήσιου προγράμματος. Αν μάλιστα υπάρξει συμφωνία με όλα τα τμήματα του Βρεφονηπιακού Σταθμού, η κούκλα αυτή θα είναι γνωστή στα παιδιά από την αρχή της επίσκεψής τους στο Σταθμό, μέχρι και την μεταπήδησή τους στο Δημοτικό σχολείο. Έτσι, τα παιδιά σ' όλο το καθημερινό πρόγραμμα και για όλα τα χρόνια που βρίσκονται στο Βρεφονηπιακό Σταθμό έχουν πάντα ένα σημείο και ένα «φανταστικό» πρόσωπο αναφοράς.

Υλικό για τη γωνιά του Κουκλοθέατρου

Πρέπει να υπάρχει:

- Έπιπλο κουκλοθέατρου ή πρόχειρο παραβάν
- Κούκλες
- Σκηνικά
- Κασετόφωνο και κασέτες

Εικόνα 4.9.2.β

Το υλικό της γωνιάς κουκλοθέατρου

Ένα σωστά οργανωμένο κουκλοθέατρο προσελκύει το παιδί να ασκήσει τη φαντασία του. Γι' αυτό οι κούκλες και τα σκηνικά δε θα πρέπει να βρίσκονται απλά σε κάποια χαρτόνια, αλλά, αν το κουκλοθέατρο έχει μόνιμη θέση, θα πρέπει να υπάρχουν ραφάκια ή ντουλάπια όπου θα είναι τακτοποιημένα όλα τα υλικά/ σκηνικά που χρειάζονται για μια παράσταση. Το παράπηγμα του κουκλοθέατρου θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει μια θέση για την τακτοποίηση των «ηρώων» κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μην τσαλακώνονται, αλλά και των σκηνικών.

Κάποιες παραστάσεις μπορούν να συνοδεύονται και από μουσική υπόκρουση, επομένως θα πρέπει πίσω από το κουκλοθέατρο να υπάρχει ένα τραπέζι για το κασετόφωνο και τις κασέτες.

Προτεινόμενες δραστηριότητες για τα μεγαλύτερα παιδιά (2:6-6 χρόνων)

- ☆ Σε τακτά χρονικά διαστήματα ο/η βρεφονηπιοκόμος παρουσιάζει τις διάφορες κούκλες που χρησιμοποιούνται στο κουκλοθέατρο, (δακτυλόκουκλες, μαριονέτες, γαντόκουκλες κτλ.) με αυθόρμητο τρόπο. Τα παιδιά μαθαίνουν σταδιακά να τις χειρίζονται.
- ☆ Γνωρίζουν κάποιους βασικούς ήρωες και συζητούν για τα χαρακτηριστικά τους και τις αδυναμίες ή ικανότητές τους.
- ☆ Ο/η βρεφονηπιοκόμος οργανώνει μια μικρή παράσταση βάσει κάποιου θέματος που έχει προκύψει μέσα στην τάξη. Τα παιδιά στη συνέχεια συζητάνε σχετικά με τα δρώμενα της παράστασης καθώς και τους κανόνες συμπεριφοράς που πρέπει να διέπουν την πραγματοποίηση και την παρακολούθησή της.
- ☆ Ο/η βρεφονηπιοκόμος παροτρύνει το ελεύθερο παιχνίδι στη γωνιά κουκλοθέατρου παραμένοντας παρατηρητής/-τρια και επεμβαίνοντας μόνο, όταν προκύπτει κάποιο πρόβλημα ή όταν το ζητάνε τα παιδιά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟΥ

- Εκμάθηση χειρισμού της κούκλας του κουκλοθέατρου
- Γνωριμία με βασικούς ήρωες
- Παρακολούθηση μιας παράστασης που οργανώνει ο/η βρεφονηπιοκόμος και συζήτηση πάνω στα δρώμενα της παράστασης
- Βασικοί κανόνες που διέπουν την παρακολούθηση και πραγματοποίηση μιας παράστασης (κοινωνικοποίηση).

4.10 Γωνιά εικαστικών

Στόχοι Γωνιάς Εικαστικών

- Ελεύθερη έκφραση και δημιουργικότητα
- Ανάπτυξη φαντασίας
- Ενίσχυση αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης
- Άσκηση οπτικοκινητικού συντονισμού και λεπτών κινήσεων
- Βελτίωση παρατηρητικότητας
- Καλλιέργεια αισθητικής αγωγής
- Ελεύθερη έκφραση συναισθημάτων
- Ανάδυση ιδιαίτερων κλίσεων και ικανοτήτων
- Ανάπτυξη κοινωνικότητας.

Κύριοι στόχοι της γωνιάς είναι η ελεύθερη έκφραση και δημιουργικότητα και η ανάπτυξη της φαντασίας του παιδιού μέσω της προσφοράς κατάλληλου υλικού και δραστηριοτήτων.

Η απασχόληση του παιδιού σ' αυτή τη γωνιά:

- Του προσφέρει τη θαυμάσια αίσθηση του επιτεύγματος, που γεμίζει το παιδί με χαρά και ικανοποίηση και τονώνει την αυτοπεποίθησή του.
- Αποτελεί μια πολύ καλή εξάσκηση οπτικοκινητικού συντονισμού και λεπτής κινητικότητας.
- Βελτιώνει την παρατήρηση και την αποτύπωση του κόσμου γύρω του.
- Καλλιεργεί την αισθητική αγωγή του.
- Ενισχύει την έκφραση των συναισθημάτων και των εμπειριών μετριάζοντας τις εσωτερικές συγκρούσεις.
- Δίνει την δυνατότητα στο παιδί να ανακαλύψει ιδιαίτερες κλίσεις και ικανότητές του.
- Αναπτύσσει την κοινωνικοποίησή του, καθώς δουλεύει για την ολοκλήρωση μιας ομαδικής εργασίας.

Η γωνιά περιλαμβάνει δραστηριότητες που έχουν σχέση με τη ζωγραφική, την πλαστική ή τις κατασκευές. Στη γωνιά αυτή τα παιδιά πλάθουν, ζυμώνουν, πιέζουν, κόβουν, σχίζουν, κολλάνε, διπλώνουν, χαράζουν, σπρώχνουν, τρυπούν, ταξινομούν το υλικό.

Η οργάνωση του χώρου και η επιλογή επίπλων και υλικού θα πρέπει να διευκολύνει την πρόσβαση, τον αυτόνομο χειρισμό καθώς και την τακτοποίηση και φύλαξη των παιχνιδιών από τα ίδια τα παιδιά.

Η γωνιά θα πρέπει να τοποθετείται σε χώρο με άφθονο και φυσικό φωτισμό.

Εικόνα 4.10.α
Μικροί καλλιτέχνες σε δράση

Οργάνωση της γωνιάς εικαστικών για παιδιά ηλικίας 2:6-6 ετών

Τα **έπιπλα** που θα χρειαστούν είναι τα εξής:

- 1 ή 2 στρογγυλά τραπέζια με καρέκλες
- 1 ή 2 έπιπλα φύλαξης υλικού με ράφια και συρτάρια
- 1 ειδικό έπιπλο με πολλά ράφια για στέγνωμα των έργων ζωγραφικής με νερομπογιές.
- 2 καβαλέτα κοντά στα παράθυρα
- Νιπτήρας με βρύση κοντά στα καβαλέτα
- Βεστιάριο για το κρέμασμα των ποδιών ζωγραφικής
- Πίνακας για την ανάρτηση των παιδικών έργων
- Καλάθια σκουπιδιών

Τα **εργαλεία** που πρέπει να περιλαμβάνει η γωνιά είναι:

- Πλαστικές ποδιές
- Δοχεία πλαστικά για την φύλαξη ή την ανάμιξη ρευστών χρωμάτων (νερομπογιές, δακτυλομπογιές κτλ.)
- Ψαλίδια
- Χοντρά και λεπτά πινέλα
- Βούρτσες και κύλινδροι βαψίματος
- Σφουγγάρια
- Καλαμάκια
- Καρέλια υφάσματος
- Πλάστες και φορμάκια κοπής (κουπι-πατ)

- Κόλλα για σύνδεση υλικών
- Μικρές σπάτουλες

Εικόνα 4.10.β
Ζωγραφική σε καβαλέτο

Εικόνα 4.10.γ
Εργαλεία και υλικά για τη γωνιά

Το **υλικό** που θα χρησιμοποιηθεί διαφέρει ανάλογα με τη δραστηριότητα (ζωγραφική, κοπτική, κολλητική, πλάσιμο) και μπορεί να είναι:

- **Μπογιές-Χρώματα:** Δακτυλομπογιές, μπογιές σε σκόνη υδατοδιαλυτές, τέμπερες, νερομπογιές, πλαστική μπογιά τοίχου οικολογική μη τοξική, κιμωλίες, μαρκαδόρος, ξυλομπογιές, κηρομπογιές.
- **Χαρτιά:** Απλό χαρτί λευκό Α4, χασαπόχαρτο, χαρτί χρωματιστό Canson, βελουτέ, γλασσε, γκοφρέ και οντουλέ, χαρτιά από εφημερίδες και περιοδικά, κόλλες μεταλλιζέ σε διάφορα χρώματα, χαρτόνι, ζελατίνες σε διάφορα χρώματα, ριζόχαρτο και αλουμινοχαρτο.
- **Πλάσιμο:** Άμμος, πλαστελίνη, πηλός, ζυμάρι, πεπτιεσμένο χαρτί και χαρτοπολτός.
- **Άχρηστο υλικό:** Υφάσματα σε διάφορα μεγέθη, διαστάσεις και υφή, κομμάτια ξύλου, σπέρτα, ξυλάκια από παγωτό, οδοντογλυφίδες, φελιζόλ, σύρμα, συνδετήρες, κουμπιά, κουτιά, βότσαλα, σπάγκος, κλωστές, άδειες κουβαρίστρες, καλαμάκια, ροκανίδι, αυγοθήκες, όσπρια, ξερά φύλλα, ζυμαρικά σε διάφορα σχήματα, κοχύλια, τσόφλια αυγών, βαμβάκι, μαλλί, καπάκια μπουκαλιών.

Εικόνα 4.10.δ
Εργαλεία και υλικά για τη γωνιά

Η οργάνωση αυτής της γωνιάς ενδείκνυται για παιδιά ηλικίας 2:6-6 ετών. Για τα παιδιά μικρότερης ηλικίας χρειάζονται πιο απλές δραστηριότητες και λιγότερα έπιπλα-εργαλεία και υλικά, λαμβάνοντας υπόψη τις αναπτυξιακές ανάγκες των παιδιών. Έτσι, για παράδειγμα, για τα παιδιά μικρότερης ηλικίας δε θα χρειαστούμε καβαλέτα, πινέλα, ψαλίδια, βούρτσες, κόλλα, νερομπογιές, τέμπλερες, άχρηστο υλικό κτλ.

Οργάνωση της γωνιάς εικαστικών για τα μικρότερα παιδιά ηλικίας 1-2:6 ετών

Τα **έπιπλα** που θα χρειαστούν είναι τα εξής:

- 1 στρογγυλό τραπέζι με καρέκλες
- 1 έπιπλο φύλαξης υλικού με ράφια και συρτάρια
- Πίνακας για την ανάρτηση των παιδικών έργων
- Καλάθια σκουπιδιών

Τα **εργαλεία** που πρέπει να περιλαμβάνει η γωνιά είναι:

- Δοχεία πλαστικά για τη φύλαξη ή την ανάμιξη ρευστών χρωμάτων (δακτυλομπογιές)
- Σφουγγάρια
- Πλάστες και φορμάκια κοπής
- Κύλινδροι βαψίματος
- Καλαμάκια

Το **υλικό** που θα χρησιμοποιηθεί διαφέρει ανάλογα με τη δραστηριότητα (ζωγραφική, κοπτική, κολλητική, πλάσιμο) και μπορεί να είναι:

- **Μπογιές-Χρώματα:** Δακτυλομπογιές, μπογιές σε σκόνη υδατοδιαλυτές, κιμωλίες, χοντροί μαρκαδόροι, κηρομπογιές.
- **Χαρτιά:** Απλό χαρτί λευκό A4, χασαπόχαρτο, χαρτί χρωματιστό Canson, χαρτιά από εφημερίδες και περιοδικά, κόλλες μεταλλιζέ σε διάφορα χρώματα, χαρτόνι, ζελατίνες σε διάφορα χρώματα.
- **Πλάσιμο:** Άμμος, πλαστελίνη, πηλός, ζυμάρι.
- **Άχρηστο υλικό:** Υφάσματα σε διάφορα μεγέθη, διαστάσεις και υφή, ξυλάκια από παγωτό, κουτιά, σπάγκος, άδειες κουβαρίστρες, καλαμάκια, χάρτινες αυγοθήκες, βαμβάκι, μαλλί, καπάκια μπουκαλιών.

Η **καλλιτεχνική έκφραση των παιδιών θα πρέπει να είναι ελεύθερη** και η παρέμβαση του/της βρεφονηπιοκόμου όσο το δυνατό μικρότερη. Όταν όμως το παιδί έρχεται για πρώτη φορά σε επαφή με ορισμένα εργαλεία-υλικά ο/η βρεφονηπιοκόμος πρέπει να εξοικειώσει το παιδί με τη χρήση τους και να του δείξει κάποιες τεχνικές για την διευκόλυνση της εργασίας. Για παράδειγμα όταν το παιδί αρχίζει να ζωγραφίζει με το πινέλο, θα πρέπει να μάθει πώς να το κρατάει, πώς να το βουτάει στη

μπογιά και να το στραγγίζει, πώς να κάνει λεπτές και χοντρές γραμμές στο χαρτί ανάλογα με την κλίση του πινέλου, πώς να το καθαρίζει και να το φυλάει μετά το τέλος της εργασίας.

Επίσης θα πρέπει να μην δίνονται στα παιδιά έτοιμες προσχεδιασμένες εικόνες για χρωμάτισμα ή αντιγραφή. Αυτή η δραστηριότητα δεν προσφέρει καμιά δυνατότητα για ελεύθερη έκφραση και δημιουργικότητα.

Τα παιδιά θα πρέπει να μάθουν να προετοιμάζουν μόνα τους το χώρο, πριν από κάθε δραστηριότητα (να στρώνουν χασαπόχαρτα πάνω στα τραπέζια, να φοράνε ποδιές, να διαλέγουν τα εργαλεία και τα υλικά που θα χρειαστούν), αλλά και να μαζεύουν και να τακτοποιούν το χώρο και τα υλικά, όταν τελειώνουν.

Εικόνα 4.10.ε

Τα παιδιά ζωγραφίζουν και δημιουργούν

Ο/η βρεφονηπιοκόμος δεν θα πρέπει να επεμβαίνει και να διορθώνει τα έργα των παιδιών. Τα παιδιά στηρίζονται πολύ στους ενήλικες και χάνουν εύκολα τον ενθουσιασμό και την αυτοπεποίθησή τους. Τα έργα τους μπορεί να επιδεικνύονται στον πίνακα ανάρτησης, όταν πρόκειται για ζωγραφιές και σχέδια, ή σε ένα έπιπλο με ράφια, όταν είναι κατασκευές. Κάθε παιδί έχει τον ατομικό του φάκελο όπου φυλάει τα

έργα του και τα παίρνει όλα μαζί στο τέλος της χρονιάς. Οι κατασκευές δίνονται στα παιδιά μόλις ολοκληρωθούν και στεγνώσουν, ενώ, όταν πραγματοποιούνται ομαδικές εργασίες, αποφασίζεται από πριν από την ίδια την ομάδα ποιος θα πάρει το έργο.

Δεν πετάμε ποτέ τα δημιουργήματα των παιδιών. Είναι κάτι που τα στενοχωρεί πολύ και μειώνει την αυτοεκτίμησή τους. Μέσα από τα έργα τους φαίνονται οι δυνατότητες και η εξέλιξη τους σε ατομικό επίπεδο (τι έκανε στην αρχή της χρονιάς και τι μπορεί να κάνει το ίδιο παιδί στο τέλος της χρονιάς), σημειώνοντας την πρόοδο, αλλά και σε σχέση με τα υπόλοιπα παιδιά (οι δυνατότητες και οι κλίσεις κάθε παιδιού διαφέρουν)³⁴.

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Αναφέρονται ενδεικτικά κάποιες δραστηριότητες ανά ηλικία, αφού είναι αδύνατο να συμπεριληφθεί το πλήθος των δραστηριοτήτων που μπορεί να πραγματοποιηθούν από τα παιδιά. Τα παιδιά καλό είναι να αφήνονται ελεύθερα να επιλέγουν τις δραστηριότητες, ωστόσο δεν είναι λάθος ορισμένες φορές να προτείνει ο/η βρεφονηπιοκόμος κάποιες ιδέες για εργασίες ή τεχνικές για τη χρήση των εργαλείων.

Για μικρότερες ηλικίες (1-2:6 ετών):

- ☆ **Ζωγραφική με τα χέρια:** Αφήνουμε τα παιδιά να ζωγραφίσουν με τα χέρια τους βουτώντας τα δάκτυλα τους σε δακτυλομπογιές, να αναμιγνύουν τα χρώματα και να γνωρίζουν τις διάφορες αποχρώσεις που δημιουργούνται. Χρησιμοποιούμε μεγάλα χασαπόχαρτα, γιατί αυτού του είδους η ζωγραφική απαιτεί μεγάλες κινήσεις και χρειάζεται εκτεταμένος χώρος. Μπορούμε να φτιάξουμε αποτυπώματα με τις παλάμες και τα δάκτυλα των χεριών.
- ☆ **Ζωγραφική με διπλωμένο χαρτί:** Διπλώνουμε στη μέση ένα κομμάτι χαρτί και το ανοίγουμε. Ζητάμε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν με δακτυλομπογιές ένα σχέδιο από τη μια μεριά και το διπλώνουμε ξανά πιέζοντάς το δυνατά. Όταν το ανοίξουμε, θα έχουμε ένα συμμετρικό σχέδιο. Μπορούμε επίσης να βάλουμε δακτυλομπογιά ή νερομπογιά (με τα μεγαλύτερα παιδιά) διαφορετικού χρώματος στην κάθε πλευρά, να το διπλώσουμε και έτσι να ανακατέψουμε τα χρώματα δημιουργώντας καινούργιους συνδυασμούς και περίεργα σχήματα.

34 Παπανικολάου 1999, σ. 120.

- ☆ *Ζωγραφική με σφουγγάρι:* Βουτάμε το σφουγγάρι στη μπογιά, το στραγγίζουμε και μετά φτιάχνουμε αποτυπώματα πάνω στο χαρτί ακουμπώντας το ελαφρά πάνω σε χασαπόχαρτο.
- ☆ *Ζωγραφική με φύσημα:* Ρίχνουμε σταγόνες μπογιάς σε ένα χασαπόχαρτο και με ένα καλαμάκι φυσάμε τις σταγόνες να απλωθούν σε διαφορετικές κατευθύνσεις στο χαρτί και να αναμειχθούν τα χρώματα.
- ☆ *Πλάσιμο και κόψιμο ζύμης:* Στα παιδιά δίνουμε ζύμη απλώς να την πλάσουν και φορμάκια κοπής με τα οποία δημιουργούν διάφορα σχήματα.
- ☆ *Αποτύπωση με ζύμη ή πηλό:* Πλάθουμε τη ζύμη ή τον πηλό σε μαλακό στρογγυλό μπαλάκι, το πιέζουμε πάνω σε διάφορες σκληρές επιφάνειες που μπορούν να αφήσουν το αποτύπωμά τους (κέρματα, κορμοί δέντρων, διακοσμητικά κτλ.) και τα αφήνουμε να στεγνώσουν.
- ☆ *Πασπάλισμα πάνω σε κόλλα:* Απλώνουμε κόλλα πάνω σ' ένα φύλλο χαρτί και μετά πασπαλίζουμε διάφορα υλικά πάνω του: άμμο, ζάχαρη, χρυσόσκονη, αλεύρι, κακάο, καφέ κτλ.. Επίσης μπορούμε να τοποθετήσουμε στο κέντρο του χαρτιού ένα αναποδογυρισμένο ποτήρι ή ένα μικρό πιατάκι βάζοντας κόλλα και πασπαλίζοντας γύρω-γύρω, ώστε να μη μείνει κενός κύκλος στη μέση.
- ☆ *Κολλητική κομματιών από χρωματιστό χαρτί ή περιοδικά:* Δίνουμε στα παιδιά μικρά κομμάτια χαρτιού διάφορων σχημάτων, χρωμάτων και υφής και κόλλα και τα αφήνουμε να τα κολλήσουν όπως θέλουν πάνω στο χαρτί.

Για μεγαλύτερες ηλικίες (2:6-6 ετών)

- ☆ *Ζωγραφική με οδοντόβουρτσα ή πινέλο:* Σχεδιάζουμε και κόβουμε διάφορα σχήματα από χαρτόνι (λουλούδια, κύκλους, τετράγωνα, σπίτια κτλ.). Αφήνουμε τα παιδιά να τοποθετήσουν όποια σχήματα θέλουν στο χαρτί. Παίρνουμε μια οδοντόβουρτσα ή ένα πινέλο, το βουτάμε στη μπογιά και πιτσιλάμε πάνω στο χαρτί με τα σχήματα. Αφού καλύψουμε όλη την επιφάνεια, αφαιρούμε τα σχέδια. Έτσι, τα σχήματά μας που έχουν παραμείνει λευκά ξεχωρίζουν πάνω στο χρωματιστό χαρτί.
- ☆ *Αποτυπώματα πατάτας:* Κόβουμε μια πατάτα στη μέση και χαράζουμε ένα σχήμα στο ένα της κομμάτι αφαιρώντας τα γύρω-γύρω, ώστε να μείνει ανάγλυφο το σχήμα στη μέση. Βουτάμε την πατάτα σε χρώμα και την πιέζουμε πάνω σε χαρτί δημιουργώντας αποτυπώματα.
- ☆ *Ζωγραφική-χαρακτική:* Σ' ένα φύλλο από χοντρό χαρτί βάζουμε στρώσεις νερομπογιάς διαφορετικών χρωμάτων τη μια πάνω στην άλλη. Μετά με ένα μολύβι ή ξυλομπογιά ξύνουμε τις διάφορες στρώσεις και αποκαλύπτονται τα διάφορα χρώματα. Μια παραλλαγή αυτής της

δραστηριότητας γίνεται, αν βάλουμε σε όλο το χαρτί μια στρώση ανοιχτόχρωμης μπογιάς και από πάνω πάλι όλο το χαρτί μια σκούρα απόχρωση (μαύρο-καφέ). Στη συνέχεια παίρνουμε ένα μολύβι και σχεδιάζουμε πάνω στη σκούρα νερομπογιά. Όπου ακουμπάει η μύτη του μολυβιού φεύγει η σκούρα νερομπογιά, αναδεικνύοντας το εσωτερικό χρώμα, δημιουργώντας ένα ανοιχτόχρωμο σχέδιο σε μαύρο φόντο.

- ☆ *Ζωγραφική με ξεπατίκωμα:* Βάζουμε φύλλα ή κέρματα ή κουμπιά ή κάποιο άλλο αντικείμενο που έχει ανάγλυφη επιφάνεια κάτω από ένα φύλλο χαρτί και βάζουμε έντονα από πάνω με ένα μολύβι ή με μια ξυλομπογιά
- ☆ *Κατασκευές με πεπιεσμένο χαρτί:* Κόβουμε φύλλα εφημερίδας σε πολύ μικρά κομματάκια, τα βάζουμε σε ένα κουβά, τα σκεπάζουμε με νερό και τα αφήνουμε να μουλιάσουν για 24 ώρες. Αδειάζουμε το νερό και τα στραγγίζουμε. Προσθέτουμε ένα φλιτζάνι κόλλα Atlacol στο χαρτί και ανακατεύουμε μέχρι να γίνει το μείγμα σαν μαλακός πηλός. Μετά μπορούμε να φτιάξουμε διάφορες κατασκευές.

4.11 Φυσική γωνιά

Στόχοι της Φυσικής Γωνιάς

- Εμπλουτισμός γνώσεων και λεξιλογίου
- Κατανόηση της εξέλιξης στο χρόνο και της κυκλικότητας του χρόνου
- Επαφή και γνωριμία με τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος
- Εξάλειψη φόβων για τα στοιχεία της φύσης
- Καλλιέργεια σεβασμού για το περιβάλλον.

Τα παιδιά έχουν ανάγκη να βρίσκονται όσο πιο κοντά γίνεται στη φύση, να ζουν κοντά σε ζώα και φυτά. Με τη δημιουργία αυτής της γωνιάς στόχος είναι η παροχή γνώσεων και πληροφοριών στα παιδιά για το φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο μεγαλώνουν, τα παιδιά ώστε να μάθουν να το αγαπούν και να το σέβονται.

Σ' αυτή τη γωνιά τα παιδιά έρχονται σε επαφή και με τις αλλαγές της φύσης. Ένα ανθισμένο κλαδί αμυγδαλιάς, μια πασχαλίτσα, ένα ξερό στάχυ, βοηθούν τα παιδιά να κατανοήσουν την εξέλιξη μέσα στο χρόνο, την κυκλικότητα του χρόνου, τις διαδοχές των εποχών και τις επακόλουθες αλλαγές στη φύση³⁵. Επιπλέον, εμπλουτίζουν τις γνώσεις και

35 Ζακοπούλου 1995, σ. 140.

το λεξιλόγιό τους βλέποντας άλλους ζωντανούς οργανισμούς (διάφορα φυτά, ψάρια, έντομα κτλ.) και παρατηρώντας πώς ζουν, πώς συμπεριφέρονται, τι ανάγκες έχουν και ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ τους. Η επαφή και φροντίδα άλλων ζωντανών οργανισμών ηρεμεί, χαλαρώνει τα παιδιά και τα βοηθάει στη συναισθηματική τους ανάπτυξη την χαρά της προσωπικής του προσπάθειας και δημιουργίας.

Η γωνιά πρέπει να είναι φτιαγμένη σε ένα χώρο όχι πολύ μεγάλο και να δίνει ευκαιρία στα παιδιά να παρατηρούν διάφορα φυσικά αντικείμενα.

Για να είναι ελκυστική θα πρέπει να είναι εφοδιασμένη με τα εξής **έπιπλα, σκεύη και υλικά:**

- Ένα χαμηλό στρογγυλό τραπέζι όπου θα τοποθετείται ό,τι σχετικό φέρνουν τα παιδιά ή ο/η βρεφονηπιοκόμος
- Καρέκλες ή μεγάλα μαξιλάρια όπου θα κάθονται τα παιδιά για να παρατηρούν ή να συζητούν ορισμένα θέματα.
- Μοκέτα στο πάτωμα.
- Αφίσες ή φωτογραφίες στους τοίχους με σχετικά θέματα (λουλούδια, ζώα, όστρακα κτλ.)
- Ένα μικρό ενυδρείο με ψαράκια ή χελώνες ή και ένα πουλάκι σε κλουβί.

Εικόνα 4.11.α
Διάφορα ενυδρεία

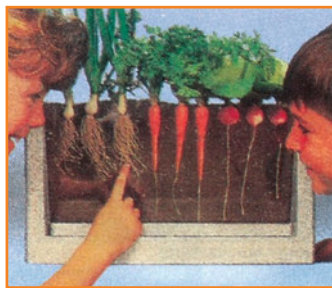
- Ένα έπιπλο με ράφια για να τοποθετούνται τα υπάρχοντα φυσικά αντικείμενα.

- 2-3 γλάστρες με φυτά.

Εικόνα 4.11.β
Υλικά κηπουρικής

- 3-4 γυάλινα δοχεία με χώμα και φυτά όπου το παιδί μπορεί να παρατηρεί το σταδιακό μεγάλωμα των φυτών πάνω και κάτω από το χώμα (ρίζες).

Εικόνα 4.11.γ
Παρατήρηση ανάπτυξης φυτών από τα παιδιά

- Ένα μικρό ποτιστήρι και μερικά εργαλεία κηπουρικής.

Εικόνα 4.11.δ
Σύνεργα κηπουρικής

- Διάφορα δοχεία, κεσέδες από γιαούρτι, πλαστικά μπουκάλια κτλ. τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μικρές γλάστρες από τα παιδιά.
- Σπόροι και βολβοί.
- Βαμβάκι.

Επίσης μπορεί να φιλοξενοούνται για ορισμένες περιόδους ζώα ή φυτά που φέρνουν τα παιδιά ή ο/η βρεφονηπιοκόμος για παρατήρηση και συζήτηση.

Αυτή η γωνιά είναι προτιμότερο να λειτουργεί στα τμήματα των παιδιών ηλικίας 2:6-6 χρονών. Τα μικρότερα παιδιά, λόγω των αναπτυξιακών περιορισμών της ηλικίας τους, δεν μπορούν να απασχοληθούν σε αυτή.

Προτεινόμενες δραστηριότητες για παιδιά ηλικίας 2:6 - 6 χρόνων

- ☆ Φυτεύουμε σπόρους σε διάφανες γλάστρες και παρατηρούμε την εξωτερική και εσωτερική ανάπτυξή τους.
- ☆ Φυτεύουμε κουκούτσια από φρούτα που φάγαμε (πορτοκάλι, πεπόνι κτλ.) σε γλάστρες και τα φροντίζουμε για να μεγαλώσουν.
- ☆ Βάζουμε σπόρους σε μια παλιά πετσέτα καλά βρεγμένη και τη βάζουμε

σε ένα πιάτο, φροντίζοντας να είναι πάντα υγρή. Το ίδιο μπορούμε να κάνουμε αντικαθιστώντας την πετσέτα με βαμβάκι.

- ☆ Παρατηρούμε έντομα (πεταλούδες, μυρμήγκια, πασχαλίτσες) για 1-2 ώρες και μετά τα ελευθερώνουμε.

Εικόνα 4.11.ε

Πώς ζουν οι πεταλούδες; πώς πετάνε; τι τρώνε;

- ☆ Παρατηρούμε τα ζώα καθώς τρώνε. Ταΐζουμε τα ψάρια, τις χελώνες, τα καναρίνια, το ινδικό χοιρίδιο κτλ. Προσέχουμε τι τρώει το καθένα και είμαστε υπεύθυνοι για τη φροντίδα τους.
- ☆ Ανάλογα με την εποχή φέρνουμε και αντίστοιχα φυσικά αντικείμενα, τα οποία παρατηρούμε και συζητάμε γι' αυτά επισημαίνοντας, την κυκλικότητα του χρόνου (ανθισμένη αμυγδαλιά, βαμβάκι, σαλιγκάρι, όστρακο κτλ.)
- ☆ Τα παιδιά ασκούνται στη χρήση εργαλείων κηπουρικής.
- ☆ Μαζεύουμε φύλλα από τα δέντρα και τα ταξινομούμε ανά σχήμα, χρώμα κτλ.
- ☆ Χρησιμοποιούμε γραπτές κωδικοποιημένες φράσεις για να ξέρουμε πότε ταΐσαμε τα ψαράκια, πότε ποτίσαμε τα λουλουδία, πότε τα φυτέψαμε κτλ. Για παράδειγμα, μπορούμε να ζωγραφίσουμε σε καρτέλες το φυτό που έχουμε φυτέψει και το κολλάμε έξω από τις αντίστοιχες γλάστρες.
- ☆ Βάζουμε ξερά φύλλα μέσα σ' ένα παλιό καλσόν και το δένουμε σφιχτά. Το βρέχουμε και φυτεύουμε στην πάνω πλευρά του γρασιδι (γκαζόν). Σε λίγες μέρες το γρασίδι θα φυτρώσει και θα μοιάζει με

κεφάλι με μαλλιά. Μπορούμε να ζωγραφίσουμε το εξωτερικό του με μαρκαδόρους και να σχηματίσουμε ένα πρόσωπο.

4.12 Γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων

Στόχοι της Γωνιάς Παρατήρησης και Ανακαλύψεων

- Ανακάλυψη απλών φυσικών φαινομένων μέσα από την παρατήρηση, την άσκηση και το πείραμα
- Ενίσχυση οπτικής αντίληψης και παρατηρητικότητας
- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης
- Ενθάρρυνση ικανοτήτων εξερεύνησης και σύγκρισης
- Καλλιέργεια λογικομαθηματικής σκέψης.

Η γωνιά αυτή οργανώνεται στην τάξη των μεγαλύτερων παιδιών (2:6-6 ετών). Στόχος της αποτελεί η ανακάλυψη απλών φυσικών φαινομένων από τα ίδια τα παιδιά μέσα από την παρατήρηση, την άσκηση και το πείραμα.

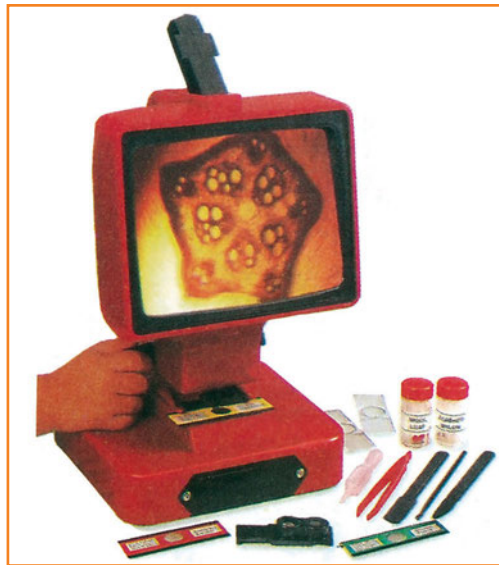
Εικόνα 4.12.α

Παρατηρώντας και ανακαλύπτοντας τη φύση

Τα παιδιά, όταν ανακαλύπτουν κάτι μόνο τους αποκομίζουν, μεγαλύτερη χαρά και ικανοποίηση από ό,τι όταν να το βρίσκουν έτοιμο. Επίσης, σε αυτή τη γωνιά ενισχύεται η οπτική αντίληψη, η παρατηρητικότητα και η ικανότητα για αναζήτηση μικρών λεπτομερειών και διαφορών, η κριτική σκέψη, οι ικανότητες εξερεύνησης και σύγκρισης.

Για τη λειτουργία της γωνιάς χρειάζονται τα εξής **έπιπλα και σκεύη**:

- Ένα **στρογγυλό χαμηλό τραπέζι** όπου θα τοποθετούνται τα αντικείμενα για παρατήρηση. Αντί για τραπέζι, μπορεί να χρησιμοποιηθούν και μεγάλα χαρτόκουτα που καλύπτονται με ύφασμα.
- **Καρέκλες** για να κάθονται τα παιδιά ή και μαξιλάρια.
- Ένα **χαμηλό έπιπλο με ράφια** όπου θα τοποθετούνται αντικείμενα για να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των παιδιών.
- **Φωτογραφίες και αφίσες** με σχετικά θέματα για τη διακόσμηση της γωνιάς.
- Χρήσιμη θα ήταν και η παρουσία ενός **απλού μικροσκοπίου** που θα χειρίζονταν τα παιδιά για παρατήρηση.

Εικόνα 4.12.β
Μικροσκόπιο

Ως **υλικά** για τη γωνιά μπορεί να χρησιμοποιηθούν: μαγνήτες, μεγενθυντικοί φακοί, μικροί καθρέπτες, σταγονόμετρα, θερμόμετρα, ρόδες, τροχαλίες, ζυγαριά, πυξίδα, μοχλοί, κύλινδροι, σανίδες, σπάγκοι, λάστιχα, μπαταρίες, συνδετήρες, οδοντογλυφίδες, λαστιχένιοι σωλήνες, λίμες, ψαλίδι, διάφορα μπουκάλια γυάλινα και πλαστικά σε διάφορα μεγέθη, διάφορα κουτιά και ό,τι άλλο μπορούμε να σκεφτούμε από μόνοι μας.

Εικόνα 4.12.γ
Σκεύη και εργαλεία για τη γωνιά

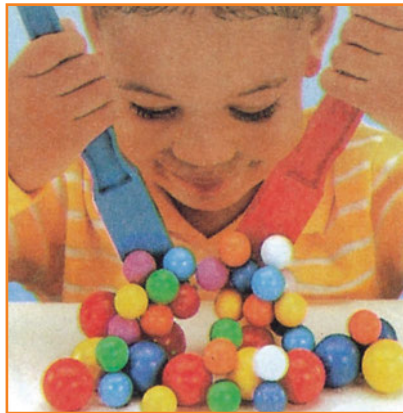
Εικόνα 4.12.δ
Σκεύη και εργαλεία για τη γωνιά

Αρχικά τα παιδιά χειρίζονται και ανακαλύπτουν μόνα τους το καινούργιο υλικό και στη συνέχεια συζητάμε μαζί τους και επιλύουμε τυχόν απορίες τους. Βασιζόμαστε ιδιαίτερα στην περιέργεια και τα ενδιαφέροντα του ίδιου του παιδιού που ζητάει εξηγήσεις για πολλά από τα φαινόμενα γύρω του.

Προτεινόμενες δραστηριότητες για παιδιά ηλικίας 2:6- 6 χρόνων

Τα παιδιά παρατηρούν κι ανακαλύπτουν μόνα τους τον κόσμο που τα περιβάλλει. Μελετούν τα διάφορα υλικά, τις ιδιότητές τους και τις σχέσεις μεταξύ τους. Αναλυτικότερα, τα παιδιά προβληματίζονται πάνω σε διάφορα θέματα όπως:

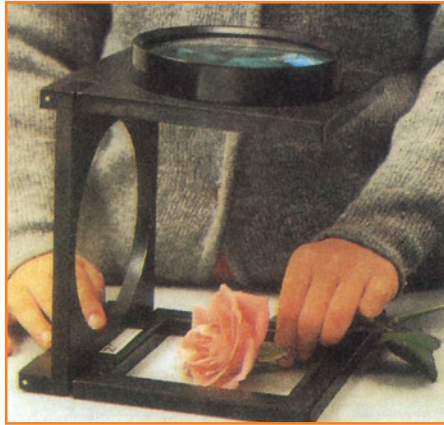
☆ Γιατί οι μαγνήτες έλκουν τους συνδετήρες και όχι τις οδοντογλυφίδες;

Εικόνα 4.12.ε
Ανακαλύπτοντας τους μαγνήτες

- ☆ Γιατί όταν αφήσουμε κάτι από τα χέρια μας, αυτό πέφτει προς τα κάτω;
- ☆ Γιατί μια εφημερίδα πέφτει με μικρότερη ταχύτητα από ένα βόλο;
- ☆ Πώς ο αέρας βοηθάει στην κίνηση των αντικειμένων;
- ☆ Πώς ανάβει η λάμπα;
- ☆ Γιατί η λάμπα ζεσταίνεται, όταν ανάβει για πολλή ώρα;

- ☆ Γιατί το κερί σβήνει μέσα στο νερό;
- ☆ Πώς δημιουργείται το ουράνιο τόξο;
- ☆ Τι είναι όλα αυτά που φαίνονται πάνω στα αντικείμενα, όταν τα κοιτάμε με το μικροσκόπιο;

Εικόνα 4.12.στ

Παρατήρηση μέσω μεγεθυντικού φακού

- ☆ Πώς μιλάμε από το τηλέφωνο με κάποιον που βρίσκεται πολύ μακριά μας;
- ☆ Γιατί ορισμένες μέρες τα μαλλιά μας σηκώνονται όρθια;
- ☆ Γιατί πρέπει να ανοίγουμε δύο τρύπες στο κουτί του γάλακτος για να μπορέσει να χύνεται το γάλα;
- ☆ Πώς μπορεί και σηκώνει ο γερανός τα αυτοκίνητα;
- ☆ Γιατί δεν μπορούμε να κάνουμε εύκολα τραμπάλα, όταν ο ένας είναι πολύ πιο βαρύς;
- ☆ Πώς επιπλέουν τα πλοία στη θάλασσα;
- ☆ Γιατί, όταν περπατάμε στο χώμα, αφήνουμε ίχνη;

Εικόνα 4.12.ζ
Ανακαλύπτοντας τον κόσμο

Αυτά είναι λίγα από τα ερωτήματα και τις απορίες που έχουν τα παιδιά και τα οποία θα διερευνήσουν και θα προσπαθήσουν να επιλύσουν σε αυτή τη γωνιά, δουλεύοντας κυρίως μόνο τους και ζητώντας με δική τους και μόνο πρωτοβουλία τη βοήθεια του/της βρεφονηπιοκόμου, όποτε την έχουν ανάγκη.

4.13 *Ευκαιριακή γωνιά*

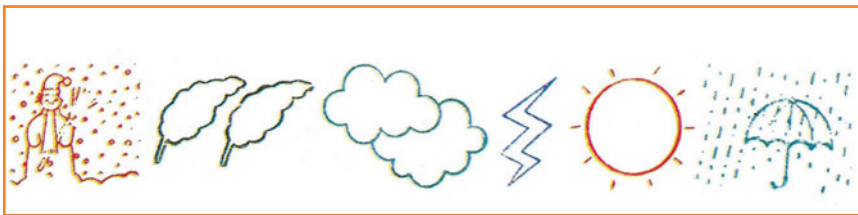
Σκοπός της ευκαιριακής γωνιάς είναι να **ικανοποιήσει τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα που παρουσιάζουν τα παιδιά μια δεδομένη χρονική περίοδο**. Πολλές φορές η λειτουργία εξαρτάται από τις καιρικές συνθήκες (π.χ. γωνιά καιρού) ή από την έλλειψη κατάλληλου χώρου, ουσιαστικά όμως μια γωνιά οργανώνεται ευκαιριακά και όχι μόνιμα, για να μην την βαριούνται τα παιδιά και χάνουν το ενδιαφέρον τους γι' αυτή.

Η ευκαιριακή γωνιά οργανώνεται συνήθως για όσο διάστημα χρειάζεται να ολοκληρωθεί μια δραστηριότητα. Τα υλικά της βρίσκονται ήδη μέσα στην αίθουσα δραστηριοτήτων, πιθανόν κατανεμημένα σε άλλες γωνιές ή εργαστήρια. Για παράδειγμα, οργανώνουμε μια **γωνιά καιρού** μια μέρα που φυσάει με σκοπό να μελετήσουμε την ένταση και την κατεύθυνση του αέρα.

Εικόνα 4.13.α

Χρήσιμα όργανα για τη γωνιά καιρού

Χρησιμοποιούμε χάρτινους ανεμοδείχτες που μπορούν να φτιάξουν τα ίδια τα παιδιά στο εργαστήριο εικαστικών, για να παρατηρήσουμε τη φορά του ανέμου. Επιπλέον, μια άλλη ομάδα παιδιών μπορεί να χρησιμοποιήσει τα θερμομέτρα από τη γωνιά παρατήρησης-ανακαλύψεων, εφόσον έχει ήδη εξοικειωθεί με τη χρήση τους, και να καταγράψει τις μεταβολές της θερμοκρασίας.

Εικόνα 4.13.β

Σύμβολα για καταγραφή των μεταβολών της θερμοκρασίας

Η παρατήρηση μπορεί να διαρκέσει μια εβδομάδα και να γίνεται 4 φορές περίπου το χρόνο κατά προτίμηση σε περιόδους αλλαγής θερμοκρασιών και καιρικών συνθηκών³⁶.

Ορισμένες άλλες γωνιές που μπορούμε να οργανώσουμε ευκαιρικά είναι η γωνιά μεταφορικών μέσων, η γωνιά τυπογραφείου, η γωνιά ιατρείου, κτλ.

Εικόνα 4.13.γ
Εξοπλισμός γωνιάς ιατρείου

4.14 Γωνιά Νερού

Στόχοι της Γωνιάς Νερού

- Επαφή και παιχνίδι με το νερό
- Ανακάλυψη ιδιοτήτων του νερού
- Χαλάρωση, ηρεμία, διασκέδαση
- Γνωριμία με προμαθηματικές έννοιες
- Άσκηση οπτικοκινητικού συντονισμού και λεπτών κινήσεων.

Το παιχνίδι με το νερό είναι μια δραστηριότητα που ευχαριστεί και ενθουσιάζει τα παιδιά. Τα παιχνίδια όμως με το νερό προκαλούν ακαταστασία και αναστάτωση και συνήθως τα παιδιά δεν έχουν πολλές ευκαιρίες να παίξουν παρά μόνο την ώρα του μπάνιου στο σπίτι ή το καλοκαίρι στη θάλασσα.

36 Ζακοπούλου 1995, σ.136.

*Εικόνα 4.14.α
Παιχνίδι με το νερό*

Γι' αυτό πρέπει να τους δίνουμε αυτή τη δυνατότητα στο Βρεφονηπιακό Σταθμό και να τα φέρνουμε σε επαφή με το υγρό στοιχείο που ήταν και το φυσικό περιβάλλον στο ξεκίνημα της ζωής τους.

Στόχος της γωνιάς είναι να γνωρίσουν τα παιδιά το νερό, να ανακαλύψουν τις ιδιότητές του, να χαλαρώσουν, να ηρεμήσουν, να διασκεδάσουν, να δεχτούν διάφορα ερεθίσματα στο σώμα τους κατά την επαφή τους με το νερό, να πειραματιστούν και να αυτοσχεδιάσουν, να γνωρίσουν κάποιες βασικές προμαθηματικές έννοιες, να ασκηθούν στον οπτικοκινητικό συντονισμό και στις λεπτές κινήσεις. Για να οργανωθεί η γωνιά, δε χρειάζεται μεγάλος χώρος στην αίθουσα.

Τα κύρια **έπιπλα** και **σκεύη** που χρειάζονται είναι:

- Μια **πλαστική λεκάνη με νερό** τοποθετημένη σε σιδερένια βάση στο ύψος των παιδιών. Υπάρχουν έτοιμες στο εμπόριο, όμως μπορεί η σιδερένια βάση να γίνει κατόπιν παραγγελίας σε ένα μαγαζί σιδεροκατασκευών και πάνω της να τοποθετηθεί μια μεγάλη απλωτή πλαστική λεκάνη.

Εικόνα 4.14.β
Κατάλληλος εξοπλισμός για τη γωνιά νερού

- Ένα **μικρό έπιπλο με ράφια** για να τοποθετούνται τα υλικά που χρειάζονται.

Υλικό τις γωνίας νερού

Μπορεί να χρησιμοποιηθούν:

- Διάφορα δοχεία γυάλινα ή πλαστικά, διαφορετικών σχημάτων και μεγεθών.

Εικόνα 4.14.γ
Διάφορα δοχεία και μεζούρες

- Χωνιά
- Σταγονόμετρα
- Διάφορα πλαστικά ποτήρια
- Σουρωτήρια
- Κουτάλες, κουτάλια, μεζούρες.

Εικόνα 4.14.5

Χρήσιμα εργαλεία για τη γωνιά νερού

- Αντικείμενα που επιπλέουν (πλαστικά παιχνίδια, φελλοί, φτερά, φελιζόλ, κτλ.).
- Αντικείμενα που βυθίζονται (βότσαλα, βόλους, όσπρια κτλ).
- Αντικείμενα που διαλύονται και που δε διαλύονται (ζάχαρη, άμμος, καφές, αλάτι, όσπρια κτλ.)
- Μικρά αυτοσχέδια καλάμια φαρέματος με μαγνήτες. Μπορούν να κατασκευαστούν από τα ίδια τα παιδιά με μια ξύλινη βέργα 50cm, πετονιά και μαγνήτες.
- Ψαράκια πλαστικά με κολλημένους πάνω τους μεταλλικούς συνδετήρες, για να ψαρεύουν τα παιδιά.

Εικόνα 4.14.ε

Ψαράκια με μαγνήτες και πλαστικά παιχνίδια

- Πλαστικοί κρίκοι για σαπουνόφουσκες.

Τα παιδιά πρέπει να παίζουν ελεύθερα στη γωνιά και ο/η βρεφονηπιοκόμος απλώς να τα παρατηρεί, να συζητάει μαζί τους για τους αυτοσχέδιους πειραματισμούς τους και να προτείνει καινούριες ιδέες και υλικό. Στην αρχή δε δίνουμε πολλά σκεύη στα παιδιά, για να μη βαρεθούν γρήγορα ή μπερδευτούν. Τους δίνουμε σταδιακά αυτά που χρειάζονται κάθε φορά, ανάλογα με αυτό που θέλουμε να ανακαλύψουν. Έτσι, αναnevνεται συνεχώς το ενδιαφέρον τους.

Η γωνιά αυτή μπορεί να οργανωθεί για παιδιά ηλικίας 2-6 χρονών. Τα μικρότερα (2-4 χρονών) παίζουν τελείως ελεύθερα και πειραματίζονται μόνα τους στη γωνιά ενώ στα μεγαλύτερα 4-6 χρονών μπορούμε να προτείνουμε και εμείς κάποιες ιδέες και δραστηριότητες.

Εικόνα 4.14.στ

Μαθαίνουμε τις ιδιότητες του νερού μέσα από το παιχνίδι

Προτεινόμενες δραστηριότητες για παιδιά ηλικίας 4-6 χρονών

- ☆ Δοκιμάζουμε ποια υλικά βυθίζονται και ποια επιπλέουν. Ανακαλύπτουμε άλλες ιδιότητες των υλικών. Ένας μικρός βόλος βουλιάζει, τι θα γίνει, όμως αν τον βάλω πάνω σ' ένα φύλλο χαρτί; Ποια υλικά βυθίζονται πιο γρήγορα; Γιατί ανεβαίνει η στάθμη του νερού, όταν βυθίζουμε μεγάλα αντικείμενα; Μπορούμε να ταξινομήσουμε τα αντικείμενα σε 2 κατηγορίες, ανάλογα με το αν πλέουν ή βυθίζονται.
- ☆ «Μετράμε» πόσες μεζούρες ή κουτάλια νερό χωράει ένα πλαστικό δοχείο. Κάθε φορά που βάζουμε μια μεζούρα ή ένα κουταλάκι νερό στο δοχείο, ζωγραφίζουμε σ' ένα χαρτί μια στρογγυλή βουλίτσα. Στο τέλος παρατηρούμε ποιο δοχείο έχει τις πιο πολλές στρογγυλές βουλίτσες και ποιο έχει τις ίδιες με κάποιο άλλο; Αυτή η δραστηριότητα ασκεί τη λογικομαθηματική σκέψη των παιδιών με την εισαγωγή των εννοιών της περιεκτικότητας, της σύγκρισης μεγεθών, του όγκου και της διατήρησης της ύλης.
- ☆ Διαλύουμε ζάχαρη ή αλάτι και δοκιμάζουμε την καινούργια γεύση με το δάκτυλό μας. Η φάβα δε διαλύεται και ούτε επηρεάζει τη γεύση του νερού. Ταξινομούμε τα υλικά σε 2 κατηγορίες. Διαλυτά. Μη διαλυτά.
- ☆ Ψαρεύουμε με τα καλάμια μας ψαράκια με μαγνήτες.

Εικόνα 4.14.ζ

Άσκηση λογικομαθηματικής σκέψης μέσα από το παιχνίδι

Εικόνα 4.14.η

Ψαρεύουμε

- ☆ Δίνουμε στα παιδιά να βυθίσουν στο νερό αδιάβροχα και απορροφητικά υλικά και να παρατηρήσουν τις ιδιότητές τους.
- ☆ Παίρνουμε νερό με το σταγονόμετρο και ποτίζουμε τις γλάστρες μας, παρατηρώντας πώς αναρροφάται και πέφτει το υγρό με την κίνηση των δακτύλων μας.
- ☆ Βάζουμε στη λεκάνη νερό και αφρόλουτρο και φτιάχνουμε σαπουνόφουσκες. Παρατηρούμε πώς πετάνε στον αέρα, τι γίνεται όταν τις φυσήξουμε ή όταν προσπαθήσουμε να τις πιάσουμε.

4.15 Γωνιά οικοδομικού υλικού

Στόχοι της Γωνιάς του Οικοδομικού Υλικού

- Ψυχοκινητική άσκηση
- Ανάπτυξη του οπτικοκινητικού συντονισμού και της λεπτής κινητικότητας
- Ανάπτυξη της λογικομαθηματικής σκέψης (σχήματα, μεγέθη, αντιστοιχίες)
- Προσωπική δημιουργία και αυτοέκφραση
- Καλλιέργεια του προφορικού λόγου και της κριτικής σκέψης.

Εικόνα 4.15.α

Παίζοντας στη γωνιά του οικοδομικού υλικού

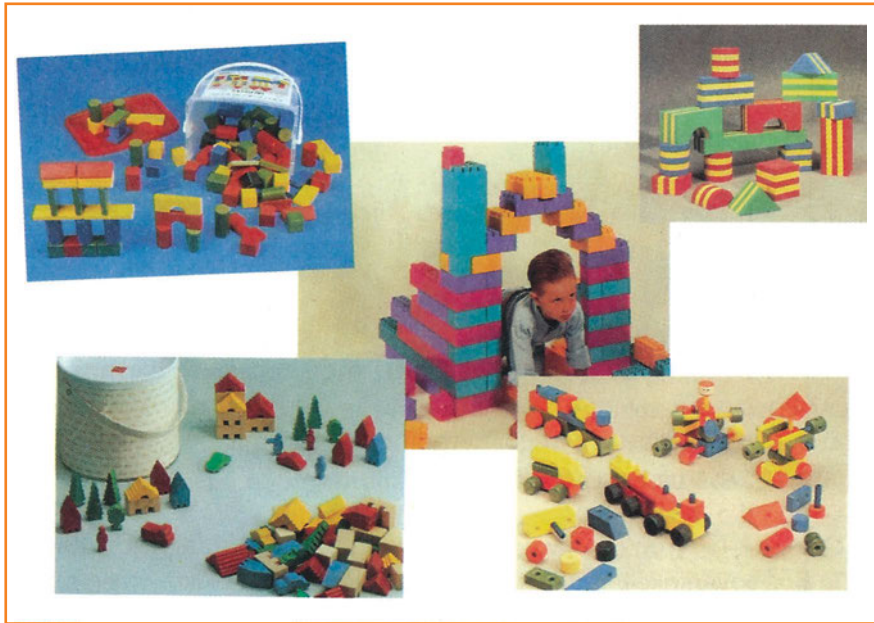
Η γωνιά του οικοδομικού υλικού δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να χειρίζονται υλικά, να εξασκούν την κινητικότητά τους, να εξελίσσουν το λόγο και τη μαθηματική σκέψη και να συνεργάζονται για έναν κοινό σκοπό. Ο κύριος στόχος της γωνιάς αυτής είναι η εξάσκηση της λεπτής και αδρής κινητικότητας και η ανάπτυξη της λογικομαθηματικής σκέψης.

Οργάνωση γωνιάς οικοδομικού υλικού για παιδιά ηλικίας 1-2:6 ετών:

- Παίζουν σ' έναν αρκετά μεγάλο χώρο χωρίς έπιπλα στο πάτωμα που είναι στρωμένο με μοκέτα μονόχρωμη, η οποία, εκτός από τη στεγανότητα που εξασφαλίζει, μειώνει και το θόρυβο.
- Κάποιες αφίσες ή φωτογραφίες με γέφυρες, σπίτια, πύργους, δρόμους κτλ. ομορφαίνουν και δίνουν κίνητρα στο χώρο αυτό.
- Χρησιμοποιούν μεγάλους κύβους από μαλακό μη τοξικό υλικό, κομμάτια ξύλου σε διάφορα σχήματα, κομμάτια από σφουγγάρι, πλαστικά τούβλα, κουτιά διάφορων σχημάτων και μεγεθών.
- Το υλικό για αυτήν την ηλικία θα πρέπει να είναι μεγάλο σε μέγεθος, έτσι ώστε να αποφεύγεται η κατάποσή του.
- Η ταχτοποίησή του σε μεγάλα ξύλινα κιβώτια με ρόδες διευκολύνει τη χρήση του.

Οργάνωση γωνιάς οικοδομικού υλικού για μεγαλύτερα παιδιά ηλικίας 2:6-6 ετών:

- Παίζουν σ' έναν αρκετά μεγάλο χώρο χωρίς έπιπλα στο πάτωμα που είναι στρωμένο με μοκέτα μονόχρωμη. Η άνεση χώρου εξασφαλίζει στα παιδιά τη δυνατότητα να επεκτείνουν τις κατασκευές τους όσο θέλουν.
- Προστίθενται παιχνίδια μικρότερων διαστάσεων, όπως ξύλινα ή πλαστικά τουβλάκια (blocks) σε διάφορα χρώματα, σχήματα και μεγέθη.
- Επίσης υπάρχουν διάφορες φιγούρες, όπως ανθρωπάκια, ζώακια, μέσα συγκοινωνίας, σήματα τροχαίας, δέντρα κτλ., που θα δώσουν ζωή και διάσταση στις κατασκευές των παιδιών.
- Το οικοδομικό υλικό είναι ταχτοποιημένο σε ανοιχτά και χαμηλά ράφια, ώστε τα παιδιά να μπορούν να το παίρνουν και να το χρησιμοποιούν εύκολα. Η ταχτοποίησή του σε μεγάλα ξύλινα κιβώτια με ρόδες διευκολύνει τη χρήση του. Επιπλέον εξυπηρετεί η παρουσίαση υλικού μέσα σε σακούλες από λινάσα ή από άλλο ύφασμα και σε σκληρά χαρτονένια ή πλαστικά κυλινδρικά κουτιά.
- Η ταξινόμηση του οικοδομικού υλικού κατά είδος διευκολύνει τη χρήση του αλλά παράλληλα και την ταχτοποίησή του από τα παιδιά.

Εικόνα 4.15.β
Διάφοροι τύποι οικοδομικού υλικού

Προτεινόμενες δραστηριότητες για κάθε ηλικία

- ☆ Για να διατηρείται κάποια τάξη στη γωνιά και να εξελίσσονται ομαλά τα παιχνίδια των παιδιών, ο/η βρεφονηπιοκόμος από την αρχή της λειτουργίας της συγκεντρώνει τα παιδιά γύρω απ' αυτή και τους εξηγεί ότι μπορούν να φτιάξουν ό,τι θέλουν με το υλικό της. Δε μπορούν όμως να χαλούν τις κατασκευές των άλλων παιδιών, να πετούν μακριά τα τουβλάκια ή να κάνουν υπερβολικό θόρυβο.
- ☆ Αργότερα ο ρόλος του/της βρεφονηπιοκόμου είναι να παρακολουθεί και να επεμβαίνει διακριτικά στα παιχνίδια. Δεν καθοδηγεί τα παιδιά στο τι θα κάνουν, αλλά τα βοηθάει να εκτιμήσουν μόνα τους το κατασκευαστικό τους έργο.
- ☆ Μετά το τέλος του παιχνιδιού τα παιδιά οφείλουν να συμμαζεύουν όλο το υλικό της γωνιάς και να το ταχτοποιούν στην αρχική του θέση.
- ☆ Στην αρχή (βρέφη) το παιχνίδι στη γωνιά αυτή είναι απλό και «πειραματικό» (κατασκευάζω-χαλώ), ενώ στη συνέχεια στις μεγαλύτερες ηλικίες γίνεται πιο περίπλοκο, μεταπηδώντας σταδιακά στις βασικές δομές του συμβολικού παιχνιδιού.

Μια καλά οργανωμένη γωνιά οικοδομικού υλικού προκαλεί ευχαρίστηση στα παιδιά, καθώς τους παρέχει την ελευθερία να δημιουργούν και να αξιολογούν τη διαδικασία, αλλά και το αποτέλεσμα των ενεργειών τους.

4.16 Γωνιά παιδαγωγικού υλικού

Στόχοι Γωνιάς Παιδαγωγικού Υλικού

- Διεύρυνση της σκέψης
- Ανάπτυξη της λεπτής κινητικότητας
- Καλλιέργεια της μνήμης, της προσοχής
- Ενίσχυση του αισθητηριακού τομέα
- Ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας
- Νοητική ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων

Ο κύριος σκοπός της είναι η προαγωγή της διαδικασίας της μάθησης. Κάθε Βρεφονηπιακός Σταθμός διαθέτει παιδαγωγικό υλικό, όπως puzzle, memory, ντόμινο, χάντρες, συναρμολογήσεις, τόμπολες κλπ. αγορασμένα από το εμπόριο ή κατασκευασμένα από τη βρεφονηπιοκόμο μαζί με τα παιδιά ή τα φέρνουν οι γονείς.

Οργάνωση της γωνιάς παιδαγωγικού υλικού για παιδιά ηλικίας 2:6-6 ετών

Πρέπει να υπάρχουν:

- **Τραπέζι με τρεις ή τέσσερις καρέκλες.** Το τραπέζι μπορεί να καλύπτεται με ένα πράσινο τραπεζομάντηλο από τσόχα ή φανέλα, έτσι ώστε τα παιχνίδια να μη γλιστρούν και τα παιδιά να παίζουν ευχάριστα, χωρίς να κουράζονται τα μάτια τους.
- **Ράφια και συρτάρια** στο ύψος των παιδιών για τοποθέτηση του υλικού έτσι, ώστε να είναι ανά πάσα στιγμή στη διάθεση των παιδιών
- **Ταξινόμηση του παιδαγωγικού υλικού,** σε συνεργασία με τα παιδιά.

Εικόνα 4.16.α

Εύκολη πρόσβαση στο παιδαγωγικό υλικό από τα παιδιά

Οργάνωση της γωνιάς παιδαγωγικού υλικού για παιδιά ηλικίας 1-2:6 ετών:

- Σ' αυτή την ηλικία δε **χρειάζεται απαραίτητα να υπάρχει τραπεζάκι**. Το παιχνίδι μπορεί να πραγματοποιηθεί πάνω στη μοκέτα, προκειμένου το παιδί να έχει ελευθερία κινήσεων και να μπορεί να στηρίζεται καλύτερα.
- Και εδώ υπάρχουν **ράφια** για την ταξινόμηση και τοποθέτηση του υλικού.
- **Το υλικό είναι πιο απλό** γι' αυτή την ηλικία, με μεγάλα και πιο λίγα κομμάτια κατά προτίμηση από μαλακό υλικό

Προτεινόμενες δραστηριότητες για κάθε ηλικία

- ☆ Τα παιδιά την ώρα των ελεύθερων απασχολήσεων διαλέγουν ένα παιχνίδι, για να παίξουν μόνα τους ή με άλλα παιδιά.
- ☆ Στην αρχή ο/η βρεφονηπιοκόμος δίνει οδηγίες που διέπουν τα παιχνίδια σ' αυτή τη γωνιά. Π.χ. σεβόμαστε το υλικό, δεν το καταστρέφουμε και το ταχτοποιούμε μόλις τελειώνουμε στην αρχική του θέση, μόνο τότε θα μπορούν να πάρουν κάποιο άλλο να παίξουν.
- ☆ Ο/η βρεφονηπιοκόμος δίνει ορισμένες επεξηγήσεις/ διευκρινίσεις, εφόσον είναι καινούργιο το παιχνίδι.
- ☆ Παρακινούνται τα παιδιά να κάνουν συγκρίσεις, ταξινομήσεις, να βρίσκουν τις αντιθέσεις, τις ομοιότητες και διαφορές, να συμπληρώνουν συμμετρικά σχήματα, να κάνουν διακρίσεις χρωμάτων και μεγεθών και να αντιλαμβάνονται τη σχέση του μέρους και του όλου.

Ο ρόλος του/της βρεφονηπιοκόμου είναι να φροντίζει ώστε να τηρούνται οι κανόνες συμπεριφοράς για τη σωστή λειτουργία της γωνιάς και να συζητά με τα νήπια για το αποτέλεσμα των παιχνιδιών τους. Σέβεται το ρυθμό εργασίας κάθε παιδιού και δεν επεμβαίνει, εάν αυτό δεν είναι τελείως απαραίτητο για την ασφάλεια και ικανοποίηση του παιδιού. Παρακολουθεί πολύ διακριτικά τις δυνατότητες των παιδιών και τις δυσκολίες που τυχόν αντιμετωπίζουν ή που χρειάζονται στήριξη. Ελέγχει και επιβραβεύει την προσπάθεια των παιδιών, προκειμένου και τα ίδια τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν τη σοβαρότητα της εργασίας τους. Πέρα από όλα αυτά, ο/η βρεφονηπιοκόμος αφήνει τα παιδιά να αναπτύξουν πρωτοβουλία, χωρίς να τους επιβάλει καμιά συγκεκριμένη δραστηριότητα. Τους τονώνει το αίσθημα της υπευθυνότητας, παροτρύνοντάς τα, για παράδειγμα, να βρουν κάποιο κομμάτι από το παιχνίδι αν έχει χαθεί.

Φροντίζει να διατηρεί τα κουτιά των παιχνιδιών σε καλή κατάσταση και να επιδιορθώνει κάτι, όταν χρειάζεται, δίνοντας έτσι το καλό παράδειγμα και στα παιδιά.

Σημαντικό παράγοντα επιτυχίας της γωνιάς αποτελεί το ίδιο το υλικό. Ο/η βρεφονηπιοκόμος το επιλέγει με σκέψη και φροντίδα, ώστε να ανταποκρίνεται στις δυνατότητες, στις ανάγκες και στα ενδιαφέροντα των παιδιών της προσχολικής ηλικίας. Βασικά γνωρίσματα του καλού παιδαγωγικού υλικού είναι: η ποιότητα, η αντοχή, το κατάλληλο μέγεθος, η δυνατότητα να διεγείρει τη φαντασία και την ευαισθησία των παιδιών, να ικανοποιεί την περιέργειά τους και να δίνει διέξοδο στην επινοητικότητά τους. Αποφεύγονται τα πολύπλοκα παιχνίδια που απογοητεύουν και προκαλούν σύγχυση στα παιδιά.

Εικόνα 4.16.β

Ποικίλο παιδαγωγικό υλικό που χρησιμοποιείται ανάλογα με τις περιστάσεις

Το παιδαγωγικό υλικό που υπάρχει δεν μπαίνει όλο μαζί στη γωνιά. Ο/η βρεφονηπιοκόμος επιλέγει κάποιο από αυτό που έχει, φροντίζοντας να καλύπτονται τα ενδιαφέροντα και οι δυνατότητες όλων των παιδιών. Δεν ξεχνά όμως να το ανανεώνει, ώστε η γωνιά να κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών. Το παιδαγωγικό υλικό καλλιεργεί τη σκέψη, τις αισθήσεις, τον προφορικό λόγο των παιδιών, τη λεπτή κινητικότητα, ασκεί την προσοχή, τη μνήμη και τις δεξιότητές τους. Παράλληλα αποτελεί ένα εργαλείο στα χέρια του/της παιδαγωγού, γιατί ανακαλύπτει μέσα τον τρόπο σκέψης των παιδιών, μελετά τη συμπεριφορά τους, παρατηρώντας τα ενδιαφέροντά τους, τις ικανότητές τους και τις αδυναμίες τους. Για όλους αυτούς τους λόγους η γωνιά του παιδαγωγικού υλικού πρέπει να οργανώνεται από το/τη βρεφονηπιοκόμο με ιδιαίτερη προσοχή και ευαισθησία.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Ένας τρόπος διαμόρφωσης του χώρου που προσφέρει στα παιδιά πολλές δυνατότητες για ποικίλες αυθόρμητες δραστηριότητες είναι η οργάνωση γωνιών, δηλαδή η διαμόρφωση μικρότερων λειτουργικών τμημάτων μέσα στην τάξη που διαχωρίζονται ευδιάκριτα το ένα από το άλλο και είναι εξοπλισμένα από διαφορετικό παιδαγωγικό υλικό.

Οι γωνιές καλύπτουν βασικές ανάγκες των παιδιών: τις συναισθηματικές, την ανάγκη για κίνηση, την ανάγκη για παιχνίδι, την ανάγκη για κοινωνικοποίηση, την ανάγκη για ηρεμία, την ανάγκη για αυτονομία, αυτεπίγνωση και τοποθέτηση του εαυτού στο χώρο και στο χρόνο, την ανάγκη δημιουργικότητας και ανάπτυξης της φαντασίας.

Κάθε γωνιά έχει συγκεκριμένους παιδαγωγικούς σκοπούς. Τα έπιπλα της πρέπει να είναι λειτουργικά και ανάλογα με το ύψος των παιδιών και το υλικό προσιτό, ώστε τα παιδιά να το χειρίζονται αυτόνομα. Ο εξοπλισμός και η διαμόρφωσή τους θα πρέπει να είναι ανάλογα με την ηλικία των παιδιών στα οποία απευθύνονται και να υπάρχουν κανόνες για τη λειτουργία τους.

Οι γωνιές διακρίνονται σε μόνιμες, οι οποίες λειτουργούν για όλο το χρόνο, και σε πρόσκαιρες/ ευκαιριακές, οι οποίες λειτουργούν για κάποιο μικρό χρονικό διάστημα.

Οι γωνιές λειτουργούν χωριστά και ανεξάρτητα μεταξύ τους, ορισμένες όμως φορές χρειάζεται να συνεργαστούν, για παράδειγμα κατά την οργάνωση μιας Χριστουγεννιάτικης γιορτής.

Τα παιδιά πρέπει να παίζουν ελεύθερα και αυθόρμητα στις γωνιές και εμείς το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να διδάξουμε τα παιδιά πώς να χειρίζονται τα υλικά και να προτείνουμε κάποιους εναλλακτικούς τρόπους χρήσης τους.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΡΟΣ*Υποκεφάλαιο 4.1*

1. Γιατί είναι σημαντική η επιλογή δραστηριοτήτων από τα ίδια τα παιδιά;
2. Ποιες βασικές ανάγκες των παιδιών καλύπτονται με τη λειτουργία των γωνιών;
3. Τι θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη για την τοποθέτηση των επίπλων και των υλικών στις γωνιές;
4. Τι εννοούμε με τους όρους μόνιμες και ευκαιριακές γωνιές; Από ποιους παράγοντες εξαρτάται η επιλογή και η διάρκεια λειτουργίας τους;
5. Ποια είναι η συμβολή των γωνιών στην κάλυψη των αναγκών της παιδικής ηλικίας; Διαλέξτε μια από τις ανάγκες του παιδιού που αναφέρεται στο σχετικό κεφάλαιο και περιγράψτε με ποιο τρόπο ικανοποιείται μέσω των γωνιών. Δώστε σχετικό παράδειγμα.
6. Πώς κατανέμεται ο χρόνος απασχόλησης των παιδιών στις γωνιές ανάλογα με την ηλικία τους;
7. Πώς μπορεί να οργανωθεί μια γωνιά με τη συνεργασία των γονέων; Δώστε σχετικό παράδειγμα.
8. Πώς μπορεί να οργανωθεί μια γωνιά με άχρηστο υλικό; Δώστε σχετικό παράδειγμα.
9. Παρατηρήστε στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση το χώρο τοποθέτησης των γωνιών, την οργάνωσή τους και την επίπλωσή τους (που βρίσκονται, τι έπιπλα έχουν και τι υλικά). Σχεδιάστε ένα πλάνο της αίθουσας με τις γωνιές. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας και να αναφέρετε μειονεκτήματα - πλεονεκτήματα της οργάνωσης σε σχέση με όσα έχουν ειπωθεί στην τάξη. Η εργασία αυτή να γίνει από ομάδα 2-3 ατόμων που κάνουν πρακτική άσκηση στον ίδιο Βρεφονηπιακό Σταθμό.
10. Επιλέξτε μια γωνιά όπου θα μπορούσαν να απασχοληθούν και βρέφη και νήπια. Διαλέξτε έπιπλα, χώρο και υλικό ανά ηλικία και αιτιολογήστε την επιλογή τους. Σε ομάδες των 2 ατόμων (ένας να κάνει πρακτική σε βρεφικό τμήμα και ο άλλος να κάνει πρακτική σε νηπιακό τμήμα) προσπαθήστε να οργανώσετε αυτές τις γωνιές στο χώρο της πρακτικής σας άσκησης. Συγκρίνετε τις δύο διαφορετικές ηλικίες στο παιχνίδι και καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας.

11. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση να οργανώσετε μια πρόσκαιρη γωνιά. Ποια και γιατί; πώς θα την οργανώσετε και τι υλικά θα χρησιμοποιήσετε;
12. Σχεδιάστε και οργανώστε μια συνεργασία γωνιών στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική. Γράψτε τις παρατηρήσεις σας και παρουσιάστε τα αποτελέσματα στην τάξη.

Υποκεφάλαιο 4.2

1. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση της γωνιάς βιβλιοθήκης;
2. Ποια είναι η απαραίτητη επίπλωση και ο εξοπλισμός για να οργανωθεί μια γωνιά βιβλιοθήκης σε σχέση με την ηλικία των παιδιών;
3. Ποιο είναι το υλικό που χρειάζεται να περιλαμβάνει μια γωνιά βιβλιοθήκης σε σχέση με την ηλικία των παιδιών;
4. Ποιες δραστηριότητες μπορούν να εφαρμοστούν στη γωνιά βιβλιοθήκης που οργανώνεται στο τμήμα των βρεφών;
5. Ποιες δραστηριότητες μπορούν να εφαρμοστούν στη γωνιά βιβλιοθήκης που οργανώνεται στο τμήμα των νηπίων;
6. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά βιβλιοθήκης ανάλογα με το χώρο, τον αριθμό και την ηλικία των παιδιών και παρατηρήστε την αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιών-βιβλίων. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη γωνιά βιβλιοθήκης, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
7. Στους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς που κάνετε την πρακτική σας ή στο εμπόριο να βρείτε 2 βιβλία που θεωρείτε κατάλληλα για τη γωνιά της βιβλιοθήκης και 2 που θεωρείτε ακατάλληλα. Παρουσιάστε τα στην τάξη και αιτιολογήστε τους λόγους επιλογής σας για το καθένα χωριστά. Επίσης να αναφέρετε σε ποιες ηλικίες απευθύνονται και γιατί τα προτείνουμε ή δεν τα προτείνουμε στα παιδιά.
8. Οργανώστε μια δανειστική βιβλιοθήκη στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική. Να αναφέρετε πως θα ξεκινήσετε, τι στάδια θα ακολουθήσετε, ποιες δυσκολίες συναντήσατε κατά την εφαρμογή και πώς τις αντιμετωπίσατε καθώς και πώς ήταν η συνεργασία με τα παιδιά. Τέλος να αναφέρετε δικές σας παρατηρήσεις και προτάσεις για την αποτελεσματικότερη λειτουργία

της συγκεκριμένης δραστηριότητας. Η εργασία μπορεί να γίνει με ομάδες των 2 ατόμων.

9. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά βιβλιοθήκης με άχρηστο υλικό ανάλογα με το χώρο, τον αριθμό και την ηλικία των παιδιών. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς.

Υποκεφάλαιο 4.3

1. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση της γωνιάς μουσικής;
2. Ποιος είναι ο ρόλος της μουσικής αγωγής στην καλλιέργεια της Αισθητικής Αγωγής του παιδιού;
3. Πώς οργανώνεται και πώς διαμορφώνεται η γωνιά μουσικής για τα βρέφη και πώς για τα νήπια;
4. Ποιο είναι το υλικό που περιλαμβάνει η γωνιά μουσικής;
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά μουσικής ανάλογα με το χώρο, τον αριθμό και την ηλικία των παιδιών. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη γωνιά μουσικής, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
6. Ανά ομάδες των 2 ή 3 ατόμων οργανώστε μια δραστηριότητα γνωριμίας των παιδιών με τα μουσικά όργανα της γωνιάς και πραγματοποιήστε την στον Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική. Κάποιος από σας να παρατηρήσει τη διαδικασία και να την καταγράψει. Ως ομάδα συζητήστε τις εμπειρίες σας και μεταφέρετε τις απόψεις σας στη τάξη.
7. Κάντε επιλογή ενός τραγουδιού για βρέφη και ενός για νήπια και τραγουδήστε το με συνοδεία μουσικών - ρυθμικών οργάνων. Ηχογραφήστε ή βιντεοσκοπήστε την όλη διαδικασία ή, αν αυτό δεν είναι εφικτό, απλώς καταγράψτε τις εμπειρίες σας και τις αντιδράσεις των παιδιών.
8. Οργανώστε μια δραστηριότητα που να συνδυάζει τη σχέση μουσικής και κίνησης και πραγματοποιήστε την στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Σχολιάστε τις εμπειρίες σας.

9. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά μουσικής με άχρηστο υλικό ανάλογα με το χώρο, τον αριθμό και την ηλικία των παιδιών. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε, τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις επιλύσατε. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς
10. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση πραγματοποιήστε μία δραστηριότητα στη γωνιά μουσικής για βρέφη και μια για νήπια. Συγκρίνετε τις 2 ομάδες και γράψτε τις παρατηρήσεις σας.

Υποκεφάλαιο 4.4

1. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση της γωνιάς κουκλόσπιτου;
2. Τι θα πρέπει να προσεχτεί κατά την οργάνωση και τη διαμόρφωση γωνιάς κουκλόσπιτου;
3. Ποιο είναι το υλικό που περιλαμβάνεται στη γωνιά κουκλόσπιτου;
4. Καταγράψτε το υλικό που βρίσκεται στη γωνιά κουκλόσπιτου στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Προτείνετε τυχόν βελτιώσεις, και πραγματοποιήστε τις.
5. Παρατηρήστε τη συχνότητα και τον τρόπο απασχόλησης των παιδιών σ' αυτήν τη γωνιά. Περιγράψτε ένα περιστατικό συμβολικού παιχνιδιού που παρατηρήσατε.
6. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά κουκλόσπιτου ανάλογα με το χώρο, τον αριθμό και την ηλικία των παιδιών. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη γωνιά κουκλόσπιτου, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
7. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση ανά ομάδες 3 - 4 ατόμων οργανώστε μια γωνιά κουκλόσπιτου με τη συνεργασία των γονέων. Πώς θα ξεκινήσετε, ποια διαδικασία θα ακολουθήσετε και ποια στάδια σχεδιασμού και οργάνωσης θα χρησιμοποιήσετε; Καταγράψτε την πορεία οργάνωσης, τα προβλήματα που συναντήσατε και τον τρόπο που τα αντιμετώπισατε.

Υποκεφάλαιο 4.5

1. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση της γωνιάς κουζίνας;
2. Τι θα πρέπει να προσεχθεί κατά τον εξοπλισμό και την οργάνωση μιας γωνιάς κουζίνας;
3. Σχεδιάστε και οργανώστε μια γωνιά κουζίνας με άχρηστο υλικό. Τι υλικό θα χρησιμοποιήσετε και τι βήματα θα ακολουθήσετε. Γράψτε τις ιδέες σας για τον εξοπλισμό και την οργάνωση της γωνιάς και προετοιμάστε το απαιτούμενο άχρηστο υλικό, για να παρουσιάσετε την οργάνωση της γωνιάς στο επόμενο μάθημα στην τάξη.
4. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά κουζίνας ανάλογα με το χώρο και τον αριθμό των παιδιών. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη γωνιά κουζίνας, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
5. Καταγράψτε το υλικό που βρίσκεται στη γωνιά κουζίνας στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας. Προτείνετε τυχόν βελτιώσεις, για τη σωστότερη οργάνωσή του, και πραγματοποιήστε τες.

Υποκεφάλαιο 4.6

1. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση της γωνιάς μανάβικου;
2. Ποιο υλικό χρησιμοποιείται για την οργάνωση της γωνιάς μανάβικου;
3. Καταγράψτε το υλικό που βρίσκεται στη γωνιά μανάβικου στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Προτείνετε τυχόν βελτιώσεις, για τη σωστότερη οργάνωσή του, και πραγματοποιήστε τες.
4. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά μανάβικου. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη γωνιά μανάβικου, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.

5. Σχεδιάστε και οργανώστε μια γωνιά μανάβικου με άχρηστο υλικό. Τι υλικό θα χρησιμοποιήσετε, τι οδηγίες θα δώσετε στα παιδιά και τι βήματα θα ακολουθήσετε. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε, τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις επιλύσατε. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές /βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς

Υποκεφάλαιο 4.7

1. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση της γωνιάς επαγγελματιών;
2. Πώς οργανώνεται μια γωνιά επαγγελματιών στον Βρεφονηπιακό Σταθμό;
3. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά επαγγελματιών δική σας επιλογής. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη κάποια γωνιά επαγγελματιών, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
4. Καταγράψτε το υλικό που βρίσκεται στη γωνιά επαγγελματιών στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Να προτείνετε τυχόν βελτιώσεις, για τη σωστότερη οργάνωσή του, και πραγματοποιήστε τες.
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική ανά ομάδες 3 - 4 ατόμων οργανώστε μια γωνιά επαγγελματιών με τη συνεργασία των γονέων. Πώς θα ξεκινήσετε, ποια διαδικασία θα ακολουθήσετε και ποια στάδια σχεδιασμού και οργάνωσης θα χρησιμοποιήσετε; Καταγράψτε την πορεία οργάνωσης, τα προβλήματα που συναντήσατε και τον τρόπο που τα αντιμετωπίσατε.

Υποκεφάλαιο 4.8

1. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση της γωνιάς κομμωτηρίου;
2. Ποια είναι τα απαιτούμενα υλικά για την οργάνωση μιας γωνιάς κομμωτηρίου;

3. Καταγράψτε το υλικό που βρίσκεται στη γωνιά κομμωτηρίου στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Να προτείνετε τυχόν βελτιώσεις, για τη σωστότερη οργάνωσή του και πραγματοποιήστε τες.
4. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά κομμωτηρίου. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη κάποια γωνιά κομμωτηρίου, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
5. Ανά ομάδες των 2-3 ατόμων σχεδιάστε και οργανώστε μια γωνιά κομμωτηρίου με άχρηστο υλικό. Φέρτε τα υλικά που επιλέξατε στην τάξη και περιγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε για την οργάνωσή της.

Υποκεφάλαιο 4.9

1. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση της γωνιάς μεταμφίεσης- κουκλοθέατρου;
2. Πώς διαφοροποιούνται αυτές οι δύο γωνιές και ποια είναι τα κοινά στοιχεία τους;
3. Τι υλικό θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την οργάνωση της γωνιάς μεταμφίεσης;
4. Πως οργανώνεται η γωνιά κουκλοθέατρου και τι υλικά χρειάζονται για τον εξοπλισμό της;
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά μεταμφίεσης - κουκλοθέατρου. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη κάποια γωνιά κουκλοθέατρου, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
6. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά μεταμφίεσης - κουκλοθέατρου. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη κάποια γωνιά κουκλοθέατρου, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
7. Οργανώστε μια παράσταση κουκλοθέατρου ή ένα συμβολικό παιχνίδι και παρουσιάστε το στα παιδιά.

8. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση ανά ομάδες 3 - 4 ατόμων οργανώστε μια γωνιά μεταμφίεσης με τη συνεργασία των γονέων. Πώς θα ξεκινήσετε, ποια διαδικασία θα ακολουθήσετε και ποια στάδια σχεδιασμού και οργάνωσης θα χρησιμοποιήσετε; Καταγράψτε την πορεία οργάνωσης, τα προβλήματα που συναντήσατε και τον τρόπο που τα αντιμετωπίσατε.
9. Σύμφωνα με αυτά που έχουν αναφερθεί στη θεωρία, οργανώστε μια δραστηριότητα της επιλογής σας για τη γωνιά κουκλοθέατρου. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας και τυχόν προτάσεις που έχετε.

Υποκεφάλαιο 4.10

1. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση της γωνιάς εικαστικών;
2. Ποια είναι τα απαραίτητα έπιπλα και εργαλεία που χρειάζονται για την οργάνωση της γωνιάς εικαστικών για το βρεφικό τμήμα και ποια για το νηπιακό τμήμα;
3. Ποιο είναι το απαιτούμενο υλικό για τον εξοπλισμό της γωνιάς εικαστικών για το βρεφικό τμήμα και ποιο για το νηπιακό τμήμα;
4. Πώς πρέπει να αντιμετωπίζει ο/η βρεφονηπιοκόμος τα έργα των παιδιών;
5. Ποιος/ -οι θα πρέπει να αναλαμβάνουν την προετοιμασία και την τακτοποίηση του χώρου και των υλικών;
6. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά εικαστικών ανάλογα με το διαθέσιμο χώρο, την ηλικία και τον αριθμό των παιδιών. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη κάποια γωνιά εικαστικών, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
7. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση ανά ομάδες 3 - 4 ατόμων οργανώστε μια γωνιά εικαστικών με άχρηστο υλικό. Πως θα ξεκινήσετε, ποια διαδικασία θα ακολουθήσετε και ποια στάδια σχεδιασμού και οργάνωσης θα χρησιμοποιήσετε; Καταγράψτε την πορεία οργάνωσης, τα προβλήματα που συναντήσατε και τον τρόπο που τα αντιμετωπίσατε.
8. Καταγράψτε το υλικό που βρίσκεται στη γωνιά εικαστικών ανάλογα με την ηλικία των παιδιών στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Να προτείνετε τυχόν βελτιώσεις

για τη σωστότερη οργάνωσή του και πραγματοποιήστε τες.

9. Διδάξτε τις καινούργιες τεχνικές χρήσης των εργαλείων και των υλικών που έχουν αναφερθεί στη θεωρία στα παιδιά του Βρεφονηπιακού Σταθμού. Πώς αντιδρούν τα παιδιά; Συνεχίζουν να τις χρησιμοποιούν και μόνο τους; Δυσκολεύονται να τις μάθουν; Γράψτε τις παρατηρήσεις σας

Υποκεφάλαιο 4.11

1. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με την οργάνωση της φυσικής γωνιάς;
2. Σκεφτείτε και προτείνετε ιδέες για επιπλέον υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη φυσική γωνιά.
3. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση ανά ομάδες 3 - 4 ατόμων οργανώστε μια φυσική γωνιά με τη συνεργασία των γονέων. Πώς θα ξεκινήσετε, ποια διαδικασία θα ακολουθήσετε και ποια στάδια σχεδιασμού και οργάνωσης θα χρησιμοποιήσετε; Καταγράψτε την πορεία οργάνωσης, τα προβλήματα που συναντήσατε και τον τρόπο που τα αντιμετωπίσατε.
4. Καταγράψτε το υλικό που βρίσκεται στη φυσική γωνιά στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Να προτείνετε τυχόν βελτιώσεις για τη σωστότερη οργάνωσή του, και πραγματοποιήστε τες.
5. Επιλέξτε και πραγματοποιήστε με τα παιδιά στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση μια από τις προτεινόμενες δραστηριότητες για τη φυσική γωνιά. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας και κάντε σχετικές προτάσεις.

Υποκεφάλαιο 4.12

1. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με την οργάνωση της γωνιάς παρατήρησης και ανακαλύψεων;
2. Ποια είναι τα απαραίτητα έπιπλα-σκεύη για την οργάνωση μιας γωνιάς παρατήρησης-ανακαλύψεων;
3. Ποια υλικά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για τον εξοπλισμό μιας γωνιάς παρατήρησης-ανακαλύψεων;
4. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργα-

νώστε μια γωνιά παρατήρησης- ανακαλύψεων. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη κάποια γωνιά παρατήρησης - ανακαλύψεων, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.

5. Ανά ομάδες των 2-3 ατόμων σχεδιάστε και οργανώστε μια γωνιά παρατήρησης - ανακαλύψεων με άχρηστο υλικό. Φέρτε τα υλικά που επιλέξατε στην τάξη και να περιγράψετε τα βήματα που θα ακολουθήσετε για την οργάνωσή της.

Υποκεφάλαιο 4.13

1. Πότε χρησιμοποιείται η ευκαιριακή γωνιά και ποιος είναι ο κύριος στόχος της οργάνωσής της;
2. Να προτείνετε γωνιές που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως ευκαιριακές και περιγράψτε πως θα τις οργανώνατε. Τι έπιπλα και υλικά θα χρησιμοποιούσατε και με τι στόχους όσον αφορά την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών;
3. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση ανά ομάδες 3 - 4 ατόμων οργανώστε μια ευκαιριακή γωνιά με τη συνεργασία των γονέων. Πώς θα ξεκινήσετε, ποια διαδικασία θα ακολουθήσετε και ποια στάδια σχεδιασμού και οργάνωσης θα χρησιμοποιήσετε; Καταγράψτε την πορεία οργάνωσης, τα προβλήματα που συναντήσατε και τον τρόπο που τα αντιμετωπίσατε.

Υποκεφάλαιο 4.14

1. Ποια η σημασία της γωνιάς νερού για την ψυχοκινητική, γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού;
2. Ποια είναι τα κύρια έπιπλα και σκεύη που χρειάζονται για την οργάνωση μιας γωνιάς νερού;
3. Ποια υλικά χρειάζονται για τον εξοπλισμό μιας γωνιάς νερού;
4. Καταγράψτε το υλικό που βρίσκεται στη γωνιά νερού στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Προτείνετε τυχόν βελτιώσεις για τη σωστότερη οργάνωσή του, και πραγματοποιήστε τις.

5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά νερού. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη κάποια γωνιά νερού, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης. Ποια ήταν η συμμετοχή των παιδιών και ποια η αντίδραση του υπόλοιπου προσωπικού;
6. Ανά ομάδες των 2-3 ατόμων σχεδιάστε και οργανώστε μια γωνιά νερού με άχρηστο υλικό. Φέρτε τα υλικά που επιλέξατε στην τάξη και περιγράψτε τα βήματα που θα ακολουθήσετε για την οργάνωσή της.

Υποκεφάλαιο 4.15

1. Ποια είναι η συμβολή της γωνιάς του οικοδομικού υλικού στην ψυχοκινητική, γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού;
2. Πώς οργανώνεται και με τι υλικά εξοπλίζεται η γωνιά οικοδομικού υλικού στο τμήμα βρεφών;
3. Πώς οργανώνεται και με τι υλικά εξοπλίζεται η γωνιά οικοδομικού υλικού στο τμήμα νηπίων;
4. Πώς και από ποιους γίνεται η τακτοποίηση και η φύλαξη του οικοδομικού υλικού στη συγκεκριμένη γωνιά;
5. Καταγράψτε το υλικό που βρίσκεται στη γωνιά οικοδομικού υλικού στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Προτείνετε τυχόν βελτιώσεις, για τη σωστότερη οργάνωσή του, και πραγματοποιήστε τις.
6. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά οικοδομικού υλικού ανάλογα με το διαθέσιμο χώρο, την ηλικία και τον αριθμό των παιδιών. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη κάποια γωνιά οικοδομικού υλικού, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
7. Επιλέξτε και πραγματοποιήστε με τα παιδιά στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες για τη γωνιά οικοδομικού υλικού. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας και κάντε σχετικές προτάσεις.

Υποκεφάλαιο 4.16

1. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με την οργάνωση της γωνιάς παιδαγωγικού υλικού;
2. Ποιο είναι το υλικό που χρειάζεται για τον εξοπλισμό της γωνιάς παιδαγωγικού υλικού στο τμήμα βρεφών;
3. Ποιο είναι το υλικό που χρειάζεται για τον εξοπλισμό της γωνιάς παιδαγωγικού υλικού στο τμήμα νηπίων;
4. Πώς επιλέγεται το κατάλληλο παιδαγωγικό υλικό και ποια βασικά γνωρίσματα πρέπει να έχει;
5. Ποιος είναι ο ρόλος του/της βρεφονηπιοκόμου κατά τη διάρκεια της απασχόλησης των παιδιών στη γωνιά του παιδαγωγικού υλικού;
6. Καταγράψτε το υλικό που βρίσκεται στη γωνιά παιδαγωγικού υλικού στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Προτείνετε τυχόν βελτιώσεις για τη σωστότερη οργάνωσή του και πραγματοποιήστε τις.
7. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση οργανώστε μια γωνιά παιδαγωγικού υλικού ανάλογα με το διαθέσιμο χώρο, την ηλικία και τον αριθμό των παιδιών. Καταγράψτε τη διαδικασία που ακολουθήσατε και τις παρατηρήσεις σας. Κάντε προτάσεις για πιθανές αλλαγές- βελτιώσεις που θα βοηθούσαν στην καλύτερη λειτουργία της γωνιάς. Αν υπάρχει ήδη κάποια γωνιά παιδαγωγικού υλικού, κάντε μόνο το δεύτερο κομμάτι της άσκησης.
8. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση ανά ομάδες 3 - 4 ατόμων οργανώστε μια γωνιά παιδαγωγικού υλικού με τη συνεργασία των γονέων. Πώς θα ξεκινήσετε, ποια διαδικασία θα ακολουθήσετε και ποια στάδια σχεδιασμού και οργάνωσης θα χρησιμοποιήσετε; Καταγράψτε την πορεία οργάνωσης, τα προβλήματα που συναντήσατε και τον τρόπο που τα αντιμετωπίσατε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

5

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο μαθητής/-τρια να είναι σε θέση:

- ☉ Να περιγράφει τους τρόπους οργάνωσης και εξοπλισμού των εργαστηρίων.
- ☉ Να επεξηγεί τη συμβολή των εργαστηρίων στην κινητική, γνωστική και ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών.
- ☉ Να σχεδιάζει, να οργανώνει και να εξοπλίζει εργαστήρια στο Βρεφονηπιακό Σταθμό, ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες.
- ☉ Να συσχετίζει τις γωνιές με τα εργαστήρια και να προσδιορίζει τις διαφορές μεταξύ τους.
- ☉ Να προτείνει και να προετοιμάζει δραστηριότητες για τα εργαστήρια.
- ☉ Να γνωρίζει τα παράλληλα εργαστήρια και να κατανοεί τη σπουδαιότητά τους.
- ☉ Να προετοιμάζει και να οργανώνει παράλληλα εργαστήρια.

5.1 Οργάνωση εργαστηρίων και διαφοροποίησή τους από τις γωνιές

Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό η ανάγκη του παιδιού για ελεύθερο και αυθόρμητο παιχνίδι καλύπτεται από την οργάνωση γωνιών. Στα τμήματα όμως των μεγαλύτερων παιδιών (2:6-6 χρονών) χρειάζεται να συμπεριλαμβάνονται στο ημερήσιο πρόγραμμα απασχόλησής τους και ορισμένες δραστηριότητες που οργανώνονται και κατευθύνονται από τον/τη βρεφονηπιοκόμο.

Μια τέτοια μορφή δομημένης και μερικώς κατευθυνόμενης δραστηριότητας είναι και τα εργαστήρια. Με τον όρο **εργαστήριο** λοιπόν εννοούμε δραστηριότητες που οργανώνονται μέσα στην τάξη και οι οποίες επιβλέπονται και κατευθύνονται κυρίως από τον/τη βρεφονηπιοκόμο.

- Τα εργαστήρια συνήθως **«δανείζονται» χώρο, έπιπλα και υλικά** από τις γωνιές που ήδη υπάρχουν. Ορισμένα μάλιστα εργαστήρια έχουν τα ίδια ονόματα με τις αντίστοιχες γωνιές (εικαστικών, τεχνολογίας κτλ.) Η **ουσιώδης διαφορά** έγκειται στο γεγονός ότι στις γωνιές το παιχνίδι ή η δραστηριότητα είναι αυθόρμητα και ξεκινάνε από τα ίδια τα παιδιά, ενώ στα εργαστήρια οι δραστηριότητες προτείνονται και κατευθύνονται από τον/τη βρεφονηπιοκόμο.

Εικόνα 5.1.α
Δραστηριότητες στα εργαστήρια

- Επιπλέον, τα εργαστήρια δεν έχουν μόνιμο χώρο εγκατάστασης όπως οι γωνιές, αλλά η επίπλωση και ο εξοπλισμός διαμορφώνονται τη στιγμή που εκτελείται η δραστηριότητα του συγκεκριμένου εργαστηρίου. Για παράδειγμα ο/η βρεφονηπιοκόμος ζητάει από τα παιδιά να κατασκευάσουν χριστουγεννιάτικες κάρτες. Διαμορφώνουν γι' αυτό το σκοπό ένα εργαστήριο εικαστικών παίρνουν τραπέζια και καρέκλες από τις υπόλοιπες γωνιές και υλικά από τη γωνιά εικαστικών.

- Υπάρχουν όμως και **εργαστήρια που δεν έχουν αντίστοιχες γνώσεις**, όπως της προανάγνωσης, του γραφισμού κλπ. Αυτό συμβαίνει, γιατί τα συγκεκριμένα εργαστήρια μπορούν να υπάρξουν μόνον κάτω από την επίβλεψη και την καθοδήγηση ενός ενήλικα, που θα φέρει τα παιδιά σε επαφή με τις καινούργιες έννοιες.

Εικόνα 5.1.β
Δραστηριότητες στα εργαστήρια

- Η διαμόρφωση και ο εξοπλισμός των εργαστηρίων διαρκεί όσο **χρειάζεται για να ολοκληρωθεί μια συγκεκριμένη δραστηριότητα**. Ορισμένες δραστηριότητες ολοκληρώνονται την ίδια μέρα (ασκήσεις γραφισμού), ενώ άλλες χρειάζονται περισσότερες μέρες (κατασκευή χριστουγεννιάτικων καρτών). Γι' αυτό το σκοπό, θα πρέπει να υπάρχουν **έπιπλα φύλαξης του υλικού** και για κάθε παιδί (ατομικά) και για τις ομάδες παιδιών (για ομαδικές εργασίες), ώστε να διευκολύνεται η κατανομή της εργασίας. Τέτοια έπιπλα μπορεί να είναι ντουλάπια ή ράφια, στην πρόσοψη των οποίων θα υπάρχει μια ζωγραφιά φτιαγμένη από τα ίδια τα παιδιά ή μια φωτογραφία τους, ώστε να ξεχωρίζει κάθε παιδί το δικό του ή μια ανοιχτή συρταριέρα πολλών θέσεων όπου θα στεγνώνουν τα έργα ζωγραφικής, πριν αποθηκευτούν.

Εικόνα 5.1.γ
Έπιπλα για φύλαξη ατομικών εργασιών και υλικών

- Τα εργαστήρια **οργανώνονται συνήθως με αφορμή τα θέματα που επεξεργάζεται η τάξη**. Για παράδειγμα, το Πάσχα μπορούμε να οργανώσουμε ένα εργαστήριο μαγειρικής όπου θα φτιάξουμε τσουρέκια και θα βράσουμε αυγά, ένα εργαστήριο εικαστικών όπου θα διακοσμήσουμε ή θα ζωγραφίσουμε λαμπάδες, ένα εργαστήριο γραφισμού όπου θα διαλέξουμε και θα σχεδιάσουμε διάφορα μοτίβα πάνω στα

αυγά, ένα εργαστήριο προμαθηματικών εννοιών όπου θα γίνουν οι απαραίτητες ταξινομήσεις, αντιστοιχίες και μετρήσεις των υλικών (ζύγισμα των υλικών για τη μαγειρική, αντιστοίχιση λαμπάδων και αυγών κτλ.).

Ορισμένα όμως εργαστήρια όπως του γραφισμού, της προανάγνωσης και των προμαθηματικών εννοιών μπορούν να λειτουργούν πιο συχνά, κυρίως στην τάξη των μεγαλύτερων παιδιών, εφόσον έχει αποδειχτεί ότι διευκολύνουν την ανάπτυξη απαραίτητων δεξιοτήτων και ικανοτήτων των παιδιών.

- Τα **εργαστήρια συνήθως ακολουθούν την οργάνωση των γωνιών**. Στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς οργανώνονται με τα παιδιά γωνιές και μετά και τα εργαστήρια εφόσον αρκετά δανείζονται έπιπλα και υλικό από αντίστοιχες γωνιές. Είναι απαραίτητο να προηγηθεί ελεύθερο παιχνίδι στις γωνιές όπου το παιδί θα έρθει σε μια πρώτη επαφή με το χώρο και με τα υλικά και μετά, εφόσον έχουν δημιουργηθεί οι κατάλληλοι προβληματισμοί να ακολουθήσουν οι πιο δομημένες δραστηριότητες στα εργαστήρια.

Με τα εργαστήρια το παιδί εξασκείται στην ομαδική εργασία, στη λεπτή κινητικότητα, στον οπτικοκινητικό συντονισμό, στον εντοπισμό των λεπτομερειών, στη λογικομαθηματική σκέψη (ταξινόμηση, αντιστοιχία, μέτρηση ποσοτήτων, σειροθέτηση κτλ.) στις αναγνωστικές και γραφικές δεξιότητες, στοιχεία πολύ σημαντικά για την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

5.2 Εργαστήρι μαγειρικής

Στόχοι Εργαστηρίου Μαγειρικής

- Άσκηση σε δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης
- Καλλιέργεια λογικομαθηματικής σκέψης
- Άσκηση προφορικού λόγου και εμπλουτισμός λεξιλογίου
- Ανάπτυξη κοινωνικότητας και συνεργασίας
- Ενίσχυση δεξιοτήτων γραφής και ανάγνωσης
- Ελεύθερη έκφραση δημιουργικότητας.

Η οργάνωση του συγκεκριμένου εργαστηρίου συμβάλλει στην **άσκηση των δεξιοτήτων** που χρειάζονται τα παιδιά **για τις καθημερινές ασχολίες διαβίωσης**, αφού μαθαίνουν τις διαδικασίες που χρειάζονται

για την ετοιμασία ενός φαγητού, δηλαδή να «μαγειρεύουν», να πλένουν τα σκεύη που χρησιμοποίησαν, να τα στεγνώνουν και να τα τακτοποιούν, να «φτιάχνουν» συνταγές με κώδικες για να τις ξαναχρησιμοποιήσουν αργότερα κτλ..

*Εικόνα 5.2.α
Τα παιδιά μαγειρεύουν*

Επιπλέον, τα παιδιά έρχονται σε **επαφή με έννοιες προμαθηματικές** (ζύγισμα υλικών, αντιστοιχία σερβίσιων-παιδιών, ταξινόμηση, κτλ.) προγραφικές (καταγραφή συνταγής με κώδικες) και **προαναγνωστικές** (διάβασμα κωδικοποιημένων συνταγών).

Το εργαστήρι μαγειρικής προσφέρει χαρά και ικανοποίηση στα παιδιά, επειδή νιώθουν ότι δημιουργούν με την προετοιμασία και την παρασκευή των φαγητών, ενισχύεται η κοινωνικότητά τους μέσω της συνεργασίας που πρέπει να αναπτύξουν με τα υπόλοιπα παιδιά που συμμετέχουν στο εργαστήριο ή μέσω της συνεργασίας με άλλα εργαστήρια ή γωνιές, εμπλουτίζεται το λεξιλόγιό τους και ενισχύεται η ανάπτυξη του προφορικού τους λόγου.

*Εικόνα 5.2.β
Τα παιδιά δημιουργούν*

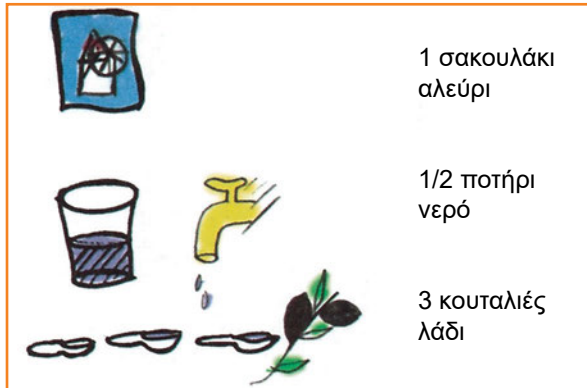
Για την οργάνωση του **δε χρειάζονται πολλά έπιπλα**. Αρκεί ένα κυκλικό τραπέζι, το οποίο καλό θα ήταν να βρίσκεται κοντά σε κάποιο νεροχύτη, για να διευκολύνονται τα παιδιά στο πλύσιμο των σκευών και των υλικών. Τα παιδιά δουλεύουν ομαδικά και ο αριθμός τους πρέπει να είναι περιορισμένος, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν αποτελεσματικά και να μη δημιουργούνται προβλήματα και προστριβές μεταξύ τους.

Ακόμα μπορεί μετά από συνεννόηση με το βοηθητικό προσωπικό να οργανωθεί το εργαστήριο μαγειρικής στο χώρο κουζίνας του Βρεφονηπιακού Σταθμού, πάντα όμως με την επίβλεψη και καθοδήγηση του/της Βρεφονηπιοκόμου για την αποφυγή ατυχημάτων. Ως **σκεύη** μπορεί να χρησιμοποιηθούν όλα τα σκεύη που χρησιμοποιούνται για μαγείρεμα, αρκεί να είναι λεία, να μην έχουν αιχμηρές προεξοχές, να μην είναι πολύ βαριά και γενικά να είναι ασφαλή για χρήση από τα παιδιά. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να παίρνουν συνταγές από τη γωνιά βιβλιοθήκης ή να τους δοθούν καρτέλες και μολύβια, για να «γράψουν» τις δικές τους συνταγές στο εργαστήριο γραφισμού.

Εικόνα 5.2.γ
Εργαλεία και σκεύη για το εργαστήριο

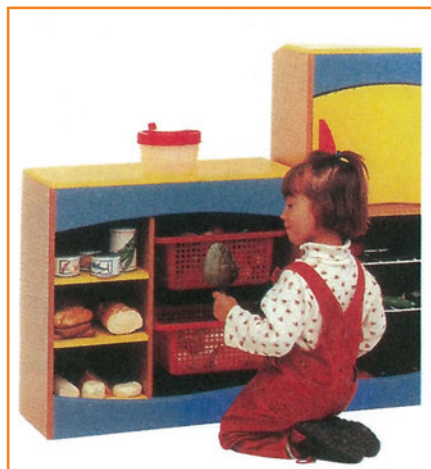
Οι συνταγές «γράφονται» από τα ίδια τα παιδιά χρησιμοποιώντας σύμβολα, ώστε να μπορούν να τις διαβάσουν την επόμενη φορά που θα χρειαστεί να ξαναφτιάξουν τα ίδια φαγητά. Για παράδειγμα αν μια μέρα φτιάχνουν ψωμί για να φάνε το μεσημέρι με το φαγητό τους, θα μπορούσαν να σχεδιάσουν πάνω στην καρτέλα τα υλικά και τις ποσότητες όπως:

Σχ. 5.2.α

Σύμβολα υπολογισμού ποσοτήτων

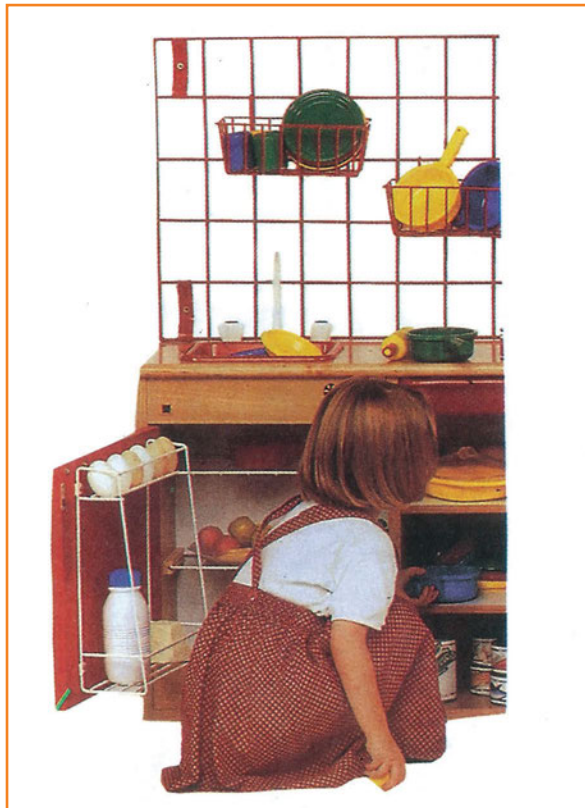
Έτσι, σταδιακά θα φτιάξουν το δικό τους αρχείο με τις συνταγές. Το εργαστήρι αυτό είναι πολύ χρήσιμο, όταν διοργανώνεται μια γιορτή, εφόσον μπορούν να προετοιμαστούν εκεί φαγητά, ορεκτικά, ποτά, κτλ, αλλά μπορεί να λειτουργεί και κατά την υπόλοιπη περίοδο ετοιμάζοντας φαγητά και ποτά για τους συμμαθητές τους. Όποια παιδιά συμμετέχουν σ' αυτό το εργαστήρι θα πρέπει να φροντίζουν και για την καθαριότητα και την τακτοποίηση των υλικών. Με αυτόν τον τρόπο μαθαίνουν να έχουν τάξη και οργάνωση στις δραστηριότητές τους.

Εικόνα 5.2.δ

Τακτοποιώντας τα σκεύη και τα υλικά

Ο/η βρεφονηπιοκόμος θα πρέπει να επιβλέπει τα παιδιά όλο το διάστημα που απασχολούνται με τη μαγειρική και να δίνει τις κατάλληλες οδηγίες και συμβουλές, όταν χρειάζεται. Η συνεχής παρουσία του/της είναι απαραίτητη, επειδή τα παιδιά χρησιμοποιούν σκεύη και εργαλεία που μπορούν να γίνουν επικίνδυνα από κάποια λανθασμένη κίνηση (μαχαίρι). Δε θα πρέπει όμως να περιορίζει τις ιδέες και τη δημιουργικότητα των παιδιών, αντίθετα να τα παροτρύνουμε να πειραματίζονται με τα υλικά, να αυτοσχεδιάζουν και να δημιουργούν δικές τους συνταγές.

Εικόνα 5.2.ε

Τακτοποιώντας τα σκεύη και τα υλικά

Προτεινόμενες δραστηριότητες

- ☆ Ζύμωμα και ψήσιμο ψωμιού: Ζυμώνουμε ψωμί, το πλάθουμε καρβέλια, το ψήνουμε στο φούρνο και το τρώμε με το μεσημεριανό φαγητό.

- ☆ Πλύσιμο και καθάρισμα φρούτων για δεκατιανό (μανταρίνια, βερίκοκα, πορτοκάλια, κτλ. που δε χρειάζονται μαχαίρι για το καθάρισμα)
- ☆ Παρασκευή κέικ για απογευματινό
- ☆ Απλοί μεζέδες και γλυκά για κάποια εορταστική εκδήλωση στο Βρεφονηπιακό Σταθμό
- ☆ Βράζουμε αυγά που θα τα διακοσμήσουμε μετέπειτα στο εργαστήριο γραφισμού και φτιάχνουμε τσουρέκια για το Πάσχα.
- ☆ Μια απλή και γρήγορη δραστηριότητα είναι να φτιάξουν πορτοκαλάδα για τους συμμαθητές τους. Τα υλικά που χρειάζονται είναι πορτοκάλια, νερό και προαιρετικά ζάχαρη, για όποιον δεν μπορεί να την πιει σκέτη. Τα παιδιά πλένουν τα πορτοκάλια, τα κόβουν, τα στύβουν, προσθέτουν νερό και σερβίρουν το χυμό σε ποτήρια. Μετά πλένουν τα σκεύη και τα τακτοποιούν στη θέση τους.

Οι ιδέες είναι πάρα πολλές και ο/η βρεφονηπιοκόμος μπορεί να προτείνει και να δοκιμάσει οτιδήποτε, αρκεί να είναι απλό και εύκολο στην κατασκευή του από παιδιά προσχολικής ηλικίας.

5.3 Εργαστήρι εικαστικών

Στόχοι Εργαστηρίου Εικαστικών

- Ελεύθερη έκφραση και δημιουργικότητα
- Ανάπτυξη φαντασίας
- Ενίσχυση αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης
- Άσκηση οπτικοκινητικού συντονισμού και λεπτών κινήσεων
- Βελτίωση παρατηρητικότητας
- Καλλιέργεια αισθητικής αγωγής
- Ελεύθερη έκφραση συναισθημάτων
- Ανάδυση ιδιαίτερων κλίσεων και ικανοτήτων
- Ανάπτυξη κοινωνικότητας

Οι στόχοι του εργαστηρίου εικαστικών, τα έπιπλα και τα υλικά για την οργάνωσή του, ταυτίζονται με τα αντίστοιχα της γωνιάς εικαστικών. Η διαφορά τους εντοπίζεται στο ότι στη γωνιά τα παιδιά παίζουν και αυτοσχεδιάζουν ελεύθερα, ενώ στο εργαστήριο οι δραστηριότητες οργανώνονται και κατευθύνονται από το/τη βρεφονηπιοκόμο. Έτσι λοιπόν, όταν χρειάζεται να γίνουν κάποιες κατευθυνόμενες δραστηριότητες εικαστικών, όπως ζωγράφισμα πασχαλινών αυγών, κατασκευή χριστουγεννιάτικων διακοσμητικών για την τάξη κτλ., αυτές πραγματοποιούνται στο εργαστήρι εικαστικών.

Εικόνα 5.3.α
Ζωγραφίζοντας στο εργαστήριο

Τα έπιπλα, τα σκεύη και τα υλικά τα δανείζονται όλα από την αντίστοιχη γωνιά εικαστικών. Το μόνο που μπορεί να χρειαστεί επιπλέον είναι ένα ακόμη τραπέζι και καρέκλες, επειδή στο εργαστήριο εικαστικών μπορούν να συμμετέχουν περισσότερα παιδιά απ' ό,τι στη γωνιά.

Εικόνα 5.3.β
Έπιπλα για το εργαστήριο

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες που μπορούν να πραγματοποιηθούν είναι πάρα πολλές και εξαρτώνται από το θέμα που επεξεργάζεται η τάξη, τη χρονική περίοδο, τις ανάγκες και τις ικανότητες των παιδιών. Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένες:

- ☆ Κατασκευή στολιδιών για τις αίθουσες για διάφορες γιορτές και εποχές (Χριστούγεννα - Απόκριες - Πάσχα - Καλοκαίρι κτλ.)
- ☆ Φτιάχνουμε σημαίες και στεφάνια για τις εθνικές επετείες.
- ☆ Κατασκευάζουμε χριστουγεννιάτικες κάρτες για τους γονείς μας.
- ☆ Κατασκευάζουμε μάσκες και καπέλα για τις απόκριες.
- ☆ Κατασκευάζουμε χαρταετούς για την Καθαρά Δευτέρα
- ☆ Κατασκευάζουμε μολυβοθήκες από πηλό για την τακτοποίηση των μαρκαδόρων.
- ☆ Κατασκευάζουμε μόντιλ για την διακόσμηση της τάξης.

Εικόνα 5.3.γ

Διάφορες κατασκευές από το εργαστήριο εικαστικών

- ☆ Βάφουμε λαμπάδες και αυγά το Πάσχα.
- ☆ Φτιάχνουμε διάφορα κολάζ για να διακοσμήσουμε την αίθουσα.
- ☆ Κατασκευάζουμε μικρά δωράκια για τους γονείς μας.
- ☆ Φτιάχνουμε κολιέ, βραχιόλια, κομπολόγια κτλ. με χάντρες.
- ☆ Ζωγραφίζουμε πέτρες που έχουμε μαζέψει από τη θάλασσα και τις χρησιμοποιούμε για να κρατάνε τα χαρτιά να μην τα παίρνει ο αέρας.
- ☆ Κατασκευάζουμε καλοκαιρινές κορνίζες με κοχύλια και χοντρό χαρτόνι και κολλάμε φωτογραφίες των παιδιών.
- ☆ Φτιάχνουμε μικρές πηλινές γλάστρες για τα λουλούδια μας.
- ☆ Κατασκευάζουμε μαριονέτες, γαντόκουκλες ή δακτυλομαριονέτες για το κουκλοθέατρο μας.

Αυτό που θα πρέπει να διευκρινίσουμε είναι ότι οι δραστηριότητες μπορεί να είναι κατευθυνόμενες, αλλά **δε θα πρέπει να περιορίζεται η ελεύθερη έκφραση της φαντασίας των παιδιών**. Τα παιδιά θα πρέπει να εκφράζονται ελεύθερα και να αυτοσχεδιάζουν, γιατί έτσι μόνον αναπτύσσουν την αισθητική τους καλλιέργεια και αποκτούν εμπιστοσύνη και σιγουριά για τον εαυτό τους και τις ικανότητές τους.

Δε θα πρέπει να δίνονται συγκεκριμένα πρότυπα και στερεότυπα στα παιδιά. Παρέχονται όλα τα υλικά και τα εργαλεία που χρειάζονται, με ιδιαίτερη έμφαση στον εφοδιασμό με άχρηστο υλικό, και διδάσκονται

τις τεχνικές χρήσης των υλικών. Μετά αφήνονται ελεύθερα να δημιουργήσουν και να αυτοσχεδιάσουν.

5.4 Εργαστήρι θεατρικού παιχνιδιού/δραματοποίησης

Στόχοι Εργαστηρίου Θεατρικού Παιχνιδιού / Δραματοποίησης

- Να γνωρίσουν τις εκφραστικές δυνατότητες όλου του σώματός τους βάσει της αρχής της αυτενέργειας.
- Να δουλέψουν ομαδικά βάσει της αρχής της συνεργασίας.
- Να συμμετάσχουν ενεργά σε κάθε βήμα της οργανωμένης δραστηριότητας βάσει της αρχής της συμμετοχικότητας.
- Να εκφράσουν τα αισθήματά τους και να απελευθερωθούν από οποιεσδήποτε συστολές και φοβίες βάσει της αρχής της προσωπικής έκφρασης και πρωτοβουλίας.

Κάποια στοιχεία όσον αφορά την αξία του θεατρικού παιχνιδιού και της δραματοποίησης έχουν ήδη αναφερθεί στη γωνιά της μεταμπίεσης, που αποτελεί και το πρώτο στάδιο προετοιμασίας για μια πιο οργανωμένη μορφή θεατρικού παιχνιδιού. Όσο πιο καλά δείξουμε και επεξεργαστούμε κάποια πράγματα στη γωνιά αυτή τόσο πιο εύκολα θα είναι για τα παιδιά να ασχοληθούν με τη δραματοποίηση, καθώς αυξάνεται ο βαθμό δυσκολίας.

Η αξία της ύπαρξης ενός τέτοιου εργαστηρίου δεν περιορίζεται μόνο στην ψυχαγωγία ή στη διοργάνωση διάφορων εκδηλώσεων και γιορτών, που αποτελούν βέβαια αναπόσπαστο κομμάτι της «κοινωνικής» δραστηριότητας του Βρεφονηπιακού Σταθμού, αλλά αποτελεί βασικό μέσο επικοινωνίας κάθε παιδιού με τον εαυτό του και με όλη την ομάδα. Ακόμη και η δυνατότητα που δίνεται στα παιδιά να δουν το αποτέλεσμα της συνεργασίας τους και να το εκτιμήσουν, ενισχύει την αυτογνωσία και την κριτική τους άποψη. Σημαντικό λοιπόν είναι η οργάνωση των δραστηριοτήτων να συνδέεται με τις εμπειρίες και τις εικόνες που έχουν τα παιδιά από το γύρω (φυσικό, κοινωνικό και τεχνητό) περιβάλλον.

Ο **χώρος** για την πραγματοποίηση ενός εργαστηρίου θεατρικού παιχνιδιού μπορεί να είναι η αίθουσα απασχόλησης, η αυλή ή ακόμα και η παιδική χαρά. Φυσικά το πιο ιδανικό είναι να υπάρχει μια ξεχωριστή αίθουσα όπου θα φυλάσσεται όλο το υλικό είναι η αίθουσα πολλαπλών

χρήσεων που μπορεί να χρησιμοποιείται για διάφορες εκδηλώσεις κατάλληλα διαμορφωμένη ή ακόμα να λειτουργεί και ως αίθουσα προβολών/ μουσικοκινητικής και ρυθμικής αγωγής. Όλα αυτά σχεδιάζονται με στόχο την ευρυθμία του ημερήσιου προγράμματος του Βρεφονηπιακού Σταθμού και βάσει τις δυνατότητες της κτιριακής εγκατάστασης.

Εικόνα 5.4.α
Μια θεατρική παράσταση

Ο/η βρεφονηπιοκόμος οφείλει στην αρχή να δουλέψει με τα παιδιά κάποια **βασικά στοιχεία του θεατρικού παιχνιδιού** που αφορούν:

- Την κίνηση/ σωματική έκφραση,
- την εκφραστικότητα του προσώπου και της φωνής,
- τη σωστή άρθρωση και την καθαρότητα του λόγου,
- την παντομίμα,
- τον αυτοσχεδιασμό.

Εικόνα 5.4.β
Θεατρικό παιχνίδι στην αυλή

Το **θέμα** που μπορεί να δουλευτεί στο εργαστήριο του θεατρικού παιχνιδιού καθορίζεται όχι μόνον από τον/τη βρεφονηπιοκόμο αλλά και από τα ίδια τα παιδιά. Το περιεχόμενο βασίζεται σε προσωπικά βιώματα των παιδιών, σε φανταστικά γεγονότα, σε καταστάσεις προβληματισμού τις οποίες θέτει οργανωμένα ο/η βρεφονηπιοκόμος αλλά, και σε λογοτεχνικά κείμενα (παραμύθια). Ένα θεατρικό παιχνίδι όπως και κάθε δραστηριότητα μέσα στο Βρεφονηπιακό Σταθμό δεν είναι αυτόνομο αλλά συνδέεται στενά όσον αφορά τη διεκπεραίωσή του και με άλλες δραστηριότητες ή εργαστήρια. Έτσι, στην προκειμένη περίπτωση για την ολοκλήρωση μιας δραματοποίησης χρειάζονται σκηνικά, κοστούμια, ίσως μουσικά και ηχητικά ερεθίσματα. Όλα αυτά είναι πιο λειτουργικά, όταν δουλεύονται σταδιακά από τα παιδιά. Για παράδειγμα, τα σκηνικά στο εργαστήριο εικαστικών, τα κοστούμια στη γωνιά μεταμφίεσης ή και στο εργαστήριο εικαστικών (π.χ. κατασκευή μάσκας), τα μουσικά και ηχητικά ερεθίσματα στη γωνιά της μουσικής. Μέσα σ' αυτό το κλίμα τα παιδιά βιώνουν την εσωτερική ενότητα και συνοχή όλης της δραστηριότητας και ενεργοποιείται η φαντασία τους και η εφευρετικότητά τους σ' όλο το εύρος των δυνατοτήτων τους.

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση της εφαρμογής του θεατρικού παιχνιδιού, πρέπει να αναφερθούμε στις διάφορες τεχνικές παρουσί-ασης των θεατρικών δρώμενων, δηλαδή του αυτοσχεδιασμού, της παντομίμας και της δραματοποίησης.

Αυτοσχεδιασμός

Μέσα από τον αυτοσχεδιασμό δίνεται στο παιδί η δυνατότητα αυτο-έκφρασης και προσωπικής δημιουργίας σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο. Οι αυτοσχεδιασμοί διακρίνονται σε κατευθυνόμενους, ελεύθερους και αυθόρμητους. Οι κατευθυνόμενοι αυτοσχεδιασμοί επεξεργάζονται ένα συγκεκριμένο θέμα που καθορίζεται από τον/τη βρεφονηπιοκόμο, σε αντίθεση με τους ελεύθερους που προκύπτουν μέσα από τις ενέργειες και δραστηριότητες των ίδιων των παιδιών, χωρίς κανένα συγκεκριμένο σχέδιο ή θέμα. Οι αυθόρμητοι αυτοσχεδιασμοί κινούνται γύρω από κάποιο θέμα όπως αυτό προκύπτει από τα ίδια τα παιδιά κατά τη διάρκεια μιας δραστηριότητας.

Παντομίμα

Η παντομίμα είναι μια τεχνική που βασίζεται απόλυτα στη σωματική έκφραση, δηλαδή στη γλώσσα του σώματος. Έχει άμεση σχέση με τον αυτοσχεδιασμό και στηρίζεται στη μη λεκτική επικοινωνία. Το αντικείμενο της παντομίμας μπορεί να είναι οτιδήποτε αντικατοπτρίζει ζωντανές εικόνες από την καθημερινή ζωή του παιδιού, εντός και εκτός οικογενειακού χώρου. Το παιδί καλείται να έχει κατανοήσει το αντικείμενο που αναπαριστά και να χρησιμοποιήσει τα κατάλληλα εκφραστικά μέσα για να τα αναπαραστήσει. Με λίγα λόγια, προϋποθέτει μια σχέση με το αντικείμενο, το σώμα του και την ομάδα ή το άτομο στο οποίο γίνεται η αναπαράσταση και το οποίο καλείται να αντιληφθεί την ταυτότητα του αντικειμένου της παντομίμας.

Δραματοποίηση

Εφόσον το παιδί καταφέρνει να λειτουργεί μέσα στα πλαίσια των δυο προηγούμενων τεχνικών, καλείται σε μια πιο ολοκληρωμένη φάση να ζωντανέψει διάφορες καταστάσεις και εμπειρίες. Η οργανωμένη

δραματοποίηση με μια ανάλογη κατανομή ρόλων βάσει κάποιου λογοτεχνικού κειμένου αποτελεί ένα ολοκληρωμένο αποτέλεσμα που οδηγεί σε μια θεατρική παράσταση. Το παιδί με τη δραματοποίηση καλείται να κάνει πράξεις τις σκέψεις του και να ζωντανέψει με λόγο τις κινήσεις του. Μαθαίνει να λειτουργεί ομαδικά και να αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ως σύνολο ενός όλου, που είναι η ομάδα του δραματικού/ θεατρικού παιχνιδιού.

«Το θεατρικό παιχνίδι» αναπτύσσεται σε τέσσερις φάσεις:

- **Φάση της απελευθέρωσης:** Στη φάση αυτή ο/η βρεφονηπιοκόμος προσπαθεί με διάφορα κινητικά παιχνίδια, τραγούδια και χορό να κάνει τα νήπια να εξοικειωθούν με τα πρόσωπα και το χώρο και να αποδεσμευτούν από κάποια έμφυτη συστολή και διστακτικότητα.
- **Φάση της αναπαραγωγής:** Στη φάση αυτή αρχίζουν να κυκλοφορούν από τον/τη βρεφονηπιοκόμο ή τα νήπια θέματα και ιδέες. Αυτά τα σκόρπια θέματα και ιδέες με τη βοήθειά μας συγκλίνουν σε έναν άξονα, ένα κυρίαρχο θέμα, μια κατεύθυνση. Τα νήπια αφήνονται να εργαστούν κατά ομάδες και να αυτοσχεδιάσουν: Διαλέγουν τους ρόλους που θέλουν, μεταμφιέζονται ανάλογα και διαμορφώνουν το χώρο με τα διάφορα υλικά. Ο/η βρεφονηπιοκόμος συντονίζει την ομάδα, διευθετεί, συμμετέχει και ενθαρρύνει τα νήπια να εκφράσουν τις ιδέες τους και να τις υλοποιήσουν χωρίς να παρεμβαίνει, παρά μόνο όταν πρόκειται για την ασφάλεια και την άνεση των νηπίων. Σε περίπτωση που υπάρχει κάποιο κενό, ο/η βρεφονηπιοκόμος βοηθά την ομάδα να συνεχίσει με νέες ιδέες και ερεθίσματα.
- **Εκτέλεση - Θεατρική δράση:** Πρόκειται για μια καθαρά δημιουργική δραστηριότητα των παιδιών. Τα νήπια, με βασικά εργαλεία έκφρασης το σώμα και την κίνηση, το λόγο και την εικόνα φτάνουν μόνα τους στη σύνθεση. Παίζουν τα θέματα που παρήγαγαν τα ίδια.
- **Φάση συζήτησης:** Μετά την παράσταση ο/η βρεφονηπιοκόμος και τα νήπια συζητούν αυτά που είδαν και έκαναν, ζητάνε διευκρινίσεις, λένε τη γνώμη τους για το θέμα και τη λύση που διάλεξαν ή ποιες λύσεις θα μπορούσαν να βρουν και να υλοποιήσουν» (Από το Βιβλίο δραστηριοτήτων της Νηπιαγωγού).

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες που οργανώνονται σ' αυτό το εργαστήρι ποικίλουν, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των παιδιών αλλά και με το ημερήσιο πρόγραμμα και το πλαίσιο των εκδηλώσεων που οργανώνει ο Βρεφονηπιακός Σταθμός. Σημαντικό είναι τα παιδιά να εξοικειωθούν με

τις διάφορες τεχνικές του εργαστηρίου αυτού όπως το κουκλοθέατρο, την παντομίμα, το θέατρο σκιών, το χορό, τις μουσικές δραστηριότητες, τον αυτοσχεδιασμό και τη δραματοποίηση. Προτείνεται να χωρίζονται τα παιδιά σε ομάδες και καθεμιά να αναλαμβάνει κάποιες αρμοδιότητες, προκειμένου να μπουν σιγά σιγά στο πνεύμα της συλλογικής εργασίας και συνεργασίας. Για παράδειγμα, να υπάρχει μια ομάδα που θα είναι υπεύθυνη για τα σκηνικά, μια ομάδα που θα είναι υπεύθυνη για τα κουστούμια και το μακιγιάρισμα και μια ομάδα που ουσιαστικά θα αποτελείται από τους ηθοποιούς.

- ☆ Τα παιδιά στη γωνιά της συζήτησης παίζουν **παντομίμα** μιμούμενοι διάφορα ζώα, ή επαγγέλματα.
- ☆ Ο/η βρεφονηπιοκόμος διαβάζει ένα παραμύθι στα παιδιά και συζητώντας πάνω στην εξέλιξή του τα παροτρύνει να **αυτοσχεδιάσουν** κάποιες από τις εικόνες της ιστορίας. Γίνεται επιλογή κάποιου υλικού, για παράδειγμα από τη γωνιά του κουκλοθέατρου ή από τη γωνιά μεταμφίεσης. Στη συνέχεια αυτή η ιστορία μπορεί να γίνει **θεατρικό παιχνίδι** ακολουθώντας τις φάσεις που προαναφέρθηκαν.
- ☆ Τα παιδιά μαθαίνουν κάποιο τραγούδι και επιλέγουν κάποιες εικόνες από το τραγούδι που θα μπορούσαν να αναπαραστήσουν. Μια ομάδα καλείται στο πλαίσιο της μουσικής αγωγής να συνοδέψει το τραγούδι ρυθμικά (ορχήστρα), μια ομάδα να το τραγουδήσει (χορωδία) και μια ομάδα να το αναπαραστήσει με κινήσεις και εκφράσεις ή ήχους (δραματοποίηση). Κάθε φορά δίνεται η δυνατότητα τα παιδιά να συμμετάσχουν σε διαφορετικές ομάδες και να κάνουν τις δικές τους προτάσεις. Εφόσον υπάρχει η δυνατότητα και προσφέρεται μέσα από το περιεχόμενο του τραγουδιού, τα παιδιά επιλέγουν ή κατασκευάζουν (εργαστήρι εικαστικών) σκηνικά ή κουστούμια.
- ☆ Με αφορμή μια θεματική ενότητα, για παράδειγμα Πάσχα, Χριστούγεννα, προτείνουμε στα παιδιά να οργανώσουμε μια **θεατρική παράσταση**. Ο/η βρεφονηπιοκόμος μπορεί να κινηθεί βάσει κάποιου γνωστού σεναρίου ή να αυτοσχεδιάσει μαζί με τα παιδιά δικές τους ιδέες.
- ☆ Τα παιδιά σε μια οργανωμένη δραστηριότητα δημιουργούν ένα έργο και καλούνται να το αναπαραστήσουν με την τεχνική του **θεάτρου σκιών**.

5.5 Εργαστήριο τεχνολογίας

Στόχοι Εργαστηρίου Τεχνολογίας

- Εξοικείωση με τις δοκιμές και τα πειράματα
- Κατανόηση του φυσικού περιβάλλοντος και των φυσικών φαινομένων
- Ενίσχυση οπτικής αντίληψης και παρατήρησης
- Καλλιέργεια ενδιαφέροντος για φυσικές επιστήμες
- Όξυνση κριτικής σκέψης
- Ανάπτυξη ικανοτήτων εξερεύνησης, σύγκρισης και επίλυσης σχετικών προβλημάτων
- Καλλιέργεια κοινωνικότητας και αμοιβαίας συνδιαλλαγής.

Το εργαστήριο τεχνολογίας οργανώνεται με στόχο την ανακάλυψη απλών φυσικών φαινομένων από τα ίδια τα παιδιά μέσα από την παρατήρηση, την άσκηση και το πείραμα. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η οπτική αντίληψη και η παρατηρητικότητα των παιδιών, η ικανότητα αναζήτησης και εντοπισμού μικρών λεπτομερειών και διαφορών, οξύνεται η κριτική τους σκέψη, οι ικανότητες εξερεύνησης και σύγκρισης, εξοικειώνονται με τις δοκιμές και τα πειράματα, παρακινούνται να γνωρίσουν και να κατανοήσουν το περιβάλλον τους, καλλιεργείται η κοινωνικότητά τους και η αμοιβαία συνδιαλλαγή μεταξύ τους βάσει ενός κοινού στόχου. Η μάθηση των παιδιών πρέπει να βασίζεται στην άμεση εμπειρία, γιατί έτσι ικανοποιείται η περιέργειά τους και παράλληλα γνωρίζουν το περιβάλλον, τους φυσικούς νόμους και τα φυσικά φαινόμενα μέσα από τη δική τους ενεργή συμμετοχή.

Εικόνα 5.5.α
Εξοπλισμός εργαστηρίου

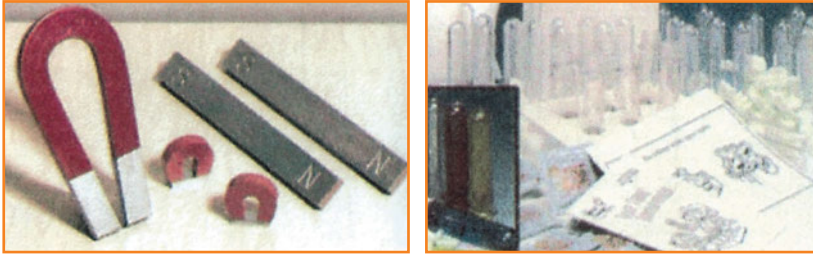
Στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας δημιουργούνται πάρα πολλές απορίες για τον κόσμο γύρω τους και συνεχώς υποβάλλουν και καινούργια σχετικά ερωτήματα. Αυτά τα ερωτήματα και τις απορίες θα πρέπει να τα χρησιμοποιήσουμε ως έναυσμα για τις δοκιμές και τα πειράματά μας. Δεν έχει νόημα να μελετάμε στοιχεία και καταστάσεις που δεν προκαλούν το ενδιαφέρον των παιδιών. **Η μάθηση μέσω της ενεργητικής και διερευνητικής συμμετοχής έχει καλύτερα και πιο σταθερά αποτελέσματα στο χρόνο**, γιατί το παιδί υποκινείται από τα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες του και τις απορίες που του δημιουργούνται, επεμβαίνει και τροποποιεί τα στοιχεία της πραγματικότητας και μελετάει τα αποτελέσματα. Έτσι, αποκτά τις «επιστημονικές» γνώσεις και πληροφορίες που χρειάζεται, την ικανότητα να λύνει μόνο του σχετικά προβλήματα και αναπτύσσει ενδιαφέρον για τις φυσικές επιστήμες.

Οι βασικοί στόχοι του εργαστηρίου συμπίπτουν με τους στόχους της γωνιάς παρατήρησης και ανακαλύψεων, εφόσον το βασικό αντικείμενο ενασχόλησής τους είναι το ίδιο. Όσον αφορά τη διαφορά τους ισχύει ότι γενικά για τις διαφορές μεταξύ γωνιών και εργαστηρίων, δηλαδή, ενώ στη γωνιά τα παιδιά παίζουν κι ανακαλύπτουν μόνα τους τις διάφορες ιδιότητες των υλικών και των φυσικών φαινομένων, στο εργαστήριο η απασχόληση είναι πιο δομημένη και καθοδηγείται περισσότερο από τον/τη βρεφονηπιοκόμο, η οποία προτείνει ιδέες και επινοεί δραστηριότητες για καινούργιους πειραματισμούς με τα υλικά. Επίσης το παιχνίδι στη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων πρέπει να προηγείται από την οργάνωση του εργαστηρίου τεχνολογίας, για να έχουν έρθει τα παιδιά σε μια πρώτη επαφή με τα υλικά και να τους έχουν δημιουργηθεί οι σχετικές απορίες που θα διερευνήσουν αναλυτικότερα στο εργαστήριο. Αυτό που θα πρέπει να προσέχουμε σε όλες τις δραστηριότητες είναι ότι δεν προσφέρουμε τίποτε έτοιμο στα παιδιά ούτε κάνουμε εμείς αντί για αυτά πράγματα και δραστηριότητες που μπορούν να κάνουν μόνα τους. Απλώς βοηθάμε τα παιδιά να κατακτήσουν τη γνώση μόνα τους.

Τα παιδιά έχουν ήδη γνωρίσει κάποιες βασικές χρήσεις και ιδιότητες των υλικών από τη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων κι έτσι το εργαστήριο αυτό έρχεται να επεκτείνει την ήδη κατακτημένη γνώση. Αφού έχουμε επιλύσει όλες τις απορίες και τους προβληματισμούς τους, προτείνουμε ιδέες για δοκιμές και πειράματα, συμμετέχουμε στη διαδικασία και βοηθάμε μόνον, όποτε μας το ζητήσουν τα ίδια τα παιδιά, τονίζουμε τα σημεία και τις έννοιες που θα πρέπει να προσέξουν και, αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία, συζητάμε για όσα παρατηρήσαμε, για ό,τι καινούργιο μάθαμε, επισημαίνουμε γενικότερες εφαρμογές των νέων εννοιών, επιλύουμε καινούργιες απορίες που πιθανόν προέκυψαν

και ζητάμε από τα παιδιά να προτείνουν δικές τους εφαρμογές και πειράματα βάσει των καινούργιων στοιχείων που ανακάλυψαν.

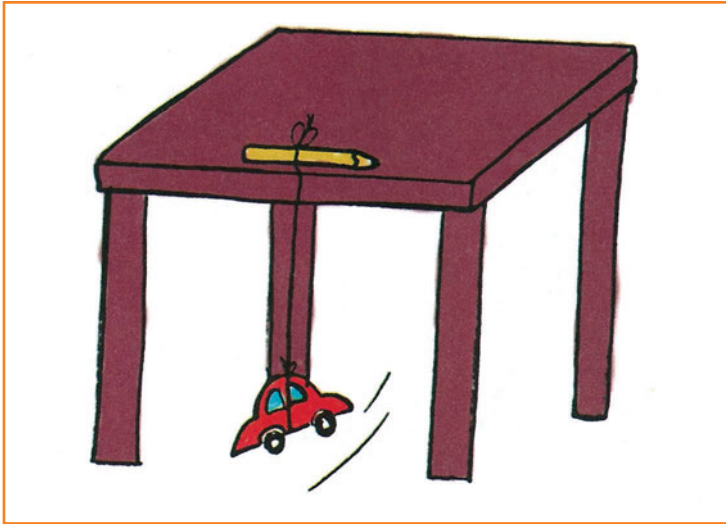
Όσον αφορά τον εξοπλισμό του εργαστηρίου, χρησιμοποιείται ο αντίστοιχος εξοπλισμός με τη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων και δανειζόμαστε και από οποιαδήποτε άλλη γωνιά αναλόγως το θέμα που μελετάμε.

Εικόνα 5.5.β
Σκεύη για το εργαστήριο

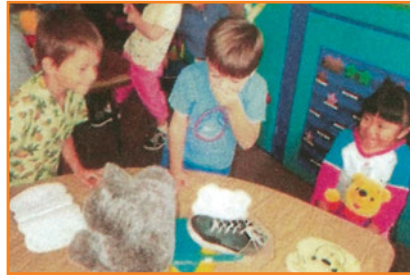
Προτεινόμενες δραστηριότητες

- ☆ Φτιάχνουμε ένα **εκκρεμές**: Δένουμε στη μια άκρη ενός σπάγκου ένα αντικείμενο (ένα πλαστικό παιχνίδι, ένα αυτοκινητάκι, κτλ) και στην άλλη δένουμε ένα μολύβι. Κρατάμε το μολύβι στην άκρη του τραπεζιού ώστε να αιωρείται το παιχνίδι και σπρώχνουμε το παιχνίδι. Το παιχνίδι αιωρείται λόγω της βαρύτητας, αλλά κάποια στιγμή σταματάει να κινείται λόγω της τριβής του αέρα. Το ίδιο συμβαίνει με τις κούνιες στην παιδική χαρά, με το ρολόι εκκρεμές, κτλ.

Σχ. 5.5.α
Εκκρεμές

- ☆ Βράζουμε νερό, παρατηρούμε τον **ατμό**, καλύπτουμε την κατσαρόλα με ένα πιάτο και μαζεύουμε τους υδρατμούς. Συζητάμε για το φαινόμενο και το συσχετίζουμε με το φαινόμενο της βροχής.
- ☆ Γεμίζουμε γυάλινα βάζα με αλεύρι, γύψο, τσιμέντο κτλ. έτσι, ώστε να έχουν ανά δύο βάζα το ίδιο **βάρος**. Βάφουμε τα βάζα με μπογιά για να μη φαίνεται το περιεχόμενο τους και ζητάμε από το παιδί να βρει τα δύο βάζα που έχουν το ίδιο βάρος κατά τη δική του εκτίμηση. Μετά μπορεί να επαληθεύσει την εκτίμησή του βάζοντάς τα στη ζυγαριά. Έτσι, το παιδί ασκείται στη μελέτη του βάρους και στη σύγκριση. Τέλος, μπορούμε να ζητήσουμε από το παιδί να μας περιγράψει τη διαδικασία που ακολούθησε για να φτάσει στο σωστό αποτέλεσμα και να συζητήσουμε πάνω σ' αυτό.

Εικόνα 5.5.γ
Υπολογίζοντας το βάρος

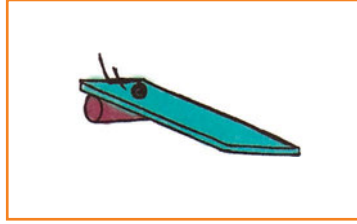
- ★ **Αλεξίπτωτο:** Δένουμε με 4 κομμάτια σπάγκο τις άκρες ενός τετράγωνου πανιού ή μαντηλιού γύρω από ένα μικρό πλαστικό παιχνίδι των παιδιών. Σηκώνουμε το χέρι μας ψηλά και το αφήνουμε να πέσει. Ρωτάμε το παιδί αν ξέρει γιατί πέφτει προς τα κάτω και δοκιμάζουμε να το αφήσουμε να πέσει και χωρίς το πανί. Έτσι, το παιδί μαθαίνει την έννοια της βαρύτητας και τη διαφορά στην ταχύτητα πτώσης ανάλογα με την επιφάνεια.

Σχ. 5.5.β
Αλεξίπτωτο

- ★ Φτιάχνουμε ένα **κεκλιμένο επίπεδο** με ένα ρολό από χαρτί κουζίνας και μια ξύλινη σανίδα. Βάζουμε βώλους και χάντρες να κυλάνε πάνω στη σανίδα. Παρατηρούμε και συζητάμε με τα παιδιά την κίνηση του αντικειμένου. Μια παραλλαγή είναι να μεταβάλλουμε το ύψος της σανίδας και να αφήσουμε τα παιδιά να κάνουν αγώνες μεταξύ τους, ποιανού

ο βόλος θα φτάσει πρώτα στο τέλος και τι, θα γίνει αν αλλάξει η κίνηση της σανίδας;

Σχ. 5.5.γ
Κεκλιμένο επίπεδο

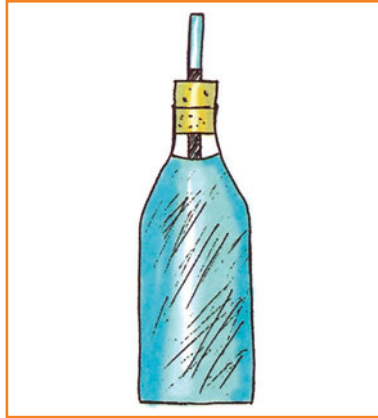
☆ Παρατηρούμε στο **μικροσκόπιο** ξερά φύλλα, έντομα, σταγόνες από διάφορα υγρά κτλ.

Εικόνα 5.5.δ
Παρατηρώντας στο μικροσκόπιο

- ☆ Πειραματιζόμαστε με τους **μαγνήτες**. Βάζουμε κοντά τους συνδετήρες και παρατηρούμε πώς τους τραβάει ο μαγνήτης. Ενώνουμε 2 μαγνήτες και παρατηρούμε ότι άλλες φορές οι μαγνήτες έλκονται και άλλες φορές απωθούνται.
- ☆ Διερευνούμε πώς λειτουργεί το **θερμόμετρο**. Παίρνουμε ένα μπουκάλι και του κλείνουμε το στόμιο με ένα φελλό που στο μέσον του τον έχουμε τρυπήσει κι έχουμε περάσει ένα γυάλινο σωλήνα. Μετά γεμίζουμε τη φιάλη μέσω του σωλήνα με χρωματιστό υγρό (βυσσινάδα) τόσο, ώστε να ανέβει και λίγο το υγρό στο σωλήνα. Όταν ζεστάνουμε

τη φιάλη, το υγρό θα αρχίσει να ανεβαίνει, κι όταν κρυώσει, θα επανέρθει στην αρχική του θέση. Τα θερμομέτρα λειτουργούν ακριβώς με τον ίδιο τρόπο λόγω της διαστολής των υγρών που συμβαίνει με τη θέρμανση.

Σχ. 5.5.δ

Αυτοσχέδιο θερμομέτρο

☆ Προκαλούμε μια **αστραπή**: Χρησιμοποιούμε δυο μπαλόνια τα οποία τα φουσκώνουμε τα τρίβουμε, σε ένα μάλλινο ρούχο και τα φέρνουμε να ενωθούν σχεδόν μεταξύ τους. Τότε δημιουργείται ένας σπινθήρας από την τριβή και συμβαίνει ό,τι ακριβώς και με την αστραπή.

Τελειώνοντας, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι δεν χρησιμοποιούμε επισημονικούς όρους και σύνθετες έννοιες, καθώς παρουσιάζουμε τα φαινόμενα στα παιδιά. Οι επεξηγήσεις και οι παρατηρήσεις μας θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο απλά διατυπωμένες και ανάλογες με το εξελικτικό στάδιο των παιδιών.

5.6 Εργαστήρια που αφορούν τον προφορικό και γραπτό λόγο

Η οργάνωση εργαστηρίων που αφορούν το λόγο - προφορικό και γραπτό - είναι πολύ σημαντική και απαραίτητη, γιατί μέσα από αυτά ασκούνται τα παιδιά σε διάφορες κινητικές και νοητικές δεξιότητες, που θα τα βοηθήσουν να μεταβούν ομαλά στο επόμενο στάδιο της σχολικής

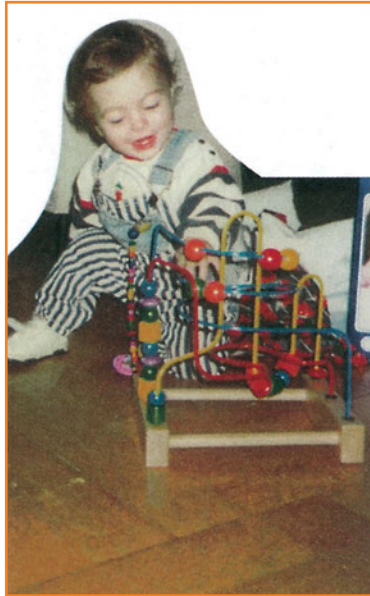
αγωγής. Η οργάνωση των συγκεκριμένων εργαστηρίων βασίζεται στις αρχές του Αναλυτικού Προγράμματος της προσχολικής αγωγής που αναφέρονται στον προφορικό και γραπτό λόγο. Αυτό δε σημαίνει σε καμιά περίπτωση ότι πρωταρχικός στόχος των εργαστηρίων αυτών είναι να μάθουν τα παιδιά να διαβάζουν και να γράφουν, αλλά να εμπλακούν με φυσικό και απλό τρόπο στη διαδικασία της γραφής και της ανάγνωσης. Γι' αυτό άλλωστε δε μιλάμε σ' αυτό το στάδιο για γραφή, αλλά για γραφισμούς. Κεντρικός στόχος είναι να μάθει το παιδί να χειρίζεται όσο το δυνατόν καλύτερα και νωρίτερα τη νεοελληνική γλώσσα, να την καταλαβαίνει, να τη μιλάει, να τη διαβάζει και να τη γράφει.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η γλώσσα αποτελεί μέσο επικοινωνίας και έκφρασης αλλά και «εργαλείο της σκέψης» (Piaget), καλείται το παιδί να συμμετάσχει σε δραστηριότητες σύνδεσης του προφορικού και γραπτού λόγου και να συνειδητοποιήσει ότι ο προφορικός λόγος παίρνει μορφή μέσα από το γραπτό, αλλά και ο γραπτός λόγος έχει άμεση σχέση με τον προφορικό. Έτσι, μέσα από οργανωμένες δραστηριότητες τα παιδιά καλούνται να εκφράσουν λεκτικά σωστά τις σκέψεις και τις εμπειρίες τους αλλά και να απεικονίσουν με σύμβολα αυτό που διατύπωσαν προφορικά.

«Το πρόγραμμα σπουδής της νεοελληνικής γλώσσας για το νηπιαγωγείο εντάσσεται στο ενιαίο πρόγραμμα σπουδών της ελληνικής γλώσσας και στηρίζεται στη δομητική προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία η γνώση και η γλώσσα οικοδομούνται εξελικτικά, μέσα από επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα»³⁷.

Παρακάτω θα αναφερθούμε στα δύο αυτά εργαστήρια - του γραφισμού και της ανάγνωσης - ξεχωριστά, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αντιμετωπίζονται ως δύο ξέχωρες δραστηριότητες. Είναι αλληλένδετες και πολλές φορές συνυπάρχουν σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ήδη δραστηριότητες που γίνονται σε καθημερινή βάση ενισχύουν τη διαδικασία του γραφισμού και της ανάγνωσης, όπως για παράδειγμα, οι συζητήσεις πάνω σε διάφορα θέματα ή η συζήτηση για την ημερομηνία και η τοποθέτηση σε φανελοπίνακα ή σε ημερολόγιο κατασκευασμένο από το/τη βρεφονηπιοκόμο την ημέρα, την ημερομηνία κτλ., η αναγνώριση των συμβόλων και σημάτων που υπάρχουν στην αίθουσα και το παρουσιολόγιο.

5.6.1. Εργαστήριο Γραφισμού

Εικόνα 5.6.1.α
Διαδρομές γραφικής κατεύθυνσης

Η εισαγωγή του παιδιού στη διαδικασία του γραφισμού δεν είναι απλή, αλλά ούτε και από τη φύση της περίπλοκη. Πρόκειται για μια διαδικασία πολύμορφη που έχει να κάνει και με το νοητικό και με τον ψυχοκινητικό τομέα. Πριν καν περάσει το παιδί στους γραφισμούς, πρέπει να μπορεί να ακολουθεί μια διαδρομή μέσα στο χώρο και στη συνέχεια να την αναπαριστά σε άλλο χώρο και με διαφορετικά σημεία αναφοράς.

Αυτό σημαίνει ότι δημιουργώντας και οργανώνοντας ένα τέτοιο εργαστήριο δε θα πρέπει να περιοριστούμε σε γραφικά σχέδια πάνω στο χαρτί. Ήδη από την ηλικία των δύο ετών (βλ. εικόνα 5.6.1.α) το παιδί μπορεί να «παιξει» με γραφισμούς, ακολουθώντας μια διαδρομή στο παιχνίδι και να εξασκεί την οπτικοκινητική αντίληψη.

Το εργαστήριο αυτό προσφέρει στα παιδιά ευκαιρίες να κατακτήσουν τις κινήσεις που θα οδηγήσουν αργότερα στη γραφή. Γι' αυτό, ο/η βρεφονηπιοκόμος πρέπει να γνωρίζει τις βασικές κινήσεις της γραφής: από αριστερά προς τα δεξιά, από κάτω προς τα πάνω και από πάνω προς τα κάτω. Το υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είναι άπειρο και αφήνεται στην ευχέρεια του/της βρεφονηπιοκόμου, που καλείται να καλύψει και τις

ανάγκες του παιδαγωγικού έργου. Ο χώρος του εργαστηρίου δεν είναι ανάγκη να είναι συγκεκριμένος. Για παράδειγμα, μια διαδρομή μπορεί να εκτελεστεί στην αυλή και στη συνέχεια η αναπαράσταση να γίνει στην τάξη.

Υλικό για το Εργαστήρι Γραφισμού

- Ψυχοκινητικό υλικό (κορύνες, σχοινιά, στεφάνια κτλ.)
- Παιδαγωγικό υλικό (παιχνίδια διαδρομών και κατασκευών)
- Μολύβια, μαρκαδόροι, κιμωλίες
- Χαρτιά όλων των ειδών.

Εικόνα 5.6.1.β

Υλικό για το εργαστήρι γραφισμού

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα αναφέρθηκαν για το προγραφικό στάδιο, θα προταθούν παρακάτω κάποιες δραστηριότητες που σχετίζονται με αυτή τη θεματική ενότητα. Το όλο πρόγραμμα του προγραφικού σταδίου βασίζεται στην παρατήρηση και ενεργή συμμετοχή όλων των παιδιών, αλλά και στις δυνατότητες κάθε παιδιού, που πρέπει να έχει αντίληψη του χώρου (να γνωρίζει τις χωρικές σχέσεις και έννοιες) και του σώματος, οπτικοκινητικό συντονισμό και αντίληψη της αμφιπλευρικής κίνησης.

- ★ Διαδρομές ανάμεσα σε σταθερά σημεία αναφοράς ακολουθώντας τη γραφική κατεύθυνση (ευθείες, καμπύλες, τεθλασμένες).

- ☆ Αναπαράσταση της κίνησης που βίωσαν με το σώμα τους σε άλλο χώρο με διαφορετικά σημεία αναφοράς.
- ☆ Νοητική αναπαράσταση της διαδρομής με λεκτική διατύπωση της κίνησής τους.
- ☆ Αναπαράσταση του νοητικού σχήματος του γραφισμού σε γραφικές απεικονίσεις.
- ☆ Επιλογή διάφορων φύλλων εργασίας, προκειμένου να δουλετούν από τα παιδιά σε ατομικό επίπεδο.
- ☆ Γραφικά παιχνίδια (γύρω - γύρω όλοι) που προάγουν τη γραφική κατεύθυνση.
- ☆ Να κατανοήσουν τη διαφορά της εικόνας και του γραπτού λόγου, για παράδειγμα, ότι ο/η βρεφονηπιοκόμος δε διαβάζει την εικόνα αλλά τα γράμματα.

Με βάση τα καινούργια δεδομένα (βλ. ΦΕΚ 1999) προτείνονται επιπλέον και κάποιες άλλες δραστηριότητες:

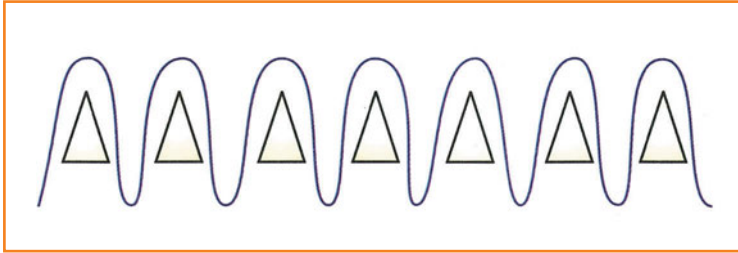
- ☆ Τα παιδιά υπαγορεύουν στο/στη βρεφονηπιοκόμο κείμενο, για παράδειγμα, μια συνταγή από το εργαστήρι μαγειρικής. Ο/η βρεφονηπιοκόμος ενθαρρύνει και κατευθύνει τη συζήτηση, χωρίς να δείχνει τι είναι λάθος και τι είναι σωστό. Ο στόχος είναι τα παιδιά να παίξουν με τη γλώσσα.
- ☆ Τα παιδιά συμβουλεύονται τις καρτέλες με τα ονόματά τους που υπάρχουν στο χώρο της αίθουσας απασχόλησης προκειμένου, να τα γράψουν, όπως μπορούν, πάνω στις εργασίες τους, ή ακόμα αντιγράφουν τον τίτλο κάποιου βιβλίου στη δανειστική βιβλιοθήκη.
- ☆ Σε συνεργασία με τη γωνιά ταχυδρομείου οργανώνεται δραστηριότητα όπου τα παιδιά καλούνται να γράψουν ευχετήριες κάρτες

Με λίγα λόγια οι δραστηριότητες του γραφισμού προκύπτουν και μέσα από τη ζωγραφική αλλά και μέσα από ψυχοκινητικές δραστηριότητες που ενεργοποιούν όλο το σώμα.

Η υλοποίηση ενός προγράμματος στο εργαστήρι του γραφισμού θα πρέπει να ακολουθεί τις παρακάτω κατά σειρά δραστηριότητες:

- ☆ Διαδρομές του νηπίου στο φυσικό χώρο σε σχέση με σταθερά σημεία αναφοράς
- ☆ Αναπαραγωγή των διαδρομών αυτών σε άλλο χώρο και σε σχέση με διαφορετικά σημεία αναφοράς
- ☆ Αναδιοργάνωση και έκφραση σε λεκτικό επίπεδο των παραπάνω διαδρομών
- ☆ Μεταφορά των παραπάνω διαδρομών σε γραφικό επίπεδο» (Από το Βιβλίο δραστηριοτήτων της Νηπιαγωγού)

Ακολουθως, θα αναφέρουμε ένα παράδειγμα μιας τέτοιας δραστηριότητας και των σταδίων που πρέπει να ακολουθηθούν:

Χωρίζουμε τα παιδιά σε δύο ομάδες: ομάδα εκτέλεσης και ομάδα παρατήρησης. Τοποθετούμε στο έδαφος (αυλή ή αίθουσα απασχόλησης) κορύνες, όπως στην παραπάνω διάταξη, και ζητάμε τα παιδιά να περνάνε με ζγκ-ζαγκ. Η ομάδα εκτέλεσης κινείται ανάμεσα στις κορύνες κατά τον τρόπο που σχεδιάζεται παραπάνω και η ομάδα παρατήρησης καλείται να σχολιάσει την κίνηση των παιδιών. Οι ομάδες αλλάζουν ρόλους. Κατόπιν τα παιδιά παίρνουν τουβλάκια τα τοποθετούν στο έδαφος όπως ήταν τοποθετημένες οι κορύνες και με ένα αυτοκινητάκι επαναλαμβάνουν την κίνηση σε ένα άλλο επίπεδο. Ο/η βρεφονηπιοκόμος παροτρύνει την κίνηση από αριστερά προς τα δεξιά. Τέλος τα νήπια καλούνται να επαναλάβουν τη διαδρομή σχεδιάζοντάς την πάνω σε ένα χαρτί.

Στην αρχή η μεταγραφή μπορεί να γίνει σε μεγάλο χαρτί και μετά σε ένα μικρότερο. Ο/η βρεφονηπιοκόμος παρατηρεί ανά πάσα στιγμή κάθε κίνηση του παιδιού, για παράδειγμα πώς κρατάει το μολύβι, και προσπαθεί να ενισχύσει την ενέργειά του παιδιού.

Τέτοιες δραστηριότητες πρέπει να γίνονται σ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς και να επαναλαμβάνονται με διάφορες παραλλαγές, διαφορετικά σημεία αναφοράς και με διαφορετικά υλικά. Καθώς η γραφή σχετίζεται άμεσα με τον προφορικό λόγο ο χώρος του Βρεφονηπιακού Σταθμού θα πρέπει να είναι πλούσιος (όχι σε υπερβολικό βαθμό) σε γραφικά ερεθίσματα, προκειμένου το παιδί να έχει εικόνες του γραπτού λόγου σε σχέση με τα αντικείμενα που βρίσκονται στο χώρο. Μέσα από αυτή τη διαδικασία αυθόρμητα περνάει και στην ανάγνωση.

5.6.2 Εργαστήρι Ανάγνωσης

Το εργαστήρι αυτό δημιουργείται, προκειμένου να εισάγει το παιδί στη διαδικασία σύνδεσης του προφορικού και γραπτού λόγου. Το παιδί

συνειδητοποιεί μέσα από διάφορες δραστηριότητες ότι ο προφορικός λόγος κωδικοποιείται μέσα από σύμβολα - γράμματα και συγχρόνως ότι ο γραπτός λόγος μπορεί να αποκωδικοποιηθεί και να μετατραπεί σε προφορικό.

Σ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας ο/η βρεφονηπιοκός παροτρύνει τα παιδιά μέσα από καταστάσεις προβληματισμού αλλά και στις ελεύθερες δραστηριότητες να χρησιμοποιούν τον προφορικό λόγο - να εκφράζουν τις απόψεις και τις ιδέες τους, να υποβάλλουν ερωτήσεις, να αμφισβητούν και να κρίνουν. Σ' αυτό το εργαστήρι δεν επιδιώκουμε να μάθουν τα παιδιά να διαβάζουν, αλλά να συνειδητοποιήσουν και να κατανοήσουν τη διαδικασία της ανάγνωσης. Μέσα από τις δραστηριότητες προανάγνωσης το παιδί εκτιμά και την αξία του βιβλίου, καθώς αρχίζει να το αντιμετωπίζει ως μια πηγή πληροφοριών, ψυχαγωγίας και επικοινωνίας.

Η εμπλοκή του νηπίου στη διαδικασία της προανάγνωσης προϋποθέτει κάποιες ικανότητες από τη μεριά του: ψυχοκινητικές, γνωστικές, αντιληπτικές και φυσιο-ψυχολογικές. Συγχρόνως σχετίζεται και με το/τη βρεφονηπιοκόμο: τον τρόπο έκφρασης του/της, την καλή άρθρωσή του/της, την ακρίβεια και την πληρότητα του λόγου του/της και τέλος τη σχέση που έχει αναπτύξει με το παιδί προκειμένου να αποτελέσει ο ίδιος/η ίδια ένα πρότυπο μίμησης για το παιδί.

«Τα νήπια εμπλέκονται στη διαδικασία της προανάγνωσης, που συvίσταται σε μια σειρά από δραστηριότητες οι οποίες στοχεύουν:

Να τα βοηθήσουν να αντιληφθούν ότι υπάρχει αντιστοιχία ανάμεσα στον προφορικό και το γραπτό λόγο και ότι ο προφορικός λόγος μετατρέπεται σε γραπτό μέσα από ένα σύστημα συμβολικής απεικόνισης (κωδικοποίηση) και το αντίστροφο (αποκωδικοποίηση).

- Να εισαγάγουν βαθμιαία τα νήπια στη σωστή δόμηση του προφορικού λόγου (λέξεις- προτάσεις).
- Να τα υποβοηθήσουν να προσεγγίσουν, διαισθητικά έστω, τη σημασιολογική, γραμματική, συντακτική και μορφολογική πλευρά της γλώσσας μας», (Από το Βιβλίο δραστηριοτήτων της Νηπιαγωγού).

Υλικό του Εργαστηρίου Ανάγνωσης

- Καρτέλες (ονόματα - εικόνες - γράμματα)
- Βιβλία, χάρτες
- Παιδαγωγικό υλικό με γράμματα και λέξεις
- Υλικό από τις διάφορες γωνιές (κουτιά από το μανάβικο, συνταγές από την κουζίνα).

Εικόνα 5.6.2.α

Υλικό για το εργαστήριο ανάγνωσης

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες του εργαστηρίου αυτού μπορούν να γίνουν στη γωνιά της συζήτησης, όπου ο/η βρεφονηπιοκόμος συγκεντρώνει το υλικό, ή στη γωνιά της βιβλιοθήκης.

- ☆ Τα παιδιά καλούνται σε μια πρώτη φάση να παρατηρήσουν το χώρο του Σταθμού και να εντοπίσουν τα διάφορα σήματα/ σύμβολα που υπάρχουν σ' αυτόν και τι θέλουν να πουν. Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα συνειδητοποιούν ότι οι άνθρωποι, για να συνεννοούνται, έχουν αναπτύξει «έναν κώδικα»/ μια γλώσσα σημάτων.
- ☆ Σε καθημερινή βάση καλούνται να παρατηρήσουν ποιος λείπει και να αναγνωρίσουν το όνομά του στο παρουσιολόγιο, ή να εντοπίσουν ποια ομάδα (ονόματα παιδιών) είναι υπεύθυνη για την καθαριότητα στην τάξη. Δραστηριότητες στη γωνιά της συζήτησης σχετικά με τη ημέρα, το μήνα, τη χρονολογία και τον καιρό.
- ☆ Επισκέπτονται τη γωνιά του μανάβικου και αναγνωρίζουν τα προϊόντα από το περιτύλιγμά τους. Συζητάνε για το ελληνικό αλφάβητο και για το λατινικό, για διαφορετικές γλώσσες με διαφορετική γραφή.
- ☆ Στο πλαίσιο των ποικιλόμορφων δραστηριοτήτων ο/η βρεφονηπιοκόμος καλεί τα παιδιά να κάνουν υποθέσεις σχετικά με το τι είναι γραμμένο σε ένα βιβλίο. Επισημαίνεται τι γράφεται στο εξώφυλλο του βιβλίου αλλά και ποια η εσωτερική του διάρθρωση.

- ☆ Στη γωνιά της συζήτησης διαβάζουμε μια ιστορία ή ένα παραμύθι. Ο/η βρεφονηπιοκόμος δείχνει συχνά με το δάχτυλο τι διαβάζει και ενθαρρύνει συζητήσεις γύρω από το κείμενο. Κατόπιν τα παιδιά συζητούν το θέμα της ιστορίας, ενώ ο/η βρεφονηπιοκόμος γράφει σε πίνακα ή σε χαρτί επιλεκτικά κάποιες από τις φράσεις των παιδιών. Στη συνέχεια τις διαβάζει στα παιδιά και απομονώνει ακουστικά μία απ' αυτές. Τα παιδιά επισημαίνουν τις λέξεις από τις οποίες αποτελείται η πρόταση αυτή και παίζουν το παιχνίδι της «ξεχασμένης λέξης».
- ☆ «Παιχνίδι της ξεχασμένης λέξης»: Τη φράση που έχει καταγράψει ο/η βρεφονηπιοκόμος, αφού την ακούσουν τα παιδιά ζητά, να την επαναλάβουν. Στη συνέχεια την επαναλαμβάνει ο ίδιος/-α ξεχνώντας μια λέξη και τα παιδιά καλούνται να βρουν ποια λέξη ξεχάσε και να διορθώσουν την πρόταση. Στη συνέχεια αντικαθιστά τις λέξεις με ραβδάκια, χαρτοταινίες πάνω στις οποίες γράφονται οι λέξεις, και παροτρύνει τα παιδιά να τις διαβάσουν.
- ☆ Οργανώνουμε να στείλουμε ένα μήνυμα στα παιδιά του άλλου τμήματος στα πλαίσια των ανοιχτών τάξεων.
- ☆ Στη γωνιά της κουζίνας τα παιδιά μπαίνουν στη διαδικασία ανάγνωσης μιας συνταγής, για να φτιάξουμε κάποιο φαγητό ή οργανώνουμε στη γωνιά των επαγγελματιών μια δραστηριότητα με το ταχυδρομείο, για παράδειγμα, ο ταχυδρόμος πρέπει να αναγνωρίσει για ποιον είναι το γράμμα.
«Όλες αυτές οι δραστηριότητες επιτρέπουν ελεύθερες και αυθόρμητες γλωσσικές ανταλλαγές μέσα σ' ένα οικείο πλαίσιο που τους ταιριάζει συναισθηματικά. Έτσι ευνοείται η ανάπτυξη του κοινωνικοποιημένου λόγου και η υποχώρηση του εγωκεντρικού, που, κατά τον Piaget, κυριαρχεί κατά την προσυλλογιστική περίοδο»³⁸.

5.7 Εργαστήριο Μαθηματικών Εννοιών

Στόχοι Εργαστηρίου Μαθηματικών Εννοιών

- Άσκηση λογικομαθηματικής σκέψης
- Ενίσχυση προσοχής, συγκέντρωσης και αντίληψης
- Όξυνση της παρατηρητικότητας
- Καλλιέργεια της ικανότητας για λύση αριθμητικών προβλημάτων
- Ενίσχυση της λογικής, του συσχετισμού και του συλλογισμού.

Σύμφωνα με τον Piaget, υπάρχουν ορισμένοι αναπτυξιακοί περιορισμοί που εμποδίζουν το παιδί της προσχολικής ηλικίας να κατανοήσει κάποιες συγκεκριμένες έννοιες. Σε αυτή την ηλικία (2-7 ετών), το παιδί βρίσκεται στην προσυλλογιστική περίοδο κατά την οποία δεν μπορεί να εργαστεί χωρίς, να έχει μπροστά του το απαιτούμενο υλικό. Επίσης η σκέψη του επικεντρώνεται σε ένα μόνο χαρακτηριστικό του εκάστοτε προβλήματος και αγνοεί τα υπόλοιπα, τα οποία μπορεί να είναι εξίσου σημαντικά, και δεν έχει αντιστρεψιμότητα, δηλ. δεν μπορεί να αντιληφθεί ότι κάθε ενέργεια μπορεί να γίνει κι από την ανάποδη, ότι κάθε ενέργεια έχει και την αντίθετή της.³⁹ Οι πρώτες μαθηματικές έννοιες μαθαίνονται μέσα από το παιχνίδι και την επαφή με το περιβάλλον. Έννοιες, όπως μακριά-κοντά, ψηλός-κοντός, γρήγορα- αργά, πολλά-λίγα κτλ. είναι ήδη γνωστές στο παιδί μέσα από τα καθημερινά του βιώματα.

Εικόνα 5.7.α

Ασκήσεις τοπολογίας στο εργαστήριο προμαθηματικών εννοιών

Το εργαστήριο αυτό οργανώνεται με κύριο σκοπό την άσκηση της λογικομαθηματικής σκέψης των παιδιών της προσχολικής ηλικίας.

Τα παιδιά έχουν ήδη έρθει σε μια πρώτη επαφή με αυτές τις έννοιες και εκτός του Βρεφονηπιακού Σταθμού, όπως προαναφέραμε, αλλά και μέσα στο Βρεφονηπιακό Σταθμό μέσω της συμμετοχής τους στις

39 Παρασκευόπουλος 1985, σ. 33.

καθημερινές δραστηριότητες του ημερήσιου προγράμματος. Το εργαστήριο όμως είναι ένας χώρος όπου τα παιδιά δουλεύουν αποκλειστικά και συστηματικότερα με αυτές τις έννοιες.

Εικόνα 5.7.β

Εργαλεία και σκεύη για το εργαστήριο

Θα πρέπει να οργανώνεται **κυρίως στα τμήματα των μεγαλύτερων παιδιών (3:6-6 ετών), με διαφοροποιημένες δραστηριότητες για τα παιδιά ηλικίας 3:6 -4:6 και 4:6-6 ετών. Στο τμήμα των μικρότερων παιδιών** θα πρέπει να υπάρχει άφθονο και ποικίλο υλικό το οποίο πρέπει να είναι προσιτό στο παιδί. Το παιδί θα εξερευνά μόνο του τα υλικά με όλες του τις αισθήσεις (θα πιάνει, θα μυρίζει, θα ακούει, κτλ.) και θα εξακριβώνει τις σχέσεις μεταξύ τους. Βασιζόμαστε πάντα στο προσωπικό ενδιαφέρον και στην περιέργεια του παιδιού και δεν δίνουμε τίποτα έτοιμο και προκατασκευασμένο. Η διάρκεια της απασχόλησης πρέπει να είναι σύντομη και να πραγματοποιείται, όταν δίνονται τα κατάλληλα ερεθίσματα. Στα **μεγαλύτερα παιδιά** μπορεί να αυξηθεί ο χρόνος απασχόλησης και η συχνότητα βάσει όμως πάντα των δικών τους ενδιαφερόντων και ικανοτήτων. Δε λέμε στα παιδιά ότι τώρα πάμε να κάνουμε αριθμητική και δεν τα πιέζουμε να παρακολουθήσουν.

Μπορούμε και μέσα από άλλες δραστηριότητες να δημιουργήσουμε κατάλληλους προβληματισμούς που θα τα οδηγήσουν να έρθουν από μόνα τους στο εργαστήριο. Για παράδειγμα, φτιάχνουμε ένα κέικ στο εργαστήριο μαγειρικής. Πώς θα μετρήσουμε τα υλικά, πόσα είναι 5 αυγά; πώς θα βάλουμε τη σωστή ποσότητα ζάχαρης; πόσα κομμάτια θα κόψουμε, για να πάρει ο καθένας από ένα; Παρακινούμε τα παιδιά να ερευνήσουν μόνα τους για την απάντηση, παρακολουθούμε τη διαδικασία σκέψης τους, τα ενθαρρύνουμε και τα βοηθάμε, όποτε μας το ζητήσουν.

Το υλικό που θα χρησιμοποιήσουμε πρέπει να είναι άφθονο, ευδιάκριτο, ποικίλο και ελκυστικό για το παιδί. Συνήθως βρίσκεται ήδη μέσα στην τάξη και το «δανειζόμαστε» από άλλες γωνιές ή άλλους χώρους του Βρεφονηπιακού Σταθμού. Για παράδειγμα, όταν θέλουμε να μελετήσουμε τον υπολογισμό της διαφοράς του βάρους μεταξύ των υλικών, μπορούμε να δανειστούμε τη ζυγαριά και τα γυάλινα μπουκάλια που είναι γεμισμένα με διαφορετική ποσότητα άμμου από το εργαστήριο τεχνολογίας και τη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων.

Χρήσιμα υλικά και για τις δύο ηλικιακές ομάδες είναι: χάντρες, βόλοι, πλαστελίνη, πλαστικά ή ξύλινα ραβδάκια, δοχεία ίδιου και διαφορετικού μεγέθους, διάφορα σχήματα σε διάφορα χρώματα και μεγέθη τρισδιάστατα και επίπεδα, νομίσματα, μεζούρα, ζυγαριά, αντικείμενα που βρίσκονται στο χώρο και προσφέρονται για χρήση στο εργαστήριο, όπως για παράδειγμα οι καρτέκλες (είναι τόσες καρτέκλες όσα και τα παιδιά; είναι λιγότερες ή περισσότερες; αν είναι λιγότερες φέρε άλλες τόσες από το διπλανό τμήμα, ώστε κάθε παιδί να έχει τη δικιά του, κτλ.).

Οι ιδέες είναι πάρα πολλές όπως και τα υλικά αλλά και τα ερεθίσματα που μπορούμε να δώσουμε. Θα πρέπει να παρακινούμε λεκτικά τα παιδιά να κάνουν συγκρίσεις, αντιστοιχίες και ταξινομήσεις μέσα από τις καθημερινές δραστηριότητες όπως συνέβη με τις καρτέκλες.

Οι μαθηματικές έννοιες περιλαμβάνουν εξοικείωση και κατάκτηση των παρακάτω εννοιών: **χώρος, χρόνος, μέγεθος, ποσότητα, απόσταση και διάρκεια**. Επίσης, περιλαμβάνουν συγκεκριμένες νοητικές ενέργειες που οδηγούν το παιδί στην προσέγγιση των παραπάνω εννοιών, όπως η **ταξινόμηση** (βάζουμε τα πράγματα σε ομάδες βάσει ενός ή περισσότερων κοινών χαρακτηριστικών), η **σειροθέτηση** (βάζουμε τα αντικείμενα σε μια σειρά βάσει των μεταξύ τους σχέσεων), η **αντιστοιχία** (σύγκριση και ταίριασμα αντικειμένων και αντίληψη της μονιμότητας του αριθμού των αντικειμένων, άσχετα με τις μεταβολές του χώρου που καταλαμβάνουν).

Εικόνα 5.7.γ
Υλικά εργαστηρίου

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Σε σχέση με το χώρο:

- ☆ Παιχνίδια κίνησης όπου αναφέρονται οι έννοιες: πάνω-κάτω, ψηλά-χαμηλά, κοντά-μακριά, μέσα-έξω, μπροστά-πίσω, ανάμεσα -δίπλα, κτλ.

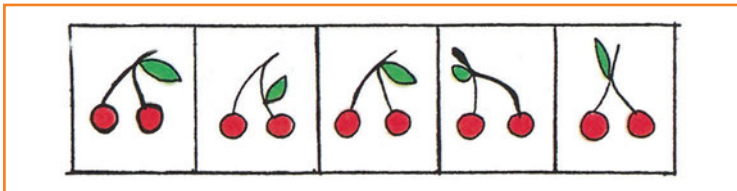
Εικόνα 5.7.δ
Κινητικά παιχνίδια

- ☆ Παιχνίδια αμφίπλευρικότητας (κουτσό, ισορροπία, γυρνάμε το σκοινάκι πρώτα με το δεξί και μετά με το αριστερό μας χέρι, βιδώνουμε και ξεβιδώνουμε, βάζουμε ένα χρωματιστό κορδονάκι στο δεξί χέρι, ζητάμε να μας δείξουν τη δική τους δεξιά και αριστερή πλευρά και του φίλου τους απέναντι).

Εικόνα 5.7.ε
Ασκήσεις ισορροπίας

- ☆ Οπτικά παιχνίδια προσανατολισμού στο χώρο με καρτέλες (βρες ποιο είναι ίδιο με αυτό που βρίσκεται στην πρώτη εικόνα, συμπλήρωσε αυτό που λείπει, λαβύρινθοι).

Σχ. 5.7.α
Βάλε σε κύκλο αυτό που είναι ίδιο με το πρώτο

Σε σχέση με το χρόνο:

- ☆ Η βρεφονηπιοκόμος δείχνει με συγκεκριμένη σειρά εικόνες από 5 ζώα. Το παιδί, αφού τις δει και τις 5, μιμείται τις φωνές των ζώων με τη σειρά που τα είδε.
- ☆ Τα παιδιά μιμούνται κινήσεις του/της βρεφονηπιοκόμου με τη σειρά που τις παρουσίασε.
- ☆ Παίζουμε παιχνίδια με καρτέλες χρονικής ακολουθίας (4-5 καρτέλες που πρέπει να μπουν σε μια σωστή σειρά από τα παιδιά, για να σχηματιστεί μια ιστορία).

Εικόνα 5.7.στ

Επιτραπέζιο παιχνίδι χρονικής ακολουθίας

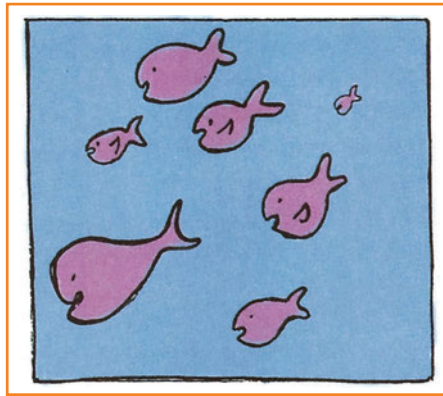
- ☆ Συζητάμε για δραστηριότητες που ακολουθούν μια συγκεκριμένη χρονική ακολουθία (τι κάνουμε το πρωί όταν ετοιμαζόμαστε για το σχολείο).

Σε σχέση με τη διάρκεια:

- ☆ Φυσάμε τη φλογέρα έτσι, ώστε να βγάζει ήχους σύντομους και παρατεταμένους, και ζητάμε από τα παιδιά να εντοπίζουν τους πιο σύντομους ήχους.
- ☆ Αναφερόμαστε λεκτικά στη διάρκεια των καθημερινών δραστηριοτήτων (σήμερα ξεχαστήκαμε με τη ζωγραφική και κάναμε πολλή ώρα).
- ☆ Ποιος τρέχει πιο γρήγορα και ποιος πιο αργά;

Σε σχέση με το μέγεθος:

- ☆ Καρτέλες ή πίνακες διάκρισης μεγεθών (βάλει σε κύκλο το μεγαλύτερο ψάρι ή βάλει την καρτέλα με το μικρότερο μήλο σε αυτό το κουτί).

Σχ. 5.7.β

Βάλε σε κύκλο το μεγαλύτερο ψάρι

- ☆ Ζωγράφισε λεπτές και χοντρές γραμμές.
- ☆ Του ζητάμε να μας βρει ποιο είναι το μεγαλύτερο/ μικρότερο από 5-6 αυτοκινητάκια που έχει μπροστά του.
- ☆ Ζητάμε να μας πει ποιο ραβδάκι είναι ψηλότερο από 3-4 ραβδάκια που έχει μπροστά του.
- ☆ Ποιος φοράει το πιο μεγάλο παπούτσι από τα παιδιά;
- ☆ Ποιος είναι πιο παχύς και ποιος πιο λεπτός;

Σε σχέση με την ποσότητα:

- ☆ Γεμίζουμε 2-3 ποτήρια ίδιου μεγέθους με διαφορετική ποσότητα υγρού. Ζητάμε από το παιδί να βρει ποιο ποτήρι έχει περισσότερο και ποιο λιγότερο.
- ☆ Παίρνουμε τη ζυγαριά και τα γυάλινα βαζάκια που είναι γεμισμένα με διαφορετική ποσότητα άμμου και υπολογίζουμε πρώτα με το χέρι μας (υποκειμενική εκτίμηση) και μετά με τη ζυγαριά ποιο είναι πιο ελαφρύ και ποιο πιο βαρύ.
- ☆ Ζυγίζουμε υλικά από το εργαστήριο μαγειρικής.
- ☆ Ζυγίζουμε τα ίδια τα παιδιά.

Σε σχέση με την ταξινόμηση:

- ☆ Ζητάμε από τα παιδιά να κάνουν μια ομάδα με αυτοκινητάκια και μια με κούκλες. Στη συνέχεια μπορούμε να ζητήσουμε να μας κάνουν μια ομάδα με μπλε αυτοκινητάκια και μια ομάδα με κούκλες με κόκκινα ρούχα (ταξινόμηση βάσει 2 χαρακτηριστικών).
- ☆ Ζητάμε να μας κάνουν ομάδες με σχήματα βάση 1,2 ή 3 χαρακτηρι-

στικών. Για παράδειγμα, να βάλουν όλα τα τρίγωνα σε μια ομάδα και όλα τα τετράγωνα σε άλλη ομάδα ή να βάλουν όλα τα μπλε τρίγωνα μαζί και όλα τα μπλε τετράγωνα μαζί και χωριστά από τα κόκκινα τρίγωνα και τα κόκκινα τετράγωνα ή τέλος, να συσχετίσουν χρώμα, σχήμα και μέγεθος και να βάλουν όλα τα μικρά μπλε τρίγωνα σε μια ομάδα.

Εικόνα 5.7.ζ

Ταξινομήσεις ανάλογα με το σχήμα, το χρώμα και το μέγεθος

- ☆ Φυλλάδια εργασίας με ασκήσεις ταξινόμησης (βάλτε σε ένα κύκλο τα σκυλάκια και σε άλλο κύκλο τα γατάκια, κλείσε σε ένα κύκλο τα πράσινα τρίγωνα).
- ☆ Διάφορες ταξινομήσεις αντικειμένων της τάξης (να μας φέρει όλα τα κόκκινα μολύβια, όλα τα ψαλίδια με πορτοκαλί λαβή, αντικείμενα που έχουν κυκλικό σχήμα, κτλ.)

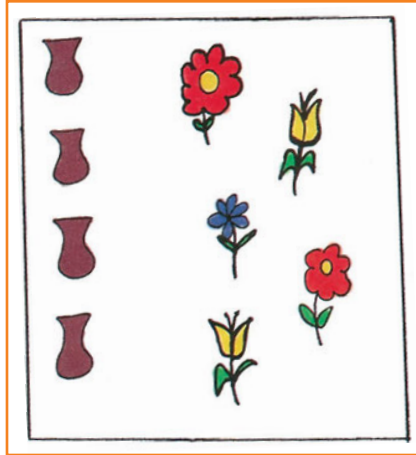
Σε σχέση με την σειροθέτηση:

- ☆ Δίνουμε πλαστικές ή ξύλινες ράβδους και ζητάμε από τα παιδιά να τις βάλουν στη σειρά από τη μικρότερη προς τη μεγαλύτερη.
- ☆ Δίνουμε κούκλες, αυτοκινητάκια ή ό,τι άλλο υπάρχει σε διάφορα μεγέθη και ζητάμε από τα παιδιά να τα βάλουν σε μια σειρά από το πιο μικρό στο πιο μεγάλο ή αντίστροφα.
- ☆ Δίνουμε ξυλομπογιές με διαφορετικά μήκη και ζητάμε από τα παιδιά να τις βάλουν σε μια σειρά βάσει του ύψους τους.
- ☆ Ζητάμε από τα παιδιά να μπουν σε μια σειρά ανάλογα με το ύψος τους από το πιο κοντό στο πιο ψηλό.

Σε σχέση με την αντιστοιχία:

- ☆ Ζητάμε από τα παιδιά να ετοιμάσουν το τραπέζι για φαγητό και να βάλουν από ένα σερβίτσιο για κάθε παιδί.

- ☆ Δίνουμε φυλλάδια εργασιών με ασκήσεις αντιστοίχισης (ένωσε κάθε λουλούδι με το βάζο του, έχουμε τόσα βάζα όσα και λουλούδια;).

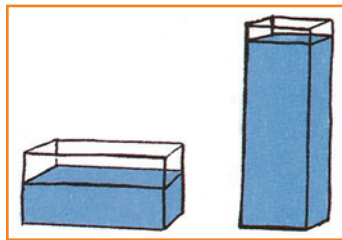
Σχ. 5.7.γ

Ένωσε κάθε λουλούδι με ένα βάζο. Έχει κάθε λουλούδι το βάζο του;

- ☆ Ζητάμε από τα παιδιά να μπουν σε δύο γραμμές έτσι, ώστε καθένα να έχει κάποιο άλλο απέναντί του.
- ☆ Τους δίνουμε μολύβια και ξύστρες και τους ζητάμε να βρουν αν έχουμε τόσες ξύστρες όσα και μολύβια.
- ☆ Περνάμε χρωματιστές χάντρες σε ένα κορδόνι και ζητάμε από τα παιδιά να κάνουν το ίδιο με την ίδια σειρά χρωμάτων.

Σε σχέση με τη διατήρηση της ποσότητας:

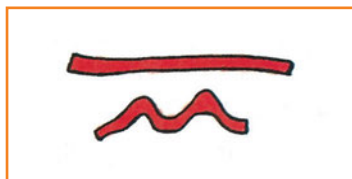
- ☆ Βάζουμε την ίδια ποσότητα υγρού σε διαφορετικά μεγέθη γυάλινων δοχείων και ζητάμε από τα παιδιά να μας πουν αν είναι το ίδιο, περισσότερο ή λιγότερο.

Σχ. 5.7.δ

Διατήρηση ποσότητας

- ☆ Φτιάχνουμε με την πλαστελίνη δύο ίδιους βώλους και στη συνέχεια μπροστά στα παιδιά αλλάζουμε το σχήμα του ενός (τον κάνουμε πλατύτερο από τους δύο, μακρύτερο και λεπτότερο, ψηλότερο, κτλ.) και ζητάμε να μας πουν αν κάποιος είναι μεγαλύτερος από τον άλλον.
- ☆ Βάζουμε στο τραπέζι μία σειρά με μολύβια κι από κάτω μία ίση σειρά με ξύστρες. Τα ρωτάμε αν είναι ίσα, αν έχουμε τόσα μολύβια όσα και ξύστρες. Αραιώνουμε ή συμπιέζουμε τη μία από τις δύο σειρές, χωρίς να προσθέσουμε ή να αφαιρέσουμε κάτι, απλώς αλλάζουμε τη διάταξή τους στο χώρο και ξανακάνουμε τα ίδια ερωτήματα.
- ☆ Βάζουμε δύο κορδέλες ίδιου μήκους μπροστά στο παιδί και το ρωτάμε να μας πει αν είναι ίσες. Μετά καμπυλώνουμε τη μία κορδέλα και το ρωτάμε πάλι αν είναι ίσες και, αν όχι, ποια είναι η μεγαλύτερη.

Σχ. 5.7.ε
Διατήρηση μήκους

5.8 Παράλληλα εργαστήρια

Στόχοι Παράλληλων Εργαστηρίων

- Ενίσχυση συλλογικής εργασίας
- Ανάπτυξη αναλυτικοσυνθετικής ικανότητας για την ολοκλήρωση ενός έργου
- Καλλιέργεια κριτικής σκέψης
- Ελεύθερη έκφραση και δημιουργία
- Ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων και συνδιαλλαγών.

Τα εργαστήρια διαμορφώνονται από τον/τη βρεφονηπιοκόμο σε διάφορες περιόδους της εκπαιδευτικής διαδικασίας ανάλογα, με τις ανάγκες των παιδιών. Διαπιστώσαμε όμως ότι τα εργαστήρια δεν είναι τελείως αυτόνομα, δε λειτουργούν το ένα άσχετα από το άλλο. Πιο συγκεκριμένα μπορεί να υπάρχει διαφορά μεταξύ της λειτουργίας των γωνιών, οι οποίες σχετίζονται άμεσα με τις ελεύθερες δραστηριότητες τις οποίες διαμορφώνει το ίδιο το παιδί, και της λειτουργίας των εργαστηρίων, τις

οπoίες οργανώνει και παρουσιάζει ο/η βρεφονηπιοκόμος, όμως η **γωνιά στηρίζει την πραγματοποίηση του εργαστηρίου και το εργαστήριο με τη σειρά του μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για μια ελεύθερη δραστηριότητα των παιδιών**. Για παράδειγμα, τα παιδιά διαβάζοντας στη γωνιά βιβλιοθήκης βρίσκουν συνταγές για φαγητά που τους κεντρίζουν την προσοχή και εκδηλώνουν ενδιαφέρον και επιθυμία να τα φτιάξουν. Μετρούν τις ποσότητες που θα χρειαστούν στο εργαστήριο μαθηματικών εννοιών και φτιάχνουν το φαγητό που θέλουν στο εργαστήριο μαγειρικής. Αυτή η διαδικασία μπορεί να γίνει και αντίστροφα, δηλαδή, να φτιάχνουν ήδη κάτι στο εργαστήριο μαγειρικής και να θελήσουν επιπλέον πληροφορίες ή ιδέες για τις δημιουργίες τους. Τότε ανατρέχουν στη γωνιά βιβλιοθήκης και ψάχνουν να βρουν ό,τι χρειάζονται. Μπορεί να επισκεφτούν και το εργαστήριο γραφισμού, για να «γράψουν» τη συνταγή με κώδικες, αλλά και το εργαστήριο μαθηματικών εννοιών για να υπολογίσουν την ποσότητα των υλικών που χρειάζονται.

Επιπλέον, κάποια εργαστήρια μπορεί να συνδέονται με μια θεματική ενότητα, κάτι που επιδιώκεται βάσει του Αναλυτικού Προγράμματος, και έτσι **να δημιουργηθούν παράλληλα εργαστήρια στο πλαίσιο επεξεργασίας ενός θέματος**. Για παράδειγμα, η ανάγνωση μιας ιστορίας στη γωνιά της βιβλιοθήκης μπορεί να αποτελέσει υλικό για ένα εργαστήριο εικαστικών (ζωγραφίζουμε ή φτιάχνουμε κάτι που έχει σχέση με την ιστορία που ακούσαμε), ένα εργαστήριο ανάγνωσης (παίζοντας το παιχνίδι της ξεχασμένης λέξης) και ένα εργαστήριο δραματοποίησης (αναπαριστάνουμε την ιστορία που ακούσαμε). Φυσικά αυτό είναι κάτι που είτε προκύπτει αυθόρμητα μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία είτε σχεδιάζεται ως ένα βαθμό από τον ίδιο ή την ίδια βρεφονηπιοκόμο. Τέτοιες ευκαιρίες δίνονται άπειρες στην Προσχολική Αγωγή ήδη με θέματα που πηγάζουν από τη θρησκευτική ζωή (Χριστούγεννα, Πάσχα), από την ιστορία του Ελληνισμού (εθνικές εορτές) ή ακόμα και από τη φύση (ζώα, εποχές, φυτά).

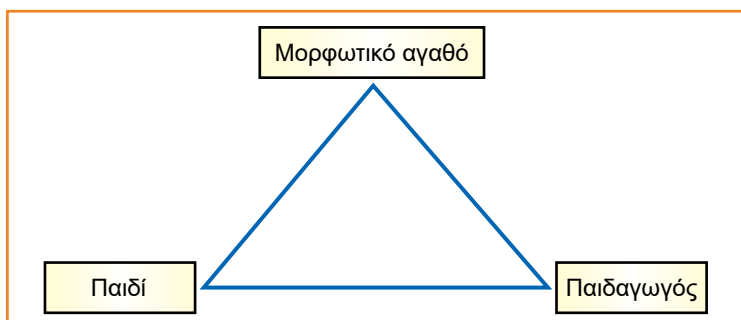
Γι' αυτό άλλωστε στο ημερήσιο πρόγραμμα προτείνονται διαφορετικά εργαστήρια για κάθε μέρα. Φυσικά υπάρχει και η δυνατότητα, εφόσον υπάρχουν δυο βρεφονηπιοκόμοι, να δημιουργηθούν παράλληλα εργαστήρια όπου τα παιδιά χωρίζονται σε μικρότερες ομάδες βάσει των ενδιαφερόντων και των προτιμήσεών τους. Τα παιδιά της μιας ομάδας φτιάχνουν, για παράδειγμα, χριστουγεννιάτικες κάρτες στο εργαστήριο εικαστικών και τα παιδιά της άλλης ομάδας στο εργαστήριο γραφισμού «γράφουν» σε λευκά χαρτάκια ευχές με κώδικες, για να κολλήσουν μετά μέσα στις κάρτες.

Αναφέροντας λοιπόν τον όρο **παράλληλα εργαστήρια** εννοούμε την ταυτόχρονη οργάνωση και λειτουργία δύο ή περισσότερων εργαστηρίων μέσα στον ίδιο χώρο. Σημαντική προϋπόθεση για τη σωστή

λειτουργία τους είναι η **ύπαρξη τουλάχιστον δύο βρεφονηπιοκόμων** ή ενός/μίας βρεφονηπιοκόμου και ενός βοηθού (για 2 παράλληλα εργαστήρια) οι οποίοι θα παρακολουθούν τις ανάγκες των παιδιών και θα συντονίζουν ανάλογα τις δραστηριότητες.

Σε μεγάλο και ενιαίο χώρο που δίνει τη δυνατότητα για ολοκληρωμένη επίβλεψη μπορούν να αναπτυχθούν διάφορες δραστηριότητες σε διαφορετικά εργαστήρια, καθεμιά από τις οποίες επιβλέπει/ κατευθύνει συγκεκριμένος/-η βρεφονηπιοκόμος και συμμετέχει συγκεκριμένη ομάδα παιδιών, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ένα παιδί δεν μπορεί να μετακινηθεί για να συμμετάσχει σε άλλη δραστηριότητα υπό την επίβλεψη άλλου βρεφονηπιοκόμου. Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας στο εργαστήριο κάθε παιδί κάποιας συγκεκριμένης ομάδας, για το οποίο είναι υπεύθυνη/-ος συγκεκριμένη/-ος βρεφονηπιοκόμος, έχει τη δυνατότητα επαφής και με τους άλλους βρεφονηπιοκόμους και με τα παιδιά των άλλων ομάδων, πράγμα που συμβάλει στην κοινωνικοποίησή του και στην ένταξή του στην κοινότητα του Βρεφονηπιακού Σταθμού εξασφαλίζοντάς του αποδοχή, ασφάλεια και αισθήματα ανεξαρτησίας και πληρότητας. Αυτοί οι παράγοντες είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για την «ισόρροπη και ολόπλευρη ανάπτυξη» του παιδιού.

Σ' αυτή την περίπτωση απαραίτητη προϋπόθεση της λειτουργίας των παράλληλων εργαστηρίων είναι η σχέση του/της βρεφονηπιοκόμου με το παιδί. Προκειμένου το παιδί να αποκτήσει αυτοπεποίθηση και να ακολουθήσει μια τέτοια πορεία διδασκαλίας, θα πρέπει ο/η βρεφονηπιοκόμος να του έχει δώσει τη δυνατότητα αυτοέκφρασης και αυτοδημιουργίας. Μόνον έτσι οι επιλογές που θα κάνει θα εκφράζουν τον εαυτό του και τα ενδιαφέροντά του. Βασική αρχή της λειτουργίας των παράλληλων εργαστηρίων είναι το διδακτικό τρίγωνο όπου το μορφωτικό αγαθό αλλάζει καθώς το παιδί έχει τη δυνατότητα να κάνει κάποιες επιλογές, διατηρώντας όμως παρ' όλα αυτά μια σταθερή σχέση αλληλοβοήθειας και υποστήριξης με το/τη βρεφονηπιοκόμο και αναδιαμορφώνοντας τη σχέση τους μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Όλες οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο Βρεφονηπιακό Σταθμό είναι συναφείς μεταξύ τους. Μιλώντας προηγουμένως για τις γωνιές δραστηριοτήτων και χωρίζοντας τες σε κατηγορίες σε καμιά περίπτωση δεν αποσκοπούσαμε στη διαφοροποίηση της μιας από την άλλη. Κάλιστα μπορεί να υπάρξει η δυνατότητα χρήσης δύο γωνιών συγχρόνως προς όφελος πάντα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σ' αυτό το κεφάλαιο αναφερθήκαμε στα εργαστήρια που μπορούν να οργανωθούν και να λειτουργήσουν μέσα στο Βρεφονηπιακό σταθμό και που αναφέρονται σε οργανωμένες δραστηριότητες που γίνονται για τα παιδιά της νηπιακής ηλικίας. Και αυτά ακολουθούν ως επί το πλείστον τις βασικές αρχές του Αναλυτικού Προγράμματος για την Προσχολική Αγωγή.

Το νήπιο καλείται μέσα από οργανωμένες και από την παιδαγωγό δομημένες δραστηριότητες:

- Να γνωρίσει τον εαυτό του
- Να επικοινωνήσει με τους άλλους
- Να επιδράσει αμφίδρομα στο περιβάλλον που ζει

Η διαμόρφωση τέτοιων εργαστηρίων από τον/τη βρεφονηπιοκόμο προϋποθέτει τη γνώση από μέρους της των βασικών στόχων και σκοπών μάθησης των πέντε τομέων αγωγής και ανάπτυξης, όπως αυτοί παραθέτονται στο αναλυτικό πρόγραμμα: ψυχοκινητικού, νοητικού, αισθητικού, κοινωνικό-συναισθηματικού τομέα και τομέα δεξιοτήτων. Ο/η βρεφονηπιοκόμος είναι υποχρεωμένη/-ος να ενημερώνεται για τις καινούργιες διατάξεις και νομοθεσίες, προκειμένου να προετοιμάζει το παιδί με βάση τα καινούργια δεδομένα και στοιχεία και χωρίς να παρεκκλίνει το πρόγραμμά της από τον κεντρικό σκοπό όλου του εκπαιδευτικού συστήματος.

Μέσα από τα εργαστήρια δίνεται η δυνατότητα στο παιδί να δράσει πιο οργανωμένα ακολουθώντας ένα συγκεκριμένο σχέδιο που προκαθορίζεται από την παιδαγωγό και χρησιμοποιώντας μεθοδικά το εποπτικό υλικό που βρίσκεται στη διάθεσή του.

Αδιαμφισβήτητη η ύπαρξη της γωνιάς είναι πολύ σημαντική και αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο για τη σωστή και λειτουργική οργάνωση των εργαστηρίων. Παρατηρώντας το παιχνίδι του παιδιού στη γωνιά, μπορεί ο/η βρεφονηπιοκόμος να πάρει ιδέες για το σχεδιασμό ενός αντίστοιχου εργαστηρίου, π.χ. γωνιά μεταμφίεσης - εργαστήριο δραματοποίησης, εντοπίζοντας τις δυνατότητες των παιδιών αλλά και τις ανάγκες τους, προκειμένου να ολοκληρώσουν μια οργανωμένη δραστηριότητα θεατρικού παιχνιδιού.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΡΟΣ*Υποκεφάλαιο 5.1*

1. Τι εννοούμε με τον όρο εργαστήρια και ποιες είναι οι διαφορές τους από τις γωνιές;
2. Πώς εξοπλίζονται και πώς οργανώνονται γενικά τα εργαστήρια;
3. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με τη λειτουργία των εργαστηρίων;
4. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση παρατηρήστε τα εργαστήρια που υπάρχουν. Καταγράψτε τα είδη τους, τον τρόπο οργάνωσης και τον εξοπλισμό τους. Συσχετίστε με βάση όσα έχουμε αναφέρει στη θεωρία, εντοπίστε τυχόν ελλείψεις και προτείνετε βελτιώσεις με την οργάνωση και τον εξοπλισμό τους.

Υποκεφάλαιο 5.2

1. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με την οργάνωση του εργαστηρίου μαγειρικής;
2. Πώς οργανώνεται ένα εργαστήριο μαγειρικής;
3. Τι έπιπλα, σκεύη και υλικά χρειάζονται για την οργάνωση ενός εργαστηρίου μαγειρικής;
4. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε και εξοπλίστε ένα εργαστήριο μαγειρικής. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας σε σχέση με τη διαδικασία οργάνωσης και κάντε προτάσεις για πιθανές τροποποιήσεις που θα βελτίωναν τη λειτουργία του.
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση καταγράψτε το υλικό που χρησιμοποιείται στο εργαστήριο μαγειρικής. Προτείνετε τυχόν βελτιώσεις στην οργάνωσή του και πραγματοποιήστε τις.
6. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση επιχειρήστε να «γράψετε» μαζί με τα παιδιά μια συνταγή με κώδικες στο εργαστήριο γραφισμού και να την εκτελέσετε στο εργαστήριο μαγειρικής. Γράψτε τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
7. Επιλέξτε μια από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο μαγειρικής στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε

τε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

Υποκεφάλαιο 5.3

1. Πώς οργανώνεται το εργαστήριο εικαστικών; Ποια είναι τα απαραίτητα έπιπλα και υλικά που χρειάζονται;
2. Ποια είναι η διαφορά του εργαστηρίου εικαστικών από τη γωνιά εικαστικών;
3. Πώς και από ποιους πρέπει να γίνεται η προετοιμασία του χώρου, η τακτοποίηση και η φύλαξη των υλικών στο εργαστήριο εικαστικών;
4. Γιατί είναι σημαντική η ελεύθερη έκφραση της φαντασίας και της δημιουργικότητας των παιδιών;
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση καταγράψτε το υλικό που χρησιμοποιείται στο εργαστήριο εικαστικών. Προτείνετε τυχόν βελτιώσεις στην οργάνωσή του και πραγματοποιήστε τες.
6. Επιλέξτε μια από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο εικαστικών στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

Υποκεφάλαιο 5.4

1. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με τη λειτουργία του εργαστηρίου θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης;
2. Τι χρειάζεται για την οργάνωση ενός εργαστηρίου θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης;
3. Ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να δουλέψει ο/η βρεφονηπιοκόμος στην αρχή κάθε εργαστηρίου θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης;
4. Πώς επιλέγεται το θέμα που θα δουλευτεί στο εργαστήριο θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης;
5. Ποιες είναι οι κύριες τεχνικές παρουσίασης των θεατρικών δρώμενων;

6. Ποιες είναι οι 4 φάσεις ανάπτυξης του θεατρικού παιχνιδιού;
7. Επιλέξτε μια από τις προτεινόμενες τεχνικές παρουσίασης θεατρικών δρώμενων και οργανώστε ένα θεατρικό παιχνίδι με βάση αυτή στο εργαστήριο θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης του Βρεφονηπιακού Σταθμού που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
8. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση προετοιμάστε και πραγματοποιήστε ένα θεατρικό παιχνίδι βάσει των 4 φάσεων ανάπτυξής του. Καταγράψτε τη διαδικασία - βήματα που ακολουθήσατε και τις δικές σας παρατηρήσεις και προτάσεις.
9. Επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

Υποκεφάλαιο 5.5

1. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με την οργάνωση του εργαστηρίου τεχνολογίας;
2. Ποιες είναι οι διαφορές του εργαστηρίου τεχνολογίας από τη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων;
3. Πως εξοπλίζεται και οργανώνεται ένα εργαστήριο τεχνολογίας;
4. Ανά ομάδες των 2-3 ατόμων σκεφτείτε πως μπορείτε να οργανώσετε ένα εργαστήριο τεχνολογίας από άχρηστο υλικό. Συλλέξτε το υλικό που θεωρείτε απαραίτητο και παρουσιάστε τον τρόπο οργάνωσής του στην τάξη.
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε ένα εργαστήριο τεχνολογίας με τη συνεργασία των γονέων. Περιγράψτε τη διαδικασία και τα στάδια που ακολουθήσατε κατά την οργάνωσή του.
6. Επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο τεχνολογίας στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

Υποκεφάλαιο 5.6

1. Ποιοι είναι οι στόχοι που επιδιώκονται με την οργάνωση των εργαστηρίων που αφορούν τον προφορικό και το γραπτό λόγο;
2. Ποια σειρά δραστηριοτήτων θα πρέπει να ακολουθεί η υλοποίηση ενός προγράμματος στο εργαστήριο γραφισμού;
3. Πώς συνδέεται η λειτουργία των εργαστηρίων γραφισμού και ανάγνωσης με τη λειτουργία των υπόλοιπων εργαστηρίων και γωνιών;
4. Πώς οργανώνεται και πώς εξοπλίζεται ένα εργαστήριο γραφισμού;
5. Πώς οργανώνεται και με τι υλικό εξοπλίζεται ένα εργαστήριο ανάγνωσης;
6. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε ένα εργαστήριο γραφισμού. Περιγράψτε τη διαδικασία και τα στάδια που ακολουθήσατε κατά την οργάνωσή του.
7. Επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο γραφισμού στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
8. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε ένα εργαστήριο ανάγνωσης. Περιγράψτε τη διαδικασία και τα στάδια που ακολουθήσατε κατά την οργάνωσή του.
9. Επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο ανάγνωσης στον Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

Υποκεφάλαιο 5.7

1. Ποιοι είναι οι στόχοι που επιτυγχάνονται με την οργάνωση του εργαστηρίου μαθηματικών εννοιών;
2. Πως διαφοροποιείται το εργαστήριο μαθηματικών εννοιών σε σχέση με την ηλικία των παιδιών;
3. Ποια υλικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο εργαστήριο μαθηματικών εννοιών;

4. Ποιες είναι οι συγκεκριμένες νοητικές ενέργειες που οδηγούν στην κατάκτηση των μαθηματικών εννοιών;
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε ένα εργαστήριο μαθηματικών εννοιών. Περιγράψτε τη διαδικασία και τα στάδια που ακολουθήσατε κατά την οργάνωσή του.
6. Επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες για κάθε τομέα μαθηματικών εννοιών (χώρου, χρόνου, μεγέθους, ποσότητας, ταξινόμησης, σειροθέτησης και αντιστοιχίας) και πραγματοποιήστε τες στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

Υποκεφάλαιο 5.8

1. Τι εννοούμε με τον όρο παράλληλα εργαστήρια;
2. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με τη λειτουργία των παράλληλων εργαστηρίων;
3. Ανά ομάδες των 2-3 ατόμων που κάνετε πρακτική στον ίδιο Βρεφονηπιακό Σταθμό οργανώστε 3 παράλληλα εργαστήρια της επιλογής σας. Καταγράψτε τη διαδικασία οργάνωσης και τα βήματα που ακολουθήσατε και παρουσιάστε το στην τάξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

6

ΑΝΟΙΧΤΕΣ ΤΑΞΕΙΣ

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο μαθητής/-τρια να είναι σε θέση:

- ☉ Να γνωρίζει τι είναι οι ανοιχτές τάξεις
- ☉ Να προσδιορίζει τη σπουδαιότητά των ανοιχτών τάξεων
- ☉ Να περιγράφει την προετοιμασία και την οργάνωσή τους

Η Προσχολική Αγωγή στην Ελλάδα βασίζεται ως επί το πλείστον στον παραδοσιακό τρόπο και πρόγραμμα διδασκαλίας. Ο/η βρεφονηπιοκόμος είναι αυτός/-η που αποφασίζει για την επιλογή των δραστηριοτήτων και το ευρύτερο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Έτσι, παρ' όλο που εδώ και αρκετά χρόνια γίνεται λόγος στη διεθνή βιβλιογραφία για την παιδοκεντρική κατεύθυνση, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ακολουθεί κυρίως τις αρχές της δασκαλοκεντρικής κατεύθυνσης.

Ένα εναλλακτικό πρόγραμμα που προτείνεται στο χώρο της Προσχολικής Αγωγής αντί του παραδοσιακού είναι οι ανοιχτές τάξεις όπου το παιδί επιλέγει μόνο του με τι θα ασχοληθεί και για πόσο χρόνο⁴⁰. Το σύστημα αυτό παρουσιάζει περισσότερα πλεονεκτήματα από το παραδοσιακό και ουσιαστικότερη επαφή του/της βρεφονηπιοκόμου με το παιδί. Στο ίδιο το παιδί προσφέρει γνώση, δυνατότητα συνεργασίας και πρωτοβουλίας, χαρά, ανάπτυξη της υπευθυνότητας και της ανεξαρτησίας. Συγχρόνως όμως είναι μεγαλύτερες και οι πιθανότητες αποτυχίας του, αν δεν οργανωθεί σωστά.

Οι «ανοιχτές τάξεις» προϋποθέτουν ατμόσφαιρα ελεγχόμενης ελευθερίας. Ο/η βρεφονηπιοκόμος επεμβαίνει περιορισμένα και με τρόπο μη αντιληπτό από τα παιδιά. Παρ' όλα αυτά, όπως σε κάθε εκπαιδευτική διαδικασία, έτσι και στην προκειμένη περίπτωση χρειάζεται ένα σχέδιο μαθήματος που θα θέτει τους σκοπούς και τους στόχους της μάθησης, θα οργανώνει το εποπτικό υλικό και θα καθορίζει τη μέθοδο. Όλα αυτά αποβλέπουν στο σωστό προσανατολισμό των παιδιών και στην αποφυγή τυχόν αποπροσανατολισμού τόσο του/της βρεφονηπιοκόμου όσο και των παιδιών. Η επιτυχία κάθε διαδικασίας οφείλεται κυρίως στην **οργάνωση και στη σωστή μεθόδευση**, στις «ανοιχτές τάξεις» όμως εντοπίζεται κι ένα επιπλέον χαρακτηριστικό που είναι η **ευελιξία και η ελαστικότητα ως προς τα όρια εφαρμογής της εκπαιδευτικής διαδικασίας**.

Στο ξεκίνημα κάθε εκπαιδευτικής διαδικασίας λαμβάνεται υπόψη το κοινωνικό - πολιτιστικό, οικογενειακό περιβάλλον, το επίπεδο ανάπτυξης

40 Κυριαζοπούλου - Βαληνάκη 1987, σ.35

και η προσωπικότητα των παιδιών. Όταν έχουμε να κάνουμε με παιδιά ιδιαίτερα ανασφαλή συχνά προτιμάται αρχικά ο παραδοσιακός τρόπος, γιατί προσφέρει ασφάλεια λόγω του προκαθορισμένου πλαισίου δράσης που παρέχει άνεση στη δυνατότητα προσαρμογής. Κατόπιν, μπορούμε να επιχειρηθεί σταδιακή μετάβαση στη μορφή της «ανοιχτής τάξης». Κατ' αυτόν τον τρόπο τα παιδιά μαθαίνουν να δρουν πρώτα πάνω σε μια δομημένη βάση αναπτύσσοντας βασικές σχέσεις με τα άλλα παιδιά, με τη βρεφονηπιοκόμο και με το χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού και στη συνέχεια αναλαμβάνουν ευθύνες, πρωτοβουλίες και προχωρούν σε αποφάσεις και προτάσεις σχεδιασμού δραστηριοτήτων. Προτού εισαχθεί το παιδί σε μια άγνωστη γι' αυτό διαδικασία, είναι απαραίτητο να εξασφαλίζονται απαραίτητες συνθήκες ελέγχου του περιβάλλοντος χώρου, προκειμένου να αποφευχθεί το άγχος της προσαρμογής.

Διαπιστώνεται λοιπόν ότι το σύστημα της «ανοιχτής τάξης» δεν εφαρμόζεται από την αρχή της χρονιάς στο Βρεφονηπιακό Σταθμό αλλά απαιτείται σταδιακή εφαρμογή του με αφετηρία το παραδοσιακό σύστημα. Η μετάβαση από το παραδοσιακό σύστημα στην «ανοιχτή τάξη» αποτελεί μια διαδικασία που απαιτεί χρόνο, κόπο και υπομονή. Ακολουθεί σε γενικές γραμμές τις ακόλουθες μεταβατικές φάσεις:

Πρώτη φάση: Είναι προπαρασκευαστική και η διάρκειά της είναι ανάλογη: α) με το βαθμό οργάνωσης της τάξης, β) με την ύπαρξη ειδικών παραγόντων (π.χ. ύπαρξη κατάλληλου προσωπικού, αριθμός παιδιών, διαθεσιμότητα χώρων, κτλ.) και γ) με την ηλικία των παιδιών.

Το πρόγραμμα κατευθύνεται σε τρεις άξονες:

- Στην οργάνωση των παιδιών σε ομάδες
- Στη χρήση υλικού (μαθαίνουμε στα παιδιά πώς να χειρίζονται το υλικό)
- Στην καλλιέργεια του πνεύματος πειθαρχίας

Έτσι αναπτύσσονται και εξασφαλίζονται:

- Η ομαδική και ατομική προσπάθεια
- Ο προσανατολισμός σε δημιουργικές δραστηριότητες
- Η τάξη, μέσα από την τοποθέτηση του υλικού στη θέση του, από τα ίδια τα παιδιά
- Η αυτοπειθαρχία
- Η αντίληψη της αλληλουχίας των δραστηριοτήτων

Με λίγα λόγια, σ' αυτή τη φάση γίνεται η εκμάθηση των βασικών κανόνων συμπεριφοράς και ενός κώδικα επικοινωνίας όσον αφορά το χώρο και το χρόνο πραγματοποίησης μιας δραστηριότητας. Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και, αφού τους δείξουμε πώς να χρησιμοποιούν

κάποιο συγκεκριμένο υλικό, για παράδειγμα την πλαστελίνη ή τον πηλό, τους δίνουμε το υλικό και τα αφήνουμε ελεύθερα να πειραματιστούν πάνω σε αυτό. Ο/η βρεφονηπιοκόμος έχει συνοδευτικό και ενισχυτικό ρόλο παρεμβαίνοντας και καθοδηγώντας, όποτε το θεωρεί κατά τη γνώμη της απαραίτητο. Μετά το τέλος της δραστηριότητας δείχνουμε και βοηθάμε τα παιδιά να τακτοποιήσουν το υλικό στη θέση τους.

Δεύτερη φάση: Χαρακτηρίζεται από την ενασχόληση κάθε ομάδας με συγκεκριμένη δραστηριότητα για συγκεκριμένο διάστημα. Ο αριθμός των παιδιών που απαιτείται για κάθε δραστηριότητα είναι αυστηρά προκαθορισμένος από το/τη βρεφονηπιοκόμο. Τα παιδιά παροτρύνονται να επιλέξουν τη δραστηριότητα που προτιμούν καθώς και αυτές που θα τη διαδεχθούν. Σταδιακά η παρέμβαση του/της βρεφονηπιοκόμου μειώνεται αφήνοντας τα παιδιά να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες. Τα παιδιά έτσι προσαρμόζονται:

- Στη διεκπεραίωση των εργασιών τους και στην έναρξη άλλης δραστηριότητας χωρίς οδηγίες του/της βρεφονηπιοκόμου
- Στην οργάνωση του χρόνου
- Στην έννοια του προγραμματισμού
- Στην κλιμακωτή αύξηση της ευθύνης

Τρίτη φάση: Αυτή αποτελεί εξέλιξη της προηγούμενης φάσης. Το χρονικό διάστημα που διατίθεται για ελεύθερη εργασία -δραστηριότητα είναι μεγαλύτερο. Τονίζεται η πρακτικότητα και η δημιουργικότητα των δραστηριοτήτων, πραγματοποιούνται διαλείμματα και οι ομάδες μπορούν να ενωθούν κάποια στιγμή, αφού έχει προηγηθεί πολύ καλή οργάνωση και διανομή του χώρου, του χρόνου και των ομάδων από τον/τη βρεφονηπιοκόμο. Έτσι τα παιδιά μαθαίνουν:

- Τη διαδικασία επιλογής των ασχολιών τους
- Τη διαδοχή, τα όρια και τον προγραμματισμό του χρόνου
- Την αμοιβαία συνδιαλλαγή

Τέταρτη φάση: Είναι ελαστική, έχει συγκεκριμένους στόχους και απευθύνεται στα μεγαλύτερα παιδιά, 4-6 ετών. Το περιθώριο δράσης και αυτενέργειας των παιδιών σ' αυτή τη φάση είναι ακόμα μεγαλύτερο. Οι επιλογές των παιδιών είναι ουσιαστικότερες και η παρέμβαση του/της βρεφονηπιοκόμου ανεπαίσθητη. Το παιδί θα πρέπει να ενεργεί μόνο του στην ερώτηση «τι πρέπει να κάνω». Τα παιδιά θα πρέπει να γνωρίζουν από μόνα τους πότε αρχίζουν και πότε τελειώνουν οι συγκεκριμένες δραστηριότητες και τι ακριβώς πρέπει να κάνουν και να ενεργούν αυτόνομα

και με υπευθυνότητα. Ο/η βρεφονηπιοκόμος φροντίζει το πρόγραμμα να περιέχει:

- Δραστηριότητες που απαιτούν να γίνονται συγκεκριμένη ώρα, για παράδειγμα, τηλεόραση, ακρόαση ραδιοφωνικής εκπομπής
- Δραστηριότητες σύμφωνα με τις επιλογές της βρεφονηπιοκόμου, για παράδειγμα, κουκλοθέατρο, παραμύθι, δραματοποίηση, μουσικοκινητική αγωγή
- Ελεύθερες δραστηριότητες χωρίς καθοδήγηση
- Δραστηριότητες υπό καθοδήγηση

Πέμπτη φάση: Η φάση αυτή δανείζεται τη δομή από την προηγούμενη και διαφέρει απ' αυτήν ως προς τη μορφή. Ο/η βρεφονηπιοκόμος σχεδιάζει το ημερήσιο πρόγραμμα και γίνεται προσπάθεια επέκτασης των χρονικών ορίων εφαρμογής του. Κάθε φορά ξεκινάει μια ομάδα την εφαρμογή των δραστηριοτήτων του προγράμματος. Τα παιδιά που τελειώνουν τις δραστηριότητές τους νωρίτερα παρακινούνται από τη βρεφονηπιοκόμο να ασχοληθούν με ό,τι τους αρέσει, χωρίς να νιώθουν την απειλή του «μαθήματος». Στόχος του/της βρεφονηπιοκόμου είναι να μάθει κάθε παιδί να εργάζεται σύμφωνα με τους δικούς του ρυθμούς ακολουθώντας το δικό του πρόγραμμα, χωρίς να άγχεται από χρονικά όρια έναρξης και ολοκλήρωσης του προγράμματος. Έτσι, φτάνουμε σε σημείο η οργάνωση να θεωρείται δεδομένη.

Οργάνωση «ανοιχτής τάξης»

Η οργάνωση της «ανοιχτής τάξης» μπορεί να γίνει με τους παρακάτω τρόπους:

- α. **Κατά ηλικία,** που είναι η πιο συνηθισμένη μορφή. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες ανάλογα με την ηλικία τους, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν, διαφορές μεταξύ παιδιών της ίδιας ηλικίας στους διάφορους τομείς ανάπτυξης.
- β. **Κάθετα.** Η οργάνωση αυτή βοηθάει στην καλύτερη προσαρμογή του παιδιού στο καινούργιο περιβάλλον και λύνει πρακτικά θέματα. Στην ίδια ομάδα έχουμε μεγαλύτερα παιδιά που είναι ήδη εκπαιδευμένα στην οργάνωση της ανοιχτής τάξης και καινούργια παιδιά μικρότερης ηλικίας. Δημιουργείται έτσι πυρήνας εκπαιδευμένων παιδιών που διευκολύνει τον/τη βρεφονηπιοκόμο στο εκπαιδευτικό του/της έργο.
- γ. **Παράλληλες ομάδες.** Αποτελούν μια μέση λύση. Κάθε παιδί ανήκει σε συγκεκριμένο τμήμα και το κάθε τμήμα έχει έναν/μία βρεφονηπιοκόμο. Υπάρχει η δυνατότητα ανταλλαγής παιδιών μεταξύ

των τάξεων και έτσι κάθε παιδί μπορεί να παρακολουθήσει όποιο πρόγραμμα θέλει σε μια παράλληλη ομάδα. Αυτή η εκδοχή απαιτεί αρκετή δουλειά με τα ίδια τα παιδιά και πολύ καλή συνεργασία και συντονισμό μεταξύ του προσωπικού.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Ο/η βρεφονηπιοκόμος οφείλει ανά πάσα στιγμή να ενημερώνεται για νέες κατευθύνσεις και μεθόδους που μπορούν να στηρίξουν το εκπαιδευτικό της έργο. Πάνω απ' όλα είναι σημαντικό να γνωρίζει το δυναμικό των παιδιών και να προσαρμόζει το πρόγραμμά της στις ικανότητες και δυνατότητες των ίδιων των παιδιών. Ένα πρόγραμμα μπορεί να έχει επιτυχία εφόσον συμμετέχουν τα παιδιά και δίνουν στη δραστηριότητα το δικό τους χαρακτήρα και το προσωπικό τους στίγμα ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα. Οι «ανοιχτές τάξεις» διευρύνουν το πεδίο δράσης των παιδιών και βοηθούν τον/τη βρεφονηπιοκόμο να εντοπίσει τις δυνατότητές τους, να τους ενισχύσει την αυτοπεποίθηση και να προάγει την αυθεντικότητά τους και την πρωτοβουλία τους.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Τι είναι οι «ανοιχτές τάξεις» και ποια η σπουδαιότητά τους;
2. Τι χρειάζεται για την προετοιμασία και την οργάνωσή των «ανοιχτών τάξεων»;
3. Ποιες είναι οι μεταβατικές φάσεις που απαιτούνται για τη μετάβαση από το παραδοσιακό σύστημα στις «ανοιχτές τάξεις»;
4. Είναι σωστό να υπάρχουν «ανοιχτές τάξεις» στο Βρεφονηπιακό Σταθμό στην αρχή της σχολικής χρονιάς; Τεκμηριώστε την απάντησή σας με βάση όσα αναφέρονταν στη θεωρία.
5. Ανά ομάδες των 2-3 ατόμων που κάνετε πρακτική στον ίδιο Βρεφονηπιακό Σταθμό οργανώστε 2 «ανοιχτές τάξεις» κατά ηλικία των παιδιών. Περιγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
6. Ανά ομάδες των 2-3 ατόμων που κάνετε πρακτική στον ίδιο Βρεφονηπιακό Σταθμό οργανώστε 2 κάθετες «ανοιχτές τάξεις». Περιγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
7. Σκεφτείτε και σχεδιάστε ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα δραστηριοτήτων σύμφωνα με τις 5 μεταβατικές φάσεις που αναφέρονται για να οργανωθεί μια «ανοιχτή τάξη». Καταγράψτε αναλυτικά τα βήματα και τη διαδικασία που θα ακολουθήσετε και παρουσιάστε τα στην τάξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

**Ο ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ
ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ**

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο μαθητής/-τρια να είναι σε θέση:

- 🎯 Να περιγράφει την κατάλληλη διαμόρφωση και οργάνωση του εξωτερικού χώρου.
- 🎯 Να επιλέγει σωστά τον εξοπλισμό για τη διαρρύθμιση του εξωτερικού χώρου, λαμβάνοντας υπόψη τις ηλικίες των παιδιών.
- 🎯 Να κατανοεί τη σπουδαιότητα των γωνιών, εργαστηρίων και δραστηριοτήτων στον εξωτερικό χώρο.
- 🎯 Να προετοιμάζει και να οργανώνει γωνιές, εργαστήρια και δραστηριότητες στην αυλή, ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν.

7.1 Διαρρύθμιση και Εξοπλισμός του Εξωτερικού Χώρου

Εικόνα 7.1.α

Ο εξωτερικός χώρος σε Βρεφονηπιακό Σταθμό

- Λαμβάνοντας υπόψη όσα προαναφέρθηκαν σχετικά με την παιδαγωγική διάσταση του χώρου, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι παρόμοια με τον εσωτερικό χώρο και ο εξωτερικός οφείλει να είναι **κατάλληλα**

διαμορφωμένος, ώστε να προσελκύει το παιδί. Ο εξωτερικός χώρος πρέπει να ανανακλά τη ζεστή ατμόσφαιρα του εσωτερικού χώρου και επιπλέον να εμπνέει ασφάλεια και σιγουριά, καθώς αποτελεί την πρώτη εικόνα και επαφή που έχει το παιδί με το Βρεφονηπιακό Σταθμό. Η σχέση ανάμεσα στον εσωτερικό και τον εξωτερικό χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού πρέπει να είναι άμεση και να υπάρχουν κοινοί χώροι άμεσης μετάβασης από τον έναν στον άλλον.

- Επειδή ο εξωτερικός χώρος από μόνος του προκαλεί το παιδί για πιο δραστήρια και δυναμικά παιχνίδια αλλά και επειδή πρόκειται για χώρο όπου το παιδί μπορεί να αφηθεί εξ ολοκλήρου σε ένα «ξέφρενο» παιχνίδι, είναι λάθος να εξομαλύνεται το έδαφος, πιστεύοντας ότι έτσι θα αποφευχθούν τυχόν ατυχήματα. **Κάποιες ανωμαλίες του εδάφους επιβάλλεται να διατηρηθούν**, καθώς και στο παιδί θα προκαλέσουν ενδιαφέρον αλλά και θα δώσουν τη δυνατότητα στον/στην βρεφονηπιοκόμο να οργανώσει σωματικές ασκήσεις χωρίς κανένα «εξειδικευμένο» υλικό.
- Γι' αυτό, ο εξωτερικός χώρος/ η αυλή θα πρέπει **να έχει πράσινο και να είναι ευρύχωρος** δίνοντας έτσι τη δυνατότητα για ελεύθερο παιχνίδι, για οργανωμένη δραστηριότητα και ψυχαγωγία του παιδιού με συγκεκριμένα παιχνίδια. Σε περίπτωση που ο Βρεφονηπιακός Σταθμός δε διαθέτει πράσινο, το προσωπικό του Σταθμού θα πρέπει να το διαμορφώσει. Σ' αυτή τη δραστηριότητα μπορεί να ζητηθεί η συνεργασία γονέων που έχουν σχετική εμπειρία και γνώσεις και ακόμα να εμπλακούν και τα ίδια τα παιδιά. Για παράδειγμα, φυτεύουμε μαζί με τα παιδιά διάφορα λουλούδια και μικρά δέντρα και τους αναθέτουμε την φροντίδα και την περιποίησή τους.
- Ο εξωτερικός χώρος θα πρέπει, όπως είπαμε, να είναι **ευρύχωρος**, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα παιδιά χρειάζονται ελεύθερο χώρο για να τρέξουν, να παίξουν με τα παιχνίδια τους ή να οργανώσουν το παιχνίδι τους σε συγκεκριμένες γωνιές ή εργαστήρια.
- Όσον αφορά τη **διαμόρφωση και τον εξοπλισμό του εξωτερικού χώρου** θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εξής:
 - ✓ Γύρω από τα διάφορα παιχνίδια που βρίσκονται στην αυλή (π.χ. κούνιες, όργανα αναρρίχησης κτλ.) θα πρέπει να υπάρχει και ο αντίστοιχος χώρος ασφαλείας.
 - ✓ Τα κινητά αντικείμενα (π.χ. καροτσάκια, ποδήλατα) θα πρέπει να φυλάσσονται σε μια αποθήκη, προκειμένου να μην είναι σκόρπια.
 - ✓ Τα παιχνίδια να είναι από ανθεκτικά υλικά και ασφαλή αφήνοντας συγχρόνως ελευθερία στο παιδί για προσωπική δημιουργία και φαντασία.

- ✓ Θα πρέπει να υπάρχουν γωνιές και εργαστήρια καθώς και κάποιος χώρος για υπαίθριες εκδηλώσεις, ή τουλάχιστον να είναι σχετικά εύκολη η διαμόρφωσή του, όταν παρουσιαστεί η ανάγκη.

ΕΙΔΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΓΙΑ ΒΡΕΦΗ (1- 2:6 ΕΤΩΝ)

- Κούνιες με προστατευτικούς ιμάντες κατάλληλες και ασφαλείς για παιδιά μικρής ηλικίας
- Πλαστικές χαμηλές τσουλήθρες για παιδιά μικρής ηλικίας
- Ντουλάπια/ Αποθήκη για τη φύλαξη του υλικού
- Χαμηλή πλαστική πισίνα
- Τούνελ από ύφασμα ή από μη τοξικό πλαστικό
- Αμμοδόχος/ κουβαδάκια/ φτυαράκια/ φόρμες κτλ.
- Ποδήλατα μικρά/ Αυτοκινητάκια που μπορεί να μπαίνουν μέσα και να οδηγούν με τα πετάλια / Συρόμενα παιχνίδια

Εικόνα 7.1.β

Εξοπλισμός (σπιτάκι - τσουλήθρα, αλογάκι) για βρέφη

ΕΙΔΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΓΙΑ ΝΗΠΙΑ (2:6-6 ΕΤΩΝ)

- Ξύλινα Παγκάκια/ Πάγκοι
- Κούνιες/ Τσουλήθρες/ Τραμπάλες
- Ξύλινη ή πλαστική κατασκευή με τσουλήθρα ή και σπιτάκι
- Ξύλινο Τρενάκι/ Κουνιστό αλογάκι/ Κουνιστό παπάκι
- Ντουλάπια/ Αποθήκη
- Τρέιλερ / Μικρή πισίνα
- Ξύλινα κουτιά
- Ξύλινα Βαρέλια σε διάφορα μεγέθη/ Πλαστικοί κύλινδροι
- Ανεμόσκαλες/ Όργανα αναρρίχησης/ Γέφυρα έλξεων/ Κορμοί ισοροπίας
- Αμμοδόχος/ Κουβαδάκια/ Φτυαράκια/ Φόρμες κτλ.
- Ποδηλατάκια/ Αυτοκινητάκια/ Καρότσια κούκλας

Εικόνα 7.1.γ

Εξοπλισμός (κούνιες - τσουλήθρα, τραμπάλα, όργανα αναρρίχησης) για νήπια

- Η **αυλή**, όπως ήδη αναφέρθηκε, πρέπει να έχει πράσινο και, αν είναι εφικτό, να είναι και δεντροφυτεμένη, με πεζούλια/ περάσματα ή πέτρινα δρομάκια ανάμεσα στο γκαζόν. Ο υπαίθριος αυτός χώρος θα πρέπει να είναι 500 τ.μ., περιφραγμένος με κάγκελα και με καγκελόπορτα βαμμένη με χαρούμενα χρώματα. Το πεζούλι της περιφραξης μπορεί να είναι βαμμένο ή και ζωγραφισμένο από τα ίδια τα παιδιά. Κάτω από τα δέντρα να υπάρχουν ξύλινοι κορμοί/ παγκάκια. Στο επόμενο κεφάλαιο θα αναφερθούμε αναλυτικά στις διάφορες γωνιές και εργαστήρια στα οποία θα απασχολούνται τα παιδιά.

Το πρώτο στάδιο στη διαδικασία του σχεδιασμού είναι η διενέργεια μιας ανάλυσης του χώρου για τον προσδιορισμό των προβλημάτων αλλά και των ευκαιριών που παρέχει. Παράγοντες που πρέπει να εκτιμούνται και να λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό είναι ο προσανατολισμός, οι θέες, οι επιθυμητές συνδέσεις και διαχωρισμοί μεταξύ των διαφόρων λειτουργιών της αυλής και του κτιρίου με τον περιβάλλοντα χώρο»⁴¹

Εικόνα 7.1.δ
Σπιτάκι για την αυλή

Εικόνα 7.1.ε
Μικρή πισίνα

- Στο **βρεφικό τμήμα** μπροστά πρέπει να υπάρχει ένα **μπαλκόνι/ βεράντα**, για να βγαίνουν τα καροτσάκια ή τα ρηλάξ με τα βρέφη. Το έδαφος της βεράντας να είναι στρωμένο με μοκέτα - γκαζόν, για να μπορούν να μπουσουλάνε.
- Αν δεν υπάρχει ιδιαίτερος χώρος για να βγαίνουν έξω τα βρέφη, θα πρέπει να συνεννοούμεθα με τους συναδέλφους των υπόλοιπων τμημάτων, έτσι ώστε να μοιράσουμε το χρόνο παραμονής κάθε τμήματος στην αυλή. Δεν είναι λειτουργικό να βγαίνουν στην αυλή για

41 Ταμουτσέλη 1992, 4

παιχνίδι όλα τα τμήματα μαζί και ειδικά όταν αποτελούνται και από παιδιά διαφορετικών ηλικιών. Τα βρέφη (1-2:6 ετών) είναι στα πρώτα στάδια της κινητικής ανάπτυξης, δεν έχουν οριοθετηθεί ακόμα στο χώρο και είναι πολύ εύκολο να χτυπηθούν από τα μεγαλύτερα παιδιά που είναι πιο κινητικά και δραστήρια, αν βρίσκονται ταυτόχρονα σε ένα χώρο ελεύθερου παιχνιδιού και δράσης. Βέβαια, ακόμη κι αν τα τμήματα των παιδιών αποτελούνται από παιδιά παρόμοιας ηλικίας, καλό θα ήταν να μη βγαίνουν όλα τα τμήματα μαζί στην αυλή, αλλά να υπάρχει ένα πρόγραμμα κατανομής του χρόνου παραμονής των παιδιών στην αυλή. Όταν βρίσκονται ταυτόχρονα πολλά παιδιά στον ίδιο χώρο, και τα παιδιά δεν έχουν την απαιτούμενη ελευθερία κινήσεων που χρειάζονται και εμείς δεν μπορούμε να τα επιβλέψουμε όπως πρέπει.

- Σε διάφορα σημεία της αυλής πρέπει να βρίσκονται **καλάθια σκουπιδιών** και αν είναι εφικτό, σε κάποιο απόμακρο σημείο να υπάρχουν και κάδοι ανακύκλωσης χαρτιού/ γυαλιού κτλ. για να δίνουμε στα παιδιά ερεθίσματα για την περιβαλλοντική τους εκπαίδευση.
- Δεν είναι εύλογο να γεμίζει η αυλή με σκόρπιες, μεμονωμένες κατασκευές που δεν έχουν καμιά σχέση με το χώρο. Ιδιαίτερα λειτουργικό είναι να **χωρίζεται η αυλή σε χώρους διαφορετικού μεγέθους και σχήματος** που να εξυπηρετούν διαφορετικές λειτουργίες, δίνοντας έτσι δυνατότητα για πολύμορφες και πολυποικίλες δραστηριότητες. Πρέπει να είναι εξασφαλισμένη και μια διαβάθμιση στην κατανομή των διάφορων χώρων, έτσι ώστε να ελέγχεται και ο βαθμός ελευθερίας σχεδιασμού μιας δραστηριότητας αλλά και ο αυξανόμενος βαθμός δυσκολίας της.

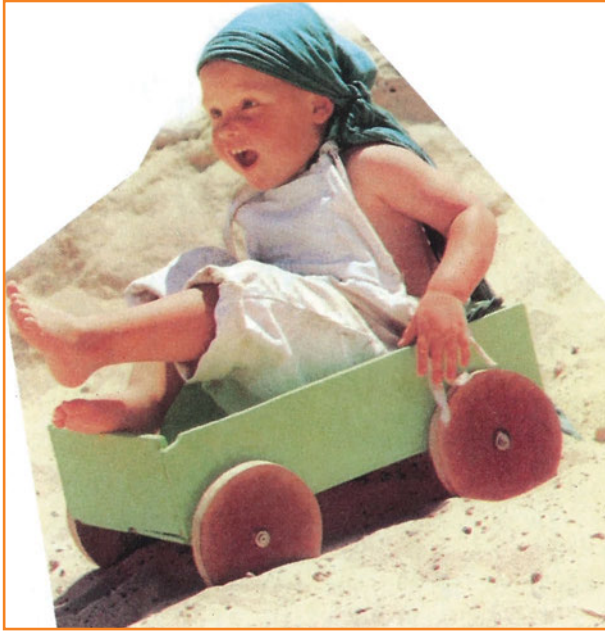

Εικόνα 7.1.στ
Εξοπλισμός για παιχνίδι στην αυλή

- Σημαντικό είναι να υπάρχει **υπόστεγο** όπου τις βροχερές μέρες θα μπορούν τα παιδιά να παίζουν, χωρίς να είναι αναγκασμένα να μένουν συνέχεια μέσα στο Βρεφονηπιακό Σταθμό. Σ' αυτό το χώρο μπορεί να πραγματοποιούνται διάφορες δραστηριότητες ψυχοκινητικής και φυσικής αγωγής.

«Δραστηριότητες που μπορεί να περιλαμβάνονται σ' αυτόν το χώρο (εξωτερικός χώρος) είναι παιχνίδι με κούνιες, τραμπάλες, τσουλήθρες, παιχνίδι στην αμμοδόχο, κηπουρική, φροντίδα και παιχνίδι με ζώα (ποντίκια, κουνέλια), ποδηλασία, ξυλουργική, ήσυχες δραστηριότητες («ανάγνωση» βιβλίων, ζωγραφική, ακρόαση μουσικής), ειδικές δραστηριότητες (παιχνίδι με τη λάσπη, το χιόνι, πικ-νικ) κ.α.»⁴².

7.2 Οργάνωση Γωνιών - Εργαστηρίων και Δραστηριοτήτων σε Ανοιχτούς Χώρους

Εικόνα 7.2.α

Η χαρά του παιχνιδιού στον ανοιχτό χώρο είναι χαραγμένη στο πρόσωπο κάθε παιδιού

7.2.1 Οργάνωση γωνιών σε εξωτερικούς ανοικτούς χώρους

Στη χώρα μας λόγω των κλιματολογικών συνθηκών δίνεται η ευκαιρία να περνάμε αρκετές μέρες του χρόνου σε εξωτερικούς-ανοιχτούς χώρους. Έτσι και στο Βρεφονηπιακό Σταθμό τα παιδιά μπορούν να παίξουν στην αυλή τις περισσότερες μέρες του χρόνου.

Εικόνα 7.2.1α
Τα παιδιά παίζουν στην αυλή

Θα πρέπει λοιπόν να μην αφήνουμε ανεκμετάλλετους τους εξωτερικούς χώρους, αλλά να τους διαμορφώνουμε κατάλληλα, ώστε να προσφέρουμε στα παιδιά ποικίλα ερεθίσματα και δυνατότητες για αυθόρμητες δραστηριότητες. Με την κατάλληλη λειτουργική οργάνωση των εξωτερικών χώρων τα παιδιά θα απασχολούνται εποικοδομητικά και δημιουργικά τις ώρες που θα βρίσκονται εκεί.

Αυτό που είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τον εξωτερικό χώρο είναι η ύπαρξη του παιχνιδότοπου όπου λαμβάνει χώρα το κινητικό, το κοινωνικό και το γνωστικό παιχνίδι. Πρόκειται για όλα εκείνα τα παιχνίδια αναρρίχησης και εξάσκησης της δύναμης και της αντοχής όπου το παιδί ενεργώντας με όλο του το σώμα και εντοπίζοντας τις αλληλεπιδράσεις με τα άλλα παιδιά αλλά και με τα αντικείμενα εξασκείται στην επίλυση προβλημάτων και οδηγείται στην εξερεύνηση και ανακάλυψη του γύρω κόσμου. Πάνω απ' όλα για την αποφυγή ατυχημάτων είναι απαραίτητη η σωστή μελέτη και οργάνωση υποδοχής του χώρου. Ήδη υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία παιχνιδοκατασκευών στο εμπόριο, του οποίου η επιλογή αφήνεται στην ευχέρεια του/της βρεφονηπιοκόμου.

Εικόνα 7.2.1β

Υλικό για ελεύθερες ή οργανωμένες δραστηριότητες

Ως επί το πλείστον, όσον αφορά το παιχνίδι και τις δραστηριότητες στην αυλή, είναι επιθυμητή η διαμόρφωση του εξωτερικού χώρου σε γωνιές και εργαστήρια που περιγράψαμε στα προηγούμενα κεφάλαια.

Οι **γωνιές** που μπορούμε να οργανώθουν είναι οι εξής:

7.2.1.1. Γωνιά νερού

Στόχοι της Γωνιάς Νερού

- Επαφή και παιχνίδι με το νερό
- Ανακάλυψη ιδιοτήτων του νερού
- Χαλάρωση, ηρεμία, διασκέδαση
- Γνωριμία με προμαθηματικές έννοιες
- Άσκηση οπτικοκινητικού συντονισμού και λεπτών κινήσεων.

«Το νερό αποτελεί πάντα πολύ ελκυστικό και δυναμικό στοιχείο του τοπίου, μεταβαλλόμενο με τον καιρό και τις εποχές. Η ήρεμη επιφάνεια του συγκεντρωμένου νερού προσφέρει στο χώρο δροσιά, ηρεμία, αντανακλά το φως και τις φιγούρες των αντικειμένων μεγεθύνοντας το χώρο και προσδίδοντάς του ενδιαφέρον και μυστήριο. Αντίθετα το νερό σε κίνηση εκτός από την οπτική απόλαυση και τη δροσιά του παρέχει και ηχητική απόλαυση ικανοποιώντας συγχρόνως περισσότερες από της μιας αισθήσεις»⁴³.

Οργάνωση γωνιάς νερού για νήπια

Για τους στόχους, την οργάνωση, τον εξοπλισμό και τη λειτουργία αυτής της γωνιάς ισχύουν όλα όσα έχουμε αναφέρει στη διαμόρφωση της γωνιάς αυτής στον εσωτερικό χώρο. Τα σκεύη και τα υλικά της μπορούν εύκολα να μεταφερθούν στον εξωτερικό χώρο και να αφήνουμε τα παιδιά να παίζουν ανενόχλητα, χωρίς το φόβο να λερώσουν ή να ρίξουν νερά στο πάτωμα.

Σε γενικές γραμμές το υλικό που χρησιμοποιούμε σ' αυτή τη γωνιά είναι διάφορα αντικείμενα για άδειασμα και γέμισμα (κουβάδες, ποτιστήρια), αντικείμενα που επιπλέουν (φελλοί, πλαστικά παιχνίδια, κτλ) και ό,τι άλλο μπορεί να ενισχύσει το παιδί στο συμβολικό παιχνίδι (καραβάκια, νερόμυλοι, κούκλες).

43 Σαμουτσέλη 1992, 14

Εικόνα 7.2.1.1α
Τα παιδιά παίζουν με το νερό

Επιπλέον, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες μπορούμε να προσθέσουμε μια παιδική πλαστική στρογγυλή πισίνα που θα προσφέρει διασκέδαση και αγαλλίαση στα παιδιά. Δίνουμε στα παιδιά διάφορα πλαστικά παιχνίδια και κουβαδάκια και τα αφήνουμε να παίξουν και να γνωρίσουν τις ιδιότητες του υγρού στοιχείου. Μέσα από το παιχνίδι και τον ενθουσιασμό τονώνεται η αυτοπεποίθησή τους και μειώνονται τυχόν φόβοι που μπορούν να έχουν για την επαφή με το νερό. Όσο διαρκεί το παιχνίδι στην πισίνα, θα πρέπει να βρισκόμαστε σε κοντινή απόσταση και να επιβλέπουμε τα παιδιά.

Οργάνωση γωνιάς νερού για βρέφη

Μπορούμε να οργανώσουμε μια γωνιά νερού και για τα βρέφη (1-2:6 ετών), για να έχουν μια πρώτη επαφή με το υγρό στοιχείο. Πιο συγκεκριμένα, τους ζεστούς μήνες μια πολύ ευχάριστη δραστηριότητα για τα βρέφη είναι το παιχνίδι με το νερό σε μια χαμηλή μικρή πισίνα, όπως περιγράψαμε παραπάνω για τα μεγαλύτερα παιδιά. Ακόμα και μια φαρδιά πλαστική λεκάνη μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μικρή πισίνα. Το βρέφος γνωρίζει έτσι το νερό με όλο του το σώμα και τις αισθήσεις του (ακούει τους παφλασμούς, δοκιμάζει τη γεύση του, αισθάνεται την υφή του και βλέπει τη διαφάνειά του). Μέσα από το παιχνίδι εξοικειώνεται με το νερό και ξεπερνάει τυχόν φόβους που μπορεί να έχει γι' αυτό. Για όση ώρα βρίσκονται τα βρέφη στην πισίνα μπορούμε να τους δώσουμε ως υλικό για να παίζουν πλαστικά παιχνίδια που επιπλέουν, μικρά πλαστικά δοχεία διαφορετικού μεγέθους, κόσκινα, κτλ. Τα αφήνουμε να ανακαλύψουν μόνο τους τις ιδιότητες και τις σχέσεις μεταξύ των αντικειμένων, αλλά παραμένουμε πάντα σε κοντινή απόσταση και τα επιβλέπουμε.

Εικόνα 7.2.1.1β

Μπάνιο στην πισίνα για τις ζεστές μέρες

7.2.1.2. Γωνιά άμμου

Στόχοι της Γωνιάς Άμμου

- Επαφή και παιχνίδι με την άμμο
- Ανακάλυψη ιδιοτήτων της άμμου
- Χαλάρωση, ηρεμία, διασκέδαση
- Γνωριμία με προμαθηματικές έννοιες
- Άσκηση οπτικοκινητικού συντονισμού και λεπτών κινήσεων.

Η άμμος αποτελεί ένα πολύ καλό υλικό για τους πρώτους πειραματισμούς του παιδιού. Από τη μια ρέει σαν υγρό και από την άλλη, αν τα παιδιά της προσθέσουν νερό, την πλάθουν και φτιάχνουν ό,τι σχήματα θέλουν.

Σύμφωνα με την Dora Kalff (1989)⁴⁴: «Το παιχνίδι με την άμμο προσφέρει στα παιδιά αυτοπεποίθηση και σιγουριά, καλλιεργεί τη φαντασία τους, βοηθάει στην ανάπτυξη της λογικομαθηματικής σκέψης και της γλώσσας και επιπλέον έχει διαπιστωθεί ότι βοηθάει στην ψυχική ισορροπία και έχει θεραπευτικές επιδράσεις σε παιδιά με διάφορα προβλήματα συμπεριφοράς».

44 Σιβροπούλου 1999, 94.

Στη γωνιά της άμμου μπορούν να παίξουν και τα βρέφη και τα νήπια.

Σε αυτή τη γωνιά η οργάνωση, ο εξοπλισμός και οι προτεινόμενες δραστηριότητες δε διαφοροποιούνται ανάλογα με την ηλικία των παιδιών, γιατί το παιχνίδι εδώ είναι τελείως ελεύθερο και τα παιδιά πειραματίζονται και αυτοσχεδιάζουν μόνα τους. Επιπλέον δεν υπάρχουν αναπτυξιακοί περιορισμοί που να εμποδίζουν τα βρέφη από το παιχνίδι τους με την άμμο. Αυτό μπορούμε εύκολα να το κατανοήσουμε, αν φέρουμε στο μυαλό μας εικόνες από παιχνίδια παιδιών το καλοκαίρι στην παραλία.

Για την οργάνωση της γωνιάς μπορούμε να κατασκευάσουμε ένα **σκάμμα στην αυλή**, το οποίο όμως θα πρέπει να έχει σκέπασμα για να μην πηγαίνουν οι γάτες, όταν ο Βρεφονηπιακός Σταθμός είναι κλειστός. Αντί για σκάμμα μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μια λεκάνη παρόμοια με αυτήν της γωνιάς νερού, που θα τη γεμίσουμε με άμμο (**αμμοδόχος**) ή ακόμα και με άλλο υλικό, όπως ρύζι, πριονίδια κτλ.

Εικόνα 7.2.1.2.α

Αμμοδόχος

Στο εμπόριο κυκλοφορούν και λεκάνες με ενδιάμεσο χώρισμα, ώστε να μπορούμε να βάλουμε άμμο από τη μια μεριά και νερό από την άλλη.

Ως υλικά και εργαλεία μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε:

Κουβαδάκια, φτυάρια, σκουπάκια, τσουγκράνα, φορμάκια, κουππατ, ανατρεπόμενα φορτηγά για τη μεταφορά της άμμου, κόσκινα, κουτάλες, ποτιστήρια, σπάτουλες, σουρωτήρια, χωνιά. Επίσης τα παιδιά μπορούν να φέρνουν από την τάξη διάφορα πλαστικά παιχνίδια (ζώα, αυτοκίνητα, δέντράκια, ανθρώπους, κτλ.) ανάλογα με το τι θέλουν να φτιάξουν.

Τόσο η γωνιά του νερού όσο και η γωνιά της άμμου δεν ενοχλεί αν βρίσκονται δίπλα σε άλλες θορυβώδεις γωνιές και δε χρειάζεται να τις περιφράξουμε με διαχωριστικό, καθώς τα παιδιά παραμένουν προσηλωμένα στο παιχνίδι με το υλικό του νερού και της άμμου και είναι σχεδόν αδύνατο να τους αποσπάσει κανείς την προσοχή.

Εικόνα 7.2.1.2β

Υλικά και εργαλεία για την άμμο

Προτεινόμενες δραστηριότητες

- ☆ Παίζοντας τα παιδιά ανακαλύπτουν τις διαφορετικές ιδιότητες της άμμου. Ρέει μέσα από τα κόσκινα και τα σουρωτήρια, όταν είναι στεγνή, και, αν της βάλουν νερό, μπορούν να φτιάξουν τα πολύ γνωστά «πιτάκια».
- ☆ «Χτίζουν» διάφορες κατασκευές με την άμμο. Στην παραλία πολλές φορές έχουμε παρατηρήσει τα παιδιά να φτιάχνουν κάστρα, σπίτια, βουνά, λίμνες κτλ. με την άμμο. Έτσι και στην αμμοδόχο βρέχουν την άμμο και με τα εργαλεία τους δημιουργούν. Σε αυτές τις αυτοσχέδιες κατασκευές μπορούν να προσθέσουν και τα πλαστικά παιχνίδια που θα έχουν φέρει από την τάξη και να οδηγηθούν σε ένα συμβολικό παιχνίδι.

Εικόνα 7.2.1.2γ
Παίζοντας με την άμμο

- ☆ Παίρνουν άμμο, την ανακατεύουν με το νερό και φτιάχνουν διάφορα σχήματα χρησιμοποιώντας τις φόρμες και τα κουβαδάκια ή πλάθοντάς την.
- ☆ Παίζουν με τη στεγνή άμμο και παρατηρούν πώς κυλάει από τα κόσκινα και τα σουρωτήρια ή πώς μπορεί να γυρίσει μια ρόδα νερόμυλου όπως το νερό.
- ☆ Βρέχουμε ελαφρά την άμμο και πατάμε την παλάμη δυνατά επάνω, ώστε να κάνουμε ένα αποτύπωμα. Κάνουν και τα υπόλοιπα παιδιά και μετά συγκρίνουμε για να δούμε ποιος έκανε το μεγαλύτερο.
- ☆ Σκάβουμε με τα φτυάρια και κάνουμε λιμνούλες.

7.2.1.3 Γωνιά κήπου

Στόχοι Γωνιάς του Κήπου

- Παρατήρηση μεταβολών της φύσης
- Ανάπτυξη υπευθυνότητας και πρωτοβουλίας
- Εμπλουτισμός γνώσεων και λεξιλογίου
- Εισαγωγή σε μαθηματικές, γραφικές και αναγνωστικές έννοιες
- Καλλιέργεια σεβασμού και αγάπης για το φυσικό περιβάλλον
- Ευαισθητοποίηση των παιδιών στην περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Σ' αυτή τη γωνιά απασχολούνται τα νήπια, τα οποία συμμετέχουν και φροντίζουν υπεύθυνα τα φυτά, παρατηρώντας τις μεταβολές της φύσης στις διάφορες εποχές του χρόνου. Έτσι, εμπλουτίζονται οι γνώσεις και

το λεξιλόγιο τους, νιώθουν υπευθυνότητα αλλά και ικανοποίηση για το μέγιστο των φυτών, έρχονται σε επαφή με προμαθηματικές, προγραφικές και προαναγνωστικές έννοιες και αποκτούν σεβασμό για το φυσικό περιβάλλον.

Εικόνα 7.2.1.3α
Επαφή του παιδιού με τη φύση

Η γωνιά αυτή μπορεί να οργανωθεί σε ένα τμήμα της αυλής όπου τα παιδιά θα φυτεύουν και θα παρατηρούν την ανάπτυξη των φυτών και θα συνειδητοποιούν τις ανάγκες τους σε φως, νερό και θερμοκρασία. Το πρώτο βήμα είναι η βελτίωση της δομής, υφής και γονιμότητας του εδάφους που ενισχύεται με το σκάλισμα του χώματος και τον εμπλουτισμό του, αν χρειάζεται, με χώμα του εμπορίου. Κατόπιν πρέπει να προσέξουμε τη διαμόρφωση του χώρου και το σχέδιο που θα δώσουμε στον κήπο. Ενώ οι ενήλικες προτιμάμε ένα δομημένο γεωμετρικά χώρο τα παιδιά τον προτιμούν πιο ελεύθερο. Αυτό δε σημαίνει ότι θα είναι όλα σκόρπια. Ένα τέτοιο προτεινόμενο σχέδιο είναι το σχήμα του σταυρόλεξου με δρομάκια στο ενδιάμεσο, προκειμένου να έχουν παντού πρόσβαση τα παιδιά αλλά και δίνοντας τη δυνατότητα, καθώς είναι χωρισμένο σε τεμάχια κάθε ομάδα παιδιών να είναι υπεύθυνη για ένα τεμάχιο. Σε καθένα φυσικά απ' αυτά τα τεμάχια μπορούμε να καλλιεργήσουμε και διαφορετικά είδη φυτών (λαχανικά, λουλούδια, αρωματικά φυτά)⁴⁵.

45 βλ. Ταμουσέλη 1992

Ως **υλικά και εργαλεία** μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε:

- Γλάστρες σε διάφορα μεγέθη και σχήματα
- Πλαστικά μπουκάλια ή λεκάνες που θα χρησιμεύσουν ως γλάστρες
- Σύνεργα κηπουρικής (φυτάρι, σκαλιστήρι, τσάπα, ποτιστήρι, ψεκαστήρι)
- Σπόρους, κουκούτσια φρούτων, βολβούς, όσπρια.

Προτεινόμενες δραστηριότητες

- ☆ Τα παιδιά ικανοποιούνται και χαίρονται με τα φυτά που μεγαλώνουν με γρήγορους ρυθμούς. Έτσι μπορούμε να φυτέψουμε σε γλάστρες φυτά με γρήγορη ανάπτυξη και να παρατηρήσουμε το μέγιστο τους, όπως διάφορα αναρριχητικά, ηλίανθος, κτλ
- ☆ Επίσης τα παιδιά ευχαριστιούνται πολύ, όταν μπορούν και τρώνε αυτά που φυτεύουν. Αυτό αποτελεί και μια πολύτιμη γνώση για τον κύκλο της ζωής και της διατροφικής αλυσίδας. Μπορούμε να φυτέψουμε φασόλια, φράουλες και ντομάτες, τα οποία μεγαλώνουν γρήγορα, κάνουν άφθονους καρπούς και μπορούμε να τα φάμε όταν ωριμάσουν.
- ☆ Φυτεύουμε κουκούτσια ή σπόρους από φρούτα που φάγαμε (πορτοκάλι, πεπόνι, ακτινίδια, ροδάκινο, κτλ) και παρακολουθούμε πώς γίνεται ένα δέντρο.
- ☆ Μαθαίνουμε πώς να χρησιμοποιούμε τα διάφορα εργαλεία κηπουρικής.
- ☆ Φροντίζουμε μόνοι μας τα φυτά και παρακολουθούμε τις ανάγκες τους σε φως, νερό και θερμοκρασία.
- ☆ Κάνουμε διάφορους πειραματισμούς με τα φυτά και μετά συζητάμε στην τάξη. Παίρνουμε γλάστρες με φυτά στο ίδιο στάδιο ανάπτυξης και καλύπτουμε τη μία γλάστρα, ώστε το φυτό να μη το βλέπει ήλιος και φως. Μετά από λίγες μέρες καλύπτουμε και συγκρίνουμε το ένα φυτό με το άλλο. Αυτού του είδους οι πειραματισμοί προσφέρουν κατάλληλες ευκαιρίες για συζητήσεις σχετικά με την αναπνοή, την φωτοσύνθεση και τις ανάγκες των φυτών.
- ☆ Μπορούμε να διαμορφώσουμε ένα μικρό κήπο με σύνθεση διάφορων φυτών, βραχάκια, χαλίκια, κτλ.

7.2.1.4 Γωνιά μικρών ζώων

Στόχοι Γωνιάς Μικρών Ζώων

- Εμπλουτισμός γνώσεων και λεξιλογίου
- Ανάπτυξη υπευθυνότητας και αυτοπεποίθησης
- Θετική συναισθηματική ανάπτυξη
- Χαλάρωση και ηρεμία.

Αν το επιτρέπει η έκταση του χώρου, μπορούμε σε ένα τμήμα της αυλής να διαμορφώσουμε μια γωνιά μικρών ζώων, η οποία οργανώνεται για ελεύθερες και οργανωμένες δραστηριότητες των νηπίων και ως χώρος επίσκεψης και γνωριμίας με τη φύση για τα βρέφη, εφόσον τα βρέφη δε μπορούν ακόμα να αναλάβουν την φροντίδα και την περιποίηση άλλων ζωντανών οργανισμών. Τα παιδιά αγαπούν πολύ τα κατοικίδια ζώα και μαθαίνουν πολλά μέσα από τη φροντίδα και την παρατήρησή τους. Νιώθουν ότι υπάρχουν και άλλοι οργανισμοί, οι οποίοι χρειάζονται αγάπη, προστασία και φροντίδα για να ζήσουν. Έτσι αναπτύσσεται το αίσθημα της υπευθυνότητας και τονώνεται η αυτοπεποίθησή τους, έχοντας την αίσθηση ότι καταφέρνουν και φροντίζουν άλλους αδύναμους ζωντανούς οργανισμούς. Επιπλέον εμπλουτίζουν τις γνώσεις, το λεξιλόγιο και τις εμπειρίες τους εφόσον μαθαίνουν για τη συμπεριφορά, τις συνήθειες και τις ανάγκες των μικρών φίλων τους (τι τρώνε και πόσο, πότε τρώνε, πότε κοιμούνται, πώς τα καθαρίζουμε κτλ). Τέλος, η επαφή με τα ζώα βοηθάει πολύ τη συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και τους προσφέρει χαλάρωση και ηρεμία.

Η **οργάνωση και ο εξοπλισμός της γωνιάς** εξαρτάται από τα ζώα που θα έχουμε. Για παράδειγμα αν έχουμε ένα σκύλο, χρειάζεται το σπιτάκι του, αν έχουμε κουνέλια ή χάμστερ, κατάλληλα κλουβιά κ.ο.κ.

Αυτό που θα πρέπει να προσέξουμε είναι «τα σπίτια» των ζώων να μπορούν να μετακινούνται εύκολα σε περίπτωση βροχής.

Ως **εργαλεία και υλικά** θα έχουμε τις τροφές τους, το νερό τους, κατάλληλα δοχεία και σκεύη για να τους βάζουμε νερό και τροφή, παιχνίδια για ζώα, βούρτσες για χτένισμα, ροκανίδι για τα χάμστερ, δοχείο με άμμο για τις γάτες.

Τα **ζώα** που θα έχουμε στη γωνιά θα πρέπει να είναι εμβολιασμένα και να παρακολουθούνται από κτηνίατρο. Επίσης, χρειάζεται τα παιδιά να εκπαιδευτούν στους κανόνες υγιεινής που ακολουθούν την επαφή με τα ζώα (πλύσιμο χεριών) για να αποφευχθούν τυχόν ασθένειες.

Εικόνα 7.2.1.4α

Φροντίζοντας τους μικρούς μας φίλους

Αυτές οι δύο γωνιές, του κήπου και των μικρών ζώων, χρησιμοποιούνται από τα νήπια τα οποία είναι υπεύθυνα και για τη φροντίδα και τη συντήρησή τους. Τα βρέφη επισκέπτονται παρ' όλα αυτά αυτές τις γωνιές, αποκτώντας έτσι μια αντίληψη του υλικού που υπάρχει στην αυλή αλλά και κάνοντας μια γνωριμία με τα διάφορα στοιχεία της φύσης.

Προτεινόμενες δραστηριότητες

- ☆ Μπορούμε να διαμορφώσουμε ένα μικρό ζωολογικό κήπο με σύνθεση διάφορων ζώων. Τα παιδιά αναλαμβάνουν υπεύθυνα το τάισμα και το πότισμα των ζώων, παρατηρούν τι και πότε το τρώνε και καταγράφουν με κώδικα πότε τα τάισαν.

- ☆ Μαθαίνουμε στο παιδί πώς να συμπεριφέρεται και πώς να παίζει με τα ζώα. Τα πολύ μικρά παιδιά πολλές φορές μεταχειρίζονται τα ζώα σαν παιχνίδι, με συνέπεια να τα πονούν και αυτά με τη σειρά τους αμυνόμενα να τα δαγκώνουν. Γι' αυτό θα πρέπει να διδάξουμε στα παιδιά ότι έχουν και τα ζώα τις προτιμήσεις τους, ότι δεν έχουν συνέχεια όρεξη για παιχνίδι, ότι δε θέλουν να τα ενοχλούμε, όταν τρώνε ή κοιμούνται κτλ. Μ' αυτόν τον τρόπο θα γνωρίσει το παιδί τις ανάγκες και τη συμπεριφορά των ζώων και θα μάθει να τα σέβεται.

Εικόνα 7.2.1.4β

Γιατί δε θέλουν να παίξουν μαζί μου;

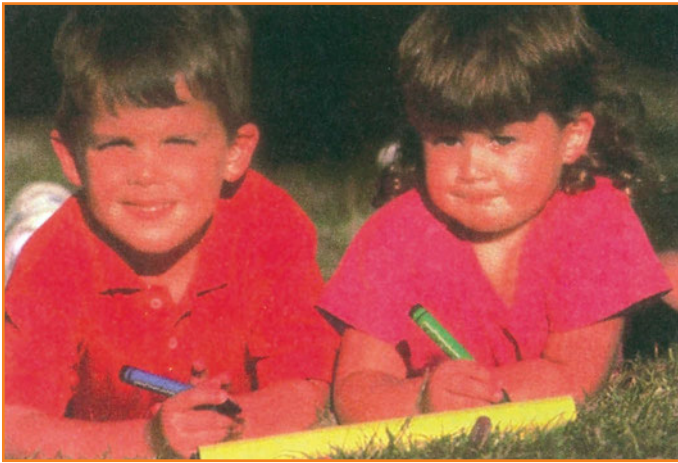
- ☆ Δείχνουμε στα μεγαλύτερα παιδιά πώς γίνεται η καθαριότητα των ζώων και μετά τα αφήνουμε να τα αναλάβουν και εμείς επιβλέπουμε και τα βοηθάμε όπου μας το ζητήσουν.

7.2.2. Οργάνωση εργαστηρίων σε εξωτερικούς-ανοιχτούς χώρους

Με τη βοήθεια των παιδιών για τη μεταφορά του απαραίτητου υλικού από την τάξη μπορούμε να οργανώνουμε διάφορα εργαστήρια στην αυλή. Σχεδόν όλα τα εργαστήρια που πραγματοποιούμε στον εσωτερικό χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού μπορούν να γίνουν και στην αυλή. Ο βασικός στόχος της οργάνωσης εργαστηρίων στον εξωτερικό

χώρο είναι το παιδί να διευρύνει τη σκέψη του καθώς καλείται να λάβει υπόψη του περισσότερα ερεθίσματα από το περιβάλλον, αλλά και να το βοηθήσει να αντιληφθεί σιγά σιγά τις διαστάσεις που μπορεί να πάρει ο κόσμος γύρω του και τι ρόλο μπορεί να παίξει το ίδιο στη διαμόρφωση του.

Όταν περιγράψαμε τα εργαστήρια σε προηγούμενο κεφάλαιο, αναφέραμε ότι οργανώνονται κυρίως για τα νήπια (2:6-6 ετών), εφόσον τα παιδιά μικρότερης ηλικίας δεν μπορούν να ακολουθήσουν ακόμα, λόγω των βιολογικών περιορισμών της ηλικίας τους, κατευθυνόμενες και οργανωμένες δραστηριότητες.

Εικόνα 7.2.2.α
Ζωγραφίζοντας στον κήπο

Έτσι λοιπόν μπορούμε:

- Πολύ εύκολα να μεταφέρουμε καβαλέτα, μπογιές και πινέλα και να δημιουργήσουμε ένα εργαστήριο εικαστικών στο ύπαιθρο, όπου τα παιδιά θα έχουν πολλά καινούργια και διαφορετικά θέματα για να αποτυπώσουν στο χαρτί
- Να παίξουμε ένα θεατρικό παιχνίδι ή ένα σκετς έξω στην αυλή.
- Να πάρουμε μικροσκόπιο και μεγεθυντικούς φακούς από το εργαστήριο τεχνολογίας και να παρατηρήσουμε τη φύση.
- Να φτιάξουμε κώδικες-σύμβολα στο εργαστήριο γραφισμού και ανάγνωσης, για να ξέρουμε πότε τα φυτά μας χρειάζονται πότισμα.

Εικόνα 7.2.2.β

Πότε πότιστα τελευταία φορά τα φυτά;

- Να σχεδιάσουμε συστήματα μέτρησης και καταγραφής της ανάπτυξης των φυτών οργανώνοντας ένα εργαστήριο μαθηματικών εννοιών.
- Να διοργανώσουμε υπαίθριο πάρτυ, να πάρουμε τα απαραίτητα υλικά και εργαλεία από το εργαστήριο μαγειρικής και να φτιάξουμε τوست και πορτοκαλάδα για τα παιδιά.
- Να πάρουμε πηλό από το εργαστήριο εικαστικών και να βγούμε στην αυλή να φτιάξουμε πηλινες γλάστρες για τα φυτά μας.
- Επειδή ο εξωτερικός χώρος ενδείκνυται για κίνηση, μπορούν πολύ ωραία και χωρίς κόπο να πραγματοποιηθούν διάφορες κινητικές, ψυχοκινητικές και ρυθμικές δραστηριότητες. Καλό θα είναι να υπάρχει ξέχωρο υλικό για τον εξωτερικό χώρο, προκειμένου να μη λερώνεται το υλικό του εσωτερικού χώρου. Σ' αυτό το πλαίσιο οργανώνονται αθλοπαιδιές και ομαδικά παιχνίδια άμιλλας και συναγωνισμού.

Εικόνα 7.2.2.γ

Υλικό για ψυχοκινητικές δραστηριότητες

- Έχοντας έναν τεράστιο χώρο στη διάθεσή τους τα παιδιά, ο/η βρεφονηπιοκόμος οργανώνει παιχνίδια διαδρομών, το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού που βοηθούν το παιδί να ασχοληθεί με μαθηματικές σχέσεις και έννοιες.

Εικόνα 7.2.2.δ

Κατασκευή και οργανωμένη δραστηριότητα διαδρομών

Ήδη έχει αναφερθεί η άμεση σχέση και επαφή που θα πρέπει να έχουν ο εσωτερικός με τον εξωτερικό χώρο όχι μόνο όσον αφορά την διαρρύθμιση και τη λειτουργικότητά τους αλλά όσον αφορά και το παιχνίδι των δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, παρατηρώντας τα παιδιά τις αλλαγές της φύσης στον κήπο τους μπορούν να συζητήσουν στη γωνιά της συζήτησης το θέμα αυτό, ενισχύοντας έτσι τον προφορικό λόγο και εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό τους. Επιπλέον, εκτελώντας μια διαδρομή στον εξωτερικό χώρο μπορούν, εφόσον υπάρχει μια μακέτα, να αναπαραστήσουν αυτή τη διαδρομή εκεί που είναι ένα άλλο επίπεδο και στη συνέχεια να την αναπαραστήσουν σε φύλλο εργασίας. Πολλές φορές ο/η βρεφονηπιοκόμος παρατηρώντας τα παιδιά να παίζουν στον εξωτερικό χώρο παίρνει ιδέες για την εφαρμογή κάποιων εργαστηρίων βάσει των αναγκών και των δυνατοτήτων των παιδιών.

Κάθε φορά που οργανώνουμε ένα εργαστήριο στην αυλή, η προετοιμασία, η μεταφορά των απαραίτητων υλικών και εργαλείων καθώς και η τακτοποίηση και η φύλαξη των υλικών θα πρέπει να γίνεται από τα παιδιά. Από τη μία τα παιδιά χαίρονται να συμμετέχουν και να βοηθάνε στην οργάνωση και από την άλλη αποτελεί πολύ μεγάλη διευκόλυνση στη διεξαγωγή αυτών των δραστηριοτήτων.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Ο εξωτερικός χώρος του Βρεφονηπιακού Σταθμού θα πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένος, ώστε να ικανοποιεί τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών αλλά και να προσφέρει ποικίλα ερεθίσματα και δυνατότητες για αυθόρμητες δραστηριότητες. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά θα απασχολούνται εποικοδομητικά και δημιουργικά τις ώρες που βρίσκονται εκεί.

Εικόνα 7.2.ε

Ελεύθερες και οργανωμένες (ομαδικές και ατομικές) δραστηριότητες

Παρόμοια με τη διαμόρφωση του εσωτερικού χώρου μπορούμε και στον εξωτερικό χώρο να οργανώσουμε γωνιές και εργαστήρια, για να παίξουν και να πειραματίζονται τα παιδιά. Όπως είδαμε, οι γωνιές που μπορούμε να οργανώσουμε είναι η γωνιά νερού, η γωνιά άμμου, η γωνιά κήπου και η γωνιά των μικρών ζώων.

Όσον αφορά τα εργαστήρια, όλα τα εργαστήρια που λειτουργούν μέσα στην τάξη (μαγειρικής, εικαστικών, θεατρικού παιχνιδιού-δραματοποίησης, τεχνολογίας, γραφισμού, ανάγνωσης και μαθηματικών εννοιών) μπορούν να λειτουργήσουν και στην αυλή. Ο/η βρεφονηπιοκόμος μαζί με τα παιδιά προετοιμάζουν, μεταφέρουν το

υλικό και τα εργαλεία και φροντίζουν μετά την ολοκλήρωση των εργασιών για τη φύλαξη των υλικών και εργαλείων και την τακτοποίηση του χώρου.

«Οι δραστηριότητες στον εξωτερικό χώρο δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να έρθουν σε επαφή με τη φύση, να εκφραστούν και να κινηθούν με τρόπο που δεν μπορούν στον εσωτερικό χώρο (να τρέξουν, να πηδήσουν, να σκάψουν, να κινηθούν κ. λπ.)...»⁴⁶

46 Ντολιοπούλου 2000, 171

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΡΟΣ*Υποκεφάλαιο 7.1*

1. Τι θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το προσωπικό για τη διαμόρφωση και τον εξοπλισμό του εξωτερικού χώρου;
2. Ποια είδη εξοπλισμού χρειάζονται στην αυλή για τα μικρότερα παιδιά (1-2:6 ετών);
3. Ποια είδη εξοπλισμού χρειάζονται στην αυλή για τα μεγαλύτερα παιδιά (2:6-6 ετών);
4. Παρατηρήστε και καταγράψτε τον εξοπλισμό και τη διαρρύθμιση του Βρεφονηπιακού Σταθμού που κάνετε πρακτική άσκηση όσον αφορά τον εξωτερικό χώρο (αυλή). Ανταποκρίνεται στην ηλικία, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, σύμφωνα με τα όσα έχουν αναφερθεί στη θεωρία; Συζητήστε στην τάξη τις παρατηρήσεις σας.
5. Σε συνέχεια της προηγούμενης εργασίας και βάσει των όσων έχουν αναφερθεί στη θεωρία, κάντε τις δικές σας προτάσεις για την καλύτερη διαρρύθμιση του εξωτερικού χώρου.

Υποκεφάλαιο 7.2

1. Ποιες γωνιές μπορούν να διαμορφωθούν στον εξωτερικό χώρο ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
2. Ποια εργαστήρια μπορούν να διαμορφωθούν στον εξωτερικό χώρο ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
3. Ποιοι είναι οι στόχοι που επιτυγχάνονται με την οργάνωση μιας γωνιάς νερού στην αυλή του Βρεφονηπιακού Σταθμού;
4. Πώς μπορεί να οργανωθεί μια γωνιά νερού στην αυλή του Βρεφονηπιακού Σταθμού για βρέφη;
5. Πως μπορεί να οργανωθεί μια γωνιά νερού στην αυλή του Βρεφονηπιακού Σταθμού για νήπια;
6. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε μια γωνιά νερού για βρέφη. Καταγράψτε τη διαδικασία οργάνωσης και τα βήματα που ακολουθήσατε. Περιγράψτε τα υλικά που θα χρησιμοποιήσετε και τις πηγές προέλευσής τους.
7. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με την οργάνωση μιας γωνιάς άμμου στον εξωτερικό χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού;

8. Πώς μπορεί να οργανωθεί μια γωνιά άμμου στην αυλή του Βρεφονηπιακού Σταθμού; Τι υλικά και τι εργαλεία θα χρειαστούν;
9. Διαφέρει η οργάνωση και ο εξοπλισμός της γωνιάς άμμου σε σχέση με την ηλικία των παιδιών;
10. Σκεφτείτε και σχεδιάστε την οργάνωση μιας γωνιάς άμμου με άχρηστο υλικό. Πώς θα την οργανώσετε, τι βήματα θα ακολουθήσετε, τι υλικά θα χρησιμοποιήσετε και από πού θα τα προμηθευτείτε. Συλλέξτε το υλικό που θεωρείτε απαραίτητο και παρουσιάστε το στην τάξη.
11. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε μια γωνιά άμμου. Καταγράψτε τη διαδικασία οργάνωσης και τα βήματα που ακολουθήσατε. Περιγράψτε τα υλικά που θα χρησιμοποιήσετε και τις πηγές προέλευσής τους.
12. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση μιας γωνιάς κήπου στον εξωτερικό χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού;
13. Πώς μπορεί να οργανωθεί μια γωνιά κήπου στην αυλή του Βρεφονηπιακού Σταθμού; Τι βήματα θα ακολουθηθούν; Ποια υλικά και εργαλεία θα χρησιμοποιηθούν;
14. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε μια γωνιά κήπου με τη συνεργασία των γονέων. Καταγράψτε τη διαδικασία οργάνωσης και τα βήματα που ακολουθήσατε. Περιγράψτε τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
15. Εφόσον έχετε οργανώσει μια γωνιά κήπου στην αυλή του Βρεφονηπιακού Σταθμού που κάνετε την πρακτική σας άσκηση, επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και πραγματοποιήστε τη στη γωνιά. Καταγράψτε τα βήματα και τη διαδικασία που θα ακολουθήσετε.
16. Ποιοι στόχοι επιδιώκονται με την οργάνωση μιας γωνιάς μικρών ζώων στην αυλή του Βρεφονηπιακού Σταθμού;
17. Πώς θα οργανωθεί μια γωνιά μικρών ζώων στην αυλή του Βρεφονηπιακού Σταθμού;
18. Σκεφτείτε και σχεδιάστε μια γωνιά μικρών ζώων που θα σας άρεσε για την αυλή ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού. Καταγράψτε τα βήματα που θα ακολουθήσετε και τη διαδικασία οργάνωσης. Ποια ζώα θα συμπεριλάβετε; Τι υλικά και εργαλεία θα χρησιμοποιήσετε σύμφωνα με τα είδη των ζώων και τα όσα έχουν αναφερθεί στη θεωρία;

19. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε μια γωνιά μικρών ζώων με τη συνεργασία των γονέων. Καταγράψτε τη διαδικασία οργάνωσης και τα βήματα που ακολουθήσατε. Περιγράψτε τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
 20. Ποιοι είναι οι στόχοι που επιδιώκονται με την οργάνωση εργαστηρίων στην αυλή ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
 21. Πώς μπορούν να οργανωθούν εργαστήρια στον εξωτερικό χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού;
 22. Υπάρχει σχέση μεταξύ των δραστηριοτήτων του εσωτερικού χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού και των δραστηριοτήτων του εξωτερικού χώρου;
 23. Ποιοι συμμετέχουν στην προετοιμασία, οργάνωση και τακτοποίηση των εργαστηρίων;
 24. Επιλέξτε ένα εργαστήριο από αυτά που έχουν αναφερθεί στο σχετικό κεφάλαιο και σκεφτείτε πώς θα το οργανώσετε στην αυλή με άχρηστο υλικό. Συλλέξτε το υλικό που θεωρείτε απαραίτητο. Καταγράψτε τα βήματα και τη διαδικασία που θα ακολουθήσετε. Φέρτε μαζί σας το υλικό και παρουσιάστε στην τάξη την εργασία σας
 25. Επιλέξτε ένα εργαστήριο από αυτά που έχουν αναφερθεί στο σχετικό κεφάλαιο και σκεφτείτε πώς θα το οργανώσετε στην αυλή του Βρεφονηπιακού Σταθμού που κάνετε πρακτική άσκηση με τη συνεργασία των γονέων. Καταγράψτε τα βήματα και τη διαδικασία που θα ακολουθήσετε, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
- Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση σκεφτείτε και πραγματοποιήστε μια δραστηριότητα που να μπορεί να ξεκινήσει από ένα εργαστήριο του εξωτερικού χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού να συνεχιστεί σε μια γωνιά ή εργαστήριο του εσωτερικού χώρου της τάξης. Καταγράψτε τα βήματα που θα ακολουθήσετε, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Βιβλίο Δραστηριοτήτων για το νηπιαγωγείο ΥΠΕΠΘ ΟΕΔΒ Αθήνα
Γαβαλά, Λ./ Λαυρεντάκη-Μπούκα, Μ. (1998): Εμπειρίες και δραστηριότητες από τις φυσικές επιστήμες, Αθήνα: Gutenberg
- Γερμανός, Δ. (1992): Παιδαγωγική και σχολικός χώρος. Πανεπιστημιακές σημειώσεις Α. Π. Θ. Θεσσαλονίκη
- Γκρέμμινγκερ, Α. (1979): Το παιδί και το βιβλίο (μτφρ. Α. Κουναλάκη), Αθήνα: Νότος
- Δαράκη, Π. (1978): Κουκλοθέατρο, Αθήνα: Gutenberg
- Δαράκη, Π./ Χατζηκωνσταντίνου, Φ. (1981): Παιδικοί Σταθμοί και Νηπιαγωγεία Αθήνα: ΔΙΠΤΥΧΟ
- Δημητρακόπουλος, Δ. (1993): Πρόγραμμα καθημερινών δραστηριοτήτων βρεφικής ηλικίας σε ιδρύματα προσχολικής αγωγής, Θεσ/νίκη: Art of Text
- Ζακοπούλου, Α. (1985): Σημειώσεις του μαθήματος «Παιδαγωγικά», Τμήμα Βρεφονηπιοκομίας, Τ. Ε. Ι Αθηνών.
- Ζακοπούλου, Α. (1995): Παιχνίδια με το χρόνο για μικρά και μεγαλύτερα παιδιά, Αθήνα: Εκκρεμές
- Θάνου, Α. (2001): Πειράματα στο Νηπιαγωγείο, Αθήνα: Καστανιώτης
- Κακανά, Δ.- Μ. (1994): Θεωρία και μεθοδολογία δραστηριοτήτων στην προσχολική αγωγή. Θεσσαλονίκη Αφοί Κυριακίδη
- Κατέβας, Γ. (1999): Η προσχολική αγωγή ως θεσμός, Αθήνα: ΟΕΔΒ

- Κουτσουβάνου, Ε. & Γιαλαμάς, Β. (1999): Ο χώρος του νηπιαγωγείου και οι διαδικασίες μάθησης και διδασκαλίας, Αθήνα: Οδυσσέας
- Κρασανάκης, Γ. (1987): Ψυχολογία του παιδιού, Αθήνα: Συγγραφέα
- Κυριαζοπούλου- Βαληνάκη, Π. (1977): Νηπιαγωγική, Τόμος 1&2, Αθήνα: Αδ. Βλάσση
- Μιχαλοπούλου- Δημάκη, Ε. (1986): Μορφές δραστηριοτήτων του νηπιαγωγείου, Αθήνα: ΟΕΔΒ
- Μπαμπινιώτης, Γ. (1998): Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας
- Μπάμιος, Κ. Π. (1989): Παιδαγωγικά ΙV Σημειώσεις Τ. Ε. Ι. Θεσσαλονίκης Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας, Τμήμα Βρεφονηπιοκομίας
- Ντεβρίς, Λ.(1987): Το πρώτο βιβλίο των πειραμάτων, (μτφρ. Μ. Μυράτ), Αθήνα: Καστανιώτης
- Ντολιοπούλου, Ε. (1999): Σύγχρονες τάσεις της προσχολικής αγωγής Αθήνα: τυπωθήτω, Γιώργος Δαρδανός
- Ντολιοπούλου, Ε. (2000): Σύγχρονα προγράμματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας Αθήνα: τυπωθήτω, Γιώργος Δαρδανός
- Ξηροτύρης, Η.(Χ.Χ.): Το σύγχρονο νηπιαγωγείο και η ιστορία του, Αθήνα: Πεχλιβανίδης.
- Παπαδόπουλος, Ν.(1990): Ψυχολογία, Αθήνα: Συγγραφέας
- Παπανικολάου, Ρ.(1999): Οργάνωση και διαμόρφωση του χώρου στο νηπιαγωγείο, Αθήνα: Καστανιώτης
- Παππιάς, ΑΘ.(1990): Διδακτική μεθοδολογία και προσχολική πρακτική, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

- Παππάς, Αθ.(1988): Σύγχρονη Θεωρία και πράξη της παιδείας, Αθήνα Ελληνικά Γράμματα
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1984): Εξελικτική ψυχολογία, Τόμοι 1&2, Αθήνα: Συγγραφέας
- Ροντάρι, Τζ. (1985): Η γραμματική της φαντασίας, (μτφρ. Μ. Βερτσιώτη-Κοκολή & Λ. Αγγουρίδου - Στρίτζη), Αθήνα:Τεκμήριο
- Σιβροπούλου, Ρ. (1999): Η οργάνωση και ο σχεδιασμός του χώρου (νηπιαγωγείου) στο πλαίσιο του παιχνιδιού, Αθήνα: Πατάκη
- Ταμουσέλη, Ν. (1992): Οργάνωση και χρήση του σχολικού κήπου Συμπληρωματικές σεμιναριακές σημειώσεις στα πλαίσια του μαθήματος «Παιδαγωγική και σχολικός χώρος Ι» Θεσ/νίκη
- Τζωρτζή, Α. (1996): Η οργάνωση και η λειτουργία των ομάδων στο νηπιαγωγείο Αθήνα: ΣΠΟΥΔΗ
- Υπουργείο Εθν. Παιδείας & Θρησκευμάτων (1990): Αναλυτικό και ημερήσιο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου (Π. Δ. 486/89, ΦΕΚ 208 Α') ΟΕΔΒ Αθήνα
- Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (1988): Κανονισμός Λειτουργίας Κρατικών Παιδικών Σταθμών και Κρατικών Βρεφονηπιακών Σταθμών, Αθήνα
- Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών Τμήμα Αρχιτεκτονικών Μελετών (1983): Παιδικοί Σταθμοί: Περιγραφή - Προδιαγραφές Χώρων και Λειτουργίας
- Φράγκος. Χρ. (1983): Βασικές Παιδαγωγικές θέσεις, Αθήνα: Gutenberg
- Φράγκος. Χρ. (1984): Ψυχοπαιδαγωγική, Αθήνα: Gutenberg
- Χατζηγεωργίου, Γ. (1998): Η φυσική μέσα από τα μάτια του μικρού παιδιού, Αθήνα: Γρηγόρης
- Χελλμπρύγκε, Τ.& Βίμπφεν, Γ. (1976): Οι πρώτες 365 μέρες στη ζωή ενός παιδιού, Αθήνα: Νότο

Ξενόγλωσση

- Botson, C.& Deliege, M. (1998): Οι προμαθηματικές διαδικασίες και έννοιες, (μτφρ. - επιμ. Γ. Τρούλης), Αθήνα: Gutenberg
- Delpeux, H. (1987): Κούκλες και μαριονέτες (μτφρ. Α. Στρουμπούλη), Αθήνα: Gutenberg
- Einon, D. (2000): Η μάθηση από τα πρώτα βήματα (μτφρ. Β. Κάντζολα - Σαμπατάκου), Αθήνα: Πατάκη
- Goleman, D. (1996): Η συναισθηματική νοημοσύνη (μτφρ. Α. Παπασταύρου), Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Kamil, C.& Devries, R. (1979): Η θεωρία του Jean Piaget και η προσχολική αγωγή (μτφρ. Ε. Βασιλειάδου), Αθήνα: Δίπτυχο
- Painter, G. (1980): Πώς να βοηθήσετε το παιδί σας να αναπτυχθεί από νεογέννητο ως 3 χρονών (μτφρ. Σ. Καλαϊτζή), Αθήνα: Καστανιώτης
- Shelov, S. & Hannemann, R.(2000): Η φροντίδα του μωρού και του μικρού σας παιδιού από τη γέννηση έως τα πέντε του χρόνια (μτφρ. Δ. Παπαδάτου), Αθήνα: Ποταμός

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Αδρή κινητικότητα: Κινήσεις που αφορούν το σύνολο του σώματος (τρέξιμο, περπάτημα, κολύμπι κτλ).

Αισθητική ανάπτυξη: Ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να συλλαμβάνει και να κατανοεί το ωραίο στο περιβάλλον, στη φύση, στις κοινωνικές σχέσεις, στα έργα τέχνης (Παπανικολάου 1999, 28).

Αυθόρμητες/ ελεύθερες δραστηριότητες: Δραστηριότητες που επιλέγονται, οργανώνονται και αναπτύσσονται από τα παιδιά, σύμφωνα με το ρυθμό τους, και απορρέουν από το σκόπιμο οργανωμένο περιβάλλον.

Αυτενέργεια: Το να ενεργεί κανείς χωρίς εξωτερική καθοδήγηση ή εξαναγκασμό, αλλά με δική του πρωτοβουλία (Μπαμπινιώτης 1998, 322).

Αυτεπίγνωση: Γνώση και διαχωρισμός των εννοιών «εαυτός» και «άλλοι» και γνώση ότι οι άλλοι έχουν ξεχωριστές εμπειρίες, σκέψεις και συναισθήματα.

Αυτοέκφραση: Εξωτερίκευση του εσωτερικού κόσμου.

Αυτοεξυπηρέτηση: Δυνατότητα του ατόμου για αυτόνομη και επαρκή ικανοποίηση των καθημερινών αναγκών του, να μπορεί να φροντίζει μόνος του τον εαυτό του.

Αυτονομία: Δυνατότητα για ελεύθερη προσωπική επιλογή δραστηριοτήτων και δράση.

Αυτοπεποίθηση: Η σιγουριά που νιώθει κάποιος για τις ικανότητες του, όταν εμπιστεύεται τον εαυτό του.

Αυτοσχεδιασμός: Αυθόρμητη ενέργεια, σύμφωνα με την ανάγκη ή την έμπνευση της στιγμής, χωρίς να υπάρχει προσχεδιασμός (Μπαμπινιώτης 1998, 328).

Άχρηστο υλικό: Ποικίλο υλικό που βρίσκουμε είτε στη φύση είτε από είδη δικής μας καθημερινής χρήσης και διατροφής και τα χρησιμοποιούμε για κατασκευές και δραστηριότητες στο Βρεφονηπιακό Σταθμό.

Γλωσσική ανάπτυξη: Πορεία ωρίμανσης των γλωσσικών λειτουργιών.

Γωνίες δραστηριότητας: Κατάλληλα διαμορφωμένα λειτουργικά τμήματα μέσα στην τάξη που διαχωρίζονται ευδιάκριτα το ένα από το άλλο και είναι εξοπλισμένα από διαφορετικό παιδαγωγικό υλικό το οποίο εξυπηρετεί και τη συγκεκριμένη δραστηριότητα που επιτελείται στη γωνιά.

Δημιουργικότητα: Παραγωγή νέων και πρωτότυπων μορφών ως αποτέλεσμα έμπνευσης και προσπάθειας (Μπαμπινιώτης 1998, 477).

- Διαρρύθμιση:** Τακτοποίηση της επίπλωσης και της διακόσμησης σε εσωτερικό χώρο (Μπαμπινιώτης 1998, 498).
- Διδακτικές αρχές:** Οι διδακτικοί όροι που αποτελούν τα εσωτερικά κριτήρια της διδασκαλίας και προσδίδουν συνοχή στη διδακτική πράξη θεμελιώνοντας τη διδακτική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού, διότι διευκολύνουν και το παιδαγωγό και τον μαθητή στην προσέγγιση του διδακτικού αντικειμένου.
- Δραματοποίηση:** Αναπαράσταση καταστάσεων και εμπειριών με βασικά εργαλεία έκφρασης το σώμα, την κίνηση, τον λόγο και την εικόνα.
- Εργαστήρια:** Μετατροπή και οργάνωση τμήματος της αίθουσας απασχόλησης των παιδιών σε χώρο εκτέλεσης κυρίως οργανωμένων δραστηριοτήτων.
- Θεσμός:** Σύνολο παγιωμένων και τυποποιημένων σχέσεων, κανόνων συμπεριφοράς, θέσεων και ρόλων, συμβόλων, κοινωνικών δομών, κοινωνικών διαδικασιών αλλά και φυσικών υποδομών, που εξυπηρετούν κάποιες θεμελιακές λειτουργίες ή ανάγκες της κοινωνίας.
- Κοινωνικο - συναισθηματική ανάπτυξη:** Πορεία ανάπτυξης των συναισθημάτων και της κοινωνικότητας.
- Κοινωνικοποίηση:** Διαδικασία κατά την οποία το παιδί μαθαίνει να συμπεριφέρεται σύμφωνα με τα πρότυπα του κοινωνικού περιβάλλοντος στο οποίο μεγαλώνει.
- Λειτουργικότητα:** Αρχή κατά την οποία η μορφή ενός κτιρίου πρέπει να καθορίζεται από πρακτικούς παράγοντες, ώστε να αποφεύγονται τα περιττά στοιχεία (Μπαμπινιώτης 1998, 1004).
- Λεπτή κινητικότητα:** Κινήσεις που αφορούν ένα τμήμα του σώματος, συνήθως το χέρι από τον καρπό και κάτω, και έχει άμεση σχέση με το συντονισμό χεριού και ματιού (οπτικοκινητικός συντονισμός), π.χ. βίδωμα, πέρασμα χάντρας σε κλωστή.
- Λογικομαθηματική σκέψη:** Αναγνώριση και κατανόηση ιδιοτήτων και σχέσεων μεταξύ των αντικειμένων.
- Μάθηση:** Διαδικασία αλλαγής της συμπεριφοράς ως αποτέλεσμα ατομικής επεξεργασίας πληροφοριών και εμπειριών σε σχέση με τις επιδράσεις του περιβάλλοντος (Παπαδόπουλος 1990, 487).
- Μεταβατικό στάδιο:** Το στάδιο κατά το οποίο το παιδί ξεκινάει να ελέγχει τους σφιγκτήρες του.
- Μιμητικό παιχνίδι:** Αντιγραφή και αναπαράσταση δραστηριοτήτων ή κινήσεων κάποιων άλλων. Το μιμητικό παιχνίδι προϋποθέτει την ύπαρξη ενός εξωτερικού προσώπου.
- Νοητική ανάπτυξη:** Η πορεία προς την ωρίμανση των νοητικών λειτουργιών.

- Ομάδα:** «Ομάδα είναι ένα οργανωμένο σύνολο ατόμων, τα οποία βρίσκονται σε διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ τους, έτσι ώστε το σύνολο να επιδιώκει και να πετυχαίνει κοινούς σκοπούς, να προδιαγράφει τους ρόλους των μελών του και να ρυθμίζει τη συμπεριφορά της ομάδας και του κάθε μέλους χωριστά με βάση ορισμένες αξίες» (Τζωρτζή 1996, 15)
- Οργάνωση:** Συστηματική διάταξη, διευθέτηση των μερών ενός συνόλου, έτσι ώστε να αποτελέσει ένα καλά οργανωμένο σύνολο (Υδρία, 2897).
- Παιδαγωγικό τρίγωνο:** «Ο όρος παιδαγωγικό τρίγωνο είναι μετάφραση του γαλλικού όρου «triangle pedagogique» που τον χρησιμοποίησε για πρώτη φορά ο J. Houssaye θέλοντας να τονίσει την αλληλεξάρτηση και την ισόρροπη σημασία των τριών συντελεστών της αγωγής: του παιδαγωγού, του παιδιού και της διδασκτέας ύλης. Βέβαια, σε μας, στο πλαίσιο της προσχολικής αγωγής, ο όρος αποκτά μια άλλη διάσταση, και θέλει να δείξει τη σημασία της συνύπαρξης των τριών προσδιοριστικών παραγόντων της αγωγής, που είναι ο παιδαγωγός, το παιδί και το περιβάλλον» (Κακανά 1994, 51)
- Παιδοκεντρική κατεύθυνση:** Τάση της διδακτικής και της παιδαγωγικής, σύμφωνα με την οποία η διδασκαλία πρέπει να προχωράει με βάση την ανάπτυξη των αναγκών και των ενδιαφερόντων του παιδιού.
- Δασκαλοκεντρική κατεύθυνση:** Τάση της διδακτικής και της παιδαγωγικής, που ταυτίζεται με τον παραδοσιακό τρόπο παιδαγωγικής, σύμφωνα με την οποία ο δάσκαλος ως αυθεντία είναι υπεύθυνος για τη διαμόρφωση του μαθήματος, χωρίς να λαμβάνει υπόψη απαραίτητα τις ανάγκες του μαθητή.
- Παντομία:** Αναπαράσταση ενός αντικειμένου, μιας ιστορίας κτλ. με κινήσεις και εκφράσεις του σώματος χωρίς λεκτική επικοινωνία.
- Πολυδύναμο υλικό:** Υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί με πολλούς τρόπους.
- Προσωπικότητα:** Το σύνολο των φυσικών, πνευματικών, ψυχικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών ενός ατόμου, που το καθιστούν ξεχωριστό και ανεξάρτητο (Μπαμπινιώτης 1998, 1517).
- Πρωτοβουλία:** Όταν το παιδί είναι ελεύθερο να προγραμματίζει, να σχεδιάζει και να πραγματοποιεί διάφορες ενέργειες, χωρίς να περιμένει υπόδειξη ή εντολή από κάποιον άλλον.
- Συμβολικό παιχνίδι:** Το παιδί παράγει εσωτερικά σύμβολα (εικόνες, λέξεις), τα οποία αντιπροσωπεύουν αντικείμενα και καταστάσεις που δεν είναι παρόντα. Για παράδειγμα, μπαίνει σ' ένα χαρτόκουτο και προσποιείται ότι βρίσκεται σε αυτοκίνητο.

Σύστημα Orff: Σύστημα μουσικοκινητικής αγωγής του Carl Orff.

Υπαίθριος χώρος: Ανοιχτός, μη στεγασμένος χώρος.

Ψυχοκινητικότητα: «Με τον όρο ψυχοκινητικότητα εννοούμε τη σκόπιμη κινητική συμπεριφορά, στην οποία εμπλέκεται το σώμα του νηπίου και η οποία προκαλείται, οργανώνεται και ελέγχεται από ψυχικούς μηχανισμούς» (Στο: Βιβλίο δραστηριοτήτων για το νηπιαγωγείο - Βιβλίο νηπιαγωγού)

Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό: Υλικό που χρησιμοποιείται στο Βρεφονηπιακό Σταθμό για τις δραστηριότητες των παιδιών είτε πρόκειται για παιχνίδια είτε πρόκειται για κατευθυνόμενες δραστηριότητες.

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

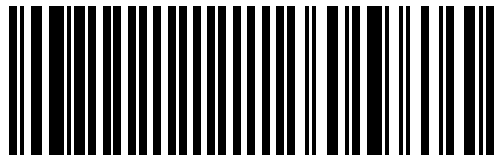
Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

ITYE
"ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ & ΕΚΔΟΣΕΩΝ

Κωδικός βιβλίου: 0-24-0259
ISBN 978-960-06-3295-8

(01) 000000 0 24 0259 8